

**รายงานฉบับสมบูรณ์
(FINAL REPORT)**

โครงการศึกษาและจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบพวงมลัย
ที่จวนรัชธรรมชาติ (ล่องแก่ง)

เสนอ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by **โดย** Chiang Mai University

All rights reserved

โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมษายน 2545

คณะผู้กำกับการศึกษา

หัวหน้าโครงการ

ศาสตราจารย์ ดร. มนัส

สุวรรณ

คณะผู้ศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. อุดม

เกิดพิบูลย์

รองศาสตราจารย์ ดร. อนุรักษ์

ปัญญาวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ประหยัด

ปานดี

อาจารย์วีระวุฒิ

วัฒนายน

อาจารย์สถาปนา

กิตติกุล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

คณะกรรมการศึกษาโครงการ

1. ผู้อำนวยการฝ่ายวางแผน ประธานกรรมการ
2. ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรรมการ
3. หัวหน้าสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและ
มัคคุเทศก์ กรุงเทพมหานคร กรรมการ
4. ผู้แทนกรมป่าไม้ กรรมการ
5. ผู้แทนกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กรรมการ
6. ผู้แทนการกีฬาแห่งประเทศไทย กรรมการ
7. ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรรมการ
8. ผู้แทนสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว กรรมการ
9. ผู้แทนสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และ
การผจญภัย กรรมการ
10. ผู้แทนชมรมป็นหน้าผากรุงเทพมหานคร กรรมการ
11. ผู้แทนโรงเรียนนายร้อย จปร. จังหวัดนครนายก กรรมการ
12. ผู้แทนสมาคมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดภูเก็ต กรรมการ
13. ผู้แทนสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย กรรมการ
14. ผู้แทนสมาคมโรงแรมไทย กรรมการ
15. ผู้อำนวยการกองพัฒนา กรรมการ
16. ผู้อำนวยการกองบริการวิชาการและฝึกอบรม กรรมการ
17. ผู้อำนวยการกองพัฒนาการตลาด กรรมการ
18. ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์และฟื้นฟู กรรมการ
19. ผู้อำนวยการกองพัฒนาบริการ กรรมการ
20. ผู้อำนวยการกองสถิติและวิจัย กรรมการ
21. ผู้อำนวยการกองกิจกรรม กรรมการ
22. ผู้อำนวยการกองวารสาร กรรมการ
23. ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์ กรรมการ
24. ผู้อำนวยการกองวางแผนโครงการ กรรมการและเลขานุการ
25. หัวหน้างานวางแผนแหล่งท่องเที่ยว กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
26. นายรณพันธ์ กฐินะเสถียร กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ก

คำนำ

คู่มือมาตรฐานเบื้องต้นการท่องเที่ยวแบบผจญภัยกึ่งอนุรักษ์
ธรรมชาติ ประเภทสองแ่ง ฉบับนี้ ทำขึ้นจากผลการศึกษาและสำรวจ
ภาคสนามของคณะผู้ศึกษา

สิ่งที่ปรากฏในรายงานประกอบด้วยบริบทของการท่องเที่ยว
มาตรฐานเบื้องต้นขององค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
และตัวอย่างพื้นที่ศึกษา เป้าประสงค์ของรายงานฉบับนี้คือ ต้องการให้
ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือประสงค์จะดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทนี้ได้ใช้เป็น
พื้นฐานการปฏิบัติ เพื่อจกให้การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวใน
ลักษณะนี้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

คณะผู้ศึกษาขอขอบคุณการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
ที่สนับสนุนเงินทุนสำหรับการศึกษา ขอขอบคุณคณะกรรมการกำกับ
การศึกษาสำหรับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และขอบคุณบุคลากรและบุคคล
ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่สำหรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์

คณะผู้ศึกษา

เมษายน 2545

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาและบริบทการท่องเที่ยวแบบผจญภัยกึ่งอนุรักษ์ธรรมชาติ ประเภทล่องแก่ง	
1.1 ความนำ	1
1.2 เรือพาย (Paddle boats)	3
1.3 เรือกรรเชียง (Oar boats)	4
1.4 เรือที่ตอค้ำพาย (Catarafts)	4
1.5 เรือคายัคและแพชนิดอื่น ๆ	5
1.6 ความเป็นมาของการท่องเที่ยวแบบผจญภัยประเภทล่องแก่งในประเทศไทย	6
1.7 การท่องเที่ยวล่องแก่งในประเทศไทยเริ่มเมื่อใด	7
ตอนที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมล่องแก่งในประเทศไทย	
2.1 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่ง	11
2.2 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคเหนือ	14
2.3 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคตะวันตก	38
2.4 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคตะวันออก	46
2.5 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	57
2.6 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคใต้	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการเลือกสถานที่ล่องแก่งสำหรับ นักท่องเที่ยว	
3.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ และการเข้าถึง	69
3.2 ข้อพิจารณาลักษณะและความรุนแรงของสายน้ำ	70
3.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว	70
3.4 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับบริษัทและผู้ประกอบการ	71
3.5 เวลา งบประมาณ และค่าบริการ	72
ตอนที่ 4 มาตรฐานเบื้องต้นของการท่องเที่ยวแบบผจญภัย กึ่งอนุรักษ์ธรรมชาติ ประเภทล่องแก่ง	
4.1 เหตุผลและความจำเป็นในการจัดทำมาตรฐาน กิจกรรมล่องแก่ง	74
4.2 องค์ประกอบของมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง	75
4.3 การกำหนดมาตรฐานระดับความยาก-ง่ายของแก่ง	85
4.4 หลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรการล่องแก่ง	91
4.5 องค์การควบคุมมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง	115
4.6 การบริหารจัดการ	116
4.7 ความปลอดภัยในการล่องแก่ง	120
4.8 การรักษาสีสิ่งแวดล้อม	124

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 5 ประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบ ผจญภัยที่อนุรักษ์ธรรมชาติ ประเภทล่องแก่ง	
5.1 สภาพปัญหา	126
5.2 กฎ ระเบียบ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการ ใช้พื้นที่อุทยาน ลำน้ำธรรมชาติ หรือพื้นที่อื่นใดที่ ไม่ได้มีใครเป็นเจ้าของเพื่อกิจกรรมในการท่องเที่ยว	127
5.3 บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ	144
ตอนที่ 6 กรณีศึกษา ล่องแก่งน้ำเข็ก พิษณุโลก	
6.1 เหตุผลในการเลือกศึกษา ล่องแก่งน้ำเข็ก	151
6.2 สถานที่ตั้ง	152
6.3 ลักษณะธรรมชาติของสายน้ำ	152
6.4 การล่องแก่งลำน้ำเข็ก	153
6.5 ช่วงฤดูกาลที่เหมาะสม	158
6.6 มาตรการด้านความปลอดภัยในการล่องแก่งน้ำเข็ก	159
6.7 ผู้ประกอบการในพื้นที่ - ความเห็นและข้อเสนอแนะ บางประการ	161
6.8 ตัวอย่างโปรแกรมล่องแก่งน้ำเข็ก	165
6.9 การออกแบบองค์ประกอบทางภูมิทัศน์สำหรับแหล่ง ท่องเที่ยวประเภทผจญภัย	165
6.10 รูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและอาคารบริเวณ ที่พืงมีในแหล่งท่องเที่ยวล่องแก่งน้ำเข็ก	174

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.11 แนวทางการออกแบบ และตัวอย่างองค์ประกอบ ภูมิทัศน์	191
6.12 แนวความคิดในการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม ประกอบพื้นที่	194
บรรณานุกรม ภาคผนวก	198
1. รายชื่อบริษัทและผู้ประกอบการช่าง	200
2. กฎความปลอดภัยของสมาคมช่างอเมริกัน	213
3. ข้อปฏิบัติในการเดินทางท่องเที่ยวผู้มผาง (รวมการช่างแมกลอง)	225
4. ● (ร่าง) โครงสร้างคณะกรรมการควบคุมมาตรฐาน คุณภาพการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่งอนุรักษ์ ธรรมชาติ	229
● (ร่าง) โครงสร้างคณะกรรมการประเมินมาตรฐาน คุณภาพการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่งอนุรักษ์ ธรรมชาติ	230

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	แนวคิดการออกแบบเรือยางคล้ายตระกร้า	2
1.2	เรือยางที่พัฒนาแล้ว	3
1.3	เรือ Catarafts ของรัสเซีย	5
2.1	แผนผังเส้นทางล่องแก่งน้ำป่าาย	17
2.2	แผนผังเส้นทางล่องแก่งแม่ตื่น	23
2.3	แผนผังเส้นทางล่องแก่งน้ำวัว	28
2.4	แผนผังเส้นทางล่องแก่งแม่น้ำแม่กลองลงสู่น้ำตกทีลอซู	33
2.5	แผนผังเส้นทางล่องแก่งแม่กลองลงสู่น้ำตกทีลอเล	37
2.6	แผนผังเส้นทางล่องแก่งน้ำของกาเลีย	41
2.7	แผนผังเส้นทางล่องแก่งแม่น้ำรันตี	44
2.8	แผนผังเส้นทางล่องแก่งนางรอง นครนายก	49
2.9	แผนผังเส้นทางล่องแก่งหินเพิง คลองใสใหญ่ ปราจีนบุรี	52
2.10	แผนผังเส้นทางล่องแก่งคลองโป่งน้ำร้อน	55
2.11	แผนผังเส้นทางล่องแก่งห้วยลำตะคอง	58
2.12	แผนผังเส้นทางล่องแก่งแพะไต่ะ	61
2.13	แผนผังเส้นทางล่องแก่งคลองกลาย	
	อุทยานแห่งชาติเขานหลวง	64
2.14	แผนผังเส้นทางล่องแก่งห้วยน้ำไพรสวรรค์	67
4.1	ความยาก-ง่าย ระดับ 1	87
4.2	ความยาก-ง่าย ระดับ 2	88
4.3	ความยาก-ง่าย ระดับ 3	89
4.4	ความยาก-ง่าย ระดับ 4	89
4.5	ความยาก-ง่าย ระดับ 5	90

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
4.6	หลักการพายเรือล่องแม่น้ำ	93
4.7	วิธีการส่งฝีพายให้เลี้ยวซ้าย-ขวา	95
4.8	ลักษณะของลำน้ำและก้นตราบ	97
4.9	ลำน้ำและสิ่งกีดขวาง	98
4.10	ภาพหน้าตัดของสายน้ำ	99
4.11	กระแสน้ำที่ไหลตามแนวโค้ง	100
4.12	ร่องน้ำตัว V ไหลผ่านสิ่งกีดขวาง	101
4.13	โชดหินขวางทางน้ำ เมื่อระดับน้ำสูง กระแสน้ำทำให้เกิดคลื่นในแนวตั้ง	102
4.14	เมื่อระดับน้ำน้อย กระแสน้ำทำให้เกิดการม้วนตัว	102
4.15	การนอนหงายลอยตัวตามกระแสน้ำ	106
4.16	ลักษณะการม้วนถุงเชือกโยนในกล่อง	107
4.17	การใช้อุปกรณ์ Throw bag	108
4.18	อันตรายจากการยืนตามแก่งหินในกระแสน้ำเชี่ยว	109
4.19	การรับ-ส่งสัญญาณมือสากล	112
6.1	แผนผังเส้นทางล่องแก่งลำน้ำเข็ก พิษณุโลก	163
6.2	กราฟแสดงระดับความยากง่ายของแต่ละแก่ง เส้นทางล่องแก่งน้ำเข็ก (แม่น้ำวังทอง)	164
6.3	แผนที่แสดงจุดทำการสำรวจ	176
6.4	ทางเข้าด้านหน้าของส่วนป่าเขากระยาง	177
6.5	บ้านพักและร้านอาหาร	178
6.6	บันไดและทางเดินลงสู่ลำน้ำเข็ก (1)	179

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
6.7	บันไดและทางเดินลงสู่ลำน้ำเข็ก (2)	180
6.8	ภาพพิมพ์สิ่งที่ใช้ในกิจกรรมล่องแก่ง	181
6.9	ภาพทางเข้าในส่วนของโรงแรม	181
6.10	สระว่ายน้ำของโรงแรม	182
6.11	บ้านพักในรีสอร์ท	182
6.12	การจัดภูมิทัศน์ภายในโครงการ	183
6.13	ภาพบริเวณที่ใช้เป็นจุดล่องแก่ง	184
6.14	แสดงจุดที่ใช้นำเรือลงไปล่องแก่ง	185
6.15	ลานดินที่ใช้เป็นท่าเรือ	186
6.16	ทางลง	187
6.17	ถนนเข้าสู่พื้นที่และทางเดินภายในพื้นที่	188
6.18	จุดสิ้นสุดของการล่องแก่งลำน้ำเข็ก	189
6.19	ตัวอย่างท่าเรือขนาดเล็ก	191
6.20	ตัวอย่างท่าเรือขนาดกลาง	192
6.21	รูปตัดถนนที่มีรางระบายน้ำ	192
6.22	รูปตัดขยายการระบายน้ำของถนนแบบฝังท่อ	193
6.23	รูปตัดขยายการระบายน้ำของถนนแบบร่องน้ำ	193
6.24	การออกแบบท่าเรือ (1)	194
6.25	การออกแบบท่าเรือ (2)	195
6.26	การออกแบบบันไดบนความลาดชันของพื้นที่	196
6.27	การออกแบบศูนย์บรรเทาสาธารณภัย	197

ณ

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	รายชื่อแม่น้ำที่มีการท่องเที่ยวประเภทล่องแก่ง พร้อมระดับมาตรฐานความยาก – ง่าย และพาหนะที่ใช้ล่องแก่ง	12
4.1	การแบ่งระดับความยากง่ายของสายน้ำ	87

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 1

ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน
แบบสหศึกษาที่วัดสุราษฎร์บรรพต
ประเทถ้องแก้ว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

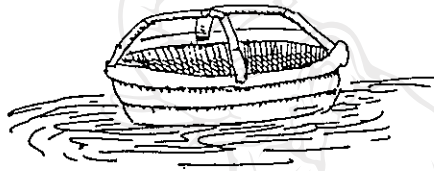
ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาและบริบท การท่องเที่ยวแบบพจญภัยที่อนุรักษ์ ธรรมชาติ ประเภทล่องแก่ง

1.1 ความนำ

การเดินทางสัญจรไปตามลำน้ำด้วยพาหนะประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรือ แพไม้ซุง แพไม้ไผ่ แพยาง หรือพาหนะอื่นใดเป็นกิจกรรมที่ผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ ใช้ในการเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ต่างกัน เป็นต้นว่าเพื่อการล่าสัตว์ การสำรวจพื้นที่ใหม่ การสำรวจทรัพยากร แหล่งแร่ การอพยพโยกย้ายผู้คนเข้าไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนภายในทวีป รวมทั้งการขนย้ายสินค้าสัมภาระต่าง ๆ เพราะในสมัยก่อนเส้นทางคมนาคมทั้งถนนและทางรถไฟยังไม่สะดวกเช่นปัจจุบัน การสัญจรของผู้คนใช้การเดินทางโดยทางน้ำเป็นสำคัญ และยังไม่มีการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้อง

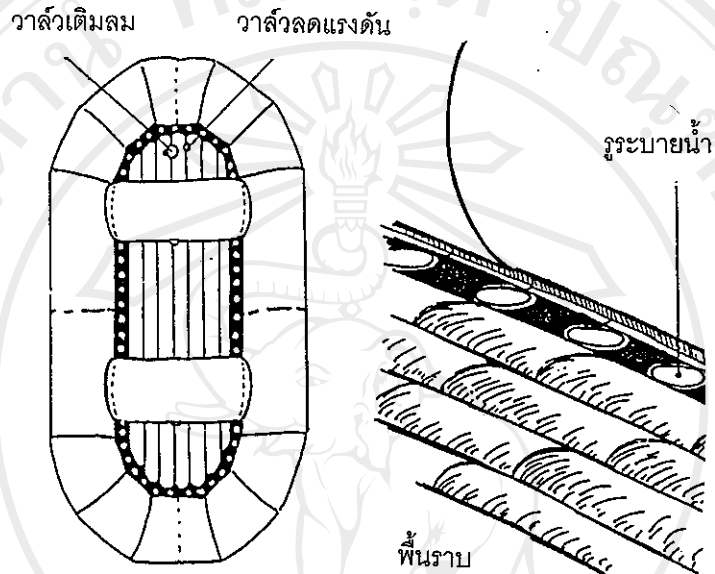
ในทวีปอเมริกาเหนือ นักสำรวจชาวอเมริกันชื่อ John Wesley Powell และคณะใช้แพไม้ซุงสำรวจตามลำน้ำโคโลราโด โดยเฉพาะบริเวณแกรนด์ แคนยอน ในปี ค.ศ. 1869 (พ.ศ. 2412) การใช้แพไม้ซุงของ Powell ไม่ทนทาน เมื่อล่องผ่านบริเวณเกาะแก่งที่กระแสน้ำไหลเชี่ยว การควบคุมแพทำได้ยากและแพชำรุดง่าย ต่อมาในปี ค.ศ. 1896 นักล่าสัตว์ชาวยูทาห์ Nathaniel Galloway ได้ดัดแปลงแพไม้ให้มีห้องแบนราบ ดัดแปลงที่นั่งสามารถหมุนได้รอบ และใช้เป็นที่นั่งกรรเชียงไปตามทิศทาง การไหลของน้ำทำให้สามารถควบคุมแพได้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1909 Julius Stone นักสำรวจหุบเขาแกรนด์ แคนยอน ได้ใช้เทคนิคของ Galloway จัดทำแพไม้เพื่อการท่องเที่ยวไปตามลำน้ำโคโลราโด ผ่านแกรนด์แคนยอน นับเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้แพเพื่อการท่องเที่ยวทางลำน้ำ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการประดิษฐ์แพยาง โดยใช้ยางเทียม มีรูปร่างคล้ายตะกร้า (basket boats) การใช้งานไม่ค่อยได้ผลมากนัก เพราะคลื่นขนาดเล็กกระชกเข้าไปในแพ ทำให้น้ำท่วมแพได้

ภาพที่ 1.1 แนวคิดการออกแบบเรือยางคล้ายตะกร้า

ในปี ค.ศ. 1950 ได้มีการปรับปรุงและออกแบบแพยางมีรูปร่าง ขนาดคล้ายแพยางปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการท่องเที่ยวของเอกชน แพร์หลายในทวีปอเมริกาเหนือ ทั้งนี้เพราะแพยางมีความทนทาน ราคา ไม่แพง และลอยน้ำได้ดี การใช้แพยางโดยการกระเชียงตามเทคนิคของ Galloway มีการดัดแปลงใช้ในทางทหารมากขึ้น หลังจากนั้นได้มีการ วิวัฒนาการของการสร้างแพยางโดยใช้วัสดุต่าง ๆ มีความทนทานต่อการ เสียดสี กระแทกกับโขดหินที่แหลมคม ทั้งยังมีน้ำหนักเบา สะดวกในการ ขนย้ายไปยังสถานที่ล่องแก่งต่าง ๆ ได้สะดวก และได้มีการประดิษฐ์และ ออกแบบให้มีวาล์วสามารถสูบลมเข้า-ออกได้ มีอุปกรณ์อื่น ๆ และไม้พาย เพื่อการใช้งานได้ดียิ่งขึ้น (Bennett, 1993)

ภาพที่ 1.2 เรือยางที่พัฒนาแล้ว

1.2 เรือพาย (Paddle boats)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นักท่องเที่ยวนิยมใช้เรือพายเพื่อการท่องเที่ยวในช่วงฤดูร้อน เพื่อช่วยให้เรือ แพยาง เคลื่อนที่ไปข้างหน้าได้ ดังนั้นเรือหรือแพยางแต่ละลำจะมีฝีพายเดินทางร่วมกันเป็นทีมช่วยกันพาย

ขนาดของพายมีความยาว 3 – 5 ฟุต (0.90 - 1.50 เมตร) และขนาดของใบพายโตพอสมควร ปลายด้ามมีลักษณะคล้ายตัวที (T) ตัวเรือมีขนาดความยาวตั้งแต่ 4 ถึง 20 ฟุต (1.2 - 6.0 เมตร) จุผู้โดยสารได้ 3 – 12 คน แต่ละคนนั่งบริเวณด้านข้างของเรือ มีคอกเทศก์หรือผู้นำทางส่วนใหญ่จะนั่งด้านหลังเพื่อให้คำสั่งแก่ลูกเรือปฏิบัติในขณะที่เดินทางไปตามลำน้ำ ให้ฝีพายช่วยกันนำเรือหรือแพหลบหลีกแก่งหินและไปตามร่องกระแสน้ำ

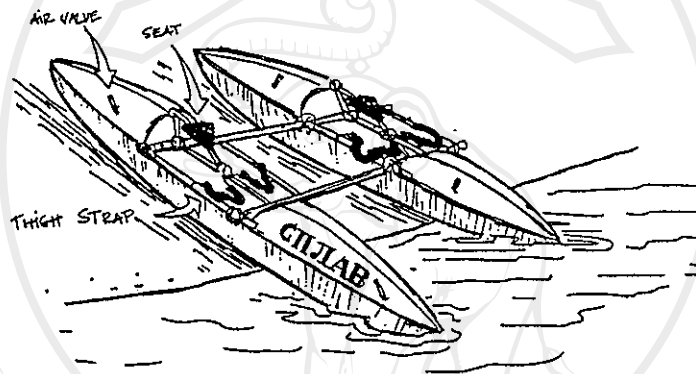
1.3 เรือกรรเชียง (Oar boats)

เรือหรือแพที่ใช้กรรเชียงมีการออกแบบเพิ่มอุปกรณ์ต่างจากเรือพาย มีโครงประกอบเป็นที่นั่งกรรเชียง พายที่ใช้กรรเชียงมีขนาดยาวกว่าพายปกติ อาจมีกล่องและอุปกรณ์อื่น ๆ เพิ่มเข้าไป เรือที่ใช้กรรเชียงมีความยาว 8 – 12 ฟุต (2.4 – 3.6 เมตร) อาจกรรเชียงคนเดียว หรือ 2 คนก็ได้ เดินทางไปตามลำน้ำหรือทะเลสาบ ผู้ที่กรรเชียงทำหน้าที่ควบคุมเรือ/แพไปด้วย ต่างจากเรือพาย ซึ่งมีนายท้ายหรือคนนำทางคอยควบคุม ออกคำสั่งให้ฝีพายปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวที่ใช้เรือพาย เรือกรรเชียงผลที่ต้องการคือความสนุกสนานเป็นสำคัญ

1.4 เรือที่ต่อคล้ายแพ (Cataracts)

ชาวรัสเซียต่อเรือคล้าย ๆ แพใช้ล่องตามลำน้ำ แตกต่างจากเรือของชาวอเมริกัน โดยที่นักสำรวจธรณีวิทยารัสเซียภายหลังจากการรอนแรมในดินแดนห่างไกลนับเดือนต้องการเดินทางกลับบ้าน ได้ออกแบบเรือลักษณะคล้ายแพ เรียกว่า Cataracts เพื่อใช้เดินทางตามลำน้ำในช่วงฤดูร้อนรวดเร็วว่าการเดินทางโดยทางบก เพราะดินแดนที่ห่างไกลในประเทศรัสเซียนอกจากไม่มีเส้นทางคมนาคมทางบกแล้ว หลายพื้นที่ยังปกคลุมด้วยหิมะและน้ำแข็ง การใช้แพยางก็จัดหาวัสดุได้ยาก ดังนั้นนักธรณีวิทยารัสเซียออกแบบแพโดยใช้วัสดุที่หาได้ง่าย อาจเป็นท่อเหล็กกลวงหรือวัสดุอื่น ๆ จำนวน 2 อัน รูปร่างคล้ายซิกการ์ ภายในท่ออาจใช้ยางในของรถบรรทุกสุบลม เชื่อมปิดท่อประกอบเข้าเป็นโครงคล้าย ๆ เรือใบของตะวันตก (ดูรูปประกอบ) ใช้ล่องตามลำน้ำที่กระแสน้ำเชี่ยวกรากได้ดี ด้านบนแพมีที่นั่งพาย 2 ที่ หรือ 4 ที่นั่ง ปัจจุบันรัสเซียดัดแปลงมาใช้เป็นเรือแข่งขนาด 2 – 4 ที่นั่ง จัดเป็นกีฬาแข่งเรือในแม่น้ำ ซึ่งเป็นที่นิยม

กันมาก Cataracts สามารถใช้พายหรือกรรเชียงก็ได้ และที่สำคัญคือเดินทางผ่านลอยไปบนคลื่นขนาดใหญ่ในแม่น้ำได้ดีกว่าแพยาง ทั้งนี้เพราะน้ำไม่สามารถเข้าไปในท่อที่บรรจุยางสุบลม โดยมีการเชื่อมปิดหัวท้ายไว้อย่างแน่นหนา

ภาพที่ 1.3 เรือ Cataraft ของรัสเซีย

1.5 เรือคายัคและแพชนิดอื่น ๆ

ปัจจุบันได้มีการนำเอาเรือคายัคและแพที่ทำด้วยวัสดุอื่น ๆ มาใช้ในการท่องเที่ยวตามลำน้ำหรือแหล่งน้ำนิ่งมากขึ้น ในประเทศสหรัฐอเมริกา บริเวณแหล่งท่องเที่ยวแกรนด์ แคนยอน ของแม่น้ำโคโลราโด นิยมใช้แพยางหรือเรือขนาดใหญ่ที่มีเครื่องยนต์ จุผู้โดยสารได้ถึง 30 คน ล่องผ่านแก่งต่าง ๆ เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมาก เรือคายัคและเรือแคนูนิยมใช้พายตามแม่น้ำสายต่าง ๆ กันมาก (Ellison, 1991) ในหลายประเทศทั้งในสหรัฐอเมริกา แคนาดา และประเทศในยุโรป มีความได้เปรียบในเรื่องการท่องเที่ยวผจญภัยการล่องแก่ง เนื่องจากมีแม่น้ำสายยาวและขนาดใหญ่หลายสาย มีสถานที่สำหรับการล่องแก่งมากมาย นักท่องเที่ยวสามารถ

เลือกใช้บริการหรือไปท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม ๆ โดยที่ประเทศนั้น ๆ ยังมีสมาคมหรือชมรมการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย ทั้งให้ความรู้ การฝึกอบรมอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการจัดหน่วยกู้ภัย อุปกรณ์ เครื่องมือมาตรฐานที่ใช้ในการล่องแก่ง คอยช่วยเหลือกู้ภัยแก่นักท่องเที่ยวเมื่อประสบอุบัติเหตุได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย

1.6 ความเป็นมาของการท่องเที่ยวแบบผจญภัยประเภทล่องแก่งในประเทศไทย

การท่องเที่ยวแบบผจญภัยกึ่งอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการล่องแก่ง พายเรือ ปีนเขา ขี่จักรยานภูเขา และการเดินป่าชมธรรมชาติหรืออื่น ๆ การท่องเที่ยวผจญภัยเหล่านี้เป็นการท่องเที่ยวที่สนุกสนาน ตื่นเต้น ทั้งท้าทายความสามารถของนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวตะวันตกและไม่ค่อยเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวเอเชียและชาวไทยมากนัก การท่องเที่ยวประเภทผจญภัยเพิ่งเป็นที่รู้จักแพร่หลายในประเทศไทยในระยะไม่เกิน 5 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นิยมของนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเพิ่มขึ้น

การท่องเที่ยวแบบผจญภัยประเภทล่องแก่งตามแม่น้ำสายต่าง ๆ ของไทยในอดีตจะไม่ปรากฏเลย คนไทยในสมัยก่อนใช้แม่น้ำลำคลองเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำ ผู้คนใช้เรือ แพไม้ซุง แพไม้ไผ่ ถ่อขึ้นล่องตามลำน้ำเหล่านั้น เพื่อการเดินทางไปทำมาหากิน หาของป่า ล่าสัตว์ ตัดไม้ จับจองพื้นที่ทำการเกษตร สรรวจทรัพยากร แหล่งแร่ และใช้ขนส่งบรรทุกผู้คน สินค้าต่าง ๆ ใช้การพาย แกว หรือค้าถ่อขึ้นล่องตามลำน้ำ เมื่อความเจริญมากขึ้นมีการนำเรือที่มีเครื่องยนต์เข้ามาใช้ และมีการสร้าง

เส้นทางรถไฟ ถนนหนทางเพิ่มขึ้น การสัญจรทางน้ำก็ลดความสำคัญลงไป บางแห่งอาจไม่เหลือร่องรอยให้เห็นอีก

ถึงแม้ว่าประเทศไทยเรามีแม่น้ำสายยาว ๆ หลายสาย โดยเฉพาะแม่น้ำลำคลองในภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคกลางของประเทศ แม่น้ำเหล่านี้บางส่วนไหลผ่านภูมิประเทศที่เป็นภูเขา หุบเขา โกรกเขา ผ่านเกาะแก่งต่าง ๆ ที่สวยงาม เช่น แม่น้ำปิง แม่น้ำยม แม่น้ำน่านในภาคเหนือ แควน้อย แควใหญ่ แม่น้ำแม่กลอง ภาคตะวันตก เป็นต้น ปัจจุบันแม่น้ำดังกล่าวมีการสร้างเขื่อนเอนกประสงค์ขนาดใหญ่ เพื่อเก็บกักน้ำใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า การชลประทาน ป้องกันน้ำท่วมและอื่น ๆ ทำให้พื้นที่เหนือเขื่อนกลายเป็นทะเลสาบขนาดใหญ่ น้ำท่วมบริเวณที่เป็นหุบเขา โกรกเขา เกาะแก่งที่สวยงามในอดีต เหลือแม่น้ำสายสั้น ๆ บางแห่งและมีปริมาณน้ำเหมาะสำหรับการล่องแก่งในช่วงฤดูฝนระยะสั้น ๆ ประมาณ 3-4 เดือนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีการสำรวจพื้นที่ มีการแนะนำเผยแพร่และพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยการล่องแก่งเพิ่มมากขึ้น และเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นด้วย

1.7 การท่องเที่ยวล่องแก่งในประเทศไทยเริ่มเมื่อใด

กิจกรรมการล่องแก่งเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่งเริ่มมาไม่นาน เดิมทีเดียวการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของแคมป์หรือทัวร์ป่า จัดบริการแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจบางกลุ่มเท่านั้น การล่องแก่งตามลำน้ำมีอยู่บ้าง โดยเฉพาะการล่องแพตามลำน้ำกก จากบ้านท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านภูมิประเทศเกาะแก่งต่าง ๆ หมู่บ้านชาวเขาไปยังจังหวัดเชียงราย ใช้เวลาประมาณ 2 วัน 1 คืน โดยมีการพักค้างคืนระหว่างทาง แพที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นแพ

ไม้ไผ่และมีได้นำกลับมาใช้อีก ต่อมาไม้ไผ่ที่ใช้ทำแพหายากขึ้น ค่าต่อแพสูงขึ้นระยะหลังมีการนำเรือหางยาวมาใช้บริการแทนแพ ความนิยมลดน้อยลงไป นอกจากนี้ยังมีการจัดให้นักท่องเที่ยวล่องแพไม้ไผ่ตามลำน้ำแม่แตง บางบริเวณที่กระแสน้ำไม่เชี่ยวและมีอันตรายไม่มากนัก มีการตัดไม้ไผ่มาใช้ทำแพเป็นจำนวนมาก เกรงกันว่าจะทำให้เกิดการทำลายป่ามากขึ้น ประกอบกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยมากขึ้น บางแห่งมีกลุ่มอนุรักษ์ต่อต้านเรียกร้องให้เลิกใช้ไม้ไผ่มาทำแพ จึงมีผู้ประกอบการนำเที่ยวได้นำเอาเรือยาง แพยางจากต่างประเทศมาใช้ในการล่องแก่งในเวลาต่อมา

กีร์ กอเรียส นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่นับว่าเป็นคนแรกที่บุกเบิกการล่องแก่ง เพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย เขาได้เข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2530 (ค.ศ. 1987) ได้สำรวจเพื่อหาลำน้ำสำหรับเปิดกิจกรรมการล่องแก่ง โดยทำการสำรวจลำน้ำปาย ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เริ่มจากอำเภอปายลงไปถึงอำเภอเมือง กีร์ พบว่า ลำน้ำปายมีอันตรายมากเกินไปในการใช้แพไม้ไผ่ล่องแก่ง ถ้าจะใช้แพยางในขณะนั้นยังขาดไม้พาย และแพยางมีราคาแพงต้องนำเข้าจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เขาได้ขออนุญาตจากทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนจัดตั้งบริษัท Thai Adventure and Development ขึ้น เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2530 (Trips, 2542 และล่องแก่ง, มปป.)

หลังจากที่บริษัทการท่องเที่ยวผจญภัยไทยและการพัฒนาได้เปิดดำเนินการที่อำเภอปาย แม่ฮ่องสอน แล้ว ทางบริษัทได้ซื้อเรือยางลำแรกจากประเทศไต้หวัน เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2531 และเริ่มดำเนินการจัดนำเที่ยวล่องแก่งน้ำปายขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2531 ทางบริษัทได้พยายามโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ทั้งการ

เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารผ่านทางโปสเตอร์ ส่งเสริมการขายในลักษณะต่าง ๆ แต่ไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวในเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นชาวต่างประเทศหรือชาวไทย เพราะในช่วงนั้นนักท่องเที่ยวนิยมการทัวร์ป่าและ ล่องแพไม้ไผ่ ทางบริษัทเองจัดการขายตรง โดยไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยว ประกอบกับได้รับการเผยแพร่ข้อมูลผ่านนิตยสาร Camping and Tourism และมีการโฆษณาผ่านรายการอื่น ๆ โดยเฉพาะรายการทำพิธีฐาน ทางโทรทัศน์ ทำให้การท่องเที่ยวผจญภัยล่องแก่งเป็นที่รู้จักมากขึ้น และในเวลาต่อมาได้มีบริษัทนำเที่ยวล่องแก่งเกิดขึ้นหลายบริษัท มีการสำรวจ และจัดหาสถานที่ล่องแก่งในหลายแม่น้ำ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวใกล้ กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีแม่น้ำนครนายกและแก่งหินเพิง ปราจีนบุรี แคว้น้อย แควใหญ่ กาญจนบุรี และจังหวัดทางภาคเหนือ การล่องแก่งน้ำว่า จังหวัดน่าน ล่องแก่งน้ำเข็ก พิษณุโลก และลำน้ำอื่น ๆ อีกหลายแห่ง ทั้งยังมีการอบรมพนักงานล่องแก่ง ซึ่งจัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อย่างน้อย 3 ครั้ง ทำให้กิจการท่องเที่ยวผจญภัยล่องแก่งเป็นที่รู้จัก แพร่หลายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ (Trips, 2542 อ้างแล้ว)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่มี กิจกรรมล่องแก่งในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นดินแดนที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัยที่มีความสวยงามอยู่มากมายหลายแห่ง การท่องเที่ยวประเภทผจญภัยเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน กล่าวคือ นอกจากจะสร้างความสนุกสนาน ตื่นเต้น เร้าใจแล้ว โอกาสที่นักท่องเที่ยวจะได้รับอันตรายจากการท่องเที่ยวผจญภัย ไม่ว่าจะเป็นการล่องแก่ง ปีนหน้าผา พายเรือแคนู เรือคายัค ซ้ำักรยานภูเขา เดินป่า และกิจกรรมอื่น ๆ ภัยอันตรายจากกิจกรรมดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีความตระหนักในเรื่องนี้ และให้มีการศึกษาเพื่อจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมายังไม่มีมาตรฐานใด ๆ ที่จะนำมาใช้ทั้งผู้ประกอบการ อุปกรณ์ เครื่องมือ บุคลากร ตลอดจนการฝึกอบรมบุคลากร เจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ และเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากปล่อยให้มีการดำเนินการไปโดยขาดการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานแล้ว อาจมีผู้ประกอบการบางกลุ่มเห็นแก่ผลประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว เป็นต้นว่า การตัดราคาค่าบริการ ใช้อุปกรณ์คุณภาพต่ำ ใช้บุคลากรที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ขาดความชำนาญในกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยแล้ว อาจก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายต่อนักท่องเที่ยว รวมทั้งชื่อเสียงต่อส่วนรวมและการท่องเที่ยวของประเทศได้

ดังนั้น ความจำเป็นในการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย โดยเฉพาะการล่องแก่ง ปีนหน้าผา พายเรือแคนู เรือคายัค เป็นเรื่องที่จะต้องเร่งดำเนินการ โดยจัดให้มืองค์กรกลางทำหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบ ประเมินมาตรฐานอุปกรณ์ บุคลากร หลักสูตรการฝึกอบรม รวมทั้งผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติ เพื่อให้จะได้รับใบอนุญาตต่อไป การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยด้วยมาตรฐานที่กำหนดจะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับกันในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยมุ่งความปลอดภัยเป็นสำคัญ

ก่อนที่จะได้พิจารณาถึงมาตรฐานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมล่องแก่ง ในที่นี้จะได้นำแหล่งท่องเที่ยวประเภทสายน้ำที่มีการประกอบกิจกรรมล่องแก่งในประเทศไทยพอสังเขป สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ ทั้งโปรแกรมการล่องแก่ง ค่าบริการ และอื่น ๆ ติดต่อโดยตรงกับผู้ประกอบการในพื้นที่แต่ละพื้นที่ แต่ละจังหวัดตามที่ระบุไว้แล้ว

2.1 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่ง

เนื่องจากประเทศไทยเรามีทำเลที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น และอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม ซึ่งเป็นลมประจำถิ่น รวมทั้งพายุดีเปรสชันจากมหาสมุทรอินเดีย และทะเลจีนใต้ นำเอาความชุ่มชื้นและปริมาณฝนมาตกในประเทศเป็นประจำทุกปี บริเวณพื้นที่ที่เป็นแนวเทือกเขาและภูเขาสูงทั้งของภาคตะวันตก ภาคเหนือ รวมทั้งแนวขอบที่สูงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฝนที่ตกลงมาเกิดการไหลบ่า รวมตัวเป็นแม่น้ำลำธารมากมาย โดยเฉพาะแม่น้ำสายยาวที่กระจายในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศมากถึง 66 สายน้ำ หากนับรวมลำธารสายสั้นที่เป็นสาขาของแม่น้ำเหล่านั้นจะมี

จำนวนหลายร้อยสายน้ำ บางพื้นที่ที่แม่น้ำลำธารไหลผ่านภูมิประเทศที่ลาดชัน ทำให้เกิดน้ำตกสวยงาม หลายสายน้ำไหลผ่านเกาะแก่ง รวมทั้งโกรกเขา (Gauge) ทำให้มีทัศนียภาพงดงาม กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปและแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัยล่องแก่งหลายสายน้ำ

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า แม่น้ำสายยาวในประเทศโดยเฉพาะทางภาคเหนือและภาคตะวันตก ได้มีการสร้างเขื่อนเอนกประสงค์ขนาดใหญ่เพื่อการเก็บกักน้ำ การผลิตกระแสไฟฟ้า การชลประทาน การบรรเทาอุทกภัย การคมนาคมทางน้ำ และอื่น ๆ ทำให้โกรกเขาและเกาะแก่งที่สวยงามหลายแห่งถูกน้ำท่วม กลายเป็นทะเลสาบขนาดใหญ่ แต่ก็ยังมีการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวทางน้ำ โดยพาหนะเรือขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ แพและการพายเรือในน้ำนิ่ง รวมทั้งกิจกรรมการตกปลา เป็นต้น

ปัจจุบันมีบริษัทและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวล่องแก่งมากกว่า 100 บริษัท และมีสายน้ำที่มีการสำรวจและใช้ในการล่องแก่งกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 รายชื่อแม่น้ำที่มีการท่องเที่ยวประเภทล่องแก่ง พร้อมระดับมาตรฐานความยาก-ง่าย และพาหนะที่ใช้ล่องแก่ง

ภูมิภาค / ชื่อแม่น้ำ	จังหวัด	ระดับความยาก-ง่าย	พาหนะ
ภาคเหนือ			
1. แม่น้ำของ – แม่น้ำปาย	แม่ฮ่องสอน	2 - 3	เรือยาง
2. แม่น้ำแม่แตง ตอนบน	เชียงใหม่	2 - 3	แพไม้ไผ่
แม่แตง ตอนล่าง	เชียงใหม่	1 - 2	แพไม้ไผ่

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ภูมิภาค / ชื่อแม่น้ำ	จังหวัด	ระดับความ ยาก-ง่าย	พาหนะ
3. แม่น้ำแม่แจ่ม	เชียงใหม่	2 - 3	เรือยาง
4. แม่น้ำต้น ตอนบน	เชียงใหม่	2 - 3	เรือยาง
แม่น้ำต้น ตอนกลาง	เชียงใหม่-ตาก	3 - 4	เรือยาง
แม่น้ำต้น ตอนล่าง	ตาก	1 - 2	เรือยาง
5. แม่น้ำน่าน (แก่งหลวง)	น่าน	4 - 5	เรือยาง
6. แม่น้ำว้า	น่าน	3 - 4	เรือยาง
7. น้ำเข็ก	พิษณุโลก	3 - 5	เรือยาง
8. แม่งลอง - ที่ล่อชู	ตาก (อุ้มผาง)	2 - 3	เรือยาง
9. แม่งลอง - ที่ล่อเส	ตาก (อุ้มผาง)	3 - 4	เรือยาง
ภาคตะวันตก			
10. แม่น้ำแควน้อย ตอนบน	กาญจนบุรี (สังขละบุรี)	2 - 3	เรือยาง
11. ตะเคียนทอง-ชองกาเลีย	กาญจนบุรี (สังขละบุรี)	2 - 3	เรือยาง แพไม้ไผ่
12. แม่น้ำรันตี-โรคี	กาญจนบุรี (สังขละบุรี)	2 - 3	เรือยาง แพไม้ไผ่
13. แม่น้ำเพชรบุรี ตอนบน	เพชรบุรี	3 - 4	เรือยาง
14. แม่น้ำเพชรบุรี (โป่งลึก)	เพชรบุรี	1 - 2	เรือยาง
15. แม่น้ำเพชรบุรี (ริมน้ำศรีสวัสดิ์)	เพชรบุรี	1	เรือยาง

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ภูมิภาค / ชื่อแม่น้ำ	จังหวัด	ระดับความ ยาก-ง่าย	พาหนะ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			
16. แก่งหินเพิง ห้วยไสใหญ่	ปราจีนบุรี	3 - 5	เรือยาง
17. แม่น้ำนครนายก (แก่งนางรอง)	นครนายก	1 - 2	แคนู เรือยาง
18. คลองโป่งน้ำร้อน	จันทบุรี	2 - 4	แคนู เรือยาง
19. คลองหนองแก้ว-น้ำตก ตะคร้อ	ปราจีนบุรี	3 - 4	เรือยาง
ภาคใต้			
20. ลำตะคอง	นครราชสีมา	1 - 2	เรือยาง
21. คลองพะโต๊ะ	ชุมพร	1 - 2	เรือยาง แพไม้ไผ่
22. คลองกลาย-กรุงชิง	นครศรีธรรมราช	3 - 4	เรือยาง
23. ห้วยไพรสวรรค์	ตรัง	2 - 3	เรือยาง

2.2 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคเหนือ

บริเวณพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยมีแม่น้ำลำธารมากมาย และ
สายน้ำที่มีการประกอบกิจกรรมล่องแก่ง ดังนี้

1) แม่น้ำของ-แม่น้ำปาย แม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง จุดเริ่มต้นอยู่ที่แม่น้ำของ บ้านห้วยผา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลักษณะสายน้ำและสภาพแวดล้อมธรรมชาติ การเดินทาง ล่องแก่งด้วยเรือยางตามเส้นทางลำน้ำของและแม่น้ำปายนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยที่บริษัทนำเที่ยวจัดโปรแกรมไว้ 2 ประเภท คือ ประเภท 1 วัน กับประเภท 2 วันกับ 1 คืน จุดเริ่มต้นอยู่ที่น้ำของ บ้านห้วยผา ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน 45 กิโลเมตร หากเริ่มจากอำเภอปายไปยังบ้านห้วยผาระยะทาง 65 กิโลเมตร เมื่อเริ่มออกเดินทางล่องแก่งผ่านไปตามลำน้ำของ ประมาณ 2 ชั่วโมง ถึงน้ำตกชุกซา มีความกว้างประมาณ 300 เมตร ลักษณะคล้ายม่านน้ำตกที่แผ่จากแนวป่าริมตลิ่ง ถัดจากนั้นก็ผ่านแนวโขดหิน เกาะแก่งกลางน้ำ ทำให้เกิดคลื่น ผู้ล่องแก่งจะได้รับความเพลิดเพลินเมื่อผ่านแก่งต่าง ๆ ที่ไม่รุนแรงมากนัก

จากนั้นล่องแพไปเรื่อย ๆ ถึง Jungle Camp ที่บริษัทนำเที่ยวสร้างไว้เพื่อเป็นที่พักค้างคืนบริเวณข้างเคียง เป็นภูเขาหินปูนสามารถเดินทางไปเที่ยวถ้ำ มีหินงอก หินย้อยสวยงามที่คงสภาพธรรมชาติ

เช้าวันรุ่งขึ้น ออกเดินทางต่อในเวลาเกือบ 2 ชั่วโมง ลำน้ำของไหลลงสู่แม่น้ำปาย บริเวณใกล้ ๆ มีน้ำพุร้อนแวะพักชมได้ บริเวณลำน้ำปายซึ่งมีขนาดกว้างกว่าแม่น้ำของ ปริมาณน้ำมากกว่ามีเกาะแก่งต่าง ๆ และมีคลื่นสูงเป็นช่วง ๆ มีแก่งมากกว่า 15 แห่ง แต่ละแก่งความยาวตั้งแต่ 30 - 300 เมตร ระดับความยากอยู่ระหว่าง 2 - 4 ต่อจากนั้นผ่านหุบเขาของแม่น้ำปายที่เรียกว่า ปายกืด ที่สวยงาม กระแสน้ำไหลเชี่ยว จนกระทั่งถึงอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน

ประมาณ 10 กิโลเมตร ระยะทางการล่องแก่งมีความยาวพอประมาณ 45 - 50 กิโลเมตร จัดเป็นเส้นทางล่องแก่งที่มีธรรมชาติงดงาม เพราะพื้นที่อยู่ห่างไกลหมู่บ้านชุมชนมาก สภาพแวดล้อมต่างๆ ยังบริสุทธิ์

ช่วงเวลาที่เหมาะสำหรับการล่องแก่งนี้อยู่ในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนมกราคม

ผู้ประกอบการในพื้นที่ มี 2 บริษัท คือ

(1) Thai Adventure Rafting

13 หมู่ 4 ถนนรังสิยานนท์ ต.เวียงใต้

อ.ป่าย จ.แม่ฮ่องสอน 58130

โทร. (053) 699111, 299274, Fax : (053) 699111

E-mail : raftaol@loxinfo.co.th

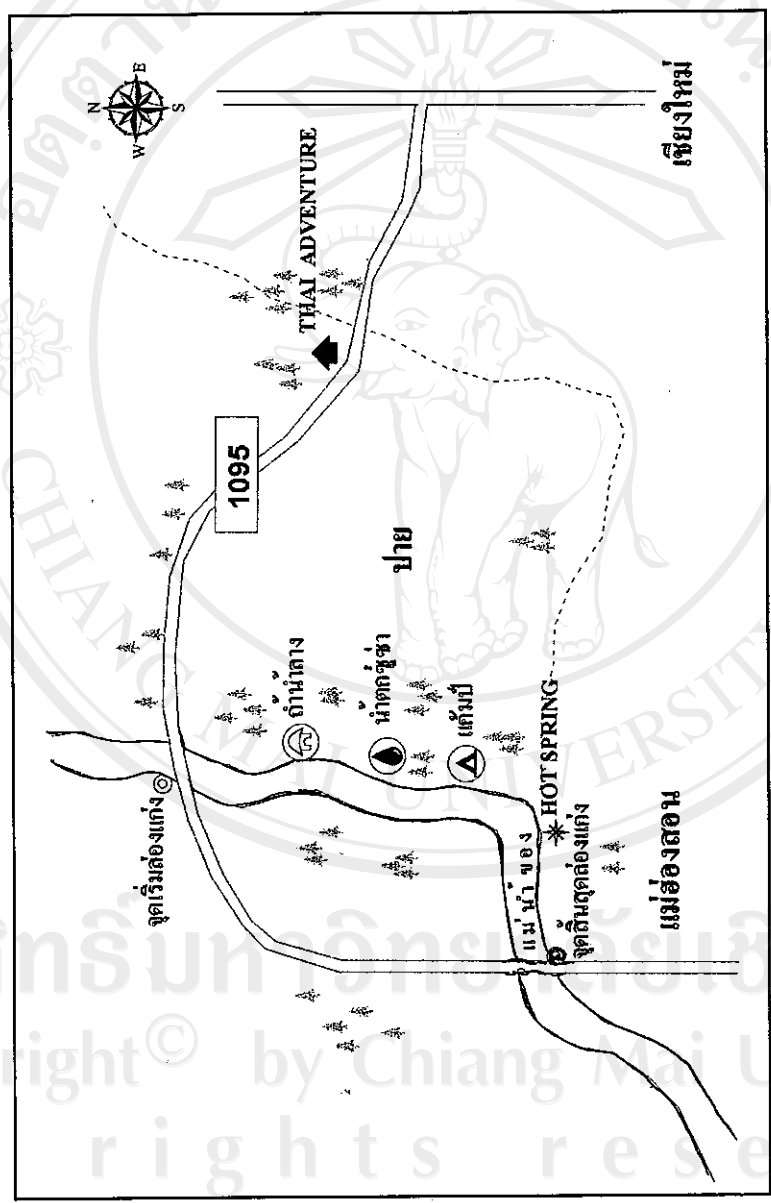
(2) Northern Green Tours

28 หมู่ 3 ถนนชัยสงคราม ต.เวียงใต้

อ.ป่าย จ.แม่ฮ่องสอน 58130

โทร. (053) 699385, Fax : (053) 699360

ภาพที่ 2.1 แผนผังเส้นทางล่องแก่งน้ำปาย

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก นุรณพิตร พยัคฆ์ขาม, 2542.

2) แม่น้ำแม่แตง – เชียงใหม่

สถานที่ตั้ง น้ำแม่แตง ต้นน้ำอยู่ทางเหนือของเมืองคอง ในเขตอำเภอเชียงดาว ไหลผ่านอำเภอแม่แตงลงสู่แม่น้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่ บริเวณน้ำแม่แตงตอนบนมีการจัดทัวร์ป่า เป็นสถานที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวมานานแล้ว หลังจากการเดินทางผ่านภูมิประเทศเป็นภูเขาผ่านหมู่บ้าน ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง แล้วมีการล่องแพโดยเฉพาะแพไม้ไผ่ เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงมาหลายปี ปัจจุบันเส้นทางล่องแก่งของน้ำแม่แตงมีอยู่ 2 บริเวณคือ

ก) เส้นทางล่องแม่แตง (ตอนบน) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะนิยมทัวร์ป่า เดินชมภูมิประเทศจากบ้านป่าแป๋ ผ่านน้ำพุร้อน จนถึงบ้านกะเหรี่ยงปากกล้วย หลังจากนั้นนั่งช้างไปยังบ้านกะเหรี่ยงป่าข้าวหลาม และค้างคืนแบบ Home Stay 1 คืน รุ่งเช้าล่องแพไม้ไผ่ ผ่านเกาะแก่งหลายแห่งในลำน้ำแม่แตงตอนบน อาทิเช่น แก่งสามเสา แก่งสองพี่น้อง แก่งทุ่งยั่ว แก่งหาดไต้ แก่งห้วยลึก ซึ่งแก่งเหล่านี้บางแห่งมีกระแสน้ำเชี่ยว และมีคลื่นสูงพอประมาณ ระดับความยากง่ายระหว่าง 2 - 3 สองฝั่งบางแห่งเป็นแนวเขาที่มีป่าไม้ปกคลุม ร่มรื่น สภาพธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำสวยงาม จนกระทั่งถึงบ้านสบกาย เวลาที่ใช้ล่องแก่งตอนบนประมาณ 4 - 5 ชั่วโมง

ข) เส้นทางล่องแม่แตง (ตอนล่าง) สายน้ำแม่แตงตอนล่าง กระแสน้ำไม่เชี่ยวมากนัก และมีเกาะแก่งน้อย ระดับความยากง่าย 1 - 2 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นชาวต่างประเทศที่บริษัทนำเที่ยวจัดรวมอยู่ในรายการ มีการแสดงช้างที่ปางช้าง ช้างเดินป่าระยะสั้น ๆ แล้วล่องแพระยะสั้น ๆ ประมาณ 5 กม. ใช้เวลาเพียง 1 ชั่วโมง โดยลงแพที่ปางช้าง

ส่วนใหญ่เป็นแพไม้ไผ่ สามารถนั่งได้ 4 – 6 คน มีเจ้าหน้าที่ต่อแพให้นักท่องเที่ยวนั่งชมวิวสองฝั่งแม่น้ำหรืออาจร่วมต่อแพด้วยก็ได้ เส้นทางล่องน้ำแม่แตงสามารถล่องแพได้ทั้งปี ผู้ประกอบการจะนำแพที่ล่องแล้วใส่รถบรรทุกกลับไปให้บริการใหม่ นับว่าช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติได้ดี

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ประกอบด้วย

- (1) ปางช้างท่าแพแม่ตะมาน
535 อ.แมริม จ.เชียงใหม่ 50180
โทร. (053) 297060, 297283 Fax : (053) 297283
- (2) ปางช้างแม่แตง
โทร. (053) 298553
- (3) จังเกิ้ลราฟท์
- (4) ชมรมทัวร์ป่าภาคเหนือ
โทร. (053) 208989 และ 208135

3) น้ำแม่แจ่ม-ออบหลวง เชียงใหม่

สถานที่ตั้ง แม่น้ำแม่แจ่ม เป็นสาขาย่อยของแม่น้ำปิง ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาถนนธงชัยทางตะวันตกของเชียงใหม่ ไหลผ่านอำเภอแม่แจ่มลงสู่แม่น้ำปิง ในเขตอำเภอฮอด เชียงใหม่

บริเวณสถานที่ล่องแก่ง ออกเดินทางโดยทางรถยนต์ไปตามถนนสายฮอด-แม่สะเรียง ผ่านออบหลวง ซึ่งเป็นโกรกธารที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของเชียงใหม่ จากออบหลวงไปประมาณ 3 - 4 กิโลเมตร ถนนแยกขวาไป

อำเภอแม่แจ่ม ถนนเลียบลำน้ำแม่แจ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ในระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร จะมีจุดลงแพล่องแก่ง ระยะแรก ๆ มีการใช้แพไม้ไผ่ ต่อมาบริษัททำเที่ยวใช้แพยาง การล่องแก่งในน้ำแม่แจ่มตอนเหนือขอบหลวงไม่ค่อยอันตรายมากนัก เพราะกระแสน้ำไม่เชี่ยว ความยากอยู่ในระดับ 1 - 2 ยกเว้นบริเวณที่มีกระแสน้ำผ่านช่องแคบของขอบหลวง ความยากอยู่ระดับ 5 - 6 ซึ่งทางอุทยานขอบหลวงไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวล่องแพผ่าน แต่ให้ขึ้นจากแพเหนือบริเวณออกหลวงไปประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ

ช่วงฤดูกาลที่เหมาะสม น้ำแม่แจ่มสามารถล่องได้ทั้งปี แต่ในฤดูแล้งจะมีน้ำน้อยและกระแสน้ำไหลช้า นักท่องเที่ยวจึงไม่ค่อยนิยมล่องแก่งในหน้าแล้ง ระยะเวลาที่ใช้ล่องแก่ง ไม่เกิน 2 ชั่วโมง

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ติดต่อได้ที่

- (1) Travel & Adventure
73/7 ถนนเจริญประเทศ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
โทร. (053) 277178
- (2) ชมรมทัวร์ป่าภาคเหนือ เชียงใหม่
โทร. (053) 208989, 208135

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

4) น้ำแม่ตื่น – เชียงใหม่ ตาก

สถานที่ตั้ง แม่ น้ำตื่น เป็นสาขาของแม่น้ำปิงอยู่ในเขตอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นสายน้ำที่อยู่ไกลไปทางด้านใต้ของเชียงใหม่ต่อเขตจังหวัดตาก การเดินทางค่อนข้างไกล การล่องแก่งของ

น้ำแม่ตื่นแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ แม่ตื่นตอนบน แม่ตื่นตอนกลาง และแม่ตื่นตอนล่าง ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะต้องเลือกช่องแก่งในระยะใดของน้ำแม่ตื่นหรือจะล่องแก่งตลอดสายน้ำก็ได้ หากมีเวลาท่องเที่ยวหลายวัน ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละระยะของสายน้ำเป็นเส้นทางยาวใช้เวลาอย่างน้อยระยะละ 2 วัน 1 คืน บางระยะอาจใช้เวลาถึง 3 วันก็มี

บริเวณสถานที่ล่องแก่งแม่ตื่น

ช่วงที่ 1 ช่วงแรกเริ่มต้นจากอำเภออมก๋อย บริเวณบ้านแม่ตื่น ลักษณะของน้ำแม่ตื่นตอนต้นสายน้ำแคบและไหลเชี่ยว มีเกาะแก่งหลายแห่ง โดยเฉพาะร่องน้ำแคบ เนื่องจากมีโขดหินก้อนใหญ่ ๆ ขวางลำน้ำ อย่างไรก็ตาม บริเวณสองฝั่งลำน้ำมีป่าไม้ปกคลุม บางแห่งเป็นโกรกเขาแคบ น้ำแม่ตื่นลัดเลาะผ่านเป็นทิวทัศน์ที่สวยงาม ช่วงนี้ระยะทางไกลต้องใช้เวลา 2 วัน 1 คืน ระดับความยาก 2-3

ช่วงที่ 2 จากบ้านแม่ตื่นในเขตอำเภออมก๋อยไปยังบ้านแม่ตื่นในเขตจังหวัดตาก การล่องแก่งตามลำน้ำแม่ตื่นในระยะที่ 2 ผ่านแก่งสวยงามหลายแก่ง อาทิเช่น แก่งอบหนองแดง เป็นแก่งค่อนข้างยาว บีบสายน้ำให้ไหลในช่องทางแคบ ๆ ความกว้างของแม่น้ำในระยะที่ 2 กว้างกว่าระยะแรก บางแห่งมีหาดทรายสวยงาม ถัดจากนั้นเป็นบริเวณเทือกเขาหินปูน มีน้ำตกห้วยผาคำ ถึงแก่งห้วยโป่ง แก่งนกป่าเห้ ซึ่งสายน้ำคดโค้งเป็นรูปตัวเอส สุดท้ายแก่งพอรอดอ แต่ละแก่งบางแห่งระดับความยากถึง 3 หรือ 4 ดังนั้นผู้นำทางต้องมีประสบการณ์ในการออกคำสั่งให้ฝีพายหลบหลีกโขดหิน แก่งหินอันตรายต่าง ๆ จนถึงบ้านกะเหรี่ยงที่นาму และเดินทางต่อไปถึงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น ช่วงนี้เป็นเขตน้ำท่วมจากอ่างเก็บน้ำของเขื่อนภูมิพล

ช่วงที่ 3 การเดินทางจากบ้านแม่ต๋น (ตาก) ไปยังเขื่อนภูมิพล
สายน้ำส่วนใหญ่เป็นเขื่อนน้ำท่วมจากอ่างเก็บน้ำ ในการเดินทางอาจใช้เรือ
หางยาวช่วยลากจูงไปยังหน่วยรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาเวียง เดินทางกลับได้

ฤดูกาลที่เหมาะสมในการล่องแก่ง อาจเป็นช่วงปลายฤดูฝน
ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยเฉพาะในหน้าหนาวจะได้
บรรยากาศดีมาก

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่

(1) แม่สอดการท่องเที่ยว

โทร. (055) 544726, 532818

(2) เนเจอร์ แทรเวลเลอร์

โทร. (02) 3752062, 3752412

(3) คุณสังข์ทอง หาทรัพย์

โทร. (053) 201151

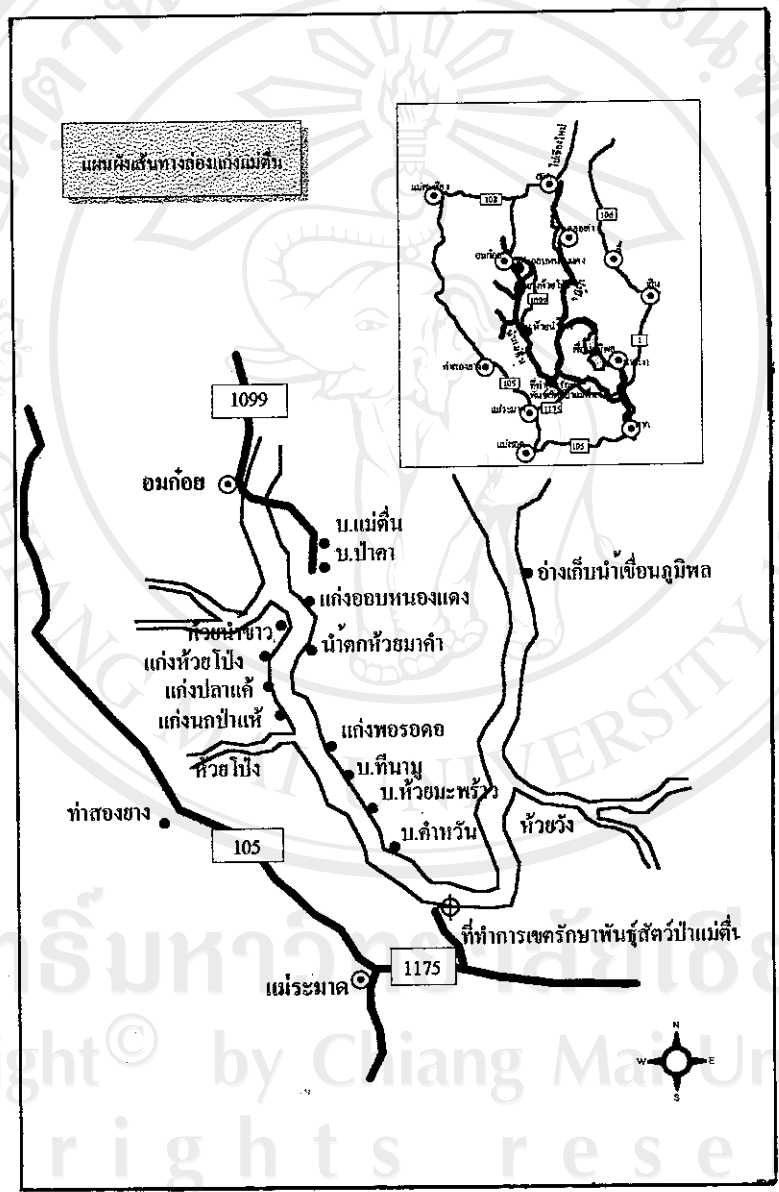
(4) คุณยิ่งยศ พงษ์สุวรรณ

24 หมู่ 3 บ้านป่าคา ต.แม่ต๋น

อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ 50310

โทร. (053) 229324

ภาพที่ 2.2 แผนผังเส้นทางล่องแก่ง แม่ตื่น

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก มจรณพิตร พย์คัมขาม, 2542.

5) แม่น้ำน่าน (แก่งหลวง) น่าน

สถานที่ตั้ง บริเวณพื้นที่ล่องแก่งของแก่งหลวงแม่น้ำน่าน อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติศรีน่าน อำเภอพาน้อย จังหวัดน่าน

แม่น้ำน่านเกิดจากแนวเทือกเขาผีปันน้ำในเขตจังหวัดพะเยา ไหลลงมาทางใต้ผ่านจังหวัดน่าน ลงสู่อ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ แม่น้ำน่านตอนบนมีเกาะแก่งหลายแห่ง แต่ยังสามารถพัฒนาเป็นสถานที่ล่องแก่ง สำหรับบริเวณแก่งหลวงอยู่ในลุ่มน้ำน่านตอนล่าง มีลักษณะเป็นแนวแก่งหินน้อยใหญ่กระจายอยู่กลางน้ำน่าน ในบางช่วงเวลาที่ปริมาณน้ำไม่มากนัก แก่งหินเหล่านี้จะแยกสายน้ำที่ไหลผ่านเชี่ยวกราก และเกิดคลื่นน้อยใหญ่มากมาย ระดับความยากประมาณ 4 - 5

แก่งหลวงเป็นลักษณะของสายน้ำที่ถูกบีบให้แคบไหลคดเคี้ยวไปมา บางแห่งสายน้ำจะลดหลั่นคล้าย ๆ น้ำตกขนาดเล็ก ทำให้นักล่องแก่งตื่นเต้น เร้าใจ ขณะที่ล่องผ่านแก่งหลวง (กุลธิดา สืบหล้า, 2542) เนื่องจากการล่องแก่งแม่น้ำน่านบริเวณแก่งหลวงเป็นระยะทางสั้น ๆ ใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง จึงเป็นการท่องเที่ยวเสริมก็ได้กับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอื่น ๆ

ฤดูกาลที่เหมาะสม สามารถล่องแก่งได้ตลอดปี

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ที่ให้บริการ ได้แก่

(1) น่าน ปางช้าง

468-469 หมู่ 4 ต.กลางเวียง

อ.เวียงสา จ.น่าน 55110

โทร. (054) 781316, 781244 Fax : (054) 781212

(2) แค้มป์ไซด์ เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ

โทร. (02) 4332760, 4356085

6) แม่น้ำว้า น่าน

สถานที่ตั้ง แม่น้ำว้าอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่จริม อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

แม่น้ำว้าเกิดจากเทือกเขาผีปันน้ำทางตอนเหนือของจังหวัดน่าน ไหลผ่านอำเภอบ่อเกลือ อำเภอสันติสุข ลงสู่แม่น้ำน่านในเขตอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ลักษณะของสายน้ำ และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เนื่องจากภูมิประเทศของจังหวัดน่านส่วนใหญ่เป็นภูเขา และแนวเทือกเขาปกคลุมพื้นที่อยู่ทั่ว ๆ ไป แม่น้ำว้าไหลผ่านภูมิประเทศที่เป็นภูเขาดังกล่าว บางแห่งเป็นหุบเขาสูงชัน การไหลคดเคี้ยวของสายน้ำผ่านไปในพื้นที่ต่าง ๆ ประกอบกับแนวสายน้ำไหลผ่านเกาะแก่งมากกว่า 20 แห่ง จึงนับว่าเป็นสายน้ำที่ทำให้นักท่องเที่ยวผจญภัยล่องแก่งเป็นอย่างมาก จากที่ได้สัมภาษณ์ผู้ที่เคยล่องแก่งน้ำว้ามาแล้ว จะให้คำตอบคล้าย ๆ กันว่า เป็นการล่องแก่งที่สนุกสนาน ตื่นเต้น ได้ความเข้าใจ เพลิดเพลินไปกับการผจญภัยสายน้ำ แก่งต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน ประกอบกับสภาพแวดล้อมบริเวณสองฝั่งแม่น้ำที่สวยงาม ถึงแม้ว่าบริเวณต้นน้ำจะมีชุมชนชาวเขาใช้พื้นที่โค่นถางป่าเพื่อการทำไร่เพาะปลูกพืชผลการเกษตรเพื่อยังชีพ ในฤดูฝนก่อให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน น้ำที่ไหลป่าพัดพาลงสู่น้ำว้าด้วยโคลนตมสีแดงตลอดช่วงฤดูฝน กระแสน้ำที่เชี่ยวกรากพัดพาเอาตะกอนสีแดงเหล่านั้นมาตามลำน้ำไปทับถมตามที่ลุ่มต่ำและสู่น่านต่อไป

การล่องแก่งน้ำว้า ปัจจุบันใช้เรือยาง นักท่องเที่ยวจะเดินทางไปลงเรือที่บ้านน้ำปู้ ตำบลน้ำทาง อำเภอแม่จริม ล่องลงมาตามลำน้ำผ่าน

เกาะแก่งต่าง ๆ กว่า 22 แก่ง ไปสิ้นสุดที่บ้านหาดไร่ ตำบลล้านนาหนองใหม่ อำเภอเวียงสา ระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร ใช้เวลาล่องแก่งประมาณ 4 ชั่วโมง ระดับความยากง่ายระหว่าง 3-4

แก่งเด่น ๆ ของน้ำว่าประกอบด้วย แก่งญี่ปุ่น แก่งเสือ แก่งโปง แก่งหลวง แก่งก้อม แก่งเสือเต้น แก่งต้นเคียน แก่งแปง แก่งสาสี แก่งต้นไทร แก่งตืด แก่งโตน แก่งบ่อ แก่งผาจ้อม แก่งสามเส้า แก่งผาแค่น แก่งผาเขียน แก่งไฮโดรลิก

แก่งที่มีความเร้าใจและน่าตื่นเต้น ได้แก่

แก่งหลวง เป็นโขดหินขนาดใหญ่ขวางกระแสน้ำ เป็นเป็นช่องแคบ ทำให้การไหลของกระแสน้ำเล็กลง และการลดหลั่นของระดับพื้นที่ทำให้น้ำไหลรุนแรง มีคลื่นแตกตัวเป็นฟองขาว นักล่องแก่งต้องใช้ความสามารถและความชำนาญในการควบคุมเรือไปตามกระแสน้ำ

แก่งสาสี ประกอบด้วยแก่งหินน้อยใหญ่ลาดลดระดับลง กระแสน้ำไหลไปปะทะแก่งหิน ทำให้เกิดคลื่นเป็นฟองขาว คลื่นกระจายแตกคล้ายน้ำเดือด นักล่องแก่งต้องใช้ความสามารถในการนำเรือผ่าน

แก่งวังไทร เป็นแก่งหินมีลักษณะลาดเทลดระดับ ทำให้กระแสน้ำไหลแรงไปปะทะกับโขดหินด้านล่าง และยังมีโขดหินบางส่วนกีดขวางลำน้ำ การบังคับเรือต้องระมัดระวังมากขึ้น

ฤดูกาลที่เหมาะสม ในการล่องแก่งน้ำว่าเป็นช่วงปลายฤดูฝน ผ่านฤดูหนาว ปริมาณน้ำมีมากพอ โดยเฉพาะตั้งแต่ปลายเดือนกันยายน ไปถึงเดือนกุมภาพันธ์ในฤดูแล้ง ปริมาณน้ำลดน้อยลง และกระแสน้ำไหลช้า

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่

(1) น่านปางช้าง

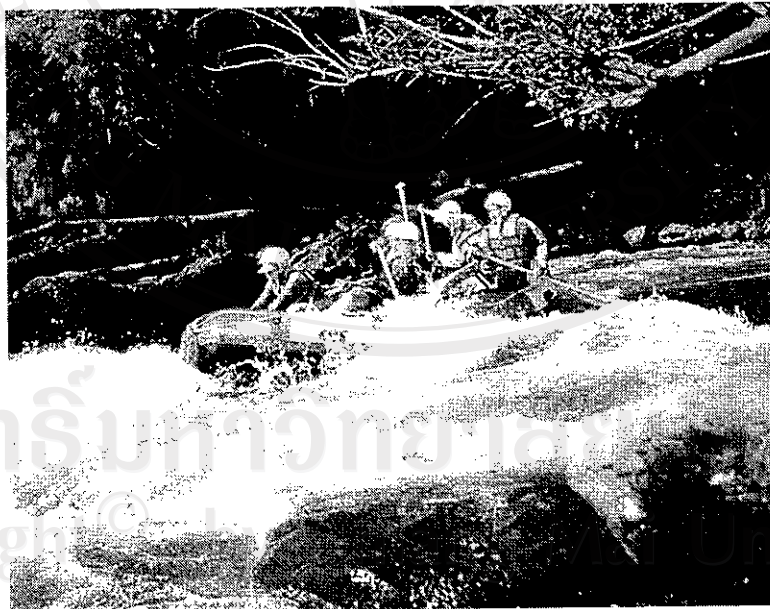
468-469 หมู่ 4 ต.กลางเวียง

อ.เวียงสา จ.น่าน 55110

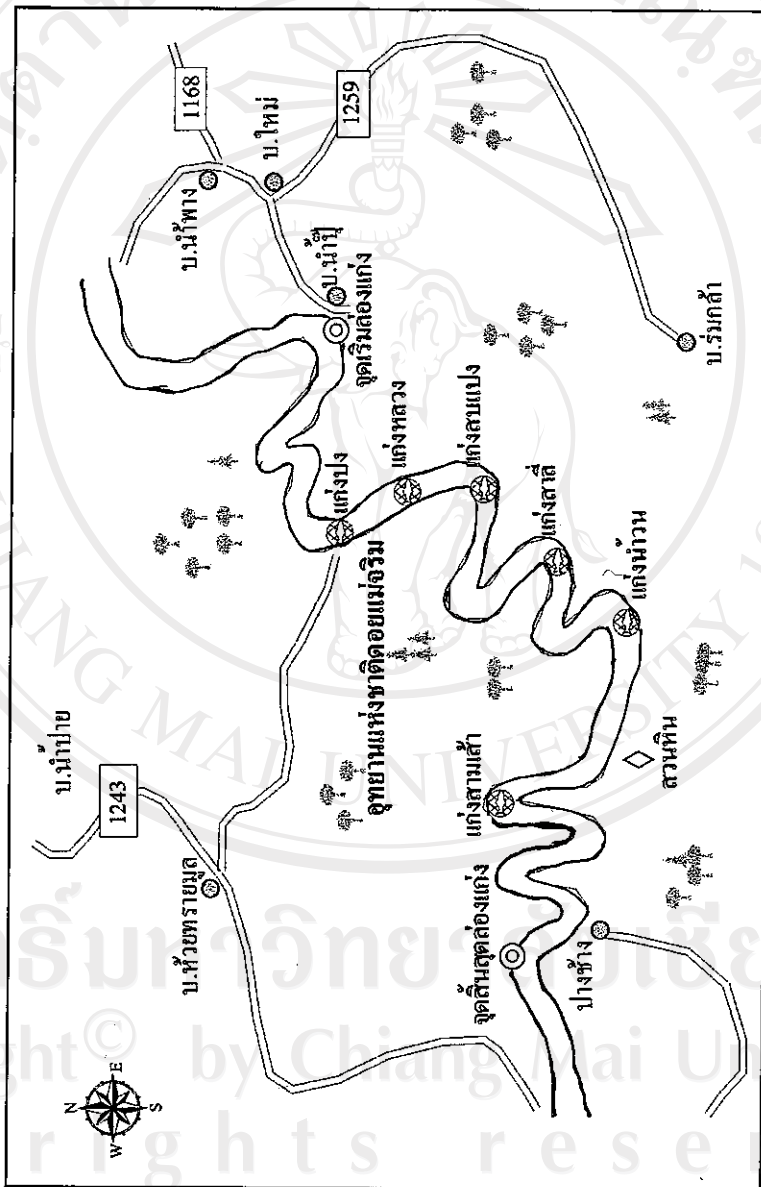
โทร. (054) 781316, 781244 Fax : (054) 781212

(2) แค้มป์ไซด์ เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ

โทร. (02) 4332760 และ 4356085

ภาพที่ 2.3 แผนผังเส้นทางล่องแก่งน้ำว่า

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก บุรณพิตร พยัคฆ์ขาม, 2542.

7) แม่น้ำเข็ก พิษณุโลก

(รายละเอียดของการล่องแก่งน้ำเข็ก จัดทำเป็นกรณีศึกษา (Case Study) อยู่ในตอนที่ 4 ทั้งหมด)

8) น้ำแม่กลอง – น้ำตกทีลอซู อุ้มผาง ตาก

สถานที่ตั้ง อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ลักษณะของแม่น้ำและสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ลำน้ำแม่กลอง เป็นแหล่งต้นน้ำของแควใหญ่ กาญจนบุรี มีสาขาย่อยบริเวณต้นน้ำหลายสาย ได้แก่ ห้วยอุ้มผาง ห้วยแม่จัน ห้วยแม่ละมั่ง และห้วยกล้อท้อ ด้วยพื้นที่บริเวณนี้อยู่ห่างไกล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเทือกเขาและภูเขาสูงขาดเส้นทางคมนาคม การเข้าถึงลำบาก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหลายแห่งอยู่ห่างไกล ต้องใช้การเดินเท้าหรือนั่งหลังช้าง ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นป่า เขา น้ำตก ถ้ำ ยังคงสภาพธรรมชาติที่สวยงาม โดยเฉพาะน้ำตกทีลอซู ตกผ่านหน้าผาในระดับสูงของภูเขาหินปูน ไหลลดหลั่นลงมาเป็นชั้น ๆ สูงประมาณ 300 เมตร ปกคลุมด้วยป่าดงดิบ จัดว่าเป็นน้ำตกสวยที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

การล่องแก่งน้ำแม่กลอง

ในเส้นทางสายแรกเริ่มจากตัวอำเภออุ้มผาง เมื่อล่องแพลงมาเล็กน้อย ห้วยอุ้มผาง ก็จะบรรจบกับห้วยแม่กลอง ทำให้ปริมาณมากขึ้น

บริเวณฝั่งน้ำเป็นหน้าผาสูงชัน เดินทางมาได้ระยะหนึ่งถึงน้ำตกที่ล่อจ่อ เป็นน้ำตกที่ไหลผ่านหน้าผาสูง กระแสน้ำลงมาเป็นฝอยคล้าย ๆ ม่าน บริเวณผนังของผามีหินงอก หินย้อย และมีมอส ตะไคร่น้ำขึ้นอยู่ทั่วไป ผ่านน้ำตกที่ล่อจ่อ ถึงเขตที่มีน้ำพุร้อนหลายจุดที่มีน้ำร้อนและน้ำอุ่นแทรก ดันขึ้นมา บริเวณเส้นทางสายนี้ยังผ่านแก่งใหญ่ ๆ ได้แก่ แก่งตะโค๊ะบี๊ แก่งมอแกโต้ และแก่งกิด ส่วนหน้าผาชันติดกับลำน้ำมีผาเสียด ผาผึ้ง ผาขาวหรือผาบ่อง เมื่อเดินทางผ่านแก่งมอแกโต้ ก็จะถึงท่าทรายใกล้ ๆ กับสบห้วยแม่ละมุ้ง ซึ่งเป็นจุดสุดท้ายของการล่องแก่ง ใช้เวลา 2 วัน 1 คืน

เมื่อขึ้นบกที่ท่าทราย อาจเดินเท้า (ในฤดูฝน) และนั่งรถยนต์ในช่วงหน้าแล้ง ระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร ถึงหน่วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง ค้างคืน 1 คืน รุ่งเช้าออกเดินทางไปยังน้ำตกที่ล่อจู่ ซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 15 กิโลเมตร เดินเท้าใช้เวลาประมาณ 30 นาที

น้ำตกที่ล่อจู่ เป็นน้ำตกที่ตกลงมาจากหน้าผาสูงมากกว่า 300 เมตร ลดหล่นลงมา บริเวณผามีความกว้างเกือบ 500 เมตร การไหลตกของน้ำจากที่สูงเมื่อปริมาณน้ำมีมาก ลักษณะคล้าย ๆ ม่านน้ำ เมื่อกระทบแสงแดด ละอองไอน้ำจะสะท้อนเป็นสีรุ้งดงามมาก ใคร ๆ ที่ได้เยี่ยมชมต่างกล่าวถึงความงามของน้ำตกที่ล่อจู่ตลอดมา

แก่งของลำน้ำแม่กลองในระยะแรกมีลักษณะดังนี้

แก่งตะโค๊ะบี๊ หรือแก่งน้ำเดือด เป็นแก่งหินขนาดใหญ่ ทอดขวางลำน้ำแม่กลอง มีชั้นหินลดหล่นลงไป ความยาวเกือบ 50 เมตร กระแสน้ำไหลแรง สร้างความตื่นเต้นให้กับผู้ล่องแก่งนี้มาก

แก่งมอแกโต้ มีลักษณะเป็นแก่งหินบีบให้ร่องน้ำแคบ ๆ ทำให้กระแสน้ำไหลเชี่ยวและรุนแรง นักล่องแก่งต้องใช้ความพยายามและร่วมกันพาเรือให้ผ่านอย่างปลอดภัย

แก่งกืด มีลักษณะเป็นแก่งหินขวางลำน้ำ แต่ไม่ยาวมากนัก ช่วยให้ผู้ล่องแก่งเกิดความตื่นเต้นได้ไม่น้อย ระดับความยากง่าย 2 - 3
ฤดูกาลที่เหมาะสมในการล่องแก่ง ตลอดช่วงฤดูฝนไปจนถึงฤดูหนาวถึงเดือนมีนาคม หากเข้าช่วงฤดูร้อน ปริมาณน้ำลดน้อยลง ความตื่นเต้นลดลงด้วย

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ประกอบด้วย

(1) ปะละทะ ฮอลิเดย์ แคมป์

49 หมู่ 1 ต. แม่ละมุ้ง อ. อุ่มผาง

จ. ตาก 63170

โทร. (055) 519030, 534593 หรือ 01-8856577

(2) แค้มป์สุขเสถียร

303 หมู่ 3 ต. แม่กลอง

อ. อุ่มผาง จ. ตาก 63170

โทร. (055) 561227, 561285 หรือ กทม. (02) 5917401

(3) กีฟ เฮาส์

371 หมู่ 1 ต. อุ่มผาง

อ. อุ่มผาง จ. ตาก 63170

โทร. (055) 561181

(4) ภูดอย แคมป์ไซด์

637 หมู่ 1 บ้านภูดอย

อ. อุ่มผาง จ. ตาก 63170

โทร. (055) 561049, 561279

(5) พี เอ็ม ทัวร์ (อุ่มผาง)

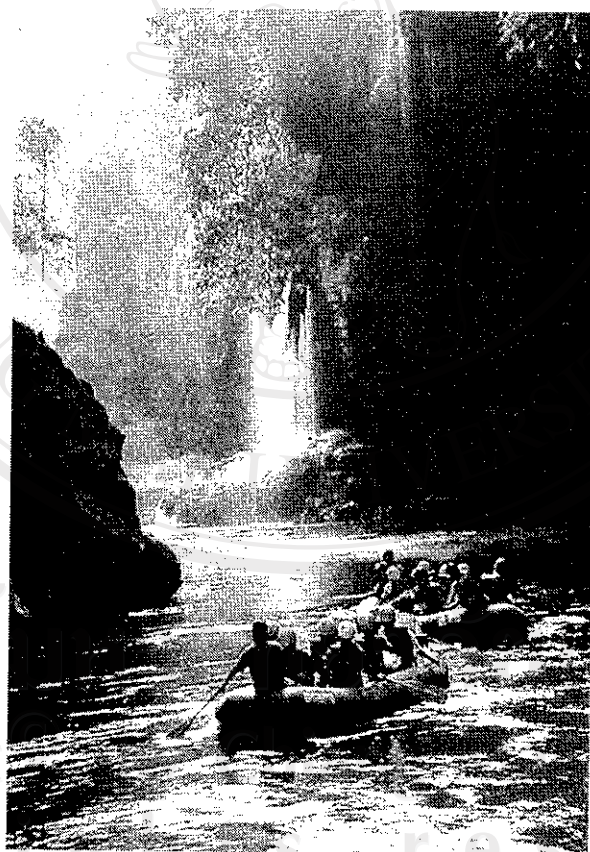
โทร. (055) 561059

(6) ขุ่มผางฮิลล์

โทร. (055) 561063-4

(7) แค้มป์ปิ้งไซด์ เซ็นเตอร์

โทร. (02) 4332760

9) ล่องแม่กลอง – น้ำตกทีลอเล

สถานที่ตั้ง อยู่ในแนวรอยต่อระหว่างเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง กับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ลักษณะของลำน้ำแม่กลอง (ตอนล่าง) เนื่องจากเป็นสายน้ำแม่กลองในการล่องช่วงบน จากอุ้มผาง – น้ำตกทีลอจ้อ – น้ำตกทีลอซู ตามที่กล่าวมาแล้ว การล่องแก่งแม่กลองในช่วงล่าง โดยเริ่มต้นจากบ้านปะละทะ อยู่ถัดจากสบห้วยแม่ละมุ้ง สายน้ำแม่กลองตอนล่างไปสู่ น้ำตกทีลอเลนนั้น แม่น้ำไหลผ่านพื้นที่ภูเขา และหน้าผาสูงชันหลายแห่ง เส้นทางคดเคี้ยวผ่านป่าดิบ ที่สำคัญต้องผ่านเกาะแก่งขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ มากกว่า 10 แห่ง บางแห่งมีระดับความยากถึงระดับ 4 และ 5 เป็นการท้าทายนักล่องแก่งเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การเดินทางล่องแก่งตามเส้นทางสายนี้ต้องใช้เวลาน้อย 3 วัน 2 คืน เนื่องจากขากลับจากน้ำตกทีลอเล ต้องใช้การเดินเท้าหรือนั่งหลังช้าง หากเดินเท้าต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้น แก่งที่สำคัญ ๆ ที่ตื่นเต้นเร้าใจ มีดังนี้

แก่งเลเกติ บางคนเรียก แก่งเจ็ดหมื่นก็มี เนื่องจากกระแสน้ำไหลแนวหน้าผาชันของเลเกติ ผ่านโขดหินใหญ่น้อย ทำให้กระแสน้ำถูกบีบให้เล็กลง กระแสน้ำไหลเชี่ยว คลื่นที่กระทบกับโขดหินแตกเป็นฟองขาวกระจายสวยงาม

แก่งบันได มีขนาดใหญ่พอ ๆ กับแก่งเลเกติ ยังมีแก่งเล็กแก่งน้อยอีกหลายแก่งในบริเวณนี้ เช่น แก่งบุญช่วย แก่งสังคม เมื่อรวม ๆ กันแล้วเป็นแนวเกาะแก่งที่มีโขดหินใหญ่ ๆ ขวางทางน้ำหลายแห่ง ดูเป็นระยะทางยาว ธรรมชาติของโขดหิน แก่งหินเหล่านี้ประกอบด้วยสายน้ำที่ไหล

ปะทะมีลักษณะที่สววยงาม บริสุทธิ์ ดิตตาดูจริงใจแก่ผู้พบเห็น ทำให้เกิดความเพลิดเพลินขณะที่ล่องเรือผ่านไป

แก่งคนมอง ลักษณะของสายน้ำแม่กลองในช่วงนี้ไหลเขาเข้าประชิดหน้าผาสูงชัน ผังทางซ้ายเป็นยอดเขา มีก้อนหินขนาดใหญ่อยู่ลักษณะคล้ายคน ชาวบ้านเรียกว่า ผาคนมอง แก่งในลำน้ำจึงเรียกว่าแก่งคนมอง จัดเป็นแก่งขนาดใหญ่ที่มีความยากลำบากในการนำเรือผ่าน เพราะโขดหินขนาดใหญ่ แยกทางน้ำออกเป็นสายเล็กสายใหญ่ คนนำทางจะต้องมีความเชี่ยวชาญในการเลือกร่องน้ำสายใหญ่ หากเลือกร่องน้ำผิดเรืออาจไปเกยบนโขดหินได้น้ำ ประกอบกับกระแสน้ำเชี่ยวมาก อาจทำให้เรือพลิกคว่ำได้ แนวแก่งหินของแก่งคนมองลดระดับเป็นระยะและคดเคี้ยว ทำให้การควบคุมเรือต้องใช้ความพยายามมาก อย่างไรก็ตาม ถัดจากแก่งคนมองมีหาดทรายขนาดใหญ่ นักท่องเที่ยวนิยมพักผ่อนที่นี้ รุ่งเช้าจึงออกเดินทางต่อไป

แก่งทีลอล เป็นแก่งใหญ่อีกแห่งหนึ่งอยู่ห่างจากแก่งคนมองและหาดทรายที่พักค้างแรมประมาณ 1 ชั่วโมง การเดินทางตามสายน้ำแก่งทีลอลมีโขดหินขนาดใหญ่อยู่กลางลำน้ำ มีหน้าผาสูงชันทั้งสองฝั่ง

บริเวณด้านหน้าของโตรกผาสูงชัน เป็นภาพของน้ำตกทีลอลไหลผ่านหน้าผาสูงชันมากกว่า 80 เมตร ตกลงสู่ลำน้ำแม่กลอง นักท่องเที่ยวสามารถนำเรือเข้าชิดหน้าผา เล่นน้ำตกได้ หรืออาจปีนหน้าผาส่วนที่ไม่ชันมากนักขึ้นไปสำรวจน้ำตกอีกชั้นหนึ่งก็ได้ หลังจากนั้นพายเรือทวนน้ำขึ้นฝั่งที่บ้านกะซอจีเล เพื่อเดินทางโดยทางเท้ากลับไปถึงบ้านปะละทะ นั่งรถยนต์กลับอำเภออุ้มผางต่อไป

ช่วงฤดูกาลที่เหมาะสมกับการล่องแก่ง หากเป็นช่วงฤดูฝน น้ำจะไหลแรงและเชี่ยว การเดินทางน้ำสนุก อาจเป็นอันตราย และทางบก

ต้องเดินเท้าหรือนั่งหลังช้าง แต่ช่วงที่เหมาะสมตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึง
กุมภาพันธ์ อากาศเย็นสบาย

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดียวกับการท่องเที่ยว
แม่กลองตอนบน คือ

- ประลัษะ สอติเดชย์ แคมป์
- แคมป์สุขเสถียร (จุ่มผาง)
- กีฟ เฮาส์
- ภูดอย แคมป์ไซด์
- พี เอ็ม ทัวร์
- จุ่มผางฮิลล์
- แคมป์ไซด์ เซ็นเตอร์

(ดูรายละเอียดจากแม่กลอง – ทีลอซู)

2.3 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคตะวันตก

ภูมิประเทศของภาคตะวันตก ส่วนใหญ่เป็นแนวเทือกเขาตะนาวศรีทอดยาวตั้งแต่ตอนใต้ของจังหวัดตากถึงพรมแดนระหว่างไทยกับพม่าไปจนถึงจังหวัดระนอง ด้านตะวันตกของแนวเทือกเขาดังกล่าวมีแม่น้ำซึ่งต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาตะนาวศรี ที่สำคัญได้แก่ แควใหญ่ แควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี แม่น้ำราชบุรี แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำปรางบุรี และแม่น้ำกระบุรี ในเขตจังหวัดระนอง เป็นต้น

กิจกรรมล่องแก่งในเขตจังหวัดกาญจนบุรี มีการล่องแก่งกันมาช้านานแล้ว โดยเฉพาะการล่องด้วยแพไม้ไผ่ ปัจจุบันมีการนำเอาเรือยางเรือคายัค เรือแคนูเข้าไปให้บริการแก่นักท่องเที่ยวหลายสายน้ำด้วยกัน

10) แม่น้ำน้อย กาญจนบุรี

สถานที่ตั้ง แม่น้ำน้อยอยู่ในเขตอำเภอทองผาภูมิ และอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ลักษณะของสายน้ำ แม่น้ำน้อยเป็นสาขาของแม่น้ำแควน้อยบริเวณต้นน้ำเกิดจากแนวเทือกเขาตะนาวศรีใกล้บ้านปี่ลือก ชายแดนไทย-พม่า ไหลลงมาทางใต้ ผ่านอำเภอทองผาภูมิ และลงสู่แควน้อยในเขตอำเภอไทรโยค

การล่องแก่งในแม่น้ำน้อย เดินทางไปลงเรือที่หน่วยพิทักษ์อุทยานเขารวกไปทางอำเภอทองผาภูมิ ล่องเรือตามลำน้ำน้อย ผ่านภูมิประเทศเป็นหุบเขา หน้าผาชันและมีเกาะแก่งขนาดเล็กหลายแห่งสามารถพายเรือได้ตลอด ระดับความยากง่ายอยู่ระหว่าง 1 - 3 ซึ่งจัดว่า

ไม่ลำบากมากนัก นอกจากแก่งกู่ยละว้า ซึ่งมีกระแสน้ำผ่านโขดหินค่อนข้างเชี่ยวแต่ล่องเรือได้ไม่ยากนัก ล่องเรือไปเรื่อยจนถึงจุดบรรจบที่แม่น้ำแควน้อยก็ได้ ใช้เวลาประมาณ 5 - 6 ชั่วโมง

ฤดูกาลที่ใช้ล่องแก่ง สามารถล่องได้ตลอดปี

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ติดต่อได้ที่

(1) แค้มป์ไซด์ เซ็นเตอร์

โทร. (02) 4332760, 4353907 Fax : (02) 4339660

(2) ชาฟารีน (คุณเปี้ยก ถิ่นสมุย)

โทร. (034) 625005

(3) บริษัทเนเจอร์แทรค จำกัด

โทร. (02) 585-7400, 911-0449

11) ตะเคียนทอง - ชองกาเลีย กาญจนบุรี

สถานที่ตั้ง กลุ่มลำห้วยสายสั้น ๆ ลำห้วยตะเคียนทอง และห้วยชองกาเลีย อยู่ในเขตอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ตอนเหนือสุดของแม่น้ำแควน้อย

ลักษณะของสายน้ำ ต้นน้ำของตะเคียนทองและชองกาเลีย อยู่ในเขตผืนป่าของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เส้นทางล่องแก่งในลุ่มน้ำนี้ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางสายสั้นหรือสายยาวก็ได้ ขึ้นอยู่กับช่วงเวลา

จุดเริ่มต้นเดินทางไปที่บ้านตะเคียนทอง ล่องลงมาตามลำห้วยตะเคียนทองช่วงหนึ่ง ต่อจากนั้นลำน้ำจะบรรจบกับแม่น้ำชองกาเลีย จะมี

แก่งใหญ่ ๆ หลายแห่ง ที่มีความตื่นเต้น สนุกสนาน ได้แก่

แก่งสองแยก เป็นแก่งโค้งหักศอก มีโขดหินใหญ่ขวางลำน้ำ กระแสน้ำเชี่ยว หากเป็นแพไม้ไผ่ต้องระมัดระวังให้มาก

แก่งแพบิน ลักษณะเป็นโขดหินขนาดใหญ่ขวางลำน้ำ บีบให้ กระแสน้ำไหลผ่านช่องแคบ ๆ ทำให้กระแสน้ำเชี่ยวและรุนแรง

แก่งหินสามก้อน เป็นแก่งที่มีโขดหินและแก่งเล็ก ๆ ขวางอยู่ ใต้น้ำ ทำให้ระดับน้ำสูงขึ้น แต่กระแสน้ำไหลเชี่ยว นักล่องแก่งจะสนุกสนาน กับแก่งนี้มาก ระดับความยากง่าย ประมาณ 2 – 3

ฤดูกาลที่เหมาะสม แม่น้ำของกาเลียสามารถล่องแก่งได้ตลอดปี โดยเฉพาะฤดูปลายฝนต้นหนาวระหว่างตุลาคม-มกราคม น้ำใสกว่าช่วงอื่น ๆ และในฤดูแล้งปริมาณน้ำน้อย เกาะแก่งไหลเหนือน้ำสูง ทำให้ล่อง ลำบากกว่าในช่วงฤดูฝน

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่

(1) พี เกสท์เฮาส์

อ. สังขละบุรี จ. กาญจนบุรี

โทร. (034) 595061 Fax : (034) 595139

(2) แค้มป์ปิ้งไซด์ เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ

โทร. (02) 433-2760 Fax : 433-9660

(3) เจตีย์ เจมส์ รีสอร์ท

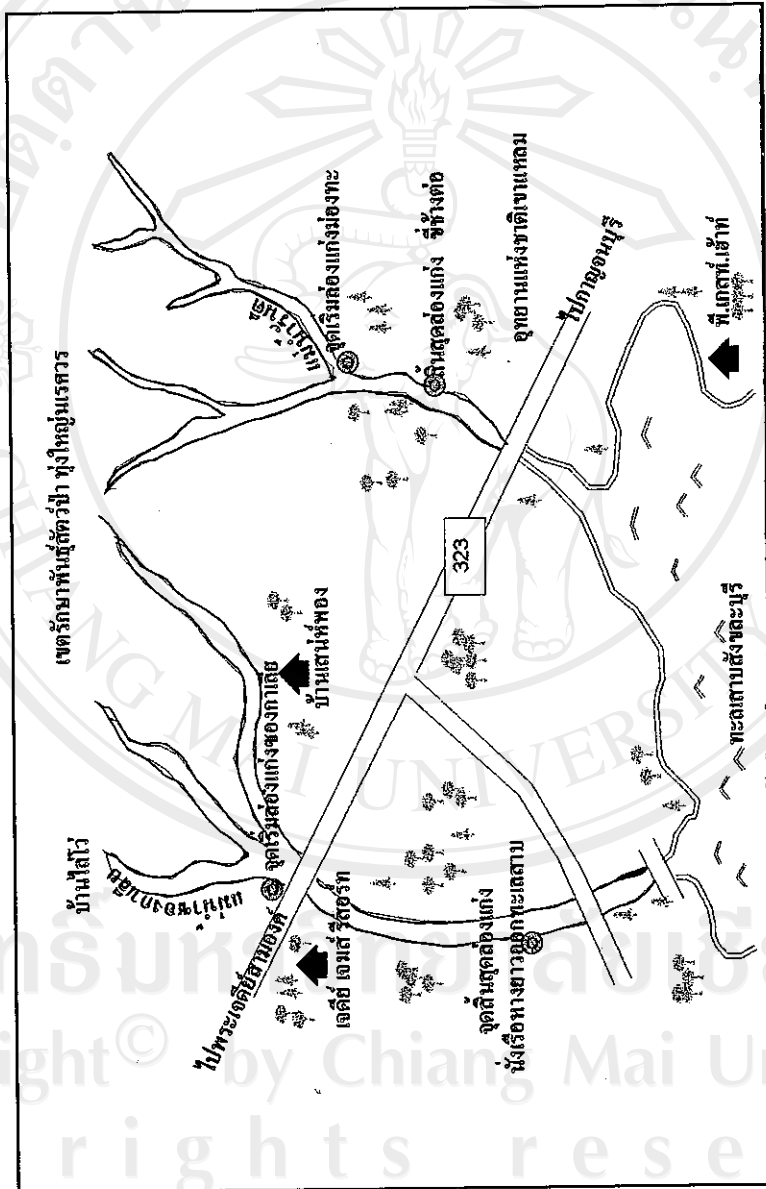
อ. สังขละบุรี จ. กาญจนบุรี

โทร. (034) 595337, 01-2155847

(4) บริษัท ฟุจิทัวร์ (ประเทศไทย) จำกัด

โทร. (02) 5180240, 918-6067-8

ภาพที่ 2.6 แผนที่เส้นทางล่องแก่งน้ำของกาเลีย

ที่มา : ข้อมูลและแผนที่ ปรับปรุงจาก บุรณพิตร พยัคฆ์ขาม, 2542.

12) แม่น้ำรันตี-ห้วยโรคี กาญจนบุรี

สถานที่ตั้ง แม่น้ำรันตี-ห้วยโรคี อยู่ในเขตอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ลักษณะของสายน้ำ แม่น้ำรันตี เกิดจากผืนป่าในเขตทุ่งใหญ่นเรศวร และไหลลงบรรจบกับแม่น้ำของกาเลีย และลงสู่แม่น้ำแควน้อย เช่นเดียวกันสภาพของลำน้ำมีลำห้วยสายย่อย ๆ หลายสาย การล่องแก่งในแม่น้ำรันตีส่วนใหญ่ใช้แพไม้ไผ่ ระดับความยากง่ายอยู่ระหว่าง 1 - 3 มีเกาะแก่งหลายแห่ง เป็นที่ประทับใจของนักล่องแก่งคือ

แก่งโหด (แก่งหน้าวัด) เนื่องจากมีโขดหิน แก่งหินใต้น้ำขวางทางน้ำ ทำให้เกิดคลื่นใหญ่บ่อยและกระแสน้ำไหลเชี่ยว การต่อแพไม้ไผ่ต้องระมัดระวังให้มาก

แก่งมะนาว กระแสน้ำไหลผ่านชั้นหินที่ลาดเอียงเป็นชั้น ๆ แต่ไม่ชันมากนัก ความยาวของแก่งประมาณ 50 - 60 เมตร มีคลื่นพอประมาณ นอกจากแก่งใหญ่ ๆ แล้วยังมีแก่งเล็กแก่งน้อยอีกหลายแห่ง ใช้เวลาล่องแก่งประมาณ 2 ชั่วโมง มาขึ้นฝั่งที่สะพานข้ามแม่น้ำรันตี

ฤดูกาลที่เหมาะสม เช่นเดียวกับการล่องแม่น้ำของกาเลีย ในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม-มกราคม เป็นช่วงที่เหมาะสมกว่าระยะอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม แม่น้ำรันตีสามารถล่องแก่งได้ทั้งปี อาจเลยลงสู่อ่างเก็บน้ำของทะเลสาบสังขละบุรีก็ได้

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่

(1) พี เกสท์ เฮาส์

อ. สังขละบุรี จ. กาญจนบุรี

โทร. (034) 595061 Fax : (034) 595139

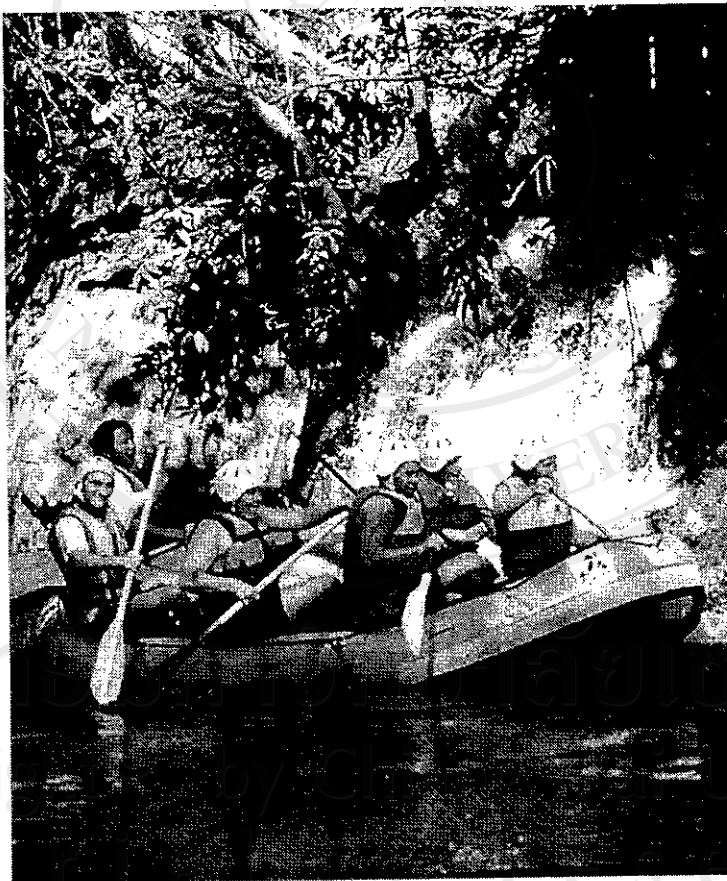

(2) แค้มป์อิงไซด์ เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ

โทร. (02) 433-2760 Fax : (02) 433-9660

(3) เจตีย์ เจมส์ รีสอร์ท

โทร. (034) 595337, 01-2155847

ลิขสิทธิ์

Copyright

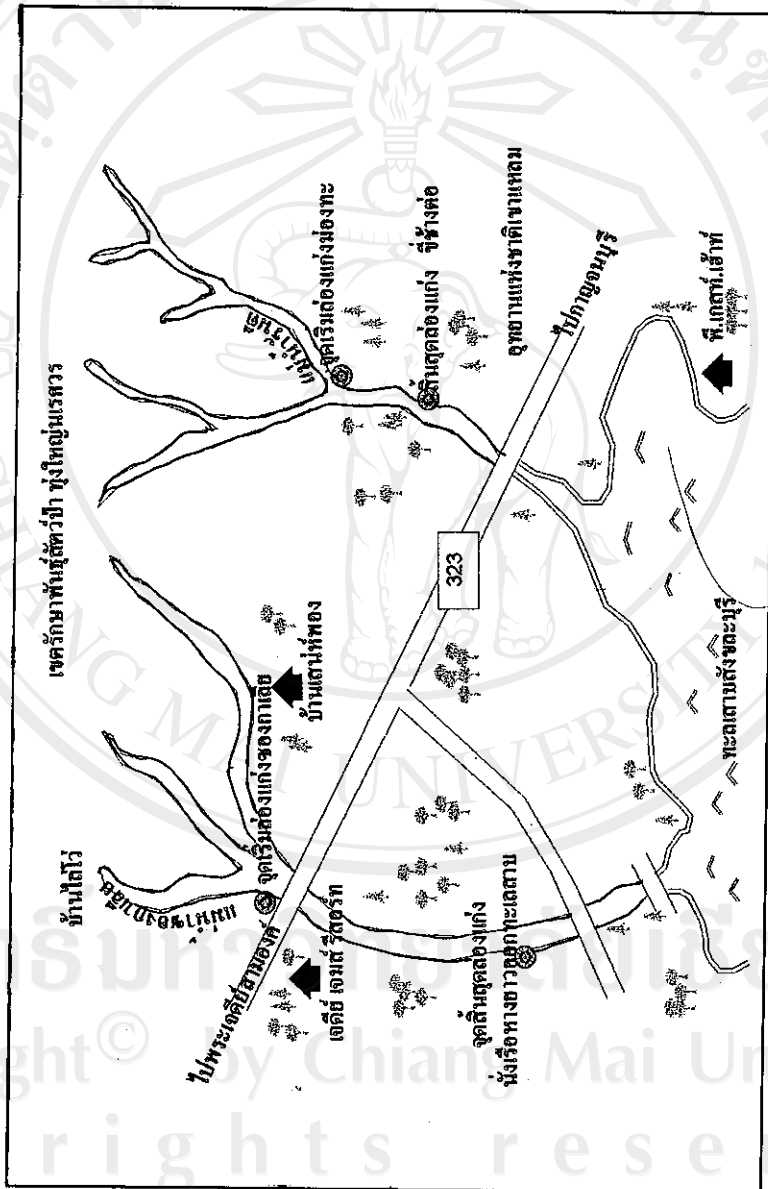
All

สงวน

มหาวิทยาลัย

สงวน

ภาพที่ 2.7 แผนผังเส้นทางล่องแก่งแม่น้ำรันตี

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก มุรณพิตร พยัคฆ์ขาม, 2542.

13) แม่น้ำเพชรบุรี เพชรบุรี

สถานที่ตั้ง ส่วนที่ใช้ล่องแก่งของแม่น้ำเพชรบุรีอยู่ในเขตอำเภอท่าทาง และอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ลักษณะของสายน้ำ แม่น้ำเพชรบุรีเกิดจากเทือกเขาตะนาวศรี ในเขตอำเภอท่าทาง แม่น้ำสายนี้เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก นักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวยังจังหวัดเพชรบุรี บางกลุ่มท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ มีการเดินป่า ตูนก และล่องแก่ง ถึงแม้ว่าจะเป็นกิจกรรมผสมผสานหลาย ๆ อย่าง แต่นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินไม่น้อยทีเดียว การล่องแก่งของแม่น้ำเพชรบุรีแบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ

ช่วงที่ 1 แม่น้ำเพชรบุรีตอนบนอยู่ในเขตพื้นที่ภูเขาของอำเภอท่าทาง สายน้ำไม่กว้างมากนัก แต่กระแสน้ำไหลผ่านเกาะแก่งในแม่น้ำ ทำให้น้ำไหลเชี่ยว แต่ไม่รุนแรงมากนัก ระดับความยากง่ายระหว่าง 1 - 2

ช่วงที่ 2 แม่น้ำเพชรบุรีบริเวณบ้านโป่งลึก ในเขตอำเภอท่าทาง ต่อเขตอำเภอบ้านลาด การล่องแก่งด้วยเรือยางในช่วงนี้เป็นระยะสั้น ๆ

ช่วงที่ 3 แม่น้ำเพชรบุรี ช่วงริมธารวิสูตร ขนาดของแม่น้ำกว้างขึ้น กระแสน้ำไม่เชี่ยวมากนัก เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ล่องแก่งใหม่ ๆ ระดับความยากง่ายประมาณ 1

ช่วงฤดูกาลล่องแก่ง แม่น้ำเพชรบุรีล่องแก่งได้ตลอดปี

ผู้ประกอบการ ที่ให้บริการในพื้นที่ประกอบด้วย

- (1) บริษัทเนเจอร์ ทราเวลเลอร์ จำกัด
โทร. (02) 375-2062, 377-5370-2
- (2) บริษัทเนเจอร์เทรค จำกัด
โทร. (02) 585-7400, 911-0449

- (3) ติดต่อขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมที่
สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย
133/4 ถนนราชปรารภ มักกะสัน เขตราชเทวี
กรุงเทพฯ 10400
โทร. (02) 642-6361-2, 642-5497 Fax : (02) 246-5679

2.4 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคตะวันออก

สถานที่ท่องเที่ยวภาคตะวันออกโดยเฉพาะการล่องแก่งตามลำน้ำสายต่าง ๆ ซึ่งมีต้นน้ำเกิดจากเขาใหญ่และเทือกเขาข้างเคียง สายน้ำเหล่านี้ไหลลงมาทางด้านใต้ของเขาใหญ่ลงสู่อ่าวไทย สถานที่ล่องแก่งของแม่น้ำลำธารสายต่าง ๆ ได้แก่ แม่น้ำนครนายก แม่น้ำปราจีนบุรี และคลองอื่น ๆ

14) แก่งนางรอง แม่น้ำนครนายก นครนายก

สถานที่ตั้ง น้ำตกนางรอง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
ลักษณะของสายน้ำ แม่น้ำนครนายก เกิดจากการรวมตัวของลำธารเล็ก ๆ ที่เกิดจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งลำธารเหล่านี้ ได้แก่ คลองนางรอง คลองท่าด่าน และคลองวังตะไคร้ ไหลมาบรรจบกันเป็นแม่น้ำนครนายก ในส่วนของกึ่งนางรองนั้น สายน้ำที่ไหลจากเขาใหญ่ผ่านหน้าผาสูงชันกลายเป็นน้ำตกนางรอง ไหลรวมเป็นคลองนางรอง ผ่าน

เกาะแก่งหลายแห่ง ได้แก่ แก่งโขดคั้ง แก่งหินสามชั้น เป็นต้น ระดับความยาก 2 – 3 เนื่องจากนครนายกอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก จึงมีนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวไทยนิยมไปท่องเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์กันมาก การล่องแก่งมีทั้งการใช้เรือยาง และเรือแคนู-คายัค แก่งที่สำคัญของลำน้ำร่อง ได้แก่

แก่งโขดคั้ง เป็นโขดหินขวางลำน้ำจะไหลในฤดูร้อน แต่ฤดูฝนน้ำหลากโขดหินจะจมอยู่ใต้น้ำ

เกาะแก่ง มีลักษณะคล้ายแก่งโขดคั้ง จะมีแก่งหิน โขดหินไหลเหนือน้ำในฤดูแล้ง ความแรงของกระแสไม่มากนัก

แก่งหินสามชั้น จัดเป็นแก่งหินขนาดใหญ่ มีโขดหินขวางลำน้ำทำให้กระแสน้ำถูกบีบตัวแคบลง และชั้นหินลาดเทลดหลั่นเป็นขั้นบันไดระยะทางประมาณ 50 เมตร กระแสน้ำวนกระทบกับโขดหินเกิดเป็นคลื่นม้วนตัว นักล่องแก่งต้องใช้ฝีมือในการนำเรือผ่าน ส่วนกลุ่มที่พายเรือแคนู-คายัคต้องใช้ความสามารถมากในการนำเรือผ่านแก่งนี้ การล่องแก่งจนกระทั่งถึงบ้านวังยาว ใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 2 ชั่วโมง นับว่าเป็นเส้นทางที่ให้ความสนุกสนาน ตื่นเต้น และไม่ยาวนานเกินไป

ฤดูกาลที่เหมาะสม ในการล่องแก่ง ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงฤดูฝน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ตุลาคม ส่วนในหน้าร้อนปริมาณน้ำน้อยมาก

ผู้ประกอบการ ในพื้นที่ ได้แก่

(1) สีด้า วิสอร์ท นครนายก

โทร. (037) 313-560-1, 311600

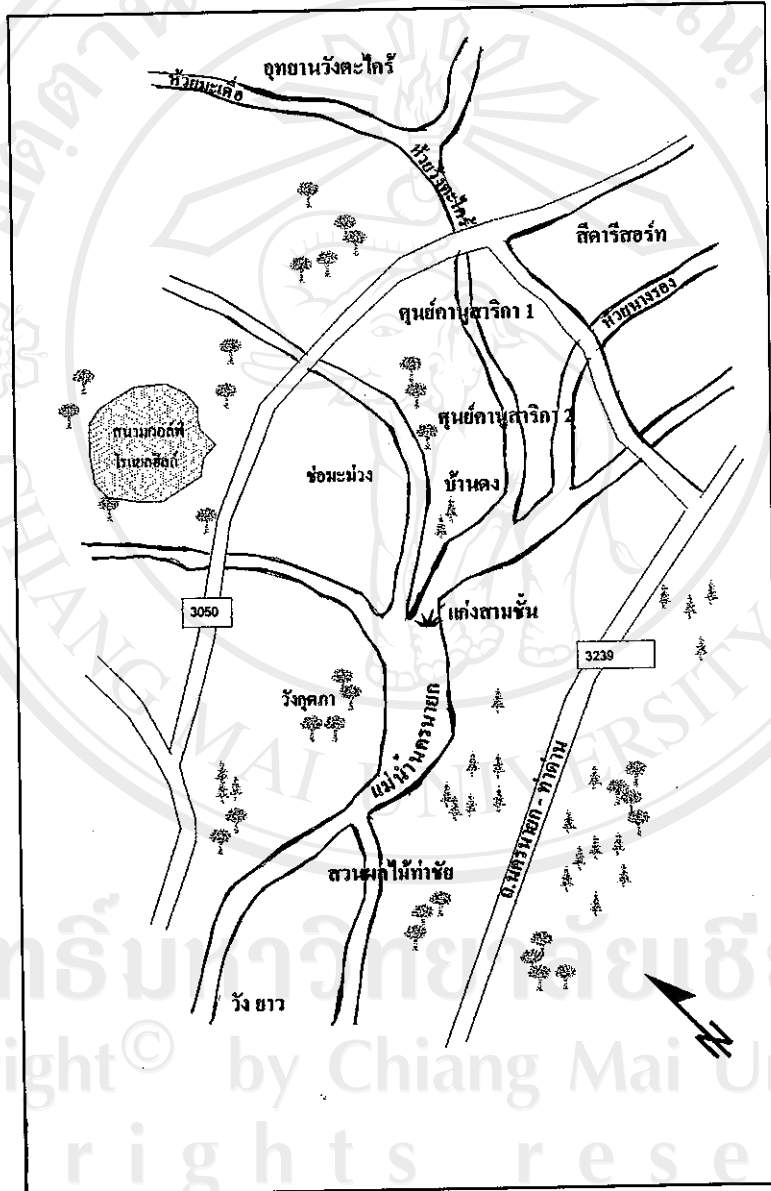
(2) แพแคนู แคมป์ นครนายก

โทร. (01) 217-2403, (01) 481-9054

- (3) แก่งสามชั้น ค่ายค เซ็นเตอร์
โทร. (037) 393-245
- (4) ซี ค่ายค
โทร. (02) 377-0886
- (5) แค้มป์ไซด์ เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ
โทร. (02) 433-2760, 435-6085

ภาพที่ 2.8 แผนผังเส้นทางล่องแก่งนางรอง นครนายก

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก บุรณพิตร พยัคฆ์ขาม, 2542.

15) แก่งหินเพิง คลองใสใหญ่ ปราจีนบุรี

สถานที่ตั้ง แก่งหินเพิงอยู่ที่หน่วยพิทักษ์ป่า ขศ. 9 อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

ลักษณะของสายน้ำ ลำน้ำใสใหญ่ ไหลจากเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผ่านภูมิประเทศที่เป็นหินทราย มีการลดระดับเป็นขั้น ๆ ทั้งยังมีโขดหิน แก่งหิน ที่ขวางทางน้ำ บางแห่งทำให้เกิดกระแสน้ำวนและเชี่ยวกราก จุดเริ่มต้นของการล่องแก่งอยู่ที่แก่งหินเพิงล่องเรือผ่านแก่งวังบอน แก่งลูกเสือ แก่งวังไทร แก่งงูเห่า ซึ่งเป็นแก่งสุดท้าย แล้วขึ้นฝั่งใช้เวลาในการล่องแก่งทั้งหมดประมาณ 2 ชั่วโมง ระดับความยากระหว่าง 3-5

ลักษณะของแก่งที่ล่องเรือผ่าน ดังนี้

แก่งหินเพิง เป็นจุดเริ่มต้นของการล่องแก่ง ความกว้างประมาณ 150 เมตร ยาว 200 เมตร เป็นชั้นหินทรายที่หักลดหลั่นลงไป ฤดูฝนกระแสน้ำไหลเชี่ยว การล่องแก่งผจญภัยเป็นที่ตื่นเต้นของนักล่องแก่งมากแห่งหนึ่ง

แก่งหนามล้อม มีลักษณะเป็นแก่งวังน้ำขนาดใหญ่ กระแสน้ำไหลวน ไม่อันตรายมากนัก

แก่งวังบอน เป็นแก่งหินสั้น ๆ กระแสน้ำจะไหลผ่านชั้นหินลาดเอียงลงมาเล็กน้อย

แก่งลูกเสือ อยู่ห่างลงมาประมาณ 2.5 กิโลเมตร เป็นแก่งสั้น ๆ แต่น้ำไหลเชี่ยว ทำให้นักล่องแก่งตื่นเต้นพอ ๆ กับผ่านแก่งหินเพิง

แก่งวังยาว เป็นแก่งน้ำเล็ก ๆ มีร่องน้ำที่ถูกบีบตัวให้เล็กแคบ ต้องพายเรือด้วยความระมัดระวัง

แก่งวังไทร เป็นแก่งหินกว้างประมาณ 50 เมตร ยาวประมาณ 150 เมตร ชั้นหินลาดชัน ทำให้กระแสน้ำไหลแรง และเชี่ยว

แก่งงูเห่า มีโขดหินใตลเห็นือน้ำหากปริมาณน้ำลดลง ในฤดูฝน น้ำจะท่วมแก่งนี้

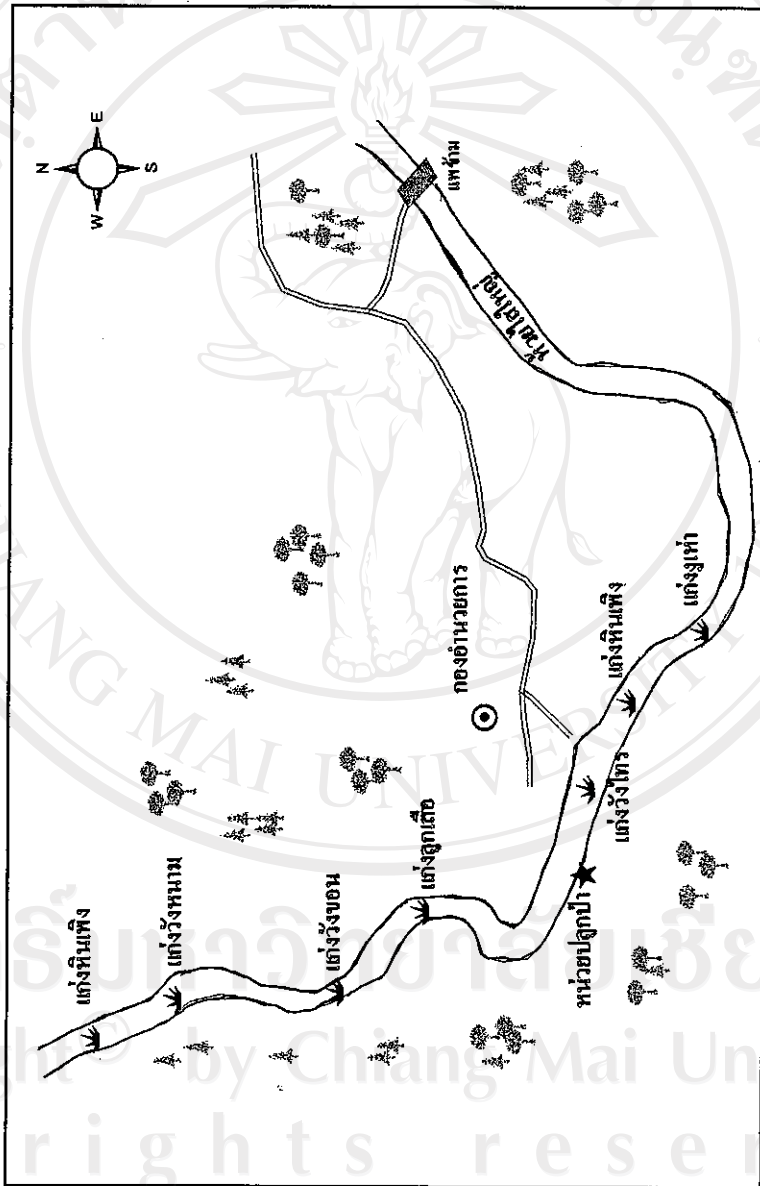
การล่องแก่งหินเพิง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะขึ้นเรือที่แก่งวังไทร เพราะมีรีสอร์ทที่เป็นสถานที่แวะพัก มีห้องอาบน้ำไว้บริการ รวมทั้งห้องอาหาร สามารถนั่งรับประทานอาหารกลางแจ้งได้

ฤดูกาลที่เหมาะสมในการล่องแก่ง ส่วนใหญ่จะเป็นฤดูฝน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม ส่วนในฤดูแล้งปริมาณน้ำมีน้อย

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ประกอบด้วย

- (1) แก่งหินเพิง แค้มป์ ีรีสอร์ท
17/1 หมู่ 7 ถนนโคกไม้ลาย
อ. เมือง จ.ปราจีนบุรี
โทร. (037) 405-608, 405611
- (2) สวนศักดิ์สุภา รีสอร์ท
28 หมู่ 4 ต. ตะพานหิน
อ. นาดี จ. ปราจีนบุรี
โทร. (037) 282035, 281507
- (3) แค้มป์ไซด์ เซ็นเตอร์
โทร. (02) 433-2760
- (4) พรวาด์ ฮอติเต็ย กรุงเทพฯ
โทร. (02) 861-3227-8

ภาพที่ 2.9 แผนผังเส้นทางล่องแก่งหินเพิง คลองไผ่ใหญ่ ปราชินบุรี

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก บุรณพิตร พัยคัมขาม, 2542.

16) คลองโป่งน้ำร้อน จันทบุรี

สถานที่ตั้ง คลองโป่งน้ำร้อนอยู่ในเขตอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดปราจีนบุรี

ลักษณะของสายน้ำ คลองโป่งน้ำร้อนเกิดจากลำธารสายย่อย ๆ จากเทือกเขาสอยดาวไหลไปทางตะวันออกเข้าประเทศกัมพูชา คลองโป่งน้ำร้อนมีเกาะแก่งมากมายตลอดแนว ทั้งโขดหินที่ขวางลำน้ำ เกาะแก่งเหล่านั้นประกอบด้วย แก่งวังขน แก่งวังวน แก่งกะทะ แก่งหนองบอน แก่งวังยาว แก่งร้อยเมตร เป็นต้น ระดับความยากง่าย 3 – 4

จุดเริ่มต้นของการล่องแก่งคลองโป่งน้ำร้อนอยู่ที่วังขนชาเลย์ ถึงสะพานคลองใหญ่ การล่องแก่งใช้เรือยาง ใช้เวลาประมาณ 2 – 3 ชั่วโมง แก่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นส่วนใหญ่เป็นแก่งขนาดเล็ก ความรุนแรงของกระแสน้ำไม่มากนัก ยกเว้นแก่งร้อยเมตร ชั้นหินลาดเฉียงลงมาในระยะเกือบ 100 เมตร ฤดูฝนที่มีปริมาณน้ำมาก ๆ กระแสน้ำที่ไหลลงมากระทบโขดหิน ก่อให้เกิดการม้วนตัวของคลื่น นอกจากนี้บริเวณฝิ่งน้ำยังมีต้นไม้ กิ่งไม้ระเกะระกะเป็นอันตรายต่อการล่องแก่ง ส่วนจุดสิ้นสุดห่างจากชายแดนกัมพูชาเพียง 1 กิโลเมตร เท่านั้น

ช่วงฤดูกาลที่ล่องแก่งได้ดี เป็นช่วงฤดูฝนตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – พฤศจิกายน

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่

(1) วังขน ชาเลย์

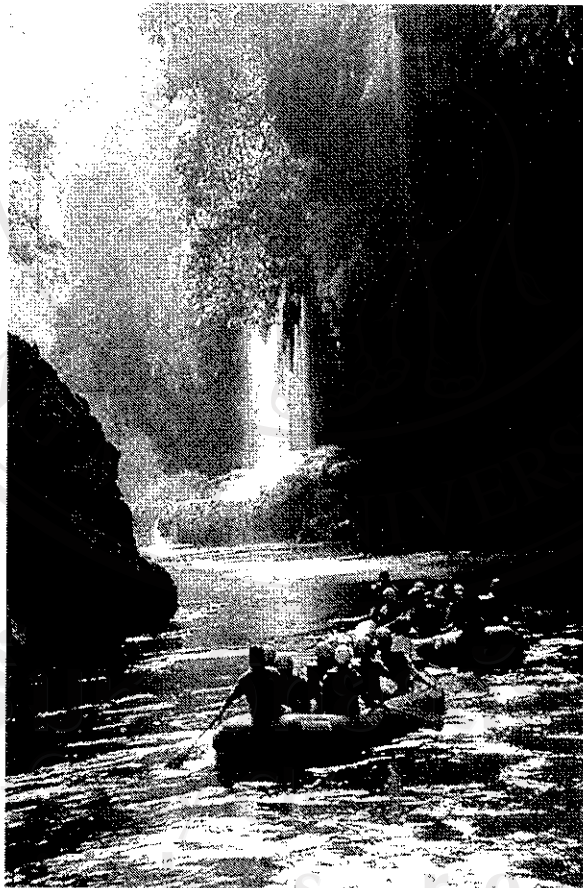
โทร. (02) 885-5355

(2) แค้มป์ ไซด์ เซ็นเตอร์

โทร. (02) 433-2760, 433-6085

(3) พรวาด์ ฮอลิเดย์

โทร. (02) 861-3227-8

ลิขสิทธิ์

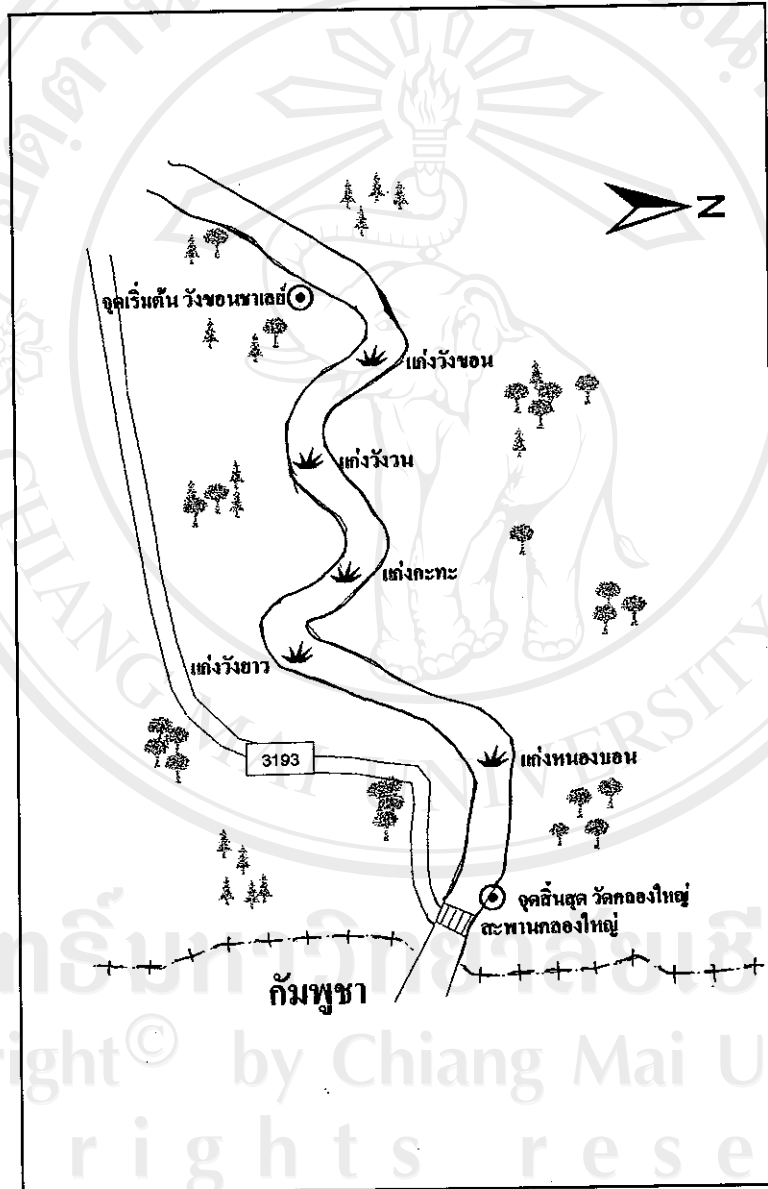
Copyright

All rights reserved

เชียงใหม่

University

ภาพที่ 2.10 แผนผังเส้นทางล่องแก่งคลองป่องน้ำร้อน

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก บุรณพิตร พยัคฆ์ขาม, 2542.

17) คลองหนองแก้ว – น้ำตกตะคร้อ ปราจีนบุรี

สถานที่ตั้ง คลองหนองแก้ว อยู่ในเขตอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

ลักษณะของสายน้ำ คลองหนองแก้วเกิดจากลำห้วยสายย่อยที่ไหลมาจากเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ รวมตัวเป็นน้ำตกตะคร้อลงสู่แม่น้ำปราจีนบุรี ในเขตอำเภอประจันตคาม ความยากลำบากในการล่องแก่งคลองหนองแก้ว มีแก่งเล็ก แก่งน้อยหลายแห่ง ประกอบกับโขดหินขวางทางน้ำ บางแห่งกระแสน้ำไหลคดเคี้ยวไปมา ทำให้การล่องแก่งลำบาก แต่ใช้แพยางจะง่ายต่อการล่องแก่งมากกว่าเรือคายัค ความยากลำบากในการล่องแก่งอยู่ระดับ 2 - 3 หากในฤดูฝน บางแก่งอาจมีระดับความยากถึง 4 ก็ได้ ระยะทางล่องแก่งไม่ยาวนาน ใช้เวลาชั่วโมงเศษ ๆ

ฤดูกาลที่เหมาะสมในการล่องแก่ง เช่นเดียวกับแม่น้ำสายอื่น ๆ ในปราจีนบุรี และนครนายก กล่าวคือ ช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม หลังจากนั้นกระแสน้ำลดน้อยลง ทำให้การล่องแก่งยากขึ้น

ผู้ประกอบการในพื้นที่ให้บริการ ได้แก่

(1) บริษัทฟูจิตัวร์ (ประเทศไทย) จำกัด

โทร. (02) 518-0240, 918-6067-8

(2) ซี คายัค

โทร. (02) 377-0886

2.5 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

18) ห้วยลำตะคอง นครราชสีมา

สถานที่ตั้ง ห้วยลำตะคอง อยู่ในเขตตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะของสายน้ำ ห้วยลำตะคองเกิดจากแนวเขาในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ด้านตะวันตก ไหลผ่านทางเชิงเขาอำเภอปากช่อง แล้วไหลลงสู่เขื่อนลำตะคองในเขตอำเภอสีคิ้ว นครราชสีมา โดยที่ลำห้วยตะคอง กระแสน้ำไม่เชี่ยวมากนัก และเกาะแก่งที่มีอยู่ไม่ลึกลับให้กระแสน้ำไหลรุนแรง จึงเหมาะสำหรับนักล่องแก่งใหม่ ๆ ที่ยังมีประสบการณ์น้อย ต้องการความสนุกสนานในการล่องแก่ง ชมทิวทัศน์ บริเวณสองฝั่งน้ำ จุดเริ่มต้นอยู่ใกล้ ๆ ฝายน้ำล้นใกล้ด้านขึ้นอุทยานเขาใหญ่ ล่องผ่านแก่งหลายแห่งไปสิ้นสุดการล่องแก่งที่ท่าปางช้าง-เขาใหญ่ โดยใช้เวลาล่องแก่งประมาณ 2 ชั่วโมง ระดับความยาก 1 - 2

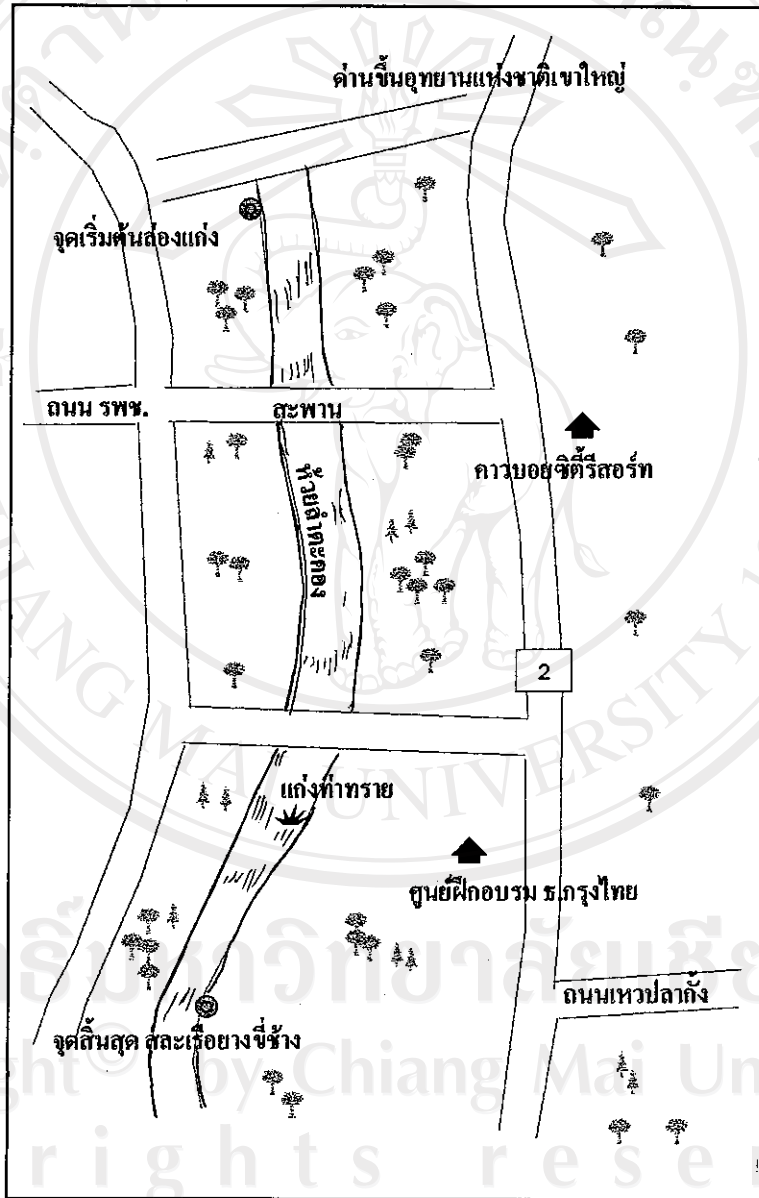
ช่วงฤดูกาลที่เหมาะสมในการล่องแก่ง อยู่ในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายน ช่วงฤดูแล้งปริมาณน้ำลดน้อยลง

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่

(1) จี ที แทรเวล เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ
โทร. (02) 872-5161-4, 847-1289

(2) ชมรมอนุรักษ์พัฒนาท่องเที่ยวเขาใหญ่
โทร. (044) 313-877

ภาพที่ 2.11 แผนผังเส้นทางล่องแก่งห้วยลำตะคอง

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก บุรณพิตร พยัคฆ์ขาม, 2542.

หมายเหตุ การล่องแก่งในลำน้ำอื่น ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังไม่มีการสำรวจและบุกเบิกการท่องเที่ยวล่องแก่ง ยังมีแม่น้ำหลายสายที่น่าสนใจทางภูมิภาคนี้ เช่น แม่น้ำชี แม่น้ำมูล แม่น้ำพอง แม่น้ำสงคราม ทางจังหวัดเลยมี แม่น้ำเหือง รวมทั้งบางส่วนของแม่น้ำโขงที่มีเกาะแก่งหลายแห่งดงาม และทำทายนักล่องแก่ง

2.6 แหล่งท่องเที่ยวสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ล่องแก่งในภาคภาคใต้

แม้ว่าภาคใต้จะมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นทะเล หาดทราย เกาะต่าง ๆ และการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย มีทั้งการบินหน้าผา ดำน้ำ พายเรือชายฝั่งในทะเล และอื่น ๆ อีกมากมาย ภาคใต้เนื่องจากมีฝนตกชุกเกือบตลอดปี มีสายน้ำหลายสายที่ใช้ล่องแก่งเพื่อการท่องเที่ยว เส้นทางผจญภัยทางลำน้ำสายต่าง ๆ ประกอบด้วย

19) ลำน้ำพะโต๊ะ ชุมพร

สถานที่ตั้ง ลำน้ำพะโต๊ะ อยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ดอนแม่ยายม่อน อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

ลักษณะสายของสายน้ำ ลำน้ำพะโต๊ะ เกิดจาแนวต่อของ เทือกเขาตะนาวศรี กับเทือกเขาภูเก็ต มีลำธารสายเล็ก ๆ จากผืนป่าของ จังหวัดระนองและจังหวัดชุมพรในเขตด้านในของอำเภอพะโต๊ะ ไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ลงสู่แม่น้ำหลังสวน

จุดเริ่มต้นล่องแพพะโต๊ะ อยู่ที่โรงเรียนบ้านในหยวน ใช้เวลา ประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง สิ้นสุดการล่องแก่งที่สบลำห้วยเลย แก่งยาวพริก

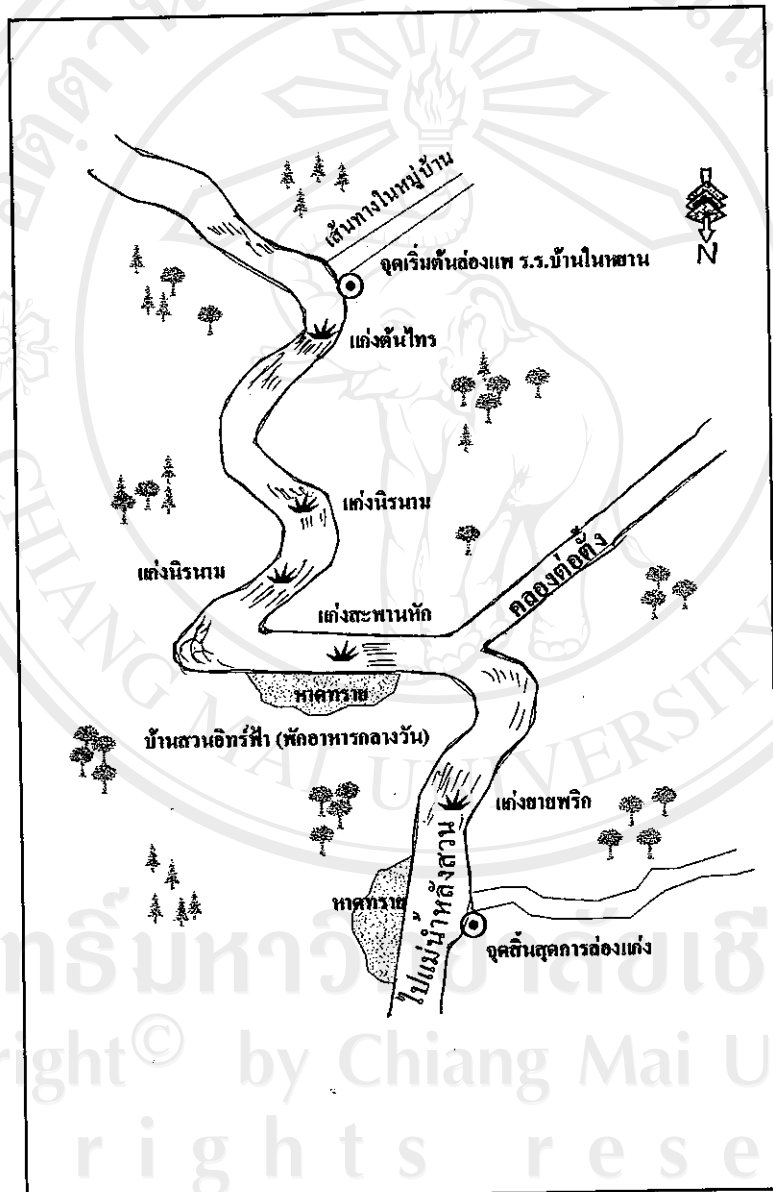
ไปทางแม่น้ำหลังสวน การล่องแพพะโต๊ะเดิมใช้ไม้ไผ่ ชาวบ้านเกรงว่าจะมีการทำลายป่ามากเกินไป จึงหันมาใช้ท่อพีวีซีขนาดเท่าไม้ไผ่มาต่อเป็นแพ และใช้ประโยชน์ได้นาน การล่องแพในลำน้ำพะโต๊ะ มีเกาะแก่งไม่ใหญ่มากนัก และกระแสน้ำก็ไม่เชี่ยวกราก ขนาดความยาวอยู่ที่ระดับ 1 - 2 กิโลเมตรสำหรับมือใหม่ และนักท่องเที่ยวทุกคนทั่วไปที่ไม่เสี่ยงอันตรายมากนัก แก่งต่าง ๆ ที่ผ่านมีแก่งต้นไทร แก่งนิรนาม แก่งสะพานหัก และแก่งยายพริก อย่างไรก็ตามก็ดี นักท่องเที่ยวสามารถชมทิวทัศน์สองฝั่งและสวนผลไม้ หากเป็นช่วงฤดูผลไม้ในเดือนสิงหาคม กันยายน มีทั้งเงาะทุเรียน และผลไม้อื่น ๆ มากมาย ก็ได้บรรยากาศอีกแบบหนึ่ง

ฤดูกาลที่เหมาะสม เป็นช่วงฤดูฝนตั้งแต่เดือนมิถุนายน - ธันวาคม การล่องแพพะโต๊ะสามารถล่องได้ทั้งปี

ผู้ประกอบการในพื้นที่ มีดังนี้

- (1) มาลิน บริการ
  - อ. พะโต๊ะ จ. ชุมพร
  - โทร. (077) 539-053
- (2) ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท
  - อ. ประทิว จ. ชุมพร
  - โทร. (077) 560-245-7

ภาพที่ 2.12 แผนผังเส้นทางล่องแก่งแพะไต่ะ

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก บุรณพิตร พยัคศรีขาม, 2542.

20) คลองกลาย – กรุงชิง นครศรีธรรมราช

สถานที่ตั้ง คลองกลาย อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลกรุงชิง อำเภอ
นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ลักษณะของสายน้ำ คลองกลายเกิดจากต้นน้ำบริเวณเขาหลวง
นครศรีธรรมราช ปัจจุบันเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาหลวง สาขาคลองกลาย
ได้แก่ คลองกรุงชิง อยู่ทางตอนบน เป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก
ป่ากรุงชิงเคยมีชื่อการสู้รบเป็นผลมาจากความขัดแย้งทางความคิดใน
อดีต ปัจจุบันกรุงชิงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเดินป่าผจญภัยที่มีชื่อเสียง
แห่งหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การล่องแก่งคลองกลายเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวกรุงชิงด้วย
เพราะเป็นเส้นทางผ่าน ถึงแม้ว่าคลองกลายจะเป็นสายน้ำไม่กว้างนัก แต่
มีเกาะแก่ง ไซหิน ตามลำน้ำมากมาย มีแก่งต่าง ๆ ที่ท้าทายนักล่องแก่ง
ทั้งเกิดความตื่นเต้น สนุกสนานไปด้วย พร้อมทั้งชมสภาพธรรมชาติป่าดงดิบ
ที่สมบูรณ์แห่งหนึ่งในภาคใต้ การล่องแก่งคลองกลายมีทั้งระยะสั้นจาก
จุดเริ่มต้นถึงแก่งหินदान ใช้เวลา 3 ชั่วโมง หากล่องแก่งระยะยาวถึงแก่ง
ยาหนด ใช้เวลาประมาณ 5 ชั่วโมง ระดับความยากง่ายประมาณ 3 – 4

แก่งในคลองกลายจากจุดเริ่มต้นผ่านแก่งจากลอย เป็นแก่งไม่
ใหญ่นัก ต่อจากนั้นเป็นแก่งวังไซเนา แก่งหินหมอน แก่งน้ำย่อย สลับกับ
ป่าธรรมชาติสองฝั่งน้ำ ถัดจากนั้นเป็นแก่งช่องปิ่น แก่งของพอ และแก่ง
หวายช่อ ที่มีลักษณะของชั้นหินลดระดับลงมา ทำให้กระแสน้ำไหลเชี่ยว
และแรงขึ้น จนไปถึงแก่งหินदानที่เป็นจุดสิ้นสุดการล่องแก่งระยะสั้น
หากประสงค์จะล่องแก่งต่อไปถึงแก่งยาหนด (แก่งลับประด)

นอกจากกิจกรรมล่องแก่ง ยังมีสถานที่ใกล้เคียง เช่น ป่ากรุงชิง
ขึ้นเขาหลัก เพื่อชมทะเลหมอก น้ำตกกรุงชิง ถ้ำหงส์ ฯลฯ

ช่วงฤดูกาลที่เหมาะสมล่องแก่ง สามารถล่องได้ทั้งปี ช่วงปลายฝน
ตั้งแต่เดือนธันวาคม – มีนาคม ส่วนในฤดูฝนก็ล่องได้ ยกเว้นช่วงน้ำหลาก
มาก ๆ

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่

(1) อบต. กรุงชิง

โทร. (01) 228-2051

(2) กรุงชิง ทัวร์

122/4 ถนนราชดำเนิน อ. เมือง จ. นครศรีธรรมราช

โทร. (075) 310-255-6 Fax : (075) 310-256

(3) หน้าไพรวัลย์

หมู่ 6 ต. กรุงชิง อ. นบพิตำ จ. นครศรีธรรมราช 80160

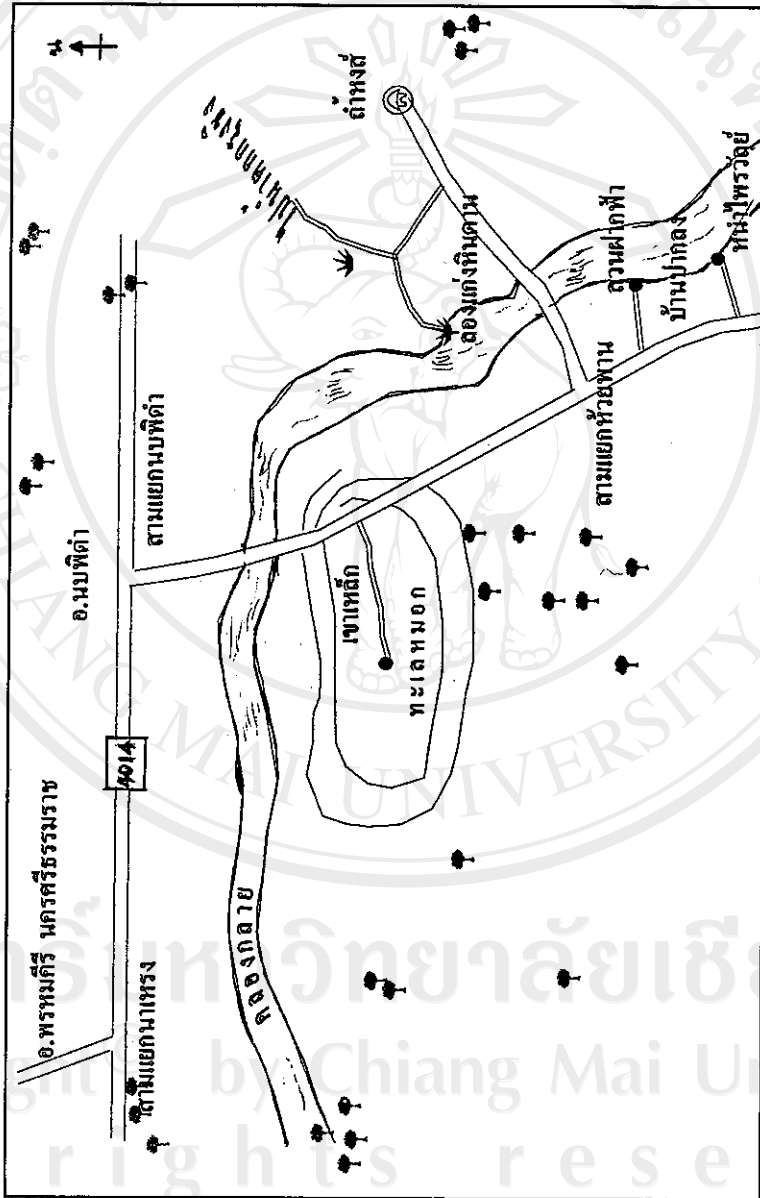
โทร. (01) 968-6113

(4) นพ. รังสิต ทองสมัคร

โทร. (075) 521-465, (01) 396-0810

Fax : (075) 330-135

ภาพที่ 2.13 แผนผังเส้นทางล่องแก่งคลองกลาย อุทยานแห่งชาติเขาน้อย

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก บุรณพิตกร พยัคฆ์ขาม, 2542.

21) ลำห้วยไพรสวรรค์ จังหวัดตรัง

สถานที่ตั้ง ลำห้วยไพรสวรรค์ อยู่ที่บ้านโคกทราย อำเภอ
ย่านตาขาว จังหวัดตรัง

ลักษณะของสายน้ำ ลำห้วยไพรสวรรค์ เกิดจากแนวเทือกเขา
บรรทัดที่กั้นเขตจังหวัดตรังกับจังหวัดพัทลุง สายน้ำไหลจากภูเขาเป็นน้ำตก
ไพรสวรรค์ และไหลรวมลงลำห้วยไพรสวรรค์ในเขตอำเภอย่านตาขาว
จังหวัดตรัง

การล่องแก่งในลำห้วยไพรสวรรค์ ใช้เรือยาง ระดับความยาก-
ง่าย 2 - 3 ผ่านเกาะแก่งต่าง ๆ ใช้เวลาล่องจากจุดเริ่มต้นที่หน่วยพิทักษ์ป่า
น้ำตกไพรสวรรค์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด ไปถึงจุดสุดท้าย
ประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง ผ่านเกาะแก่งต่าง ๆ เกาะกลางน้ำ แก่งหินเอียง
บางแห่งมีโขดหินขวางทางน้ำ ทำให้กระแสน้ำไหลเชี่ยว จนถึงแก่ง
หนานหินร่องขวาง เป็นแก่งหินขนาดใหญ่ มีร่องน้ำแคบ ๆ พอเรือล่อง
ไปได้ นักล่องแก่งจะต้องช่วยกันบังคับเรือยางให้ไปตามร่องแคบ ๆ สกุก
ตื่นเต้น จนไปถึงแก่งวังตอ หรือแก่งหนานตันตอ กระแสน้ำลดระดับลงมา
ตามชั้นหิน ทำให้กระแสน้ำไหลเชียวจนกระทั่งถึงจุดสุดท้าย สภาพแวดล้อม
ธรรมชาติสองฝั่งน้ำเป็นป่าดิบที่อุดมสมบูรณ์ บางแห่งมีสวนผลไม้สลับ
บ้างเล็กน้อย

ฤดูกาลที่เหมาะสม ในการล่องแก่งของลำห้วยไพรสวรรค์
ระหว่างเดือนกรกฎาคม-มกราคม เป็นช่วงที่เหมาะสมที่สุด

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่

(1) แค้มป์อิงไซด์ เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ

โทร. (02) 433-2760, 435-3907, 435-6085

(2) ลีบงการท่องเที่ยง กรุงเทพฯ
โทร. (02) 885-5634

ลิขสิทธิ์

Copyright

All rights reserved

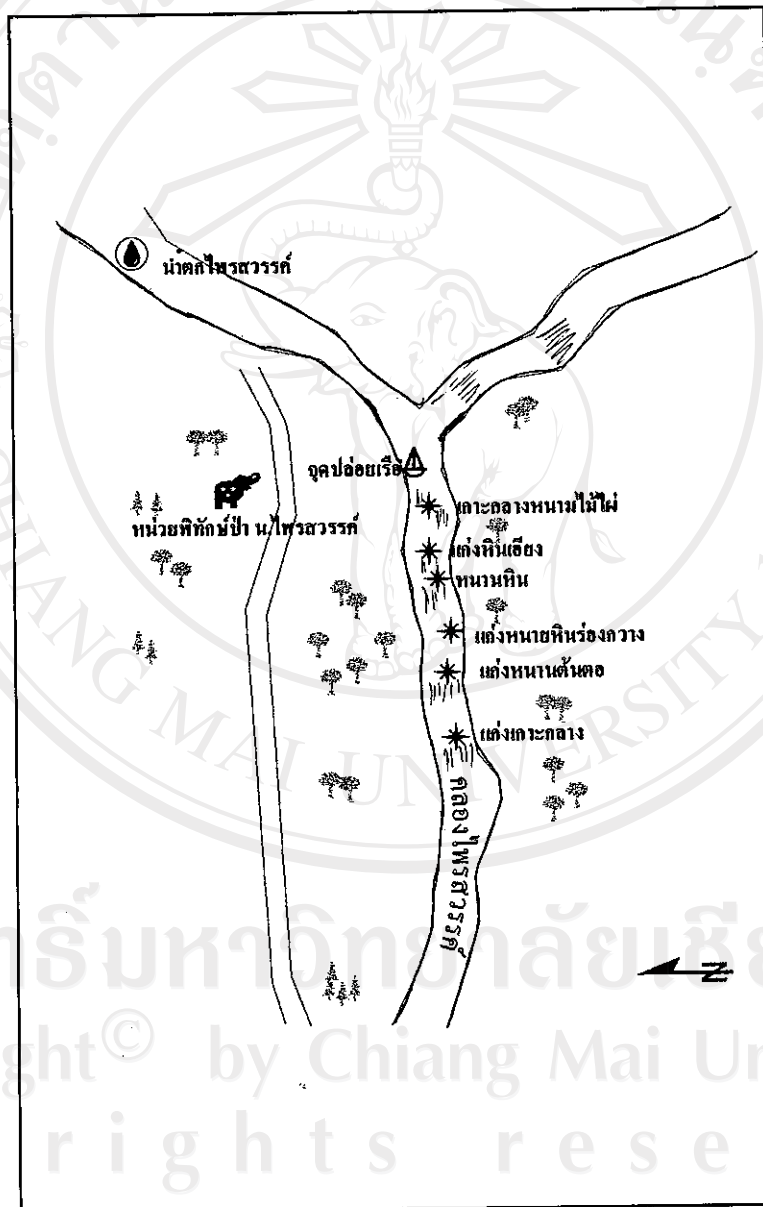
สงวนลิขสิทธิ์

University

All rights reserved

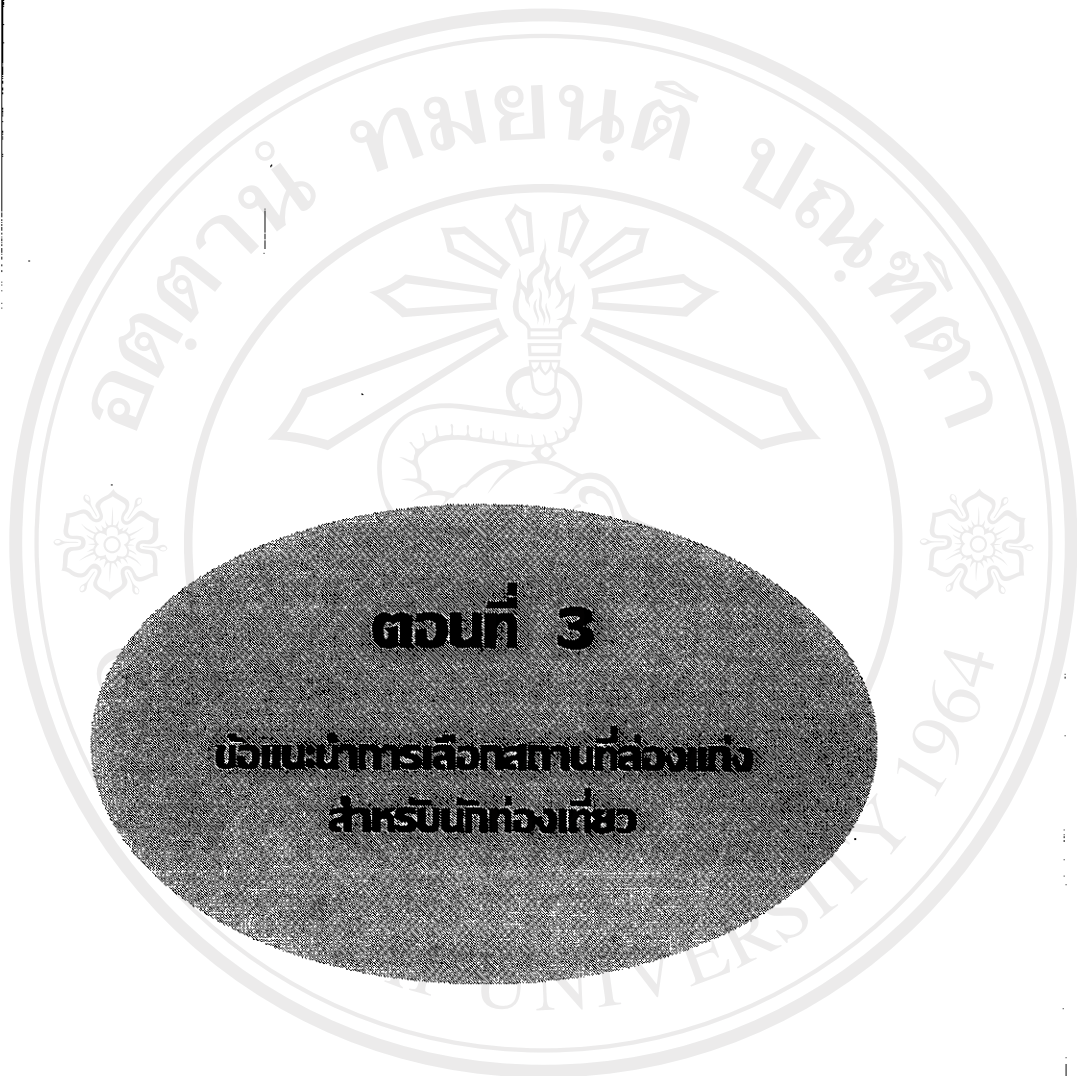
ภาพที่ 2.14 แผนผังเส้นทางล่องแก่งห้วยน้ำไพรสวรรค์

ที่มา : ข้อมูลและแผนผัง ปรับปรุงจาก บุรณพิตร พยัคฆ์ขาม, 2542.

บทสรุป

แหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัยล่องแก่งตามสายน้ำต่าง ๆ ในประเทศ ที่เริ่มให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในระยะเวลาประมาณ 5 ปีที่ผ่านมา ถึงแม้เดิมจะมีการล่องแก่งโดยใช้แพไม้ไผ่บ้างก็ตาม ปัจจุบันผู้ประกอบการหรือบริษัทนำเที่ยวพยายามที่จะให้การล่องแก่งใช้ยานพาหนะที่เป็นสากล กล่าวคือ ใช้เรือยาง แพยาง เรือแคนู เรือคายัค เพื่อให้บริการแก่ชาวต่างประเทศตามมาตรฐานสากล ถึงกระนั้นก็ตาม ในบางสายน้ำยังมีการใช้แพไม้ไผ่ หรือแพเทียมบริการอยู่บ้าง โอกาสต่อไปเมื่อการบริการของผู้ประกอบการดีขึ้น คาดว่าคงจะเปลี่ยนไปใช้ยานพาหนะที่ได้มาตรฐานหรือภายหลังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดมาตรฐานต่าง ๆ เป็นกรอบในการดำเนินงานประกอบกิจกรรมการล่องแก่งต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 3 ข้อแนะนำการเลือกสถานที่ล่องแก่ง สำหรับนักท่องเที่ยว

เป็นข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อพิจารณาประกอบการตัดสินใจล่องแก่ง ดังนี้

3.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ และการเข้าถึง

- 1) มีสภาพพื้นที่เป็นธรรมชาติสวยงาม สถานที่ล่องแก่งไม่อยู่ห่างไกลเกินไป
- 2) มีเส้นทางถนนเข้าถึงพื้นที่ล่องแก่งได้สะดวก
- 3) ทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดการล่องแก่ง สามารถเข้าถึงและเดินทางกลับได้สะดวก (บางแห่งจุดสิ้นสุดการล่องแก่งอยู่ห่างไกลเกินไป ภูมิประเทศทุรกันดารต้องเดินเท้ากลับโดยใช้เวลานานเกินไป)
- 4) นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน (ไม่มีอันตรายจากโจร ผู้ร้าย และสัตว์ป่า)
- 5) ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการใช้พื้นที่ล่องแก่งและการเดินทางผ่านเข้า-ออกได้สะดวก
- 6) ไม่เป็นเส้นทางน้ำที่เป็นพรมแดนระหว่างประเทศ และไม่มีปัญหาข้อขัดแย้งทางการเมืองหรือกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ ในพื้นที่

3.2 ข้อพิจารณาลักษณะและความรุนแรงของสายน้ำ

- 1) มีข้อมูลของพื้นที่สายน้ำและแก่งต่าง ๆ มากพอ
- 2) มีการสาริตและแนะนำความรู้ สภาพของลำน้ำ ร่องน้ำ เกาะแก่งต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมจากผู้ประกอบการหรือ บุคลากรล่องแก่ง
- 3) ระยะทางล่องแก่งไม่ควรเป็นเส้นทางไกลเกินไป (ปกติ ล่องแก่ง 2-3 ชั่วโมง) หากต้องพักค้างคืนระหว่างทางจะต้อง มีจุดพักแรมพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก
- 4) เข้าใจความรุนแรงของสายน้ำตามฤดูกาล โดยเฉพาะช่วง ที่ฝนตกหนัก ความยากง่ายของแก่งต่าง ๆ ตามข้อ 4.3 (หน้า 85) ท่านจะต้องพิจารณาตัดสินใจก่อนว่ามีความ สามารถล่องแก่งผ่านได้อย่างปลอดภัย
- 5) ระดับน้ำและกระแสน้ำไม่เพิ่ม ลด เร็วเกินไป
- 6) อุปสรรคและสิ่งกีดขวางในลำน้ำจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อการล่องแก่ง

3.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

- 1) นักท่องเที่ยวจะต้องว่ายน้ำเป็น มีความสามารถในการช่วย ตัวเองในน้ำได้
- 2) จะต้องไม่มีโรคประจำตัวบางประเภทที่ไม่สามารถล่องแก่ง ได้ เช่น โรคลมชัก โรคหัวใจ ความดัน หรืออื่น ๆ ที่อาจ เป็นอันตรายได้
- 3) จะต้องไม่เสพยาของมึนเมาก่อนหรือขณะล่องแก่ง

- 4) มีการเตรียมตัวเลือกใช้เสื้อผ้าที่เหมาะสม เบบ่า แห้งง่าย รองเท้ามีสายรัด อุปกรณ์ของใช้ต่าง ๆ เช่น แวนตามีสายรัด (หรือมีสายรอง) กล้องถ่ายภาพ ควรใช้ภาชนะที่กันน้ำ และ ลอยน้ำได้
- 5) ศึกษาข้อปฏิบัติในการพายเรือ การช่วยตัวเองในน้ำ เมื่อ พลัดตกลงไป การกู้ภัย และอื่น ๆ รวมทั้งปฏิบัติตาม คำแนะนำของผู้ควบคุมเรืออย่างเคร่งครัด
- 6) ช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อม ไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่ทิ้ง ขยะมูลฝอย และของเสียลงสู่ลำน้ำ

3.4 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับบริษัทและผู้ประกอบการ

- 1) บริษัทนำเที่ยวล่องแก่งจะต้องมีประสบการณ์ และมีชื่อเสียง ในการดำเนินกิจกรรมล่องแก่ง
- 2) บริษัทและผู้ประกอบการได้รับอนุญาตการจดทะเบียนจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และมีที่ตั้งของบริษัทที่แน่นอน
- 3) ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงบริการที่มีคุณภาพ โดยจัดหา อุปกรณ์และเครื่องมือมาตรฐาน คำนึงถึงความปลอดภัย เป็นสำคัญ
- 4) ผู้ประกอบการจัดหาบุคลากรล่องแก่ง ทำหน้าที่ควบคุม เรือยาง จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ผ่านการฝึกอบรม ล่องแก่ง มีประสบการณ์สูง
- 5) บุคลากรล่องแก่งมีความสามารถในการอ่านร่องน้ำ กระแสน้ำ สามารถกู้ภัย ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และปฐมพยาบาล เบื้องต้นได้

- 6) ผู้ประกอบการมีการรวมกลุ่มจัดเตรียมทีมงานกู้ภัย พร้อมอุปกรณ์ประจำตามจุดต่าง ๆ ที่เสี่ยงอันตรายไว้พร้อม
- 7) มีการเตรียมยานพาหนะพร้อมอุปกรณ์ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย สามารถนำส่งโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุดได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย
- 8) ผู้ประกอบการมีการบริหาร การจัดการที่ดี มีความรับผิดชอบต่อไม่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยว โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพบริการและความปลอดภัย
- 9) ผู้ประกอบการมีความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่สร้างปัญหาแก่สิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ

3.5 เวลา งบประมาณ และค่าบริการ

- 1) ความเหมาะสมของเวลาทั้งในการเดินทางเข้า-ออก บริเวณพื้นที่ล่องแก่ง และเวลาที่ใช้ในการล่องแก่งไม่นานเกินไปปกติเส้นทางล่องแก่งใช้เวลาระหว่าง 2 - 4 ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับความเร็วของกระแสน้ำ)
- 2) หากเป็นโปรแกรมท่องเที่ยวสำเร็จรูปที่มีหลาย ๆ กิจกรรม การล่องแก่งเป็นส่วนหนึ่ง อาจดำเนินการในช่วงเช้าหรือช่วงบ่าย ตามความเหมาะสม

- 3) ค่าบริการจะต้องรวมค่าธรรมเนียมเข้าอุทยานฯ ค่าประกันภัย
ค่ารับ-ส่ง ค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมแล้วเหมาะสมกับบริการ
ล่องแก่งที่ได้รับ
  - 4) ค่าบริการเหมาะสม โดยสร้างความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยว
โดยเน้นคุณภาพและความปลอดภัยเป็นสำคัญ
  - 5) นักท่องเที่ยวที่มาล่องแก่งโดยเฉพาะจะต้องคำนึงถึง
งบประมาณและค่าใช้จ่ายในการล่องแก่ง ผู้ประกอบการ
อาจเรียกเก็บเป็นรายบุคคล หรือเหมาจ่ายเป็นทีมก็ได้
โดยจะต้องตกลงกันก่อนที่จะใช้บริการ
  - 6) ข้อพิจารณาอื่น ๆ ผู้ประกอบการตัดสินใจของนักท่องเที่ยง
เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง
-

ตอนที่ 4

**มาตรฐานเชิงสันของการท่องเที่ยว
แบบพอยท์ทิงวธุรกิจธรรมชาติ
ประเภทล่องแก่ง**

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 4 มาตรฐานเบื้องต้นของการท่องเที่ยว แบบท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประเภทล่องแก่ง

4.1 เหตุผลและความจำเป็นในการจัดทำมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบัน รวมทั้งความต้องการของนักท่องเที่ยวมีได้ยึดติดกับสโลแกนของการท่องเที่ยว 3 ประเภท Sun, Sand, Surf ซึ่งเป็นสูตรการท่องเที่ยวในอดีต ปัจจุบันนักท่องเที่ยวจะแสวงหาสิ่งที่ทำหายประสบการณ์มากขึ้น และสิ่งที่ทำหายดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งเป็นที่นิยมมากขึ้น อาทิ เช่น ความแตกต่างด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวชมธรรมชาติ การพักผ่อนหย่อนใจ การผจญภัย และเกมกีฬา เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย (ล่องแก่ง พายเรือ ปีนเขา) ซึ่ง Ingram and Durst (1987) ได้สำรวจพบว่า เป็นกิจกรรม 3 ใน 9 ประเภท เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ประเทศไทยยังมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัยมากมาย และในเมื่อกิจกรรมประเภทนี้เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ตระหนักในเรื่องนี้ และพยายามที่จะให้มีการศึกษาวิจัย จัดทำมาตรฐานบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบกับปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำมาตรฐานของผู้ให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยวใด ๆ เลย ผู้ให้บริการยังคงดำเนินการไปตามความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งโอกาสต่อไปอาจเป็นผลเสียต่อธุรกิจและ

ชื่อเสียงของการท่องเที่ยวของประเทศไทย ทั้งยังเป็นช่องทางให้เกิดการแข่งขันโดยการตัดราคา ทำให้การบริการมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน และยังชักจูงให้ผู้ที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเข้ามาดำเนินกิจการ โดยที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย ด้วยการจัดหาอุปกรณ์ราคาถูกและใช้บุคลากรที่ไม่มีความรู้ ความชำนาญในกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย อาจก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายแก่นักท่องเที่ยวถึงแก่ชีวิตได้ ส่งผลกระทบต่อกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยตามมาก็ได้

ดังนั้น ความจำเป็นในการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย โดยเฉพาะการล่องแก่ง นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานด้านอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ตลอดจนมาตรฐานหลักสูตรการฝึกอบรมและติดตามประเมินผล รวมทั้งการจัดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ประเมินผล และเสนอให้มีการอนุญาตต่อผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเป็นผู้ประกอบกิจกรรมล่องแก่งได้ ทั้งนี้เพื่อให้การกำหนดมาตรฐานการล่องแก่งของไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งจะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ

4.2 องค์ประกอบของมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง

การกำหนดมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่งมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยล่องแก่งค่อนข้างมีอันตรายจากกิจกรรม ไม่เฉพาะแต่ภัยอันเกิดจากกระแสน้ำเชี่ยวกราก เกาะแก่ง โขดหิน ต้นไม้ล้ม และอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการล่องแก่ง

บุคลากรโดยเฉพาะพนักงานควบคุมแพยาง รวมทั้งอุปกรณ์ ต่างก็มีความสำคัญไม่น้อยเช่นกัน ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ และได้จัดฝึกอบรมพนักงานล่องแก่งด้วยแพยาง มีการฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะในการบังคับแพ การอ่านกระแสน้ำ ร่องน้ำ การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุทั้งทางบกและในน้ำ ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการล่องแพมาบ้างแล้ว ดังนั้นในการจัดทำมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่งเพื่อให้ประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพ ทั้งบุคลากรที่ปฏิบัติงานล่องแก่ง อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมนี้ เพื่อเป็นมาตรฐานที่ยอมรับกันทั่วไป เพื่อความปลอดภัยทั้งของผู้ปฏิบัติงานและนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

ก. ผู้ประกอบการ

จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวแบบผจญภัยประเภทล่องแก่งทั่วประเทศโดยกองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2544 พบว่า มีลำน้ำสายต่าง ๆ ทั่วประเทศที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวล่องแก่งจากเดิม 15 ลำน้ำเพิ่มขึ้นเป็น 28 ลำน้ำ และมีผู้ประกอบการธุรกิจบริการนำเที่ยวล่องแก่งจำนวน 100 บริษัท ในจำนวนผู้ประกอบการเหล่านี้ปรากฏว่ามีการดำเนินธุรกิจในเขตลุ่มน้ำแม่กลอง และสาขาบริเวณอำเภออัมพวา จังหวัดตาก มากที่สุดถึง 35 บริษัท รองลงมาได้แก่ แก่งหินเพิง คลองไผ่ใหญ่ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 10 บริษัท ผู้ประกอบการเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ รวมทั้งบุคลากรที่ร่วมปฏิบัติงานนับได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามาบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ในการท่องเที่ยวและได้รับผลตอบแทนโดยตรง

ผู้ประกอบการกิจกรรมล่องแก่งควรจะมีคุณสมบัติตามข้อเสนอดังต่อไปนี้

- 1) มีความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2) กิจกรรมที่ดำเนินการจะต้องไม่เข้าไปเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น คือ ไม่นำเอากิจกรรมเสริมอื่น ๆ เข้าไปด้วย เช่น การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม การนำเอาสิ่งบันเทิงสมัยใหม่ (ดนตรี คาราโอเกะ) และอื่น ๆ
- 3) ไม่สร้างความขัดแย้งให้กับชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น
- 4) ใส่ใจเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม และไม่สร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมใด ๆ ทั้งสิ้น
- 5) ไม่สร้างปัญหาด้านการตลาดการท่องเที่ยวล่องแก่ง อาทิเช่น ตัดราคาค่าบริการ ให้บริการไม่ได้มาตรฐาน ฯลฯ
- 6) ใส่ใจเรื่องมาตรฐานของบุคลากรที่เข้ามาร่วมงานให้บริการ
- 7) เลือกสรรอุปกรณ์ เครื่องมือที่มีมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยสูงสุด
- 8) ใส่ใจเรื่องข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยที่ข้อมูลสำคัญบางประเภทมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น ภูมิอากาศ การพยากรณ์อากาศประจำวัน การผันแปรของฝนและภาวะน้ำท่า เป็นต้น
- 9) สนใจการเข้าร่วมกลุ่มเป็นชมรม องค์การต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การจัดเตรียมหน่วยกู้ภัยทั้งบนบก และในน้ำ เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อประสบอุบัติเหตุ
- 10) สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการโดยเน้นคุณภาพ และความปลอดภัย

- 11) มีความคล่องตัว ในเรื่องทุนหมุนเวียน เพื่อการดำเนินงาน ขยายงานบริการให้ดีขึ้น
- 12) ให้ความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น ชุมชนในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
- 13) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ ขออนุญาตใช้พื้นที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า กรมเจ้าท่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) หรืออื่น ๆ
- 14) ตอบสนอง (Feed back) ด้านความรู้ เทคโนโลยี รายได้ (กำไร) คืนกลับสู่สังคมและเยาวชนในท้องถิ่นด้วยความ เต็มใจ
- 15) การสร้างกฎ ระเบียบ มาตรฐานต่าง ๆ ผู้ประกอบการ ต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับการประกอบธุรกิจ อาทิ เช่น ต้นทุน ค่าธรรมเนียมบริการ เป็นผลให้ต้นทุน การจัดการเพิ่มขึ้น
- 16) พัฒนาและปรับปรุงงานธุรกิจของตนให้ทันกับการ เปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ปัจจุบันและในอนาคต

สำหรับเงื่อนไขอื่น ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการประกอบธุรกิจ
 นำเที่ยวตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 หมวด 2 พ.ศ. 2536

ข. บุคลากรล่องแก่ง

นับเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการประกอบกิจกรรมล่องแก่ง ซึ่งกิจกรรมนี้แตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป การล่องแก่งจำเป็นต้องใช้พนักงานและบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการทำหน้าที่ควบคุมเรือ แพยาง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความปลอดภัยจากอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ในขณะที่ล่องแก่ง เพื่อให้เป็นมาตรฐานทั่ว ๆ ไป ที่ผู้ประกอบการล่องแก่งพึงตระหนักในการจัดหาบุคลากรมาร่วมปฏิบัติงาน การละเลยและไม่ใส่ใจในเรื่องนี้นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยล่องแก่ง

บุคลากรที่ปฏิบัติงานล่องแก่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) สัญชาติไทย
- 2) อายุ 20 – 50 ปี
- 3) ความสูง 150 เซนติเมตรขึ้นไป
- 4) ว่ายน้ำเป็น (อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 100 เมตรขึ้นไป)
- 5) มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ไม่เป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรง และไม่ทุพพลภาพ
- 6) ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา
- 7) มีความสามารถในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- 8) มีความสามารถในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- 9) มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ล่องแก่งและอุปกรณ์ช่วยชีวิต
- 10) มีความสามารถในการบังคับเรือ แพยาง และมีการตัดสินใจทันเหตุการณ์
- 11) มีความสามารถในการใช้สัญญาณมือ ใช้เชือกและผูกเงื่อนเป็น

- 12) มีความสามารถในการอ่านกระแสน้ำและร่องน้ำ
- 13) ผ่านการคัดเลือก / สอบคัดเลือกจากคณะกรรมการมาตรฐาน หรือได้รับวุฒิปัตร ประกาศนียบัตรการฝึกอบรม ล่องแก่งมาแล้ว
- 14) อาจมีความสามารถพิเศษอื่น ๆ เช่น สื่อความหมายกับชาวต่างประเทศได้ หรือผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกู้ภัย การบรรเทาสาธารณภัย ลูกเสือชาวบ้าน หรือผ่านการเป็นทหาร ตำรวจ ในหน่วยรบพิเศษมาแล้วก็ได้

นอกจากคุณสมบัติของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ พนักงานที่ปฏิบัติงานแล้ว หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรมีการมุ่งเน้นการผลิตบุคลากรหลาย ๆ ระดับ ตามหลักสูตรมาตรฐาน และให้มีการฝึกอบรม มีการทบทวนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วให้มีความรู้ความสามารถไปถ่ายทอดต่อผู้อื่นและนักท่องเที่ยวได้ กล่าวคือเพื่อสร้าง Train the Trainer ต่อไป ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว ให้มีบัตรประจำตัวของผู้ประกอบวิชาชีพด้วย

ค. อุปกรณ์และเครื่องมือล่องแก่ง

ความสำคัญของการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือล่องแก่ง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่อุปกรณ์เหล่านั้นจะต้องมีการรับรองว่าได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะอุปกรณ์ที่มีคุณภาพจะช่วยให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจ และมีความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์เหล่านั้นมากขึ้น อุปกรณ์และเครื่องมือล่องแก่งประกอบด้วย

- 1) เรือยาง / แพยาง
- 2) ไม้พาย

- 3) เสื้อชูชีพ
- 4) หมวกกันกระแทก / กันน็อค
- 5) ถุงเชือกช่วยชีวิต
- 6) อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น (First aids)

1) เรือยาง / แพยาง

การเลือกซื้อเรือยาง / แพยางที่มีคุณภาพดีจะต้องพิจารณาจากวัสดุที่ใช้ในการจัดทำ ถึงแม้ว่าจะมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุที่ใช้ทำเรือยาง / แพยางตลอดเวลา ดังนั้นผู้ใช้จะต้องติดตามข่าวสารข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

วัสดุที่ใช้ทำเรือยาง มีอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นเส้นใยที่ถักทอเป็นผืนผ้า (Base fabrics) กับส่วนที่เป็นวัสดุเคลือบ ทั้งภายในและภายนอก (Coating)

วัสดุที่ถักทอเป็นผืนผ้า มีคุณสมบัติทนทานต่อการฉีกขาด การกระแทกและการทะลุของผ้าได้สูง ส่วนวัสดุที่เคลือบผ้าจะช่วยป้องกันการขูดขีด การแตกร้าว เมื่อถูกความร้อน-เย็นของอากาศ รวมทั้งป้องกันแสงอุลตราไวโอเล็ต (UV) เป็นต้น

วัสดุที่ถักทอเป็นผืนผ้าได้จากเส้นใยโพลีเอสเตอร์ หรือเส้นใยไนลอน เส้นด้ายโพลีเอสเตอร์เดี่ยวมีความยืดหยุ่นและความแข็งแรงน้อยกว่าเส้นใยไนลอน แต่เมื่อเอามาถักทอเป็นผืนผ้าแล้ว เส้นใยโพลีเอสเตอร์มีความยืดหยุ่นมากกว่าเส้นใยไนลอน

คุณภาพของผืนผ้าวัดได้จากจำนวนเส้นใยต่อตารางนิ้ว และน้ำหนักของผืนผ้าต่อตารางหลาหรือตารางเมตร หากจำนวนทั้งของเส้นใยและน้ำหนักของผ้าต่อหน่วยมีค่าสูง บ่งชี้ว่าวัสดุที่ใช้ทอผืนผ้ามีคุณภาพดี

สำหรับวัสดุที่ใช้เคลือบผ้ามี 2 ชนิด คือ เคลือบด้วยยางเทียม และพลาสติก

การเคลือบด้วยยางประกอบด้วยสารไฮพาลอน (Hypalon-polyethelene chlorosulphone) นีโอพรีน (Neoprene-polychlorophene) และ EPDM

ส่วนการเคลือบด้วยพลาสติก ประกอบด้วยสาร พีวีซี (PVC - polyvinyl chloride) และยูรีเทน (Urethane-polyurethane) ถึงแม้ว่าจะมีสารเคลือบที่มีการคิดค้นออกมาใหม่ ๆ ก็ตกอยู่ใน 2 กลุ่มนี้ (อาจมีการเรียกชื่อทางการค้าต่างกัน)

การเคลือบผ้าด้วยสารไฮพาลอน (Hypalon) เป็นการเคลือบด้วยยางที่มีน้ำหนักเบา พัฒนาโดยบริษัทดูปองท์ (DuPont) ทนทานต่อการขีด ขีด และแสงอุลตราไวโอเล็ตได้ดี ผ้าที่เคลือบด้วยสารไฮพาลอนมีคุณสมบัติสูง ทนทาน นิยมใช้ทำเรือยาง แพยาง จะต้องมีส่วนเคลือบด้วยสารไฮพาลอน 80 เปอร์เซ็นต์ ส่วนเรือยาง แพยาง ที่มีราคาถูกกว่า จะเคลือบด้วยสารไฮพาลอนน้อย ประมาณ 25 - 50 เปอร์เซ็นต์ นักล่องแก่งและผู้ประกอบการนิยมใช้เรือยางที่เคลือบด้วยสารไฮพาลอน เพราะทนทาน อายุการใช้งานยาวนาน ซ่อมแซมได้ง่าย ทำให้แบนราบและเก็บได้ง่าย กล่าวโดยทั่ว ๆ ไป เรือยาง แพยาง ที่ผ้าเคลือบด้วยสารไฮพาลอน จะมีความยืดหยุ่นได้ดีกว่าผ้าที่เคลือบด้วยสารพีวีซีและยูรีเทน ทั้งยังรับแรงกระแทกกับสิ่งกีดขวางตามลำน้ำได้ดีกว่า

สำหรับสารเคลือบผ้าประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสารนีโอพรีน EPDM พีวีซี และยูรีเทน ที่นำมาใช้ทำเรือยาง แพยาง ถึงแม้จะมีราคาถูกกว่า ประหยัดกว่า แต่การใช้งานไม่ทนทาน การซ่อมแซมทำได้ยากกว่า

ทั้งยังแตกร้าง่ายเมื่อถูกความร้อน-เย็นของแสงแดดและอุณหภูมิของอากาศ

2) ไม้พาย

ไม้พายคู่กับเรือยาง ผู้ที่ล่องแก่งนอกจากจะใช้ไม้พายเพื่อให้ยานพาหนะเคลื่อนที่ไปข้างหน้าแล้ว บางครั้งใช้ประโยชน์ในการช่วยค้ำกรณีเรือไปเกยบนแก่งหิน ติดในวังน้ำวน หรือพายทวนกระแสน้ำ เป็นต้น

การพิจารณาเลือกไม้พายขึ้นอยู่กับความยาว และวัสดุที่ใช้ทำไม้พาย ปกติไม้พายที่ใช้ความยาวระหว่าง 140 - 150 เซนติเมตร ส่วนผู้ควบคุมเรือใช้ขนาดยาวกว่า 180 เซนติเมตร เพื่อสามารถพายได้แรงกว่า สำหรับความกว้างขวางของใบพาย 15-20 เซนติเมตร ความยาวของใบพาย 60-70 เซนติเมตร

วัสดุที่ใช้ทำไม้พายทันทานและเบา บางคนเลือกใบพายทำด้วยอะลูมิเนียมผสม เบาแต่แข็ง ส่วนด้ามพายทำด้วยพลาสติกแข็ง บางคนนิยมไม้พายที่ทำจากไม้เนื้อแข็งบางชนิดที่มีน้ำหนักเบา เช่น ไม้แอสเพอร์ ไม้เนื้อแข็งอื่น ๆ ปลายด้ามทำคล้ายตัวที่ จับได้สะดวก กระชับ นอกจากนี้บางคนเลือกไม้พายทำจากไฟเบอร์กลาส ที่มีน้ำหนักเบาสวยงาม บางชนิดราคาไม่แพงมากนัก

3) เสื้อชูชีพ

เสื้อชูชีพ หรือบางคนเรียกว่า อุปกรณ์ช่วยให้คนลอยน้ำได้ (Personal flotation devices-PFD) เป็นอุปกรณ์ที่ทุกคนต้องสวมใส่ขณะล่องแก่ง นอกจากช่วยให้บุคคลสวมใส่ลอยน้ำได้แล้ว ยังช่วยป้องกันการกระแทกตามลำตัวเหมือนการสวมเสื้อเกราะ

ในการเลือกเสื้อชูชีพ สิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณา 2 ประการ คือ ขนาดกะทัดรัด พอดี และลอยน้ำได้ เสื้อชูชีพที่มีขนาดกะทัดรัด หมายถึง สวมใส่พอดี ไม่อึดอัด แม้สวมใส่ตลอดวัน และขณะพายเรือหรือว่ายน้ำ ไม่เป็นปัญหากับผู้สวมใส่

เนื่องจากเสื้อชูชีพมีหลายขนาด ผู้ที่ล่องแก่งจำเป็นจะต้องเลือก ก่อนที่จะล่องแก่ง สวมใส่ดูความเหมาะสม ไม่หลวมหรือหย่อนยานเกินไป และไม่สวมใส่หลวมขึ้นมาปกคลุมถึงศีรษะ และพึงระลึกเสมอว่า เราจะ ต้องสวมใส่ชุดกันน้ำไว้ด้านในของเสื้อชูชีพอีกชั้นหนึ่งด้วย

คุณสมบัติประการที่สอง คือ ช่วยให้ผู้สวมใส่ลอยน้ำได้ กล่าวคือ วัสดุที่ทำเสื้อชูชีพสามารถรับน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 80 กิโลกรัม

4) หมวกนิรภัย

หมวกนิรภัย นักล่องแก่งจะต้องสวมใส่ทุกท่าน ไม่ว่าจะ เป็น กระแสน้ำธรรมชาติหรือกระแสน้ำเขี้ยวระดับ 4 และ 5 ก็ตาม หมวกนิรภัย ประกอบด้วยด้านนอกเป็นวัสดุแข็ง ด้านในมีส่วนที่บุไว้กันกระแทก กันศีรษะ มีสายรัดคางแน่นหนา ตัวหมวกภายนอกทำด้วยพลาสติก โฟมเบอร์กลาส หรือวัสดุอื่น ๆ ที่ทนทาน หมวกนิรภัยบางครั้งมีการออกแบบให้มีส่วนปิดหู ทั้งสองข้างด้วย บางครั้งตัวหมวกเองมีการเจาะรูไว้รอบ ๆ ให้น้ำระบาย ออกได้ คุณสมบัติของหมวกนิรภัยที่ใช้ล่องแก่งอีกประการหนึ่งคือ นอกจาก เบาแล้วยังลอยน้ำได้ด้วย

5) ถุงเชือกช่วยชีวิต (Throw bag)

เป็นถุงเชือกมาตรฐาน มีความยาวไม่ต่ำกว่า 15 เมตร ทั้งถุง และเชือกทำจากวัสดุที่ลอยน้ำได้ จะต้องมียุติประจําเรืออย่างน้อย 1 ถุง

6) อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น (First aids)

อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นจะต้องจัดไว้ประจำเรืออย่าง 1 ชุด

อุปกรณ์ที่ใช้ในการล่องแก่งที่กล่าวมานี้ จัดเป็นมาตรฐานสำคัญที่ผู้ประกอบการจัดหาให้พร้อมและผู้ควบคุมเรืออย่าง รวมทั้งนักล่องแก่งต้องใช้ อุปกรณ์เหล่านี้ได้อย่างถูกต้องวิธีและปลอดภัย

4.3 การกำหนดมาตรฐานระดับความยาก-ง่ายของแก่ง

มาตรฐานกำหนดระดับความยากง่ายของแก่ง อันที่จริงในเรื่องนี้ จัดเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญน้อยกว่าบุคลากรและอุปกรณ์ที่กล่าวมาแล้ว ถึงกระนั้นก็ตาม ผู้ประกอบการและพนักงานล่องแก่งจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อม เกาะ แก่งในลำน้ำในแต่ละบริเวณมีระดับความยากง่าย และมีความเสี่ยงต่อการล่องแก่งมากน้อยเพียงใด การกำหนดระดับความยากง่ายของแก่ง ก็เพื่อให้ผู้ควบคุมเรือ/แพได้ทำความเข้าใจและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวก่อนว่า บริเวณใดควรปฏิบัติในการล่องแก่งอย่างไร เพื่อลดความเสี่ยงภัยในการล่องแก่ง และนักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์เต็มที่ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะพิจารณาถึงการจำแนกระดับความยากง่ายของแก่งตามแนวสายน้ำ จำเป็นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยบางประการ คือ

ก. เส้นทางของลำน้ำ ผู้ประกอบการและพนักงานจะต้องสำรวจเส้นทางของสายน้ำอยู่บ่อย ๆ เพื่อที่จะได้ทราบว่าในช่วงเวลานั้น สภาพและลักษณะของสายน้ำเป็นอย่างไร ผ่านภูมิประเทศราบเรียบ สูงชัน ในบริเวณใดบ้าง ความยาวของภูมิประเทศที่เป็นแก่งต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ระดับความลึกของลำน้ำในแต่ละช่วงเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้บางประเภทมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ข. อุปสรรคของสายน้ำ หมายถึง สิ่งที่เกิดขวางลำน้ำ ทั้งประเภทถาวร ได้แก่ โขดหิน แก่งหินต่าง ๆ และอุปสรรคชั่วคราว ได้แก่ ท่อนไม้ กิ่งไม้ เศษสิ่งของต่าง ๆ รวมทั้งพืชที่เป็นไม้้ำขวางทางน้ำ สิ่งเหล่านี้เมื่อระดับน้ำเพิ่มสูงขึ้นก็จะหายไป แต่ถ้ามีการล่องแก่งจำเป็นจะต้องขจัดสิ่งเหล่านั้นออกไปก่อน

ค. กระแสน้ำ นับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะเป็นสิ่งกำหนดความรุนแรงของการล่องแก่งว่ายากหรือง่าย ในช่วงฤดูฝนที่มีฝนตกชุก ปริมาณน้ำในลำน้ำมีมาก กระแสน้ำจะไหลเชี่ยวกราก ผ่านโขดหินที่ขวางกั้น ทำให้เกิดคลื่นและกระแสน้ำวนรุนแรง ผู้ประกอบการและพนักงานล่องแก่ง จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการอ่านระดับน้ำ และกระแสน้ำได้ ทั้งนี้เพื่อการตัดสินใจว่า สมควรล่องแก่งในช่วงเวลานั้นหรือไม่ สิ่งเหล่านี้ผู้ประกอบการและพนักงานก็ต้องตระหนักเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดี การแบ่งระดับความยากง่ายของแก่งจำเป็นต้องคำนึงถึงอุปสรรคเหล่านี้ด้วยเสมอ และในการจัดแบ่งระดับครั้งนี้ได้ใช้มาตรฐานในการกำหนดระดับความยากง่ายของแก่งตามเกณฑ์ของ "American Whitewater Affiliation" ประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 การแบ่งระดับความยากง่ายของสายน้ำ

ระดับ 1	ง่ายมาก	สายน้ำไหลเอื่อย ๆ คนทั่วไปสามารถพายได้
ระดับ 2	ธรรมดา	กระแสน้ำไหลแรงขึ้น ต้องมีทักษะในการพายพอสมควร
ระดับ 3	ปานกลาง	มีแก่งตื้นตื้น ต้องเรียนรู้การพาย ต้องฝึกเทคนิคบ้าง
ระดับ 4	ยาก	มีแก่งใหญ่ กระแสน้ำแรง ต้องใช้ฝีมือ ทักษะ และต้องมีความระมัดระวังมากขึ้น
ระดับ 5	ยากมาก	มีกระแสน้ำไหลแรง มีแก่งหินใหญ่ มีกระแสน้ำลดระดับ ต้องใช้ฝีมือ ทักษะ และใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ
ระดับ 6	อันตราย	มีแก่งขนาดใหญ่ กระแสน้ำรุนแรง ลดระดับสูง เป็นน้ำตก ไม่เหมาะสำหรับการล่องแก่ง

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่ละระดับมีรายละเอียด ดังนี้
 ระดับ 1 ง่ายมาก สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป กระแสน้ำราบเรียบ แต่มีความเร็วพอประมาณที่จะทำให้เรือ/แพ ลอยไปได้เอง โดยไม่ต้องพายก็ได้ เป็นพื้นที่ง่ายต่อการบังคับเรือ ผู้พายไม่จำเป็นต้องมีทักษะมากนัก ทั้งยังเป็นบริเวณที่สามารถลงเล่นน้ำ ว่ายน้ำได้

ภาพที่ 4.1 ความยาก-ง่าย ระดับ 1

ระดับ 2 ธรรมดา สภาพแวดล้อมและอุปสรรค โดยเฉพาะ กระแสน้ำไหลแรงกว่าระดับ 1 มีคลื่นที่เกิดจากความเร็วของกระแสน้ำ เคลื่อนที่ปะทะแก่งหินได้น้ำ ทำให้เกิดคลื่นฟองขาว มีขนาดคลื่นไม่ใหญ่นัก บางคนเรียกว่า Wave ตามแนวของสายน้ำระดับ 2 นี้ ไม่มีสิ่งขวางกั้น กล่าวคือ มีคลื่นแต่ไม่มีแก่งหิน ผู้พายเรือจะต้องมีทักษะในการพายเรือ เดินหน้า ซ้าย-ขวา และยังเหมาะสำหรับการว่ายน้ำอีกด้วย

ภาพที่ 4.2 ความยาก-ง่าย ระดับ 2

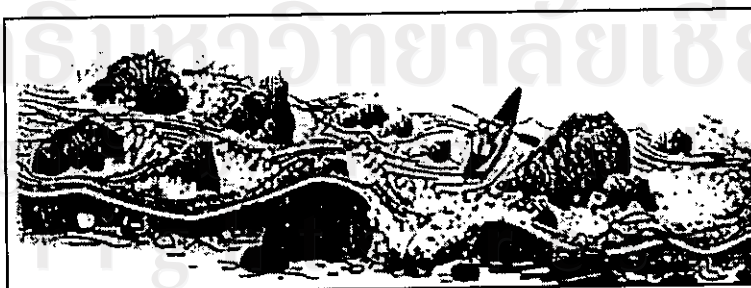
ระดับ 3 ปานกลาง สภาพแวดล้อมและอุปสรรค โดยเฉพาะ กระแสน้ำมีความเร็วเพิ่มขึ้น ปริมาณน้ำมีมากกว่า 2 ระดับแรก ทั้ง Wave และคลื่นที่แตกตัวเป็นฟองขาวมีมาก อุปสรรค โดยเฉพาะแก่งหินขวางทางน้ำ ทำให้เกิดกระแสน้ำหมุนวน (Eddy) การบังคับควบคุมเรือจะต้องใช้ทักษะมากขึ้น แต่ผู้พายได้รับความสนุกสนานที่จะบังคับเรือให้หลบหลีกแก่งหินไปตามร่องน้ำที่ต้องการ ความยากลำบากของระดับ 3 ยังมีไม่มาก หากเรือล่มหรือพลัดตกน้ำยังสามารถช่วยตัวเองได้ ถ้าสมาชิก ล่องแก่งว่ายน้ำเป็นและมีอุปกรณ์ชูชีพครบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ภาพที่ 4.3 ความยาก-ง่าย ระดับ 3

ระดับ 4 ยาก สภาพแวดล้อมและอุปสรรคในระดับนี้มีมากขึ้น โดยเฉพาะโขดหินถาวร กระแสน้ำไหลรุนแรง เมื่อปะทะโขดหินทำให้เกิดกระแสน้ำวน สามารถดูดเรือให้หยุดติดกับที่ได้ บางบริเวณมีการลดระดับของสายน้ำ มีคลื่นแตกตัวเป็นฟองขาวมากกว่าระดับ 3 และในระดับ 4 นี้ หากมีคนหล่นลงไปใต้น้ำจะต้องเป็นผู้ที่ว่ายน้ำเก่ง และมีสติพร้อมทักษะในการช่วยตัวเอง เนื่องจากกระแสน้ำวนรุนแรง ที่เรียกว่า Hydro อาจดูดเราลงไปข้างล่างได้ ดังนั้น จำเป็นจะต้องรู้วิธีการว่ายน้ำให้รอดจากกระแสน้ำวน ผู้พายเรือจะต้องมีทักษะในการพายเรือสูง ข้อสังเกตของสายน้ำระดับ 4 คือ มีแก่งหินที่แยกสายน้ำออกเป็นหลาย ๆ สาย ปริมาณน้ำมาก ทำให้เกิดกระแสน้ำปั่นป่วนรุนแรง บางแห่งน้ำลดระดับลงประมาณ 1 เมตร ได้น้ำมีโขดหิน เกิดกระแสน้ำวนอยู่ด้านล่าง ดูดเรือให้ติดได้

ภาพที่ 4.4 ความยาก-ง่าย ระดับ 4

ระดับ 5 ยากมาก สภาพแวดล้อมและอุปสรรคในระดับนี้มีมากขึ้น ทั้งมีอันตรายมาก เหมาะสำหรับผู้ที่มีความสามารถ และทักษะในการพายเรือมาก ทั้งนี้เพราะมีความต่างระดับของกระแสน้ำ มีชั้นน้ำตกขนาดเล็ก ระยะ 1-2 เมตร เบื้องล่างมีกระแสน้ำวน มีแก่ง ไชตหิน ติดต่อกันยาวตลอด มีคลื่นและกระแสน้ำรุนแรงกว่า 4 ระดับ ที่กล่าวมาแล้ว หรืออาจรวมความยากของระดับ 3 และ 4 เข้าด้วยกัน แต่สิ่งที่เพิ่มความรุนแรง มีไชตหินขนาดใหญ่ขวางสายน้ำ ทำให้เกิดกระแสน้ำไหลวนรุนแรง มีน้ำตกเป็นระยะ ๆ รวมทั้งกระแสน้ำวน Hydro ผู้พายเรือต้องมีทักษะสูง มีความสามารถในการบังคับเรือ การกู้ภัยช่วยชีวิตตัวเองสูงมาก และอาจจำเป็นต้องมีหน่วยกู้ภัยคอยช่วยเหลือบริเวณฝั่งน้ำ ณ แก่งนั้น ๆ ก็ได้

ภาพที่ 4.5 ความยาก-ง่าย ระดับ 5

ระดับ 6 อันตราย เป็นแก่งที่มีภัยอันตรายมากที่สุด มีความยากลำบากมาก จึงไม่ควรให้นักท่องเที่ยวทั่วไปลองแก่งนี้ เพราะอาจเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ถึงแม้ว่าผู้พายเรือจะมีความสามารถ ทักษะสูงก็ตาม จำเป็นจะต้องมีทีมกู้ภัยช่วยชีวิตไว้บริเวณฝั่งน้ำ สภาพแวดล้อมและอุปสรรคของระดับนี้ นอกจากแก่งไชตหินขนาดใหญ่แล้ว ยังเป็น

บริเวณน้ำตกในระดับสูงดี ๆ นั้นเอง จึงไม่ควรล่องแก่ง เพราะเป็นการเสี่ยงมากเกินไป

4.4 หลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรล่องแก่ง

การฝึกอบรมการล่องแก่งให้แก่บุคลากรของหน่วยงานและบริษัทนำเที่ยวล่องแก่ง ซึ่งกองวิชาฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้ใช้หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ฝึกอบรมพนักงาน บุคลากรล่องแก่งมาแล้ว มีเนื้อหาประกอบด้วย

4.4.1 เนื้อหาภาคทฤษฎี

ก. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแม่ น้ำ เกาะ แก่ง และการล่องแก่ง

บริเวณภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขา ภูเขาสูงในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศเป็นที่เกิดของแม่น้ำลำธารมากมายหลายสาย แม่น้ำลำธาร บริเวณต้นน้ำจะไหลผ่านพื้นที่สูงชัน ความลาดเทค่อยลดหลั่นลงตามลำดับ แม่น้ำเหล่านั้นบ้างไหลผ่านโตรกเขาแคบ ๆ บ้างไหลผ่านภูมิประเทศที่เกิดจากการหักงอ การไหลเลื่อนของชั้นหินทำให้เกิดน้ำตกตามแนวลำน้ำ สูงต่ำลดหลั่นลงมา บริเวณห้องร่องน้ำตอนต้นน้ำส่วนใหญ่นอกจากร่องน้ำ แคบเล็กแล้วยังประกอบด้วย แก่งหิน ไซดหิน ก้อนหินขนาดใหญ่ เล็ก ที่แม่น้ำพัดพามา สายน้ำจะไหลลดคดเคี้ยวไปตามหุบเขา บริเวณตอนต้นน้ำ กระแสน้ำจะไหลเร็ววกราก เนื่องจากความสูงชันของภูมิประเทศ บางบริเวณที่สายน้ำไหลผ่านพื้นที่ลาดชันน้อย สายน้ำก็จะไหลไม่รุนแรงมากนัก บางแห่งสามารถลงเล่นน้ำได้

แม่น้ำลำธารที่ไหลผ่านหุบเขา ไตรรกเขา ผ่านผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ทำให้เกิดทัศนียภาพสวยงาม เป็นที่ติดตามตรึงใจของนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวชมธรรมชาติเป็นอย่างมาก ในระยะต่อมามีการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยเป็นที่นิยมมากขึ้น นอกเหนือจากการเดินป่า การขับรถชนิดขับเคลื่อน 4 ล้อ เข้าป่าบุกป่าในเขตทุรกันดาร ยังมีนักท่องเที่ยวที่สำรวจ บุกเบิก การล่องแก่งตามลำน้ำสายต่าง ๆ ทั้งในภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคกลางของประเทศ ในระยะแรก ๆ ของการล่องแก่งนิยมใช้แพไม้ไผ่ ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงไปใช้แพยาง เรือยาง เช่นเดียวกับที่ต่างประเทศใช้ นักสำรวจเหล่านี้ต่างก็เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลในหลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับความสวยงาม สิ่งดึงดูดใจตามธรรมชาติ ความสนุกสนาน ตื่นเต้น กระตุ้นให้มีผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวนิยมล่องแก่งมากขึ้น ดังนั้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลำน้ำ แก่งต่าง ๆ และคุณลักษณะของลำน้ำสายนั้น ๆ เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งผู้ประกอบการ พนักงาน และนักท่องเที่ยวควรทราบ

ข. อุปกรณ์ที่ใช้ในการล่องแก่ง

อุปกรณ์ที่ใช้ยึดตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ล่องแก่งประกอบด้วย

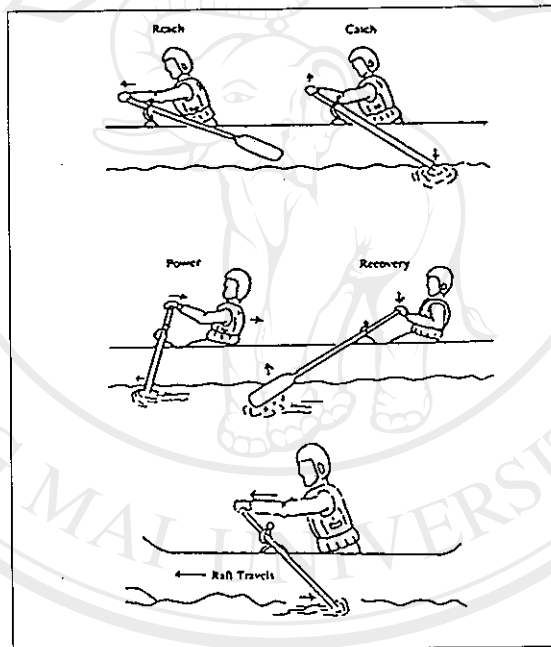
- 1) เรือ / แพยาง
- 2) เสื้อชูชีพ
- 3) ไม้พาย
- 4) หมวกนิรภัย
- 5) ถุงเชือกช่วยชีวิต (Throw Bag)
- 6) อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น (First aids)

รายละเอียดของอุปกรณ์เหล่านี้ดูจากหัวข้อมาตรฐาน

อุปกรณ์

ค. เทคนิคการพายเรือ การบังคับแพ และการใช้คำสั่ง

1) หลักการพายเรือล่องแม่น้ำ

ภาพที่ 4.6 หลักการพายเรือล่องแม่น้ำ

หลักการพายเรือล่องแม่น้ำเปรียบเสมือนการขับรถ ซึ่งเราจะต้องศึกษาเส้นทางก่อน เช่นเดียวกับการล่องแก่ง เราจะต้องศึกษาสายน้ำก่อนพายเรือล่องแก่ง

หลักการพายเรือ อย่ามองเฉพาะที่หัวเรือ ให้มองเส้นทางที่
ต้องการจะไป และมองสิ่งกีดขวางระหว่างทาง เช่น โขดหินที่มองเห็นได้ง่าย
รวมทั้งหินใต้น้ำที่ทำให้เกิดกระแสน้ำเชี่ยวกราก ต้องหยุดเรือเหนือแก่ง
อ่าวนกระแสน้ำ โดยพิจารณาถึงลักษณะของหิน และทิศทางการไหลของน้ำ
โดยยืนขึ้นหรือหยุดเรือเดินขึ้นฝั่งไปสำรวจว่า ควรจะนำเรือไปในแนวทางใด

ผู้ฝึกพายเรือจะต้องเรียนรู้ถึงอุปสรรคต่าง ๆ ในแม่น้ำ เช่น
หินแหลมคม สิ่งกีดขวางต่าง ๆ กิ่งไม้ สะพาน ทำให้เกิดอุปสรรคกลางน้ำ
อาจเป็นอันตรายในการล่องเรือได้

2) การจับพายและวิธีการพายเรือ

ลักษณะของไม้พายสำหรับการล่องแก่งทั่วไปจะเป็นพาย
ใบเดี่ยว มีด้ามจับเป็นรูปตัวที มีสองขนาด คือ ขนาดสำหรับฝีพายด้านข้าง
และขนาดสำหรับนายท้ายเรือ ลักษณะการจับพายให้เอานิ้วโป้งสอดเข้า
ไปได้แรงของตัวที่ สี่นิ้วที่เหลือกำด้ามบนด้ามพาย มืออีกข้างหนึ่งให้จับ
กึ่งกลางระหว่างด้ามพาย

3) การนั่งเรือและการจัดตำแหน่งฝีพาย

ก. ตำแหน่งหัวเรือให้ร่างกายทุกส่วนอยู่ภายในเรือ เท้าซ้าย
และขวาให้สอดอยู่ใต้ท่อนลมน้ำเรือทั้งสองข้าง หันหน้าไปทิศทางเดียวกับ
หัวเรือ

ข. ตำแหน่งนายท้ายเรือให้นั่งบนท่อนลมด้านหลัง เท้าซ้าย
และขวาให้สอดอยู่ใต้ท่อนลมน้ำเรือทั้งสองข้าง หันหน้าไปทางเดียวกับ
หัวเรือ

ค. ตำแหน่งผีพายด้านซ้ายให้นั่งพับขาซ้ายบนท่อนมข้างซ้าย
สอดเท้าซ้ายให้อยู่ใต้ท่อนมเรือหรือลูกบวบลม

ง. ตำแหน่งผีพายด้านขวาให้นั่งพับขาขวาบนท่อนมข้างขวา
สอดเท้าขวาให้อยู่ใต้ท่อนมเรือหรือลูกบวบลม

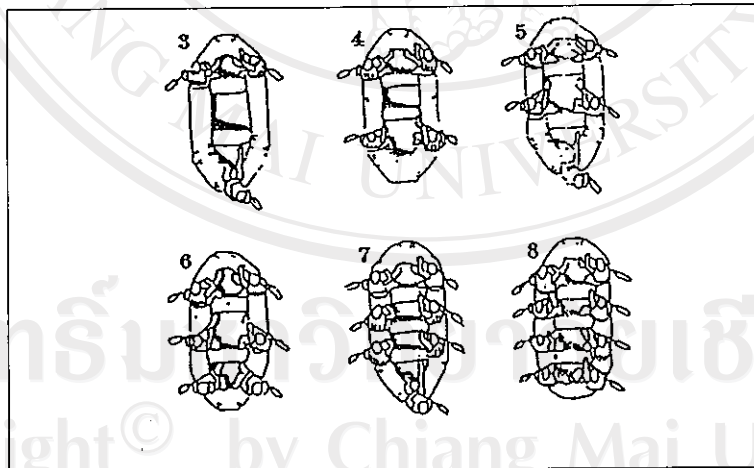
4) วิธีการพายและการสั่งพาย

การพายเรือจะมีการพายเดินหน้าและพายถอยหลัง

ก. การพายเดินหน้า คำสั่งคือ "พาย" ให้ผีพายทุกคนยื่น
พายจ้วงไปข้างหน้า จุ่มใบพายให้จมทั้งหมดแล้วลากไปข้างหลัง

ข. การพายถอยหลัง คำสั่งคือ "ถอยหรือทวน" ให้ผีพายทุกคน
จุ่มพายไปข้างหลัง แล้วผลักมาด้านหน้า

ค. การเลี้ยวขวาให้นายท้ายสั่งผีพายว่า "ซ้ายพาย ขวาทวน"

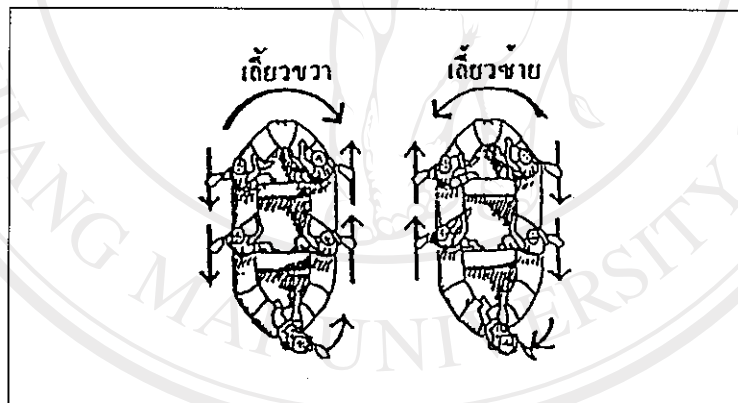

ภาพที่ 4.7 วิธีการสั่งผีพายให้เลี้ยวซ้าย-ขวา

ง. การเลี้ยวซ้าย ให้นายท้ายสั่งฝีพายว่า "ซ้ายทวน ขวาพาย"

จ. "หมอบ" ให้ทุกคนใช้มือข้างที่จับด้ามพายดึงพายเข้าในเรือ มืออีกข้างหนึ่งจับเชือกข้างเรือแล้วเอนตัวเข้ามาในเรือ ก้มหน้าหมอบไปข้างหน้า 45 องศา คำสั่ง "หมอบ" จะสั่งในสถานการณ์ที่เรือพุ่งผ่านพุ่มไม้หรือหลืบถ้ำ

ฉ. "เอนตัว" ให้ทุกคนใช้มือข้างที่จับด้ามพายดึงพายเข้ามาในเรือ มืออีกข้างหนึ่งจับเชือกข้างเรือ แล้วเอนตัวเข้ามาในเรือลักษณะนอนหงายไปข้างหน้า 45 องศา คำสั่ง "เอนตัว" จะสั่งในสถานการณ์เมื่อเรือลงแก่งใหญ่หรือแก่งน้ำ

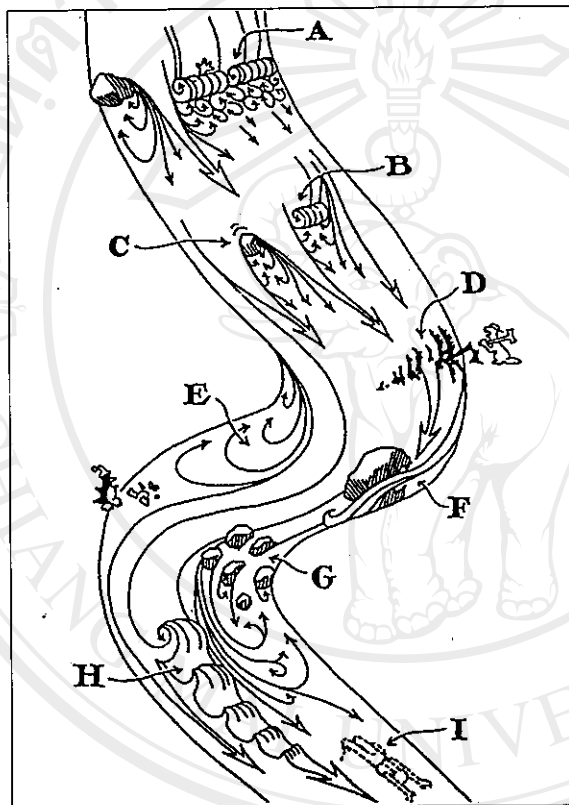

ภาพที่ 4.7 (ต่อ) การพายเลี้ยวขวา-เลี้ยวซ้าย

อย่างไรก็ดี ในกรณีการพายปกติหรือฝึกพายให้นายท้ายเรือเริ่มสั่งการจากด้านซ้ายเป็นหลักเสมอ ยกเว้นในกรณีสถานการณ์ซับซ้อน นายท้ายสามารถสั่งการให้ด้านใดกระทำก่อนก็ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์นั้น ๆ และดุลพินิจของนายท้าย

ง. ลักษณะของสายน้ำ การอ่านกระแสน้ำและร่องน้ำ

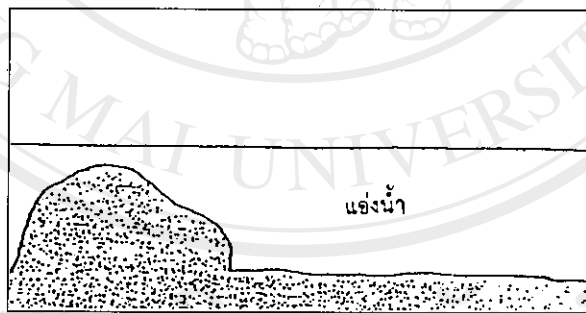
- A = แนวลาดชัน
ทำให้น้ำม้วนตัว
หน้าแก่ง
- B = โพร่ง / หลุมน้ำ
(C) แก่งหิน
คล้ายหมอน
แยกสายน้ำ
- D = อุปสรรคสิ่ง
กีดขวาง
- E = ผังโค้งยื่น ทำให้
เกิดน้ำวน
- F = แก่งหินฝั่งที่น้ำ
กัดเซาะเข้าไป
- G = แก่งก้อนหิน
ขนาดใหญ่
- H = คลื่นม้วนตัวใน
แนวตั้ง
- I = แก่งหินใต้น้ำ

ภาพที่ 4.8 ลักษณะของลำน้ำและภัยอันตราย

สิ่งที่นักล่องแก่งควรรู้และต้องคำนึงก็คือ ความเร็วของ
กระแสน้ำได้ผิวน้ำ และระดับผิวน้ำ จะมีความแตกต่างไปตามลักษณะธรณี
วิทยาของภูมิประเทศนั้น ๆ ความแรงของกระแสน้ำขึ้นอยู่กับส่วนประกอบ
ต่าง ๆ ในธรรมชาติ เช่น

1) ปริมาณการไหลของน้ำ (Volume หรือ Discharge) ปริมาณการไหลของน้ำในแม่น้ำสามารถบ่งบอกโดยปริมาณไหลผ่านจุดที่กำหนดให้ในช่วงเวลาหนึ่ง มีหน่วยวัดเป็นลูกบาศก์เมตรต่อวินาทีหรือลูกบาศก์ฟุตต่อวินาที (CFS) ถ้าปริมาณน้ำมีมากส่งผลให้กระแสน้ำไหลแรงและเร็วขึ้น

2) ความลาดชันของท้องน้ำ (Gradient) ความลาดชันของท้องน้ำคือ ความลาดเอียงของท้องน้ำกระทำกับแนวตั้งฉาก มีหน่วยวัดเป็นเมตรต่อกิโลเมตรหรือฟุตต่อไมล์ ลักษณะของความลาดชันของท้องน้ำจะส่งผลต่อการไหลของกระแสน้ำ กล่าวคือ ยิ่งท้องน้ำมีความลาดชันมากเท่าใด กระแสน้ำก็จะยิ่งไหลเร็วมากขึ้นเท่านั้น ความลาดชันของท้องน้ำบริเวณต้นน้ำในเขตภูเขาโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ๆ คือ ช่วงแก่ง (Rapids) และช่วงวังน้ำหรือแอ่ง (Pool) สลับกันไปเรื่อย ๆ

ภาพที่ 4.9 ลำน้ำและสิ่งกีดขวาง

- แก่ง (Rapids) คือ ช่วงที่พื้นท้องน้ำลาดชันมาก กระแสน้ำจะไหลเร็วและแรงมาก น้ำมักจะตื้น ปกติโดยทั่วไปบริเวณหัวแก่งน้ำจะไหลช้ากว่าบริเวณกลางแก่งหรือปลายแก่ง

- **แอ่ง (Pool)** คือช่วงที่ลาดชันน้อย กระแสน้ำจะไหลช้า จนบางครั้งอาจจะดูเหมือนน้ำนิ่ง และระดับน้ำค่อนข้างลึก

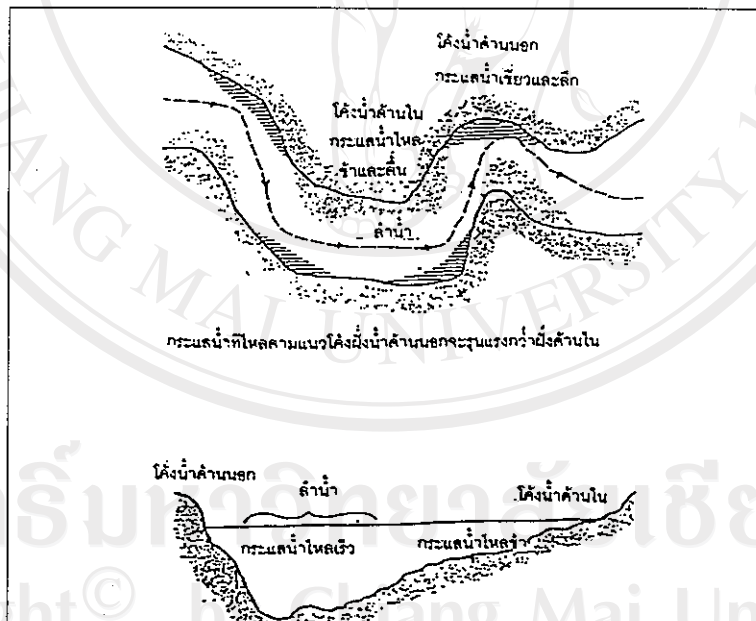
3) **ความกว้างของสายน้ำ (River Width)** ช่วงแคบและช่วงกว้างของแม่น้ำหรือฝั่งน้ำส่งผลให้ทิศทางการไหลของกระแสน้ำต่างกัน ตลอดจนความเร็วของกระแสน้ำก็ต่างกันด้วย บริเวณใดที่แม่น้ำไหลผ่านบริเวณแคบ ๆ และท้องน้ำมีลักษณะรูปตัววี หรือรูปกรวย สายน้ำจะถูกบีบอัดเข้าหากันเกิดเป็นกระแสน้ำพุ่งพล่านไหลเร็วและมักจะมีระดับลึก เมื่อแม่น้ำไหลผ่านบริเวณที่กว้างขึ้น กระแสน้ำจะลดความรุนแรงลงไป น้ำจะไหลช้าลง และท้องน้ำจะมีระดับตื้นกว่าบริเวณที่แคบ

4) **ความลึกของสายน้ำ (River Depth)** กระแสน้ำบริเวณผิวน้ำกับระดับที่ลึกลงไปจะมีความเร็วที่ต่างกันด้วย กล่าวคือ กระแสน้ำส่วนที่อยู่ลึกลงไปจากผิวน้ำเล็กน้อย จะมีความเร็วสูงสุด (และเร็วกว่าบริเวณผิวน้ำที่มีแรงเสียดทานกับอากาศ) และยิ่งลึกลงไป กระแสน้ำก็จะไหลช้าลง เป็นผลมาจากแรงเสียดทาน (Friction) กับท้องแม่น้ำ

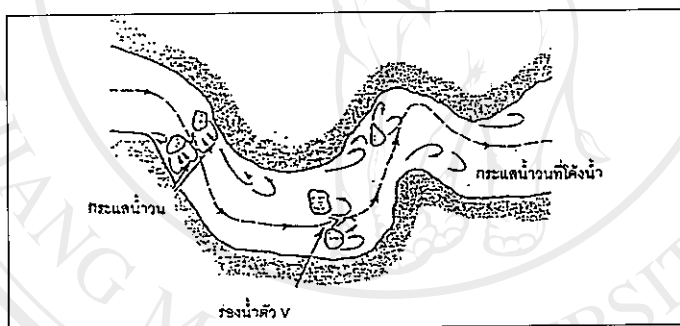
ภาพที่ 4.10 ภาพหน้าตัดของสายน้ำ

5) **คู้้งน้ำ (River Bend)** บริเวณจุดโค้งของสายน้ำหรือคู้้งน้ำนั้น กระแสน้ำจะมีความลึกและความเร็วในการไหลของน้ำต่างกัน บริเวณคู้้งน้ำด้านนอก (Outside bend) โดยเฉพาะในแนวฝั่งน้ำที่แม่น้ำกัดเซาะเว้าเข้าไป แม่น้ำจะกัดเซาะทั้งท้องน้ำและฝั่งน้ำลึก เกิดร่องน้ำลึกทำให้ปริมาณน้ำมีมากขึ้น กระแสน้ำจะไหลเร็วกว่าคู้้งน้ำด้านใน (Inside bend) ซึ่งฝั่งน้ำเป็นแหลมยื่นออกมา มีการทับถมทำให้ร่องน้ำตื้น กระแสน้ำไหลช้ากว่า นอกจากนี้บริเวณโค้งด้านนอกอาจมีแก่งหิน ไซดหินจมอยู่ใต้น้ำ ซึ่งเราไม่สามารถมองเห็นได้ รวมทั้งต้นไม้ กิ่งไม้ที่ล้มขวางทางน้ำ อาจทำให้เกิดอันตรายต่อเรือและลูกเรือได้

ภาพที่ 4.11 กระแสน้ำที่ไหลตามแนวโค้ง

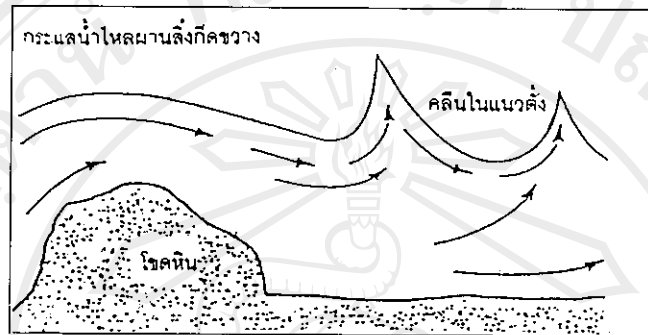
6) **ร่องน้ำรูปตัววี (Downstream V)** คือ สายน้ำจะบีบตัวเข้าหากันเป็นรูปตัววี โดยมีหินขนาดใหญ่สองก้อนขวางลำน้ำทำให้เกิดร่องน้ำระหว่างหินนั้น ควรบังคับให้หัวเรือตรงตามร่องตัว V นั้น อย่างไรก็ตาม นายท้ายเรือต้องตัดสินใจในการแก้ไขสถานการณ์ล่วงหน้าอีกครั้งหนึ่ง เพราะช่องทางที่ตีที่สุดที่เห็นนั้น อาจจะพัดนักผจญภัยแก่ไปกระแทกหินก็ได้ ร่องน้ำรูปตัววีที่ว่าที่หินมุมแหลมเข้าหาเรา นั้นจะเป็นอันตรายมาก เรืออาจจะกระแทกขึ้นไปเกยกับหินหรือน้ำอาจดูดเข้าไปหาจนทำให้เรือเสียหลัก พาดหัวเรือกระแทกกับแก่งหินได้

ภาพที่ 4.12 ร่องน้ำตัว V ไหลผ่านสิ่งกีดขวาง

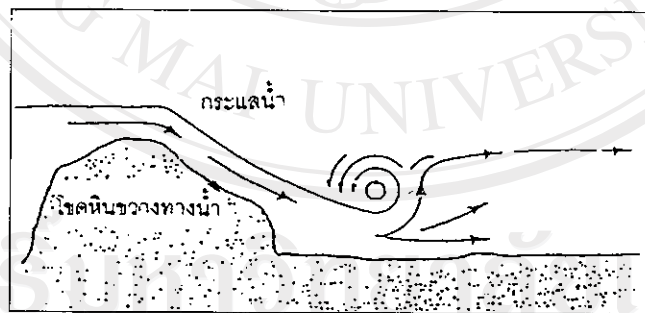
7) **คลื่น (Wave)** กระแสน้ำที่ไหลแรงและลึกเกิดปะทะกับหินใต้น้ำ จะทำให้ผิวน้ำเกิดคลื่นน้อยใหญ่แตกต่างกัน คลื่นนั้นอาจจะม้วนตัวเป็นวงอย่างแรง ในกรณีเช่นนี้ควรพยายามหลีกเลี่ยง เพราะจะทำให้การควบคุมเรื่อนั้นยาก เรืออาจจะถูกกระแสน้ำม้วนทำให้เกิดการพลิกคว่ำก็เป็นได้

ลิขสิทธิ์ของโครงการศึกษาและจัดทำคู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่ออบุรักษ์ธรรมชาติ
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 4.13 ไซดหินขวางทางน้ำ เมื่อระดับน้ำสูง กระแสน้ำทำให้เกิดคลื่นในแนวตั้ง

8) น้ำไหลช้าหลังอุปสรรค กระแสน้ำบริเวณหลังอุปสรรคจะเป็นน้ำวนไหลย้อนทิศทาง ทำให้ความเร็วน้ำลดลง สามารถใช้เป็นจุดพักเรือ และวางน้ำเข้าฝั่งได้ในกรณีที่เกิดตกน้ำ

ภาพที่ 4.14 เมื่อระดับน้ำน้อย กระแสน้ำทำให้เกิดการม้วนตัว

9) **น้ำม้วนได้น้ำตก (Hydraulic หรือ Hole)** คือ การที่ กระแสน้ำไหลผ่านอุปสรรคลงมาจากที่สูง อาทิ เช่น น้ำตกที่มีความลาดชัน น้อย เขื่อน หรือฝาย ซึ่งน้ำที่ตกลงมาจะม้วนตัวอยู่หน้าแก่งก่อนที่จะไหลต่อไป ถ้ากระแสน้ำมีความแรงมาก ๆ สามารถที่จะพลิกเรือให้คว่ำได้ หรือเรืออาจถูกกระแสน้ำดูดติดบริเวณที่กระแสน้ำวน ทำให้ยากแก่การ พายเรือออกได้ และถ้ากระแสน้ำไหลตกจากที่สูงมากเท่าใดก็ยิ่งอันตราย มากเท่านั้น การติดอยู่ในวังน้ำวนและหลุมดูด ในกรณีนี้จะต้องพายเรือ ออกจากศูนย์กลางของวังน้ำวนให้เร็วที่สุด ถ้ากรณีนี้เรือพลิกคว่ำหลังลงจาก แก่งลักษณะ Hydraulic แล้ว ผู้ตกน้ำควรจะดำน้ำพยายามว่ายน้ำหนีออก จากศูนย์กลางให้เร็วที่สุด โดยไม่ต้องสนใจว่าฝั่งจะอยู่ทางใด หรือผู้ตกน้ำ ควรจะดำน้ำหนีโพรงน้ำนั้นให้เร็วที่สุด อย่าพยายามขึ้นมาเหนือน้ำ เพราะ กระแสน้ำจะม้วนดูดลงไปอีก

จ. การกู้ภัย การช่วยชีวิตผู้ประสบอุบัติเหตุ ทั้งบนบกและ ในน้ำ

การล่องแก่งอาจจะเจอเหตุการณ์ที่ไม่เคยคาดคิดบ่อย ๆ เช่น เรือตกกระแทกอย่างแรง จนคนกระเด็นตกน้ำ เรือพลิกคว่ำคนไหล ไปตามกระแสน้ำหรือกระทั่งเรือเกยติดหิน น้ำท่วมเรือ จนกู้ได้ยาก ผู้โดยสารติดอยู่บนก้อนหินกลางแก่ง เป็นต้น การช่วยเหลือกู้ภัยทั้งโดย คนบนเรือเองหรือทีมกู้ภัยที่รออยู่ตามจุดต่าง ๆ ที่คับขัน จำเป็นต้องมี อุปกรณ์กู้ภัยทางน้ำ และมีวิธีการช่วยเหลือในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) อุปกรณ์ที่ใช้ในการกู้ภัย (ทั้งอุปกรณ์ส่วนตัวและ อุปกรณ์กู้ภัย)

1.1) เสื้อชูชีพ หมวกกันกระแทก/กันน็อค รองเท้า

- 1.2) เชือก Prusik ยาว 3 เมตร และ 4 เมตร จำนวน 2 เส้นต่อคน
- 1.3) ถุงเชือกโยน อย่างน้อยทีมละ 2 ถุง
- 1.4) Carabiner จำนวน 1 – 2 ตัวต่อคน
- 1.5) ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น

2) **ปรัชญาการช่วยชีวิต** ที่หน่วยกู้ภัยจะต้องระลึกอยู่เสมอคือ

2.1) **ลำดับความสำคัญ (Priorities)** ในการช่วยจะต้องรู้

ว่าจะช่วยอะไร ช่วยใครก่อน และจะช่วยอย่างไร

- (1) ช่วยตัวเองให้ปลอดภัยก่อน
- (2) ช่วยพวกเดียวกัน (ทีม)
- (3) ช่วยผู้เคราะห์ร้าย (เหยื่อ)
- (4) กู้อุปกรณ์ที่เป็นพาหนะต่าง ๆ

2.2) **การวางแผน (Planning)** ในการวางแผน หน่วยกู้

ภัยจะต้องรอบคอบ รวดเร็วทันเหตุการณ์ ที่สำคัญจะต้องปลอดภัย ต้องรู้ถึงความสามารถของผู้ร่วมเดินทางหรือทีม ดังนั้นก่อนการเดินทางทุกครั้ง

- (1) จะต้องมีภาระแนะนำตัวและความสามารถพิเศษของสมาชิกแต่ละคนด้วย เวลาเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินจะได้แบ่งหน้าที่กันได้ถูกต้อง
- (2) ศึกษาข้อมูลพื้นที่ที่จะไป ทำความรู้จักกับแก่งต่าง ๆ ช่วงไหนรุนแรง ช่วงไหนสามารถเล่นน้ำได้

- (3) จัดเตรียมอุปกรณ์และสัมภาระที่เหมาะสม พร้อมทั้งยาที่จำเป็นต้องใช้ในพื้ที่นั้น ๆ
- (4) วางแผนการเดินทางพร้อมจุดนัด บางครั้ง เวลานั้นถ้ามีเหตุต้องแยกจากทีม
- (5) ในทีมงานควรรู้จักภูมิประเทศบริเวณที่จะไป อาจต้องมีการสำรวจพื้นที่บริเวณที่จะไปก่อน

2.3) การปฏิบัติการช่วยเหลือ (Self rescue) จะต้อง

แน่นอนและแม่นยำ จึงจะเกิดความปลอดภัยสูงสุด ประกอบด้วย

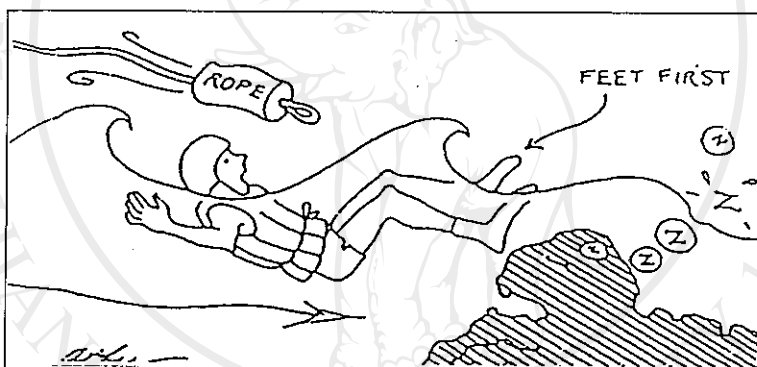
- (1) การรับ-ส่งสัญญาณมือ (River Signals) ต้อง ไม่คลาดเคลื่อน
- (2) ไม่ควรใช้เสียงนกหวีดบ่อยครั้งถ้าไม่จำเป็น เพราะจะทำให้เกิดการตื่นตระหนก บางครั้ง แยกไม่ออกว่ามีความสำคัญขนาดไหน
- (3) เมื่ออยู่ในเหตุการณ์ควรสนใจรอบบริเวณที่เกิดเหตุ อย่าตื่นตกใจ
- (4) การส่งสัญญาณมือ ถ้าเว้นระยะไม่ดีจะทำให้ จับต้นชนปลายไม่ได้ คือ ไม่สามารถสื่อ ความหมายได้

3) อันตรายที่เกิดจากการล่องแก่ง

3.1) การพลัดตกจากเรือ อาจเกิดได้ในหลายกรณี

เช่น เรือไปชนกระแทกก้อนหิน เรือตะแคง หรือคว่ำ ทำให้ตัวเราพลัดตกลงไปในน้ำ ที่สำคัญคือ ผู้ที่พลัดตกลงไปในน้ำควรจะปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อลดอันตรายให้น้อยที่สุด ขั้นแรก ให้พยายามว่ายน้ำเข้าหาเรือ หรือเข้าฝั่งให้

เร็วที่สุด ทั้งนี้เพื่อป้องกันการบาดเจ็บที่จะเกิดจากกระแสน้ำพัดพาไป กระแทกก้อนหิน หรือตกลงไปอีกแห่งหนึ่งได้ เมื่อตกน้ำให้พยายามลอยตัว อยู่เหนือน้ำในลักษณะท่านอนหงาย ยกขาทั้งข้างขึ้นระดับผิวน้ำ เสื้อชูชีพจะ ช่วยพยุงตัวให้ลอย พยายามให้ขาไปข้างหน้าขณะที่ไหลไปตามกระแสน้ำ ค่อย ๆ ตะขาอย่างช้า ๆ เพื่อชะลอความเร็วและป้องกันตัวเองจากการ กระแทกกับแก่ง จากนั้นให้รีบว่ายน้ำเข้าหาฝั่งโดยเร็ว

ภาพที่ 4.15 การนอนหงายลอยตัวตามกระแสน้ำ

3.2) การสูญเสียอุณหภูมิความร้อนจากความเย็นของน้ำ (Hypothermia) ทำให้เกิดอาการหนาวสั่น การหมุนเวียนเลือดไม่ดี (ดูแลตามอาการโดยให้ความอบอุ่น)

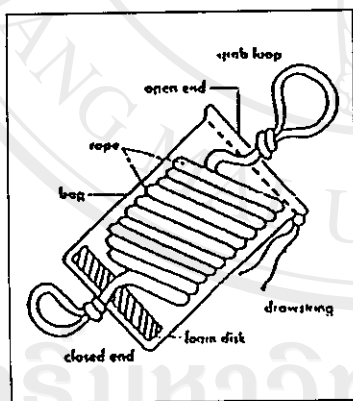
3.3) ร่างกายมีอุณหภูมิสูงเกินไป (Hyperthermia) สูญเสียเหงื่อมาก อาจเกิดจากการตกใจกลัว หรือใช้พลังงานมากเกินไป

3.4) อุบัติเหตุอื่น ๆ เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะต้องตรวจสอบจากอาการที่ควรสงสัย คือ

- เส้นประสาทกระดุกสันหลังกระทบกระเทือน
- สมองได้รับบาดเจ็บจากการกระแทก
- หัวไหล่หลุดจากข้อ
- การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการลำเลียงผู้บาดเจ็บที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4) การใช้ถุงเชือกและการโยน

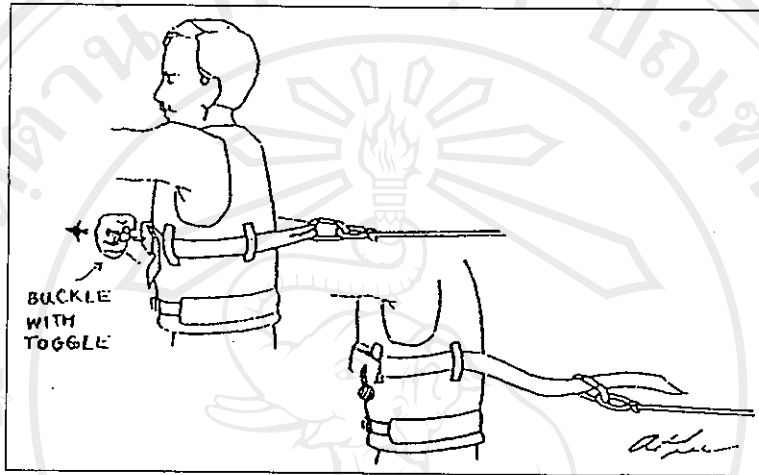
ถุงเชือกช่วยชีวิต (Throw bag) เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นที่สุดสำหรับเรือทุกลำ และพนักงานกู้ภัยทุกคน ถุงเชือกประกอบด้วยเชือกที่ทำจากวัสดุลอยน้ำได้ มีความเหนียว ทนทาน สีฉูดฉาด ขนาดมาตรฐานของเชือกจะมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 3/8 นิ้ว ยาว 15-20 เมตร บรรจุอยู่ในถุงที่ส่วนปลายบรรจุแผ่นโฟมลอยน้ำ (ดูรูปประกอบ)

ผู้ใช้เชือกช่วยชีวิตจะต้องฝึกทักษะในการบรรจุเชือกลงถุง ไม่ให้เชือกพันกัน ฝึกวิธีการโยนเชือกให้ผู้ลอยตัวอยู่ในน้ำรับเชือกได้พอดี ซึ่งตำแหน่งที่ดีที่สุดคือ ให้โยนเชือกตกข้ามลำตัวบริเวณหน้าอกพอดี โดยผู้โยนจะต้องบอกผู้กำลังลอยตัวอยู่ในน้ำนั้นให้ทราบก่อนโยน

ภาพที่ 4.16 ลักษณะการม้วนถุงเชือกโยนในกล่อง

อย่างไรก็ตาม ให้เป็นที่เข้าใจร่วมกันว่า การใช้เชือกก็มีข้อจำกัดสำหรับสายน้ำที่มีขนาดกว้างใหญ่มากขึ้น

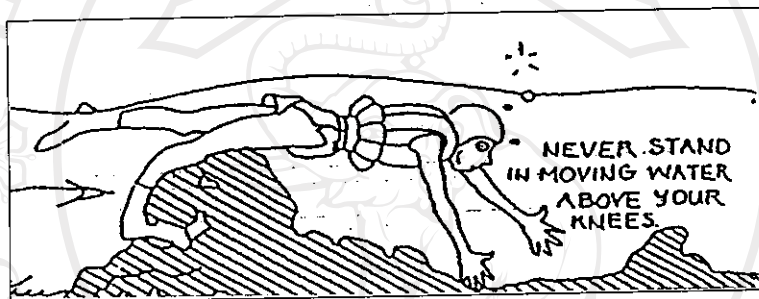
ภาพที่ 4.17 การใช้อุปกรณ์ Throw bag

ผู้ใช้ Throw bag จะต้องฝึกทักษะในการบรรจุเชือกลงถุงไม่ให้เชือกพันกัน วิธีการโยนเชือกให้ผู้ลอยตัวอยู่ในน้ำรับเชือกได้พอดีซึ่งตำแหน่งที่ดีที่สุด คือ โยนให้เชือกตกข้ามลำตัวบริเวณหน้าอกพอดี โดยผู้โยนจะต้องบอกผู้กำลังลอยตัวอยู่ในน้ำให้ทราบก่อนโยน

อย่างไรก็ตาม ให้เป็นที่เข้าใจร่วมกันว่า การใช้เชือกก็มีข้อจำกัดสำหรับสายน้ำที่มีขนาดกว้างใหญ่มากขึ้น อุปกรณ์อื่น ๆ ที่มีไว้จะเป็นประโยชน์มากต่อการช่วยเหลือกู้ภัย

อุปกรณ์อื่น ๆ ที่มีไว้จะเป็นประโยชน์มากต่อการช่วยเหลือกู้ภัย เช่น เสื้อชูชีพที่มีเข็มขัดช่วงหน้าอกแบบปลดอึดอิสระได้ เหมาะสำหรับการลอยตัวเข้าไปช่วยผู้ที่ติดแกงอยู่กลางน้ำ โดยมีเชือกโยงติดเข็มขัดด้านหลังเสื้อชูชีพ (โดยมีห่วงเหล็ก Carabiners เชื่อมระหว่างเข็มขัดกับ

ห่วงเชือก (ดูรูปประกอบ) เช็มขัดที่ปล่อยรูตออิสระได้จะช่วยให้ผู้เข้าไปกู้ภัยสามารถปล่อยตัวเองเป็นอิสระจากเชือกที่ยึดติดหลังได้ ในกรณีเจอภาวะคับขัน เช่น กรณีเชือกพันตัว หรือเจอแรงกระแทกของกระแสน้ำที่รุนแรงเกินจะทนทานได้ เป็นต้น

ภาพที่ 4.18 อันตรายจากการยืนตามแก่งหินในกระแสน้ำเชี่ยว

5) การใช้เงื่อน และการผูกเงื่อนต่าง ๆ

ในการกู้ภัยและช่วยชีวิตผู้ประสบภัยจากการล่องแก่ง มีการใช้เชือกที่ทำจากวัสดุลอยน้ำได้ และเชือกเหล่านี้เมื่อเปียกน้ำทำให้ลื่น ดังนั้น ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการผูกเงื่อนเพื่อให้การยึดโยงชักลากได้มั่นคงขึ้น วิธีการผูกเงื่อนที่ถูกต้องจะช่วยให้การกู้ภัยประสบความสำเร็จและกระทำได้รวดเร็ว และเงื่อนที่นิยมผูกกัน ได้แก่

5.1) เงื่อนเลขแปด (Figure 8 Knot)

5.2) เงื่อนประมง (Fisherman Knot)

5.3) เงื่อนเชือก (Prusik Knot)

6) การว่ายน้ำท่าต่างๆ และการลุยข้ามน้ำ (Swimming and Wading)

6.1) การว่ายน้ำอย่างเร็ว (Active Swimming)

6.2) การลอยตัวในน้ำ (Passive Swimming)

6.3) การว่ายน้ำผ่านอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง (Strainers)

6.4) การลุยข้ามน้ำ (Wading)

6.5) การเข้าช่วยผู้ประสบภัย

7) อุปสรรคต่าง ๆ ในการเข้าช่วยเหลือ

7.1) อุปสรรคที่เกิดจากภาวะสิ่งแวดล้อมของภูมิประเทศ เช่น เหวลึก ต้นไม้หนาแน่น ความรุนแรงของกระแสน้ำ รวมถึงความกว้างของลำน้ำ นอกจากนี้สิ่งที่เป็นอุปสรรคธรรมชาติ ยังประกอบด้วย

(1) หิน โขดหิน แก่งหินต่างๆ บางแห่งมีลักษณะแหลมคม อันตรายอย่างยิ่ง

(2) หน้าผาที่สูงชันกลายเป็นน้ำตกมีระดับความสูงต่ำต่างกัน ทำให้เกิดความยากลำบากในการเข้าช่วยเหลือ

(3) ต้นไม้ล้ม กีดขวางทางน้ำหรือเป็นอุปสรรคในการกู้ภัย

7.2) อุปสรรคที่เกิดจากตัวผู้ประสบภัยเอง โดยที่

ผู้ประสบภัยเกิดความตกใจกลัว เกิดอาการช็อค ทำให้ขาดความร่วมมือหรือไม่ยอมฟังคำแนะนำว่าควรทำอย่างไร นอกจากนี้ยังเกิดจากการตกใจเสียงดังอีกกระทึกของผู้อื่นกับเสียงดังของกระแสน้ำ

เมื่อเราทราบถึงปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้แล้ว การหาทางแก้ไขเหตุการณ์เพื่อลดความวิตกกังวล ช่วยให้การปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้น

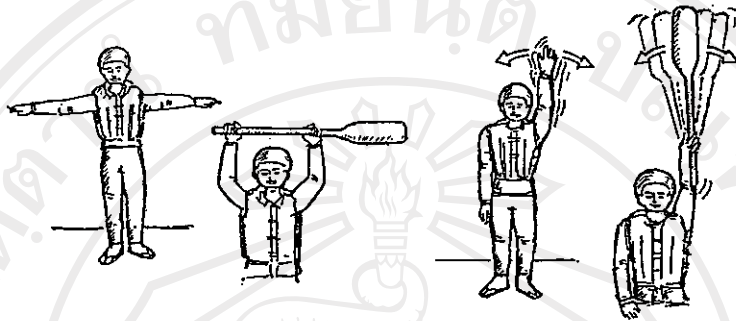
7.3) ขั้นตอนการช่วยเหลือ สามารถดำเนินการดังนี้

- (1) ยื่นมือหรือสิ่งกีดขวางให้ผู้ประสบภัยจับ
- (2) ใช้ถุงเชือกโยน
- (3) พายเรือเข้าไปช่วย
- (4) ไปตามคนมาช่วย
- (5) ไปตามเฮลิคอปเตอร์มาช่วย

8) การฟื้นฟู และการช่วยเหลือ

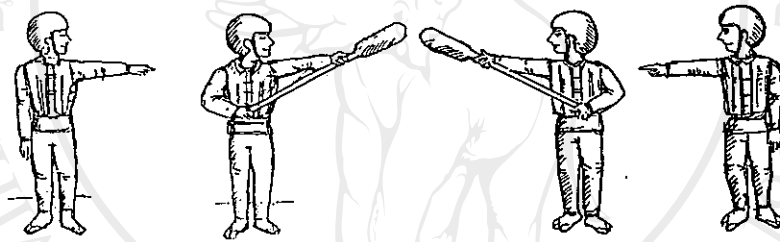
8.1) **ตลอดแนวลำน้ำ** เพื่อให้กิจการล่องแก่งปลอดภัยขึ้น อาจมีการฟื้นฟูบริเวณที่เสี่ยงอันตรายหรือลดภาวะความเสี่ยงให้น้อยลง ส่วนการช่วยเหลืออาจมีหน่วยกู้ภัยประจำอยู่บริเวณที่คาดว่าจะมีอันตรายเกิดขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์

8.2) **การรับส่งสัญญาณมือสากล** ช่วยในการกู้ภัยได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเสียงอึกทึกครึกโครม ทั้งเสียงคนและเสียงดังของกระแสน้ำ การใช้สัญญาณมือเป็นวิธีที่ง่าย นับเป็นภาษาสากลที่สื่อความหมายได้ทุกชาติ ทุกภาษา

หยุด

ขอความช่วยเหลือ

ไปทางขวา

ไปทางซ้าย

เรียบร้อย

ตกลง

ภาพที่ 4.19 การรับ-ส่งสัญญาณมือสากล

4.4.2 ภาคปฏิบัติ

ในการฝึกอบรมการล่องแก่งตามหลักสูตรที่กล่าวมาแล้ว สามารถดำเนินการทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไป ในแต่ละเรื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้ไม่ต้องกังวลในภาคทฤษฎีมากเกินไป แต่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริงเพื่อให้เข้าใจและเกิดความชำนาญ สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็ว ในเรื่องการฝึกภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย

- 1) การฝึกทบทวนตามขั้นตอนข้างต้น
- 2) การฝึกกู้ภัยแก่น้ำเชี่ยวสถานที่จริง
- 3) ล่องแก่งทบทวน 1 รอบ

4.4.3 สรุป และประเมินผลการฝึกอบรม

ในการฝึกอบรมบุคลากรแต่ละครั้งจะมีเนื้อหาทั้งความรู้ วิชาการ การฝึกปฏิบัติในห้องเรียน เช่น การผูกเงื่อนต่าง ๆ การฝึกใช้ สัญญาณมือ ฯลฯ และการฝึกปฏิบัติจริงในสนาม การสรุปผลการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ การปฏิบัติทั้งในห้องเรียน และในสนามว่า หากผู้ฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจทั้งเนื้อหา การปฏิบัติก็สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการล่องแก่ง การกู้ภัย การปฐมพยาบาล และอื่น ๆ ได้ ซึ่งเป็นการสรุปผลโดยรวมว่า การฝึกอบรมในครั้งนี้เป็นไป

ตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ อย่างไร มีข้อควรแก้ไขปรับปรุงในโอกาสต่อไป
อย่างไร เหล่านี้เป็นต้น

ผู้ที่ทำหน้าที่สรุปผลการฝึกอบรมอาจเป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้สอน
ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สรุปผลการฝึกอบรมในครั้งนี้

อย่างไรก็ดี บุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมสามารถจัดแบ่งได้หลาย
ระดับตามความรู้ ความสามารถ และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ซึ่งเนื้อหา
ของแต่ละระดับนั้นให้คณะกรรมการทำมาตรฐานหลักสูตรเป็นผู้พิจารณา
เนื้อหาในแต่ละระดับตามความจำเป็นและความเหมาะสม เพื่อการฝึกบุคลากร
ที่มีลักษณะปฏิบัติงานแตกต่างกัน ประกอบด้วย

ระดับที่ 1 ระดับเบื้องต้น บุคลากรที่ปฏิบัติงานในระดับนี้ได้รับการ
ฝึกอบรมมาพอสมควร สามารถที่จะปฏิบัติงานในขอบเขตเบื้องต้นตาม
ที่กำหนด

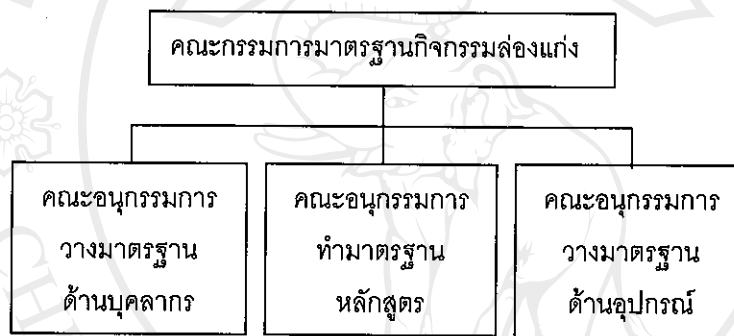
ระดับที่ 2 ระดับขั้นกลาง เป็นบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรม
ตามหลักสูตรที่กำหนด สามารถปฏิบัติงานในสนามได้เป็นอย่างดี ถึงขั้นเป็น
ผู้เชี่ยวชาญได้

ระดับที่ 3 ระดับสูง เป็นบุคลากรที่มีความสามารถ นอกจาก
เป็นผู้เชี่ยวชาญแล้ว ยังสามารถฝึกอบรมผู้อื่น หรือเป็น Trainer ได้ด้วย

จากเงื่อนไขที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า กิจกรรมล่องแก่ง
ประเภทผจญภัย มิใช่ผู้ประกอบการใครก็ได้ที่หาโอกาสเพื่อประโยชน์
ส่วนตนระยะสั้น ๆ โดยใช้บุคลากรทั่ว ๆ ไป แต่ขาดความรู้ความเข้าใจ
ทั้งในการใช้อุปกรณ์ การควบคุมยานพาหนะ การกู้ภัย และอื่น ๆ ผลร้าย
ที่ตามมานอกจากอุบัติเหตุ ภัยอันตรายที่นักท่องเที่ยวประสบแล้ว ยังนำมา
ซึ่งความเสียหายต่อการท่องเที่ยวของประเทศในส่วนรวมอีกด้วย ดังนั้น
การสร้างควมตระหนัก ความรับผิดชอบ ในเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ

4.5 องค์การควบคุมมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง

กองวางแผนโครงการ/กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้เห็นชอบโครงสร้างกรรมการมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง ตามผังโครงสร้างดังนี้.

องค์ประกอบของคณะกรรมการมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้แทนจาก

- 1) กรมเจ้าท่า
- 2) กรมป่าไม้
- 3) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
- 4) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
- 5) สถาบันการศึกษา
- 6) ผู้ประกอบการ
- 7) สำนักทะเบียน ธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ (ททท.)
- 8) ผู้เชี่ยวชาญด้านล่องแก่ง

- 9) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 10) สมาคม / ชมรม ด้านการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย
- 11) กรมการปกครอง
- 12) ตำรวจท่องเที่ยว
- 13) กระทรวงสาธารณสุข
- 14) กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
- 15) ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

ในส่วนขององค์ประกอบคณะอนุกรรมการทั้ง 3 คณะนั้น ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้พิจารณาหาพหุผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้าน โดยเฉพาะผู้ประกอบการล่องแก่ง นักล่องแก่ง นักวิชาการที่เกี่ยวข้องจะได้พิจารณาจัดทำมาตรฐานต่อไป

4.6 การบริหารจัดการ

ในการบริหารจัดการเพื่อให้บริการการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย ล่องแก่ง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่บริหารงานเป็นรูปแบบของบริการแบบ เบ็ดเสร็จ (Package) มากกว่าจะเป็นรูปแบบที่ นักท่องเที่ยวเดินทางเพียง ไปซื้อบริการล่องแก่ง การประกอบกิจกรรมนำเที่ยวของผู้ประกอบการมี 2 ลักษณะ คือ ประเภทที่ 1 ผู้ประกอบการเป็นคนในท้องถิ่น จัดตั้งบริษัท นำเที่ยวในพื้นที่ในตัวจังหวัด หรืออำเภอใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวประเภท ล่องแก่งตั้งอยู่ เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงานกับนักท่องเที่ยว และ ประเภทที่ 2 ผู้ประกอบการเป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีสถานที่ตั้งอยู่ใน กรุงเทพมหานคร มีกิจการหรือสาขาย่อยให้บริการทั่วประเทศ ประเภท หลังนี้มีจำนวนบริษัทไม่มากนัก

การบริหารงานที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของการท่องเที่ยวผจญภัย คือ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศทราบ มีการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวของบริษัทที่ให้บริการผ่านแผ่นปลิว จัดพิมพ์สอยงาม ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การลงโฆษณาในวารสาร นิตยสาร / การท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านระบบ อินเทอร์เน็ต ทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ผ่านเครือข่ายบริษัทนำเที่ยว ในต่างประเทศ จนเป็นที่รู้จักแพร่หลายในกลุ่มนักท่องเที่ยวผจญภัย และมีการจัดรายการแข่งขันระดับนานาชาติ เช่น พายเรือแคนู/คายัค ปีนหน้าผา และอื่น ๆ โดยเชิญนักกีฬาระดับโลกที่มีชื่อเสียงมาร่วมแข่งขันด้วย เป็นการประชาสัมพันธ์ที่ได้รับผลมาก

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการในเรื่องอื่น ๆ ที่ควรกำหนดเป็น มาตรฐานไว้ ดังนี้

ก. ค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการที่นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการจ่าย เงินตามที่คุณประกอบการกำหนด เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ดังนี้

- (1) ค่าเดินทางไป-กลับ จากจุดนัดหมายไปยังสถานที่ท่องเที่ยว
- (2) ค่าธรรมเนียมเข้าอุทยานฯ (บางแห่ง)
- (3) ค่าเรือยาง
- (4) ค่าประกันอุบัติเหตุ/ประกันสุขภาพ
- (5) ค่าอาหารและเครื่องดื่ม
- (6) ค่าที่พัก
- (7) ค่าอุปกรณ์ท่องเที่ยว (เสื้อชูชีพ หมวกกันน็อค ฯลฯ)
- (8) ค่าเจ้าหน้าที่คุมเรือยาง

อย่างไรก็ดี เรื่องค่าบริการหรือค่าธรรมเนียมอาจกำหนดมาตรฐานไว้ 2 ระดับ ทั้งนี้อาจมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มมีข้อจำกัดเรื่องค่าใช้จ่าย แต่บางกลุ่ม เช่น ชาวต่างประเทศต้องการบริการที่มีคุณภาพ สะดวกปลอดภัย

ค่าธรรมเนียมระดับที่ 1 เป็นระดับปกติที่ผู้ประกอบการคิดค่าบริการเต็ม เช่น ค่าใช้จ่าย 2,500 บาท/คน/วัน

ระดับที่ 2 เป็นระดับที่ใช้บริการหรือนักท่องเที่ยวตัดค่าใช้จ่ายบางรายการออกไป อาจจ่ายเพียง 1,000 – 1,500 บาท/คน/วัน ก็ได้

เพื่อเป็นการป้องกันการตัดราคาระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน เนื่องจากมีการแข่งขันกันมาก ในบางครั้งอาจมีลูกค้าน้อย หรือแย่งลูกค้ากัน หรือบางฤดูกาลที่เป็นช่วงที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากเป็นพิเศษ (High Season) มีการเพิ่มราคาค่าบริการ เช่น บริการการท่องเที่ยวบางประเภท เป็นการสร้างภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อระบบการท่องเที่ยวในสวนรวมของประเทศ ดังนั้นควรมีค่าธรรมเนียมมาตรฐานที่เป็นเพดานสูงสุดไว้ที่ผู้ประกอบการทั้งหลายยอมรับปฏิบัติเป็นมาตรฐานของกิจกรรมสองแ่งดังกล่าว อย่างไรก็ดี ในบางกลุ่มของผู้ประกอบการนิยมใช้มาตรฐานของการให้บริการเป็นตัวกำหนดราคา ซึ่งบางแห่งอาจมีราคาแพงกว่าผู้ประกอบการทั่ว ๆ ไป ก็อาจเป็นได้

ข. การฝึกอบรมบุคลากร

การท่องเที่ยวประเภทผจญภัยสองแ่ง เป็นกิจกรรมที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่น ทั้งนี้เพราะกิจกรรมดังกล่าวนี้มีภัยอันตรายรอบด้าน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นกระแสน้ำเชี่ยวกราก อาจพัดพาเรือ แพ ไปกระแทกโขดหิน หรือติดค้าง

บนโขดหิน ทำให้เรือยาง แหยงพลิกคว่ำได้ ทำให้นักท่องเที่ยวพลัดตกลงไปในน้ำ กระแสน้ำเชี่ยวอาจพัดพานักท่องเที่ยวไปกระแทกโขดหิน แก่งหิน ได้รับอันตราย จมน้ำ อาจถึงแก่ชีวิตได้ ดังนั้นในการท่องเที่ยวประเภทล่องแก่ง นอกจากจะให้ความสนุกสนาน ตื่นเต้น เร้าใจ ยังจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในการควบคุมเรือ การบังคับเรือ แพ ควบคุม และสั่งการ ตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั้งที่ และจะต้องสามารถอ่านกระแส น้ำ ร่องน้ำ การกักภัย ช่วยชีวิต และผู้ประสบอุบัติเหตุ ทั้งบนบกและในน้ำ ตลอดจนมีความรู้ในการล่องแก่งอย่างดี การที่จะให้บุคลากรเหล่านี้มีความรู้ ความสามารถ จำเป็นจะต้องมีการฝึกอบรม ทั้งความรู้ และภาคปฏิบัติในการล่องแก่ง การกักภัย และอื่น ๆ มาเป็นอย่างดี มิใช่จะให้ใคร ๆ ก็ได้ เพียงว่ายนน้ำ พายเรือเป็นเท่านั้น แต่ยังคงอาศัยความรู้ และประสบการณ์หลายอย่างตามที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานในการล่องแก่งเป็นสิ่งจำเป็น และจะต้องให้ความสำคัญเรื่องของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในกิจกรรมนี้อยู่ในอันดับต้น ๆ

เงื่อนไขเหล่านี้จำเป็นต้องกำหนดไว้ในมาตรฐานการล่องแก่งให้ผู้ประกอบการได้มีความตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องนี้ หากจะถามต่อไปว่าใครหรือหน่วยงานใดควรจะทำหน้าที่ฝึกอบรมบุคลากรล่องแก่ง ทั้งนี้เพราะยังไม่มีสถาบันการศึกษาใด ๆ ในประเทศที่ให้บริการทางด้านนี้ ดังนั้นความจำเป็นที่จะต้อง มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จะต้องยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ องค์กรเอกชนที่มีความรู้ความสามารถพอที่จะให้การฝึกอบรมทั้งภาควิชาการและการฝึกปฏิบัติในสนามได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

4.7 ความปลอดภัยในการล่องแก่ง

จากที่กล่าวมาแล้วว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัยล่องแก่ง นอกจากจะให้ความสนุก ตื่นเต้น เร้าใจแล้ว ยังแฝงไปด้วยอันตรายรอบด้าน หากละเลยและไม่คำนึงถึงความปลอดภัย

ดังนั้นมาตรฐานด้านต่าง ๆ ในการล่องแก่งจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ

ก. อันตรายที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวมีหลายสาเหตุได้แก่

- (1) การพลัดตกจากเรือ เช่น ในบริเวณที่กระแสน้ำเชี่ยวกราก เรือไปกระทบกับโขดหิน แก่งหิน ทำให้เรือตะแคง หรือพลิกคว่ำ อาจมีผู้พลัดตกลงไปในน้ำ กระแสน้ำพัดพาไปกระทบก้อนหิน แก่งหิน จะต้องรู้วิธีป้องกันตนเองเพื่อลดอันตราย
- (2) ร่างกายสูญเสียความร้อนจากความเย็นของน้ำ ทำให้หนาวสั่น การหมุนเวียนของเลือดไม่ดี
- (3) ร่างกายมีอุณหภูมิสูงเกินไป สูญเสียเหงื่อมากหรือใช้พลังงานมากเกินไป
- (4) อุบัติเหตุอื่น ๆ ทำให้ร่างกายบาดเจ็บในลักษณะต่าง ๆ ต้องการการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

ข. การวางแผนและเตรียมตัวก่อนการล่องแก่ง ผู้ประกอบการหรือบุคลากรที่ควบคุมเรือหรือมัคคุเทศก์ จะต้องแนะนำให้ความรู้และฝึกทบทวนขั้นต้น โดยกระทำก่อนการลงเรือล่องแก่ง ประกอบด้วย

- (1) มีการแนะนำตัวและความสามารถพิเศษของแต่ละคน เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน จะได้แบ่งหน้าที่กันได้ถูกต้อง ผู้ที่ว่ายน้ำแข็งแรงหรือผู้ที่ว่ายน้ำไม่คล่องมากนัก

- (2) ศึกษาข้อมูล ทำความรู้จักกับแก่งต่าง ๆ ช่วงไหนรุนแรง ช่วงไหนเล่นน้ำได้
- (3) จัดเตรียมอุปกรณ์ สัมภาระที่เหมาะสม บรรจุใส่กล่องกันน้ำ พร้อมทั้งยาที่จำเป็นต้องใช้ในพื้นที่นั้น ๆ
- (4) ควรมีการวางแผนเดินทาง พร้อมจุดนัดหมาย บางครั้งอาจจะมีความจำเป็นต้องแยกทีม
- (5) อาจมีการสำรวจภูมิประเทศก่อนการเดินทางจริง โดยเฉพาะบุคคลกร/ผู้นำทาง

ค. อุปกรณ์ที่ใช้ในการกู้ภัย ผู้ประกอบการจัดหน่วยกู้ภัยทั้งในน้ำและบนบกประจำตามจุดต่าง ๆ ที่คาดว่าอาจเกิดภัยอันตรายได้ หรือหน่วยกู้ภัยเคลื่อนที่เร็วบนบกไปยังตำแหน่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว และมีอุปกรณ์เตรียมพร้อมไว้

- (1) เสื้อชูชีพ หมวกกันน็อค รองเท้า
- (2) เชือกพลุสิค ยาว 3 เมตร 4 เมตร จำนวน 2 เส้นต่อคน
- (3) ถูงเชือกโยนอย่างน้อยทีมละ 2 ถูง
- (4) คาราไบเนอร์ จำนวน 1 – 2 ตัวต่อคน
- (5) ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้นอย่างน้อย 1 ชุด

ง. ปรัชญาการช่วยชีวิต ที่หน่วยกู้ภัยจะต้องระลึกถึงเสมอ คือ

- (1) ช่วยตัวเองให้ปลอดภัยก่อน
- (2) ช่วยพวกเดียวกัน (ทีม)
- (3) ช่วยผู้เคราะห์ร้าย (เหยื่อ)
- (4) ช่วยอุปกรณ์ที่เป็นพาหนะต่าง ๆ

จ. จากปฏิบัติการช่วยเหลือ จะต้องแน่นนอนและแม่นยำจึงจะ
เกิดความปลอดภัยสูงสุด

- (1) การใช้ถุงเชือกและการโยน ถุงเชือกช่วยชีวิต (Throw bag) เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเรือทุกลำ และหน่วยกู้ภัย ผู้ใช้ถุงเชือกจะต้องมีทักษะในการโยนเชือกไปยังผู้ประสบภัยให้มีตำแหน่งข้ามลำตัวบริเวณหน้าอกของผู้ประสบภัย การฝึกโยนเชือกจึงเป็นสิ่งจำเป็น
- (2) การใช้เสื่อนและการผูกเสื่อน ความรู้ความเข้าใจในการผูกเสื่อนด้วยวิธีที่ถูกต้อง เพราะจะกระทำได้รวดเร็ว มั่นคง และปลอดภัยต่อการกู้ภัย มีเสื่อนหลายประเภทที่จะต้องฝึกปฏิบัติ
- (3) การว่ายน้ำและลุยข้ามน้ำ ในสภาพของกระแสน้ำเชี่ยวกรากจะต้องมีวิธีการที่ถูกต้องในการว่ายน้ำอย่างรวดเร็ว การลอยตัวในน้ำ การว่ายน้ำผ่านอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง การลุยข้ามน้ำ รวมทั้งการเข้าช่วยผู้ประสบภัย

ฉ. อุปสรรคต่าง ๆ ในการเข้าช่วยเหลือ

- (1) อุปสรรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมของภูมิประเทศ เช่น เหวลึก ต้นไม้หนาแน่น ความรุนแรงของกระแสน้ำ ความกว้างของลำน้ำ ทั้งยังมีขีดหิน แก่งหินที่แหลมคม หน้าผาที่สูงชัน รวมทั้งต้นไม้ล้มขวางทางน้ำ สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคในการกู้ภัย และช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- (2) อุปสรรคที่เกิดจากผู้ประสบภัยเอง เช่น เกิดอาการตกใจกลัว เกิดอาการช็อค ไม่ให้ความร่วมมือแก่ผู้เข้าช่วยเหลือ รวมทั้งเสียงอึกกระทึกของผู้คนและกระแสน้ำ

(3) ขั้นตอนการช่วยเหลืออาจดำเนินการได้ดังนี้

- ยื่นมือหรือสิ่งกีดขวางให้ผู้ประสบภัยจับ
- ใช้ถุงเชือกโยน
- พายเรือเข้าไปช่วย
- ไปตามคนมาช่วย
- ไปตามเฮลิคอปเตอร์มาช่วย (ในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีการอื่น ๆ ได้)

ข. การฟื้นฟูและการช่วยเหลือ

เพื่อให้การล่องแก่งปลอดภัยขึ้น อาจมีการฟื้นฟูตามแนวลำน้ำ ลดภาวะเสี่ยงภัยให้น้อยลง เช่น เคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวางลำน้ำ อาจเป็นต้นไม้หักโค่น ขวางลำน้ำ หรืออุปสรรคที่สามารถขจัดได้ง่าย มีการใช้สัญญาณมือช่วยในการสื่อความหมาย ในกรณีที่มีเสียงครึกโครมจากกระแสน้ำและอื่น ๆ การฝึกใช้สัญญาณมือจัดเป็นภาษาสากลที่ง่ายที่สุด

ข. การฝึกภาคปฏิบัติในสนาม

ควรเน้นเรื่องบุคลากร มัคคุเทศก์ ได้มีการฝึกปฏิบัติจริงในสนาม ทั้งการกู้ภัย การล่องแก่งต่าง ๆ เพื่อให้รู้จักอ่านกระแสน้ำ การกู้ภัยในสถานที่จริงเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้องและไม่ตกใจ ประหม่า เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์จริง

จากที่กล่าวมาแล้ว เรื่องความปลอดภัยในการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยล่องแก่ง จำเป็นต้องมีมาตรการในหลาย ๆ ด้าน ทั้งผู้ประกอบการ บุคลากร นักท่องเที่ยวเอง รวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการล่องแก่ง การกู้ภัยที่ จะต้องมีเตรียมพร้อม ทบทวนก่อนล่องแก่ง ในบางครั้งที่มีนักท่องเที่ยว มามาก การให้บริการต่าง ๆ จะต้องลงไปบ้าง ในเส้นทางของการล่องแก่ง บางสายน้ำ ช่วง High Season มีหลาย ๆ ผู้ประกอบการนำนักท่องเที่ยว ล่องแก่ง เช่น ในหลาย ๆ แห่งมีเรือของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก จึงจำเป็น

ต้องมีการควบคุมการปล่อยเรือเป็นระยะ อย่าให้การล่องแก่งมีเรือหนาแน่นเกินไป หากแบ่งช่วงเวลาหรือทั้งช่วงเวลาปล่อยเรือ ให้มีระยะห่างพอสมควร นอกจากจะช่วยป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การช่วยเหลือกู้ภัยอาจทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.8 การรักษาสีงแวดล้อม

การท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตาม เมื่อนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการดำเนินการในพื้นที่ ปัญหาที่ตามมาคือ เรื่องของมลภาวะที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม ยิ่งเป็นเรื่องของการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยล่องแก่งตามสายน้ำต่าง ๆ ที่ยังคงมีสภาพแวดล้อมและธรรมชาติที่บริสุทธิ์อยู่ก็ยิ่งจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมได้ง่าย หากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการละเลยในเรื่องเหล่านี้ อาจมีทั้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิภูลต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากที่ดินบริเวณต้นน้ำ และสองฝั่งน้ำ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของการรักษาสีงแวดล้อมในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 กลุ่ม คือ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นการที่จะช่วยกันอนุรักษ์สภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักต่อคนทั้ง 3 กลุ่ม ดังกล่าว

ก. ผู้ประกอบการ โดยทั่วไปผู้ประกอบการการท่องเที่ยวจะมีความตระหนักในเรื่องนี้อยู่แล้ว จะเห็นได้จากผู้ประกอบการในหลาย ๆ พื้นที่ นอกจากจะมีข้อความ ป้ายประกาศ สื่อความหมายต่าง ๆ แจ็งและประชาสัมพันธ์ในแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ในบางโอกาสมีการรวมตัวของผู้ประกอบการ กลุ่มนักอนุรักษ์ และประชาชนในพื้นที่ช่วยกันดูแลรักษาเก็บขยะตามลำน้ำให้สะอาดอยู่บ่อย ๆ ก็เป็นทางหนึ่งในการรักษาสีงแวดล้อม

ข. นักท่องเที่ยว โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการจะมีความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เขาต้องการสัมผัสกับสภาพแวดล้อม ป่าไม้ ภูเขา สัตว์ป่า และอื่น ๆ ที่ยังคงสภาพธรรมชาติ เพราะในหลายประเทศ สิ่งเหล่านี้ถูกทำลายลงไปมาก ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางประเภทเสื่อมโทรม สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวลดน้อยลง แม้แต่ในประเทศไทย แหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม ปรากฏอยู่หลายแห่ง ดังนั้น ผู้ประกอบการและองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นที่ทิ้งขยะ ห้องน้ำ และอื่น ๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยว อาจจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบในพื้นที่คอยให้บริการอยู่ด้วย ซึ่งค่าใช้จ่ายอาจได้จากส่วนแบ่งค่าบริการของผู้ประกอบการ หรือภาษีของท้องถิ่นเป็นค่าใช้จ่าย เป็นต้น

ค. ประชาชนในท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เกิดจากประชาชนในท้องถิ่น มีการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ก่อให้เกิดการพังทลายของดิน น้ำชะล้าง พัดพาตะกอนต่าง ๆ ลงสู่ลำน้ำ แม่น้ำ ทำให้ขุ่นข้น เกิดความสกปรก นอกจากนี้ประชาชนตั้งบ้านเรือนใกล้ ๆ หรือติดสองฝั่งแม่น้ำ ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่ลำน้ำ ทำให้เกิดความสกปรก เกิดมลภาวะทางน้ำ และที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งคือ พวกที่ประกอบธุรกิจการค้าในแหล่งท่องเที่ยวที่ทำให้สภาพแวดล้อมเกิดมลภาวะในแหล่งท่องเที่ยว การแก้ไขอาจให้องค์กร โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การจัดสร้างท่าขึ้นลงเรือของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้จะก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ยังช่วยให้เกิดการรักษาสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 5

**ประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
แบบพอยท์ทิงอนุรักษณ์ธรรมชาติ
ประเภทล่องแก่ง**

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 5 ประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่อันตราย ธรรมชาติ ประเภทล่องแก่ง

5.1 สภาพปัญหา

ปัจจุบันนี้รูปแบบของการท่องเที่ยวได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก นักท่องเที่ยวบางส่วนได้หันมาให้ความสนใจในการท่องเที่ยวตามธรรมชาติมากยิ่งขึ้น กิจกรรมท่องเที่ยวตามธรรมชาติเหล่านี้มักเรียกรวมกันว่า การทัวร์ป่า Trekking tour ลักษณะของการทัวร์ป่านั้นเป็นการออกเดินป่าเพื่อชมวัฒนธรรมและธรรมชาติ สัมผัสกับภูมิประเทศรวมทั้งมีการจัดกิจกรรมในการทัวร์ป่าขึ้นหลายประเภท เช่น การล่องแก่ง ปีนหน้าผา และการพายเรือล่องตามลำน้ำ

การทัวร์ป่า พื้นที่ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการทัวร์นั้นมักจะอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งการใช้พื้นที่ของอุทยานแห่งชาตินั้นจะต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้พื้นที่ เพราะโดยเหตุผลในการประกาศพื้นที่เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่า และภูเขาให้อยู่ในธรรมชาติเดิม ไม่ให้ถูกทำลายหรือมีการเปลี่ยนแปลง ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเดินป่านั้น การท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาตินั้นได้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การตัดไม้ที่ใช้ในการล่องแพ การทำลายสภาพหน้าดินในการเดินป่า การทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูล ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทั้งสิ้น

ปัจจุบันในส่วนของ การท่องเที่ยวลักษณะของการทัวร์ป่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ แต่ไม่มีกฎหมายที่เป็นกฎหมายเฉพาะ

การเข้าใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากขึ้นเข้าใช้พื้นที่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการที่ไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานทะเบียน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งทำให้การจัดทัวร์ป่าส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และไม่มีมาตรฐานด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การศึกษานี้จึงเป็นการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ

5.2 กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่อุทยาน ลาน้ำธรรมชาติหรือพื้นที่อื่นใดที่ไม่ได้มีใครเป็นเจ้าของเพื่อกิจกรรมในการท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่า มีกฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ

- 5.2.1 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีกรมป่าไม้ทำหน้าที่รับผิดชอบ
- 5.2.2 พระราชบัญญัติสภาพาต๋านบลและองค์การบริหารส่วนต๋านบล ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542
- 5.2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- 5.2.4 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2476
- 5.2.5 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

5.2.1 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

การใช้พื้นที่ของอุทยานแห่งชาตินั้นครอบคลุมไปถึงการใช้พื้นที่ที่เป็นภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และชายทะเลที่อยู่ในพื้นที่ที่ประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติด้วย การใช้พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 หมวด 3 ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติมาตรา 16 ได้บัญญัติข้อห้ามไม่ให้กระทำการบางประการ ดังนี้

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

- 1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงกันสร้างแผ้วถาง หรือเผาป่า
- 2) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น
- 3) นำสัตว์ออกไป หรือกระทำการใด ๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์
- 4) ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ ดิน หิน กรวด หรือทราย
- 5) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทันหรือเหือดแห้ง
- 6) ปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก
- 7) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว

- 8) เก็บหรือทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
- 9) นำยานพาหนะเข้าออกหรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่ไม่ได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- 10) นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่ไม่ได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- 11) นำหรือปล่อยปลุสัตว์เข้าไป
- 12) นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี
- 13) เข้าไปดำเนินการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- 14) ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนไว้ในที่ต่าง ๆ
- 15) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์ หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใด ๆ เข้าไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับอนุญาตนั้นกำหนดไว้
- 16) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิดหรือจุดดอกไม้เพลิง
- 17) ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวนหรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คนหรือสัตว์
- 18) ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่าง ๆ ในที่ที่ไม่ได้จัดไว้เพื่อการนั้น
- 19) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเชื้อเพลิง

มาตรา 21 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 16 ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ

โดยหลักของกฎหมายอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แล้ว เห็นว่าไม่เอื้อต่อการนำพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจาก ข้อจำกัดทางกฎหมายที่ต้องปฏิบัติและการเข้าใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาตินั้น มีข้อห้ามตามมาตรา 16 (13) ซึ่งมีความหมายกว้าง การดำเนินกิจการ เพื่อหาผลประโยชน์นั้น เช่น การให้เช่าเดินเท้าเพื่อเป็นที่พัก การรับจ้าง นำทางไปจุดสัตว์ การขายบริการรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งหมายความรวมถึงการ ท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานด้วย

ในหมวด 4 มีบทบัญญัติว่าด้วยการเก็บค่าบริการในเขต อุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 23 บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 23 ถ้าเห็นเป็นการสมควรให้ประชาชนชำระเงิน เนื่องในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ให้บริการ หรือได้ให้ความสะดวกต่าง ๆ ใน อุทยานแห่งชาติหรือบุคคลใดเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนสำหรับการ ที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการกิจการหรือพักอาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติ อธิบดีมีอำนาจกำหนดอัตราและวางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บค่าบริการ ค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนดังกล่าวได้ ทั้งนี้โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

การดำเนินกิจการเพื่อหาประโยชน์ในพื้นที่อุทยานแห่ง ชาติอาจขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 16 (13) ได้ ซึ่งเป็น ดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ ซึ่งตามปกติโดย ภาระของกรมป่าไม้เป็นการป้องกัน ปรานปราม และอนุรักษ์พื้นที่อุทยาน การอนุญาตให้ใช้พื้นที่อุทยานจึงมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก

กฎหมายอุทยานแห่งชาตินั้นโดยหลักของกฎหมายมุ่ง เพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ของอุทยานเป็นสำคัญ เนื่องจากพระในขณะที่ตรา พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะรองรับการ ท่องเที่ยวซึ่งได้รับความนิยมที่เพิ่มมากขึ้น จึงเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติ

อุทยานแห่งชาติไม่ได้สอดคล้องเรื่องการนำพื้นที่อุทยานแห่งชาติมาเป็น
ท่องเที่ยว

การฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา 16 บทบัญญัติตาม
มาตรา 21 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการดำเนินการกับ
ผู้กระทำความผิด อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวนี้ได้แก่ อำนาจ
ออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 16 ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ
หรืองดเว้นการกระทำการใด ๆ ในเขตอุทยาน เช่น ผู้เข้าไปส่งเสียงอื้อฉาว
ในเขตอุทยานแห่งชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจให้ผู้นั้นงดเว้นส่งเสียง
อื้อฉาว หากไม่เชื่อฟังก็อาจให้ออกไปจากเขตอุทยานแห่งชาติเสีย เป็นต้น

นอกจากนั้น มาตรา 27 มีบทกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน
มาตรา 16 (8) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) หรือ (19) ต้องระวาง
โทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท ซึ่งอำนาจในการเปรียบเทียบปรับให้
พนักงานเจ้าหน้าที่ของอุทยานชาตินั้นมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้

นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง
สัตว์ป่า พ.ศ. 2535 กำหนดให้มีการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซึ่งจะ
ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและมีข้อห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตรักษา
พันธุ์สัตว์ป่า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้
ดังนี้

มาตรา 33 เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนด
บริเวณที่ดินแห่งใดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยเพื่อรักษาไว้
ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ก็ให้กระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่
แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย
บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "เขตรักษาพันธุ์ป่า"

ที่ดินที่กำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า นั้น ต้องเป็น
ที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน
ของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง

มาตรา 37 นอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงาน
อื่นใดซึ่งต้องเข้าไปปฏิบัติการตามหน้าที่ ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตรักษา
พันธุ์สัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต้อง
ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

5.2.2 พระราชบัญญัติสภาพำบลและองค์การบริหารส่วน ตำบล ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542

ในปัจจุบันกฎหมายได้ให้อำนาจแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น
มีอำนาจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมใน
พื้นที่ของตน ซึ่งองค์การปกครองท้องถิ่นในระดับพื้นที่ได้แก้ไของค์การ
บริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.
2540 บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 290 เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
องค์การปกครองท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระดังต่อไปนี้

- 1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
- 2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบ
ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่

3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณา เพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของคนในพื้นที่

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาและองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 66 - มาตรา 71 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังนี้

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้

- 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และ

ผู้พิการ

7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย
มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- 1) ให้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อน

หย่อนใจ และสวนสาธารณะ

- 5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณ-

สมบัติของแผ่นดิน

- 9) ควบคุมประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหาร

ส่วนตำบล

- 10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

มาตรา 69 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามมาตรา 66 มาตรา 69 และมาตรา 68 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

มาตรา 71 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อใช้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่

ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินห้าร้อยบาท

จะเห็นว่าพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 66 - มาตรา 71 ได้กำหนดกิจการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งออกข้อบังคับตำบลใช้บังคับภายในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและได้รับประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ของตนเอง

ในการดูแลและจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการจัดการ ดูแลทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่และมีขนาดพอที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีกำลังที่จะดูแล ควรที่จะมอบให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้จัดการและดูแลภายใต้หลักเกณฑ์และการกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ

ส่วนที่เป็นทรัพยากรส่วนรวมนั้น แม้ว่าจะต้องอาศัยกลไกภาครัฐในการจัดการดูแลก็ตาม แต่ควรให้องค์กรกระจายอำนาจเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการด้วย กระบวนการจัดการต้องมีการส่งเสริมให้องค์กรกระจายอำนาจและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา โดยการจัดการนั้นจะต้องเป็นระบบและมีการติดตามตรวจสอบผลได้

ในขณะที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 หมวด 2 ว่าด้วยคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มาตรา 9 กำหนดให้มีคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงเกษตร เป็นประธาน อธิบดีกรมป่าไม้ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกรมที่ดิน

และกรรมการอื่นไม่เกินสิบเอ็ดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่แล้ว เป็นการควบคุมกำกับในทางนโยบายเป็นส่วนใหญ่ เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้มีบทบาทอำนาจเข้าไปเกี่ยวข้องในการดูแลกำหนดนโยบายในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ

จากการศึกษาเมื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจให้อำนาจแก่องค์กรในพื้นที่นั้น จึงควรที่จะมีกรรมการที่เป็นตัวแทนของบุคคลในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติด้วย ฉะนั้นในอนาคตผู้ศึกษามีความเห็นว่าคุณคณะกรรมการอุทยานควรจัดตั้งเฉพาะพื้นที่อุทยานแห่งใดแห่งหนึ่งซึ่งจะทำให้เป็นผลในการจัดการที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่าการกำกับดูแลเชิงนโยบายและองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในท้องที่ของตนเองมากขึ้น

การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่นั้นจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ จึงควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่

ในประเทศอเมริกามีการริเริ่มและส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เช่น Arkansas resource council ได้จัดให้มีการรับปรึกษาด้าน Eco-tourism เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าที่ห่างไกลเมือง และให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขต และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งเป็นการจัดการทรัพยากรในท้องที่อย่างเหมาะสมและเป็นการกระจายรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น

หรือในประเทศนามิเบีย ได้จัดให้มีการสัมมนาระหว่างผู้นำรัฐบาล ตัวแทน NGO ตัวแทนบริษัททัวร์และตัวแทนชุมชนเข้าร่วมสัมมนา ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ประชาชนในท้องถิ่นควรมีบทบาทโดยตรงในการสร้างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์กับคนในท้องถิ่น และนโยบายของรัฐบาลนามิเบียก็กำหนดไว้ว่าการท่องเที่ยวจะต้องเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและผลประโยชน์จะต้องตกอยู่กับชุมชนท้องถิ่น¹

5.2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ส่วนที่ 3 เรื่อง เขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม มาตรา 42 - มาตรา 45

มาตรา 42 การคุ้มครองและจัดการพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าให้เป็นไปตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 35 และกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 43 ในกรณีปรากฏว่า พื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับความกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้โดยง่าย หรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรค่าแก่การอนุรักษ์ ให้

¹ เอกสารประกอบการสัมมนาพัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 1 เมษายน 2539 อาคารประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร. หน้า 73.

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ว่าอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

มาตรา 44 ในการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 43 ให้กำหนดมาตรการคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ไว้ในกฎกระทรวงด้วย

1) กำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติหรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

2) ห้ามมิให้กระทำการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติหรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

3) กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่จะดำเนินการก่อสร้างหรือดำเนินการในพื้นที่นั้น ให้มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4) กำหนดวิธีจัดการโดยเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้นรวมทั้งการกำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการร่วมมือและประสานงานให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติหรือคุณค่าของศิลปกรรมในพื้นที่นั้น

5) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น

จะเห็นว่ามาตรา 42 มาตรา 43 และมาตรา 44 นั้นเป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มว่า สิ่งแวดล้อมจะถูกทำลายโดยง่ายและเป็นผลเสียอย่างใหญ่หลวง เช่น พื้นที่ที่เป็นต้นน้ำลำธาร หรือพื้นที่ที่ต้องมีการจัดการพิเศษ เช่น พื้นที่ที่มีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ พื้นที่เหล่านี้จำเป็นที่จะต้องได้รับความคุ้มครอง ซึ่งหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่นั้นโดยตรงจะต้องจัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ การเข้าใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยนักท่องเที่ยวนั้นจึงมีความเสี่ยงสูงที่ระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติจะได้รับผลกระทบ จึงสมควรที่จะมีการประสานความร่วมมือระหว่างกรมป่าไม้กับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อจัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่ได้มีการเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติ

5.2.4 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2476

ได้กำหนดถึงการใช้แพ ไว้ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยแพไม้แพคน อยู่ในส่วนการควบคุมการใช้แพล่องตามลำน้ำ กำหนดไว้ในมาตรา 70 มาตรา 71 มาตรา 73 ดังต่อไปนี้

มาตรา 70 แพไม้ต่าง ๆ ต้องมีคนประจำให้พอแก่การที่จะควบคุมรักษาแพโดยเรียบร้อย และคนประจำแพต้องระวางอย่างที่สุด เพื่อไม่ให้กีดขวางแก่การเดินเรือ หรือโดนกับแพคนอยู่ หรือเรือที่ทอดจอดอยู่ในลำน้ำ แพไม้ ทุก ๆ แพ จะต้องชักธงเครื่องหมายของเจ้าของแพ และธงนั้นจะต้องจดทะเบียนที่กรมเจ้าท่า แพใดมีธงกีดกันและกำหนดจะมาถึงเขตท่ากรุงเทพได้เมื่อใดนั้น เจ้าของแพจะต้องทำหนังสือแจ้งความล่วงหน้าให้เจ้าท่าทราบ

มาตรา 71 ห้ามไม่ให้แพไม้จอดผูกติดกับเรือกำปั่น หรือหลัก หรือแพ คนอยู่อาศัยโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของหลัก เจ้าของแพนั้น ๆ

มาตรา 73 ห้ามไม่ให้ล่องแพไม้ขึ้นลงในลำแม่น้ำ ในระหว่างเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกจนถึงพระอาทิตย์ขึ้น

การล่องแพตามลำน้ำตามกฎหมายของกรมเจ้าท่าได้กำหนด การใช้แพเอาไว้ซึ่งการล่องแพตามแม่น้ำจะต้องปฏิบัติตาม ในกรณีแพไม้ไผ่ที่ใช้ล่องแก่ง มีปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ การตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาทำแพ ซึ่งการตัดไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหรือตัดไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 14 ได้กำหนดห้ามไม่ให้บุคคลใด ยึดถือ ครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำการใด ๆ ให้เสื่อมเสียแก่ป่าสงวน การทำไม้ การทำไม้ นั้น พระราชบัญญัติป่าสงวนกำหนดให้หมายความรวมถึงไม้ทุกชนิดซึ่งเป็น กอ ซึ่งหมายถึง ไม้ไผ่ ในกรณีนี้ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า อาจมีการนำพลัษณะอื่น เช่น แพงายนำมาใช้ในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว

5.2.5 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดวิธีการควบคุมการทำธุรกิจท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ ดังนี้
มาตรา 10 ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดแผนงานและมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับส่งเสริมและควบคุมธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

2) พิจารณาเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยวของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว การปฏิบัติหน้าที่ การแต่งกาย มารยาท และความประพฤติของมัคคุเทศก์ และการอย่างอื่นที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเสนอผ่านคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3) พิจารณาดำเนินการตามมาตรา 21

4) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

5) วางระเบียบเกี่ยวกับการเปิดบัญชีเงินฝากและการเบิกจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากสำหรับหลักประกันที่เป็นเงินสดตามมาตรา 15

6) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

มาตรา 14 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบธุรกิจนำเที่ยว เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาตและแบบใบอนุญาต ให้เป็นไปตามแบบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 18 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องวางหลักประกันซึ่งได้แก่ เงินสดหนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไทยค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันต่อผู้ว่าการ เพื่อประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวที่

ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวมีอยู่กับนักท่องเที่ยวและหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งนี้ตามจำนวนเงินประกันที่กำหนดในกระทรวง

การจัดการเกี่ยวกับดอกผลของหลักประกันและการเปลี่ยนหลักประกันให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 21 ในกรณีที่ปรากฏต่อนายทะเบียนจากรายงานของพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือการเรียนของนักท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหรือความปรากฏต่อนายทะเบียนโดยประการอื่นว่า บุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวที่ได้ทำไว้กับบุคคลดังกล่าวให้นายทะเบียนดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นนักท่องเที่ยวซึ่งไม่มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย เมื่อนายทะเบียนได้ทำการสอบสวนแล้วปรากฏว่าเป็นจริงตามนั้น และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวผู้นั้นยังไม่ยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว หรือไม่ยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(ก) ถ้าจำนวนเงินค่าเสียหายไม่เกินวงเงินที่คณะกรรมการได้กำหนดไว้ให้อยู่ในอำนาจของผู้ว่าการที่จะพิจารณาอนุมัติสั่งจ่ายได้เอง ให้นายทะเบียนเสนอเรื่องให้ผู้ว่าการพิจารณาอนุมัติสั่งจ่ายเงินค่าเสียหายดังกล่าวจากหลักประกันที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวผู้นั้นได้วางไว้ตามมาตรา 18 ให้แก่นักท่องเที่ยวดังกล่าวโดยไม่ชักช้า แล้วแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวผู้นั้นทราบ หรือให้ผู้ว่าการเสนอเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาตามควรแก่กรณี

(ข) ถ้าจำนวนเงินค่าเสียหายเกินวงเงินที่คณะกรรมการได้กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น ให้นายทะเบียนเสนอเรื่องให้ผู้ว่าการพิจารณาอนุมัติสั่งจ่ายเงินค่าเสียหายในส่วนที่ไม่เกินวงเงินดังกล่าวให้แก่นักท่องเที่ยวผู้นั้นก่อน ส่วนค่าเสียหายในส่วนที่เกินวงเงินดังกล่าว ให้นายทะเบียนเสนอเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้นั้นทราบโดยเร็ว

2) ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นนักท่องเที่ยวซึ่งมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยหรือเป็นผู้ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้นั้นชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลดังกล่าว ตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด ถ้าผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวไม่มีหนังสือโต้แย้งมาภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนดำเนินการตาม 1) (ก) หรือ (ข) โดยอนุโลม แต่ถ้าผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวมีหนังสือโต้แย้งมาภายในระยะที่กำหนด ให้ผู้ว่าการเจรจาทำความตกลงกับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและผู้เสียหาย ถ้าตกลงกันได้ให้ผู้ว่าการจ่ายเงินจากหลักประกันให้แก่ผู้เสียหายตามที่ได้ ตกลงกัน ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ผู้เสียหายและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวตั้งอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ชี้ขาด และให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง 1) หรือ 2) เสร็จแล้ว ให้นายทะเบียนพิจารณาดำเนินการตามมาตรา 32 แก่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้นั้นตามควรแก่กรณี

จะเห็นว่าคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์อำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานการทำธุรกิจท่องเที่ยวแต่ละ

ประเภทได้ตามมาตรา 10 มาตรา 14 และกำหนดวิธีการเยียวยาความเสียหายให้แก่นักท่องเที่ยวตามมาตรา 18 และมาตรา 21

5.3 บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันการที่ผู้ประกอบการเข้าใช้พื้นที่ในเขตอุทยานก็แต่โดยอาศัยอำนาจอันเป็นดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ มาตรา 16 อนุ 13 ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่าการใช้ดุลยพินิจหรือการใช้อำนาจในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ เป็นอำนาจตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติได้ให้อำนาจในการตัดสินใจว่า จะออกคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เข้าใช้พื้นที่อุทยาน ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่นั้นถูกกำกับจากนโยบายของรัฐบาล ซึ่งปัจจุบัน รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อช่วยฟื้นฟูสภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งได้ประสบความสำเร็จมาแล้วจากการท่องเที่ยว ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่จึงมีแนวโน้มที่จะมีการพิจารณาอนุมัติการเข้าใช้พื้นที่อุทยานเป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามอุทยานไม่เฉพาะทุกแห่งที่เปิดให้เข้าใช้พื้นที่ ซึ่งจะมีเพียงบางพื้นที่เท่านั้นที่เปิดให้มีการท่องเที่ยวในอุทยาน

การเข้าใช้พื้นที่อุทยานนั้นยังมีแนวคิดในเชิงโต้แย้งและคัดค้านโดยแนวคิดของการคุ้มครองและการรักษากับแนวคิดในเชิงสนับสนุนคือแนวคิดในเชิงการให้เข้าใช้ประโยชน์แต่ให้มีการอนุรักษ์ด้วย มุมมองที่เกิดขึ้นทั้งสองแนวนั้น แนวคิดแรกนั้นมีความเห็นว่า พื้นที่อุทยานนั้นมีคุณค่าต่อประชาชนส่วนรวมและมีความหมายของคำว่า เป็นพื้นที่ป่า ซึ่งไม่ควรเข้าแตะต้อง โดยเฉพาะการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยาน ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์เป็นอย่างมาก แต่มุมมองของแนวคิดที่สอง ให้มีการเข้าใช้ประโยชน์แต่ให้มีการอนุรักษ์ซึ่งสามารถ

ปฏิบัติไปได้พร้อมกัน ซึ่งสามารถทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อุทยานได้อย่างเต็มที่

จากหลักกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้มีการเข้าใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติได้เพียงในการเข้าใช้พื้นที่ในอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวเท่านั้นจะต้องมีการควบคุมอย่างไรจึงจะเป็นการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ ผู้ศึกษามีความเห็นและเสนอให้มีการจัดการศึกษาในเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นการเฉพาะว่า การท่องเที่ยวแบบผจญภัยได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์อย่างไร และให้มีการวางระบบการจัดการโดยการประสานงานระหว่างกรมป่าไม้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นก่อน ให้ศึกษาในรอบหนึ่งปีว่าเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และมีปัญหาในทางปฏิบัติระหว่างหน่วยงานอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นรูปแบบในการนำมาปรับใช้ในพื้นที่อื่นต่อไป

ประการต่อมาผู้ศึกษามีความเห็นว่าการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานนั้นมิควรตบแต่งการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ซึ่งการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานนั้นจะต้องคำนึงถึงระบบนิเวศน์เป็นหลักซึ่งมีความสำคัญมากกว่ารายได้ที่จะได้รับ ฉะนั้นผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวที่จะเข้าใช้พื้นที่อุทยานจะต้องมีคุณภาพ ซึ่งหมายถึง มีแนวคิดในเชิงการอนุรักษ์ ผู้ศึกษาเสนอให้มีการใช้ระบบจดทะเบียนควบคุมปริมาณผู้ประกอบการ และควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวในการเข้าใช้พื้นที่อุทยาน

ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติของบางประเทศได้มีการนำระบบจดทะเบียนควบคุมผู้ประกอบการ เช่น อุทยานแห่งชาติจิตวัน (Royal Chitwan national park) ในประเทศเนปาล ได้มีการให้เอกชนเข้าทำธุรกิจท่องเที่ยวใน

อุทยานแห่งชาติจิตวัน ภายใต้การกำหนดข้อบังคับจากทางราชการ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวในแบบ Adventure travel and Eco-tourism เช่นเดียวกัน ซึ่งมีเอกชนผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานซึ่งได้รับการคัดเลือกจากภาครัฐ เพียง 6 รายเท่านั้น โดยผู้ประกอบการทั้ง 6 รายจะได้รับการคัดเลือกจากภาครัฐว่า จะไม่เข้าไปทำความเสียหายให้กับพื้นที่ของอุทยาน โดยมีการกำหนดแผนโครงการอย่างละเอียด และภาครัฐจะมีการตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ประกอบการ²

นอกจากนั้น จำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวันนั้นจะต้องไม่เกินกว่าที่ทางราชการได้กำหนดไว้ ซึ่งภาครัฐจะเป็นผู้ควบคุมปริมาณ นอกจากนั้นการควบคุมในอีกรูปแบบหนึ่งก็คือ การควบคุมโดยตั้งค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้พื้นที่อุทยานไว้สูง เพื่อคัดเลือกกลุ่มลูกค้า

ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า ในประเทศไทยควรนำเอาหลักการจดทะเบียนเพื่อควบคุมจำนวนผู้ประกอบการและจำนวนนักท่องเที่ยวมาใช้ ซึ่งจะเป็นการควบคุมจำนวนผู้ประกอบการและคุณภาพของผู้ประกอบการ ทั้งจะเป็นการควบคุมด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งการบูรณะสภาพนิเวศน์เส้นทางเดินทางน้ำได้ง่ายขึ้น ส่วนการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในบางพื้นที่ของอุทยานในประเทศไทยได้มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวบ้างแล้ว แต่ในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยนั้นยังไม่ชัดเจนมากนัก ส่วนการควบคุมโดยการตั้งค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้พื้นที่อุทยานนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่า สามารถจัดทำได้แต่เสนอให้มีส่วนลดในกรณีที่มีการรักษาสภาพแวดล้อม เช่น มีการนำจำนวนขยะที่เหลือจากการใช้นำกลับออกมาเพื่อ

² ผู้จัดการรายสัปดาห์, 25 มกราคม 2539.

นำมาเป็นส่วนลดได้ หรือให้นักท่องเที่ยวที่เข้าใช้พื้นที่อุทยานต้องปลูกต้นไม้ทดแทนในพื้นที่อุทยาน เป็นต้น

การท่องเที่ยวแบบผจญภัยซึ่งเข้าใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาตินั้น มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 2 ด้าน คือ เรื่องของการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยว และการป้องกันผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว การประสานระหว่างองค์ประกอบทั้งสองด้านนั้นต้องมีองค์กรที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง และรับผิดชอบทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดังต่อไปนี้ ภาครัฐ ได้แก่ กรมป่าไม้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนภาคเอกชนนั้น ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว

การประสานงานระหว่างองค์กรที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสิ่งที่สำคัญ วัตถุประสงค์ของกรมป่าไม้กับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างกัน ขณะที่กรมป่าไม้มีวัตถุประสงค์ต่ออุทยานแห่งชาติเพื่อคุ้มครอง ปกป้องรักษาเพื่อให้ป่าและระบบนิเวศน์มีความสมบูรณ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีภารกิจที่มุ่งประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและธุรกิจท่องเที่ยว จึงต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างกันระหว่างกรมป่าไม้เพื่อพิจารณาว่าพื้นที่อุทยานแห่งไหนเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมและมีความเหมาะสมที่จะเปิดให้มีการใช้พื้นที่อุทยานท่องเที่ยว และระยะเวลาที่กำหนดให้เข้าใช้พื้นที่อุทยานเฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อให้ระบบนิเวศน์มีการฟื้นตัว รวมถึงต้องมีการตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อทำการศึกษามลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบนิเวศน์เฉพาะแต่ละพื้นที่อุทยาน ซึ่งการประสานความร่วมมือนี้ควรมีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติระหว่างกรมป่าไม้และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้มีความชัดเจน โดยอาศัย

อำนาจทางบริหาร เช่น มติคณะรัฐมนตรีกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างสององค์กรและมีมติชี้ขาดปัญหาที่เกิดขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรซึ่งอยู่ในพื้นที่ของการดูแลของกรมป่าไม้ แม้ว่าพระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้ให้อำนาจแก่องค์การบริหารส่วนตำบลแล้วแต่ในทางปฏิบัติ องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีบทบาทในส่วนที่กล่าวมามากเท่าใด การประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับกรมป่าไม้ในการเข้าจัดการทรัพยากรในเขตพื้นที่อุทยานค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากแต่ละองค์กรถือกฎหมายคนละฉบับและแต่ละองค์กรกฎหมายก็ได้ให้อำนาจไว้ การประสานงานมักเป็นข้อขัดแย้ง แต่ในบางพื้นที่ที่มีการประสานงานกัน ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลแม่จริม จังหวัดน่าน ได้จัดให้มีการส่งแก่งลำน้ำว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการประสานงานกับกรมป่าไม้ซึ่งดูแลอุทยานแห่งชาติแม่จริม³ ให้นักท่องเที่ยวเข้าใช้พื้นที่อุทยานโดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่จริมเป็นผู้จัดหามัคคุเทศก์ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นรวมทั้งจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยาน นอกจากนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่จริม ได้มีการประสานงานกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการที่เป็นบริษัทท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแม่จริมโดยผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล การที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรนั้นขึ้นอยู่กับว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีความเข้มแข็งที่จะประสานงานกับกรมป่าไม้ได้มากน้อยขนาดไหน ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นด้วย

³ www.thaiparks.com

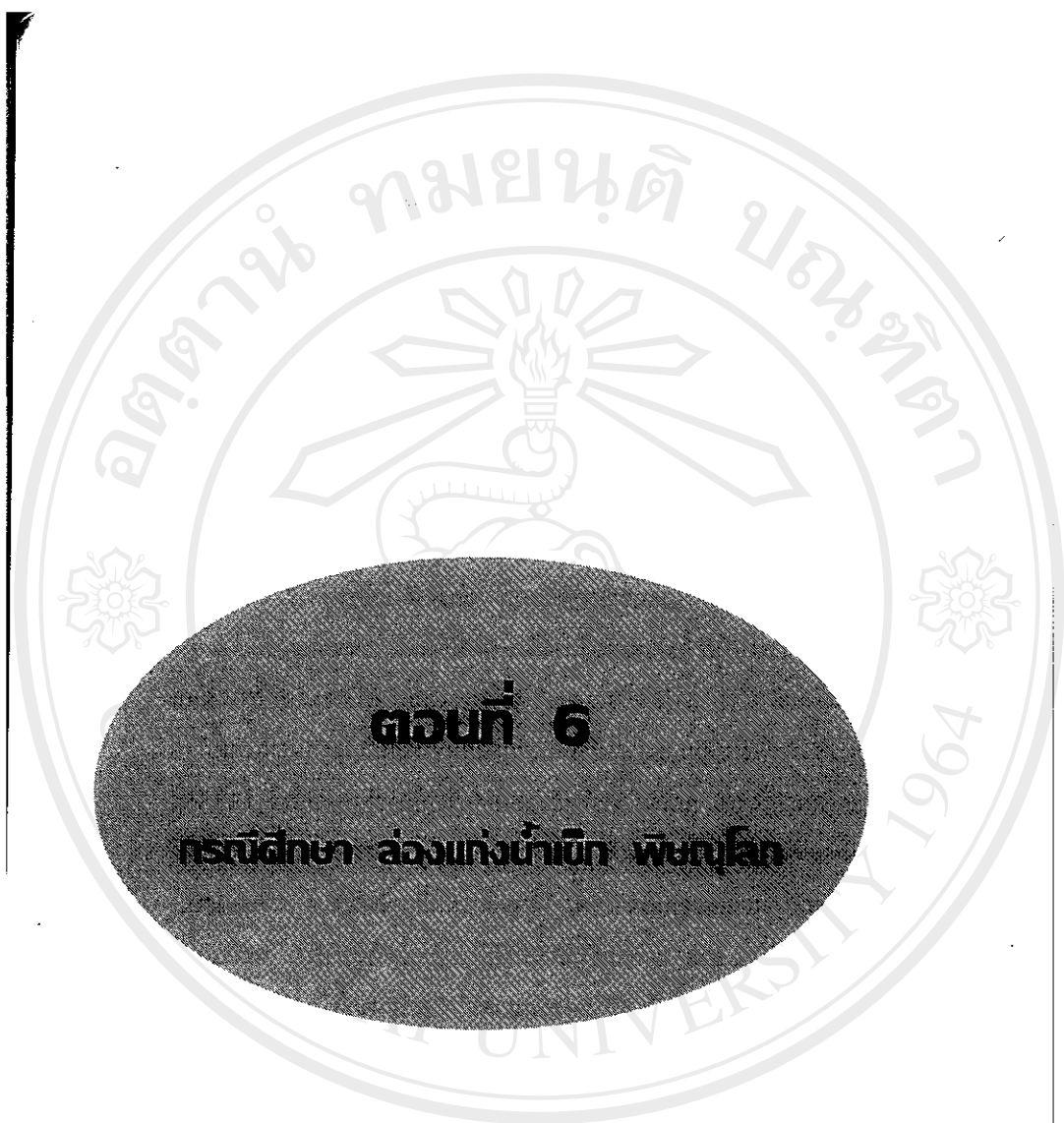
ในส่วนบทบาทของเอกชนนั้น ก็ยังไม่มีกฎหมายควบคุมเรื่อง การประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติ ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายหลัก แต่ ว่ากฎหมายในส่วนที่เป็นกฎหมายควบคุมผู้ประกอบการท่องเที่ยวยังไม่มี ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมไม่ให้ผู้ประกอบการก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การท่องเที่ยว เช่น การก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม การควบคุม ตรวจสอบและการประเมินผลของผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว การฝึก อบรมมัคคุเทศก์ให้มีความรู้ในการรักษาสีงแวดล้อม ซึ่งการมีกฎหมายควบคุม ในเรื่องนี้จะทำให้ประสิทธิภาพของผู้ประกอบการสูงขึ้น และมีส่วนในการ ดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมไปด้วย

ข้อเสนอแนะในทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวที่ จะเข้าไปพื้นที่อุทยานตามกฎหมายปัจจุบัน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว สามารถขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมดูแลอุทยาน เพื่อเข้าไปพื้นที่ อุทยานได้ ซึ่งอาจจะต้องปฏิบัติตามระเบียบที่เจ้าหน้าที่กำหนดไว้ว่ามี เงื่อนไขอย่างไรในการใช้พื้นที่อุทยาน ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจต้องปฏิบัติตาม การขอใช้พื้นที่อุทยานเพื่อประกอบธุรกิจนั้นเป็นเรื่องค่อนข้างยากที่เจ้าหน้าที่ ป่าไม้จะอนุมัติ ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการประสานงานระหว่างการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยและกรมป่าไม้เพื่อระบุพื้นที่ จำนวนผู้ประกอบการ จำนวนนักท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การขออนุญาตของผู้ประกอบการ เป็นไปได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น หรือการประสานงานระหว่าง ผู้ประกอบการกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีอำนาจในการจัดการ ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลที่เข้มแข็งนั้นสามารถที่ จะติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่อุทยานเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรในพื้นที่อุทยานได้ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอาจประสานงาน

กับองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่านี้ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้จัดทำรายการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานนั่นเอง โดยรับนักท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวถือเป็นเป้าหมายหลักที่จะนำมาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งประเทศไทยเคยประสบความสำเร็จหลายครั้ง เช่น ปีการท่องเที่ยวไทย การท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างประเทศและนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2543 รายได้ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศมีถึง 285,272 ล้านบาท ส่วนการท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศ มีการใช้จ่ายเงินรวมทั้งสิ้น 210,515.81 ล้านบาท⁴ กลุ่มของนักท่องเที่ยวบางส่วนได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-tourism) และการท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวไปในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ แต่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การควบคุมดูแลผลกระทบที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ต่อไปในอนาคตผู้ศึกษามีความเห็นว่า การท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวในเชิงผจญภัย ซึ่งเป็นการใช้พื้นที่ภายในอุทยานแห่งชาติ จำเป็นต้องมีกฎหมายที่มีลักษณะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานโดยเฉพาะ

⁴ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันอังคารที่ 1 มกราคม 2545 เรื่องปี 2545 ไทยเที่ยวไทย ฝันได้แค่ไหน

ตอนที่ 6

กรณีศึกษา ล่องแก่งน้ำเข็ก พิชญ์ไกล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ตอนที่ 6 การศึกษา ของเมืองปักกิ่ง พิษณุโลก

6.1 เหตุผลในการเลือกศึกษา ล่องแก่งน้ำเข็ก

แม่น้ำเข็กอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาเพชรบูรณ์ 2 เขตอำเภอเขาค้อ ไหลผ่านพื้นที่บางส่วนของอำเภอนครไทยทุ่งแสงหลวง อำเภอวังทอง ลงสู่แม่น้ำน่านในเขตอำเภอบางกระทุ่ม บริเวณสถานที่ล่องแก่งอยู่ห่างจากตัวเมืองพิษณุโลกไปตามทางหลวงหมายเลข 12 พิษณุโลก-หล่มสัก ระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร

การเดินทางไปจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งอยู่ทางด้านใต้ของภาคเหนือ สะดวกทั้งทางรถไฟ ทางรถยนต์ และเครื่องบิน หากเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานครและเดินทางโดยรถยนต์ สามารถแวะเที่ยวบริเวณจังหวัดข้างเคียง ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน โบราณวัตถุ และเมืองหลวงเก่า ในจังหวัดกำแพงเพชรและสุโขทัย ส่วนในเมืองพิษณุโลกยังมีแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน โบราณวัตถุอีกหลายแห่ง ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม บริเวณลำน้ำเข็ก ยังมีน้ำตกสวยงาม เช่น น้ำตกศรีดิษฐ์ น้ำตกแก่งโสภา น้ำตกปอย น้ำตกแก่งซอง เป็นต้น

สภาพการเข้าถึง บริเวณสถานที่ล่องแก่งจัดว่าสะดวกกว่าหลาย ๆ แห่ง เพราะมีทางหลวงหมายเลข 12 สายพิษณุโลก-หล่มสัก ขนานไปตามแนวลำน้ำ การขึ้น-ลงในบริเวณต่าง ๆ สะดวก ลำน้ำเข็กมีแก่งต่าง ๆ มากมาย ระดับความยากง่าย ตั้งแต่ 1 - 5 ที่ท้าทายนักล่องแก่งเป็นอันมาก บริเวณสองฝั่งน้ำยังมีสถานที่พัก รีสอร์ท ร้านอาหารตลอดแนว มีชุมชนหมู่บ้านเป็นระยะ ๆ การเดินทางไป-กลับ หรือพักแรมตามรีสอร์ท นับว่าสะดวก บริการก็ไม่แพง ทั้งยังมีทัศนียภาพธรรมชาติริมฝั่งน้ำงดงาม

รีสอร์ทส่วนใหญ่อยู่ติดลำน้ำเข็ก เช่น ทวีพย์ไพรวัลย์ แกรนด์ไฮเต็ล แอนด์ รีสอร์ท พนาวัลย์ วรวิถินันท์ วังน้ำเย็น และอื่น ๆ สายน้ำและกระแสน้ำไหลเชี่ยวกราก กระแทกแก่งหิน ไชดหิน แตกกระจายเป็นฟองฝอย เกิดละอองน้ำกระแทกแสงแดด ยามเช้า ยามเย็น เป็นสีรุ้งงดงาม สิ่งประกอบเหล่านี้ทั้งสถานที่และกิจกรรมล่องแก่งน้ำเข็ก มีสภาพแวดล้อมรวมทั้งความสนุก ตื่นเต้นในการล่องแก่ง ตั้งแต่ระดับง่ายไปถึงยากที่ทำให้นักท่องเที่ยวล่องแก่งได้ไม่น้อยทีเดียว

จากองค์ประกอบหลาย ๆ ประการที่กล่าวมาแล้ว ทำให้เลือกการล่องแก่งน้ำเข็กเป็นกรณีศึกษาดังกล่าว

6.2 สถานที่ตั้ง

สถานที่ตั้งของบริเวณล่องแก่ง น้ำเข็กบริเวณที่ใช้ล่องแก่งอยู่ระหว่างกิโลเมตรที่ 45 - 53 ตามแนวทางหลวงหมายเลข 12 สายพิษณุโลก-หล่มสัก อยู่ในเขตอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกในระยะห่างประมาณ 40 กิโลเมตร นับว่าการเดินทางไป-กลับ สะดวก ปลอดภัย

6.3 ลักษณะและธรรมชาติของสายน้ำ

แม่น้ำเข็กมีต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาเพชรบูรณ์ 2 ในเขตอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ไหลผ่านเทือกเขา เนินเขาสูงบ้านเข็กใหญ่ บ้านเข็กน้อย เข้าใจว่าใช้ชื่อบ้านเหล่านี้เรียกชื่อแม่น้ำเข็กตอนบน ลำน้ำและสาขาย่อย ๆ ไหลผ่านที่สูง ภูเขาบางแห่งกลายเป็นน้ำตก เช่น น้ำตกศรีดิษฐ์ น้ำตกแก่งโสภา ผ่านอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ผ่านพื้นที่บางส่วนของอำเภอนครไทย เข้าสู่เขตอำเภอวังทอง จึงเรียกชื่อเป็นแม่น้ำ

วังทอง ไหลผ่านอำเภอเมืองลงสู่แม่น้ำน่านที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัด พิษณุโลก

โดยที่บริเวณแหล่งต้นน้ำเข็ก แต่เดิมเป็นผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ ภายหลังการอพยพ โยกย้ายของกลุ่มของกลุ่มชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เข้ามา ตั้งรกราก รวมทั้งปัญหาความขัดแย้งทางลัทธิการเมือง เกิดการสู้รบ รวมทั้งการโค่นถางป่าเพื่อปลูกพืชไร่ต่าง ๆ ในช่วงระยะไม่กี่ปี ผืนป่าที่เคย อุดมสมบูรณ์ก็ลดน้อยลงไป การใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงอย่างผิดวิธี เมื่อฝนตก ลงมาเกิดการกัดเซาะ การไหลบ่าพัดพาเอาดินตะกอนจากภูเขาดต้นน้ำไหล ลงสู่ลำน้ำเข็ก น้ำขุ่นข้นสีแดง โดยเฉพาะในฤดูฝน แต่ช่วงปลายฤดูฝนตั้งแต่ เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน สภาพน้ำในลำน้ำเข็กใสสะอาดขึ้น เนื่องจาก ลำน้ำเข็กไม่กว้างมากนัก สายน้ำไม่ยาว ปริมาณน้ำในลำน้ำขึ้นอยู่กับ ปริมาณฝนที่ตก ดังนั้นในฤดูฝนปริมาณน้ำจึงมีมาก กระแสน้ำไหลเชี่ยว ส่วนในฤดูแล้ง ปริมาณน้ำลดน้อยลง บางบริเวณการล่องแก่งไม่สามารถ กระทำได้

6.4 การล่องแก่งน้ำเข็ก

ได้มีการสำรวจตามลำน้ำ และเปิดเส้นทางล่องแก่งในปี พ.ศ. 2541 โดยทีมงานบริษัทแค้มป์ไซด์ เซ็นเตอร์ หลังจากนั้นมีการเปิดให้ นักท่องเที่ยวได้ล่องแก่งจริง โดยใช้เรือยาง แพยาง ในปี พ.ศ. 2542 ใน ระยะเวลาแรกมีเพียง 2 บริษัทเข้ามาดำเนินการ หลังจากนั้นก็มีบริษัทอื่น ๆ ทั้ง ภายในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้ามาให้บริการเพิ่มขึ้น

พื้นที่ที่สามารถล่องแก่งได้อย่างปลอดภัยเริ่มตั้งแต่บ้านปากยาง ตำบลทรัพย์ไพรวัลย์ลงไปจนถึงน้ำตกแก่งซอง อำเภอวังทอง ระยะทาง ยาวทั้งหมดประมาณ 8 กิโลเมตร ใช้เวลาล่องแก่งประมาณ 3 ชั่วโมง

หรือน้อยกว่า ตามช่วงฤดูกาล กระแสน้ำ และข้อตกลงกับผู้ประกอบการ ระดับความยาก-ง่าย ตั้งแต่ 1-5 เพิ่มเป็นขั้นตอนยากขึ้นตามลำดับ มีเกาะแก่งต่าง ๆ ประมาณ 15 แก่ง มีความยาก-ง่าย ความรุนแรงของกระแสน้ำแตกต่างกันไป นับว่าเป็นการล่องแก่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวให้มีความสนุก ตื่นเต้น ไร้ใจแห่งหนึ่งทีเดียว

จุดเริ่มต้นของการล่องแก่งน้ำเข็ก มีอยู่ 3 จุด ขึ้นอยู่กับบริษัทนำเที่ยวจะนำนักท่องเที่ยวไปเริ่มต้นจากตำแหน่งใด ดังต่อไปนี้

จุดที่ 1 เป็นทำน้ำอยู่ในพื้นที่ของทรัพย์สินไพรวัลย์ แกรนด์ โฮเต็ล แอนด์ รีสอร์ท โดยที่ผู้ประกอบการได้ขออนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ หรือนำนักท่องเที่ยวมาพักที่รีสอร์ทนี้ น้ำเข็กในช่วงนี้ไม่มีเกาะแก่ง กระแสน้ำไหลเชี่ยว ๆ เหมาะสำหรับการเริ่มต้นล่องแก่ง นักท่องเที่ยวจะได้ประลองฝีมือในระยะห่างจากจุดที่สอง บ้านท่าข้าม ประมาณ 200 เมตร

จุดที่ 2 บริเวณทำน้ำบ้านท่าข้าม มีถนนขอยแยกจากถนนใหญ่ เข้าไปถึงสะพานบ้านท่าข้าม ประมาณ 500 เมตร จุดเริ่มต้นล่องแก่งบริเวณนี้มีการออกแบบท่าลงเรือ เนื่องจากเป็นสถานที่สาธารณะ โดยที่ อบต. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่สามารถจัดสร้างท่าลงเรือล่องแก่ง ในโอกาสต่อไป (ดูภาพและผังท่าลงเรือประกอบ) จุดลงเรือบริเวณนี้อยู่ห่างจากแก่งท่าข้ามประมาณ 50 เมตร

แก่งท่าข้าม นับเป็นแก่งแรกที่นักล่องแก่งผ่าน เป็นแก่งไม่ใหญ่นัก มีขีดหินขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขวางลำน้ำพอประมาณ ทำให้กระแสน้ำไหลเชี่ยว เกิดระลอกคลื่นบ้างเล็กน้อย แต่ขนาดไม่สูงมากนัก ระดับความยาก 1 - 2 สร้างความตื่นเต้นแก่นักล่องแก่งได้บ้างในระยะเริ่มต้น

แก่งไทร เป็นแก่งที่อยู่ถัดลงไปมีขีดหินน้อยใหญ่ ขวางทางน้ำพอสมควร ทำให้สายน้ำแยกออกเป็น 2 ทาง นักล่องแก่งจะต้องเลือก

สายน้ำทางขวามือ เพราะมีขนาดกว้างกว่า ระดับความยากของแก่งไทรปกติ 2 – 3 แต่บางช่วงของฤดูฝนปริมาณน้ำเพิ่มมากขึ้น กระแสน้ำไหลเชี่ยว ความยากอาจเพิ่มระดับเป็น 3 – 4 ก็ได้ แก่งไทรมีร่องน้ำหักโค้งเลี้ยวไปทางซ้ายมือ ผู้คุมเรือและฝีพายจะต้องช่วยกันค้ำหรือพายให้ตรงร่องน้ำเชี่ยว เพื่อให้เรือผ่านไปได้อย่างสะดวก

เวพยาว เป็นลักษณะของแก่งได้นำที่ผลัดกันให้กระแสน้ำไหลเชี่ยวและแรง เกิดเป็นระลอกคลื่นขนาดเล็ก ขนาดกลาง เป็นแนวยาวประมาณ 100 เมตร สร้างความตื่นเต้นให้นักล่องแก่งพอสมควร เวพยาวไม่มีอันตรายมากนัก ถัดจากนี้ไปเป็นช่วงที่กระแสน้ำไหลช้า บางแห่งน้ำนิ่งสามารถลงเล่นน้ำได้

จุดที่ 3 ท่าลงเรือ พนาวัลย์รีสอร์ท จุดนี้บริษัทนำเที่ยวบางบริษัท นำนักท่องเที่ยวมาพักที่นี่เริ่มต้นล่องแก่งจากพนาวัลย์รีสอร์ท ซึ่งอยู่ติดกับทางหลวงสาย 12 ดังกล่าว บริเวณทำน้ำลงเรือ ทางรีสอร์ทจัดสร้างท่าลงเรือไว้ และที่ทำน้ำนี้บริษัทนำเที่ยวได้จัดสร้างอุปกรณ์ให้อ่านระดับน้ำในลำน้ำเข็กไว้ด้วย เพื่อวัดระดับน้ำขึ้นลง โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน อาจมีฝนตกหนักบริเวณต้นน้ำ ดังนั้นระดับน้ำอาจเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ 5 นาที ผู้ประกอบการหรือผู้ควบคุมเรือจะต้องอ่านระดับน้ำได้ เมื่อระดับน้ำสูงมากขึ้น กระแสน้ำไหลเร็วกว่าปกติ อาจเกิดอันตรายได้ ควรระมัดระวังว่าระดับน้ำจะลดลง ความรุนแรงก็ลดลงด้วย อาจใช้เวลาประมาณ 3 – 5 ชั่วโมง สายน้ำจากจุดที่ 3 ราบเรียบไปจนถึงแก่งมรดกป่า

แก่งมรดกป่า อยู่ถัดจากตำแหน่งลงเรือ จุดที่ 3 พนาวัลย์รีสอร์ท ลงไปประมาณ 100 เมตร ลำน้ำช่วงนี้โค้ง แก่งหินและโขดหินขวางทางน้ำ แยกสายน้ำออกเป็น 2 สาย ทำให้กระแสน้ำไหลเชี่ยวและรุนแรง ระดับความยากอยู่ระหว่าง 2 – 3 หากเป็นช่วงปริมาณน้ำมาก

ความยากเพิ่มเป็นระดับ 3 - 4 ก็ได้ นักล่องแก่งได้รับความตื่นเต้นจากความพยายามนำเรือผ่านแก่งนี้ไปได้ไม่ยากนัก

แก่งปากยาง อยู่ห่างจากแก่งมรดกป่าไม่มากนัก ระดับความยากพอ ๆ กับแก่งมรดกป่า แต่แก่งปากยางมีความยาวต่อเนื่องประมาณ 100 เมตร ไซดหินแยกสายน้ำให้ไหลไปทางด้านซ้ายของลำน้ำ ปลายของแก่งนี้ ชั้นหินลดระดับลง ทำให้เกิดน้ำตกเล็ก ๆ สูงประมาณ 1 เมตร ต่ไปยังแก่งหินลาด

แก่งหินลาด อยู่ห่างจากแก่งปากยาง แนวชั้นหินลาดลดระดับทำให้เกิดน้ำตกเล็ก ๆ ในระดับความสูงประมาณ 1 เมตร กระแสน้ำไหลเชี่ยวและแรง ความยากระดับ 3 - 4 นักล่องแก่งต้องใช้ความพยายามบังคับเรือไม่ให้กระแทกไซดหินที่ขวางทางน้ำ จะทำให้พลัดตกลงในกระแสน้ำเชี่ยวได้ ต่จากแก่งหินลาด กระแสน้ำไหลช้าลงเป็นวังตะเคียนสามารถล่องเรือได้สบาย ๆ ในระยะสั้น ๆ

แก่งสบยาง อยู่บริเวณแนวลำห้วยยางไหลลงน้ำเข็ก ช่วงนี้มีไซดหิน แก่งหินพอประมาณที่บังคับให้กระแสน้ำไหลเชี่ยวและแรงขึ้น ระดับความยากประมาณ 2 - 3 สร้างความตื่นเต้นให้แก่ักล่องแก่งได้พอสมควร

แก่งสวนรัชมังคลา อยู่บริเวณตรงแนวฝั่งของสวนรัชมังคลา เป็นแก่งค่อนข้างยาว ไซดหินโผล่เป็นระยะ ๆ ผลักดันให้กระแสน้ำไหลเชี่ยวและแรงขึ้น เพิ่มระดับความยาก 3 - 4 ถัดจากแก่งนี้กระแสน้ำไหลช้าลง บางส่วนมีวน้ำราบเรียบ

แก่งซาง ลักษณะของแก่งซางเป็นแก่งที่กระแสน้ำไหลผ่านลานหินขนาดใหญ่ กระแสน้ำลดระดับลงเป็นช่วง ๆ ตามแนวหักของชั้นหิน ทำให้เกิดน้ำตกเล็ก ๆ อยู่ในระยะประมาณ 10 เมตร การที่น้ำลดระดับลงต่อเนื่อง

หลาย ๆ ชั้น ทำให้กระแสน้ำไหลรุนแรงเพิ่มขึ้น ระดับความยากของแก่งซาง 4 - 5 อาจทำให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้ง่าย ดังนั้น ทั้งผู้ควบคุมเรือมีความชำนาญในการอ่านร่องน้ำแล้ว มีพายทุกคนจะต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้เรือกระแทกก้อนหินซึ่ง อาจทำให้เรือพลิกคว่ำได้ การควบคุมเรือให้ไปตรงตามร่องน้ำ ช่วยให้การล่องแก่งไปได้ง่ายและปลอดภัย นักล่องแก่งอื่น ๆ ก็จะต้องนั่งโดยใช้เท้าสอดหรือหนีบหมอนเรือให้แน่นกัน พลัดตกจากเรือได้

แก่งโสภาราม ความรุนแรงของแก่งนี้มีน้อยกว่าแก่งซาง แต่แก่งโสภาราม มีโขดหินใหญ่ขวางทางน้ำ ทำให้เกิดร่องน้ำหักศอกเป็นรูปตัว S ทำให้การควบคุมเรือยากขึ้น อย่างไรก็ตาม ระดับความยากของแก่งนี้ 3 - 4

แก่งดงสัก เป็นแก่งเล็ก ๆ ถัดจากแก่งโสภารามลงไป มีโขดหินแก่งหิน ขวางทางน้ำบางส่วน และยังคงผลักดันให้กระแสน้ำไหลเชี่ยวและแรงในบางช่วง ระดับความยาก 2 - 3

แก่งนางคอย นับเป็นอีกแก่งหนึ่งที่มีความยากและความรุนแรงของกระแสน้ำอยู่ในระดับ 4 - 5 ทั้งนี้เพราะแก่งหินลาดชันและหักลดระดับ ทำให้เกิดน้ำตกสูงเกือบ 2 เมตร การลดระดับของชั้นหินลาดเอียงจากทางขวาไปทางซ้าย ทำให้กระแสน้ำหักเหและไหลเชี่ยว ทำให้การควบคุมเรือลำบาก ผู้ควบคุมเรือจะต้องใช้ความชำนาญเป็นอย่างมากในการนำเรือผ่านแก่งนี้

แก่งยาว ความยากลำบากของแก่งนี้พอ ๆ กับแก่งนางคอย แต่มีความยาวสมชื่อ ประมาณ 100 เมตร ผ่านโขดหิน แก่งหินขวางทางน้ำรวมทั้งชั้นหินที่ลดระดับ กระแสน้ำไหลแรง บางแห่งมีน้ำวน บางตอนโขดหินเรียงแบนกระแสน้ำคดเคี้ยวไปมาทำให้การควบคุมเรือลำบาก นอกจากนี้

คลื่นม้วนตัวสูง การแตกกระจายของคลื่นเมื่อกระทบโขดหิน แอ่งหินเกิดเป็นฟองสีขาว สร้างความตื่นเต้นให้นักล่องแก่งไม่น้อย ระดับความยาก 3 - 4 อาจมีบางช่วงที่กระแสน้ำเชี่ยวจากปริมาณน้ำเพิ่มมากขึ้น ความยากเพิ่มถึงระดับ 5 เป็นอันตรายต่อการล่องแก่งมากเช่นกัน

แก่งวังน้ำเย็น อยู่ในบริเวณวังน้ำเย็นรีสอร์ท นักท่องเที่ยวบางกลุ่มอาจขึ้นฝั่งเป็นจุด สุดท้ายของการล่องแก่งน้ำแข็งที่วังน้ำเย็นรีสอร์ทก็ได้ สำหรับแก่งวังน้ำเย็นมีโขดหินและแอ่งหินที่บีบให้กระแสน้ำไหลเชี่ยวเพิ่มความแรงขึ้น แต่ระดับความยากประมาณ 2 - 3 ก็ยังจัดว่าช่วยให้เกิดความตื่นเต้นและไม่อันตรายมากนัก

แก่งทับขุนโท อยู่ถัดจากแก่งวังน้ำเย็นลงไปเล็กน้อย ลักษณะของความยากง่ายอยู่ในระดับ 2 - 3 พอ ๆ กับแก่งวังน้ำเย็น นักล่องแก่งจะสิ้นสุดการล่องแก่ง และขึ้นฝั่งบริเวณนี้ เพราะถัดจากนี้ลงไปบางส่วนจะเป็นช่วงยาวที่กระแสน้ำไหลช้า ๆ ราบเรียบ แต่เมื่อใกล้ ๆ กับน้ำตกแก่งของ กระแสน้ำจะไหลเชี่ยวและเป็นอันตรายมากขึ้น

น้ำตกแก่งซอง เป็นชั้นน้ำตกที่กระแสน้ำไหลผ่านชั้นหินที่ลดระดับลงหลายเมตร ทำให้เกิดน้ำตกค่อนข้างสูง การล่องแก่งกระทำได้อย่างและมีอันตรายมาก ระดับความยากถึงระดับ 6 ซึ่งจัดอยู่ในชั้นของน้ำตกผู้ประกอบการจะไม่ยอมให้นักท่องเที่ยวล่องแก่งไปถึงน้ำตกแก่งซองโดยเด็ดขาดเพราะเสี่ยงอันตรายมากเกินไป

6.5 ช่วงฤดูกลางที่เหมาะสม

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า แม่น้ำเข็กนอกจากจะเป็นแม่น้ำสายเล็ก ระยะทางไม่ยาวนัก บริเวณต้นน้ำมีการตัดไม้ทำลายป่าสูง มีการใช้พื้นที่เพื่อทำการเกษตร ก่อให้เกิดการพังทลายของดินมากถึงแม้ว่า

ปริมาณน้ำจะมีมากเฉพาะช่วงฤดูฝน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม บางปีอาจเลยไปถึงเดือนพฤศจิกายนก็ได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงฤดูฝน ผู้ประกอบการและบุคลากรควบคุมเรือจะต้องรอบคอบในการอ่านระดับน้ำ เพราะบางช่วงระดับน้ำอาจเพิ่มขึ้นรวดเร็วทุก ๆ 5 นาที เนื่องจากมีฝนตกมากบริเวณต้นน้ำ ดังนั้นก่อนล่องแก่งจะต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์อากาศก่อนเสมอ

6.6 มาตรการด้านความปลอดภัยในการล่องแก่งน้ำเชี่ยว

6.6.1 การวางแผนและเตรียมตัวก่อนการล่องแก่ง โดยที่ผู้ประกอบการหรือบุคลากรล่องแก่ง จะต้องแนะนำให้ความรู้และฝึกทบทวนให้นักท่องเที่ยวก่อนลงเรือ ได้แก่

- 1) มีการแนะนำตัว แบ่งหน้าที่ตามความสามารถพิเศษของแต่ละคน เมื่อมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น
- 2) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเกาะแก่งต่าง ๆ ความรุนแรงของกระแสน้ำแต่ละช่วง
- 3) จัดเตรียมอุปกรณ์สัมภาระที่เหมาะสม บรรจุใส่ภาชนะ หรือกล่องกันน้ำได้
- 4) เลือกอุปกรณ์ที่ใช้แต่ละคนให้เหมาะสม ทั้งเสื้อชูชีพ หมวกกันน็อค รองเท้า ถุงเชือกโยนทีมละ 2 ถุง ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น 1 ชุด
- 5) ชักซ้อมเกี่ยวกับสัญญาณต่าง ๆ คำสั่งในการพายเรือ รวมทั้งมาตรการการช่วยเหลือเมื่อประสบอุบัติเหตุ

6.6.2 การเตรียมการหน่วยกู้ภัยไว้ในจุดที่กำหนดให้การปฏิบัติของหน่วยกู้ภัยเป็นไปตามข้อกำหนดที่กล่าวแล้วข้างต้น ในการจัดเตรียมหน่วยกู้ภัยเป็นทีม 2-3 คน เป็นความร่วมมือกับชุมชนหรือกลุ่มผู้ประกอบการด้วยกัน ในกรณีของการล่องแก่งน้ำเชี่ยว บริเวณที่ผู้ประกอบการควรพิจารณาวางหน่วยกู้ภัยไว้ ได้แก่ ช่วงกึ่งกลางของเส้นทางล่องแก่ง โดยเฉพาะบริเวณแก่งซาง และแก่งโสภาราม ซึ่งมีระดับความยากถึง 5 นับเป็นจุดเสี่ยงอันตรายแก่กลุ่มล่องแก่ง ประกอบกับตำแหน่งบริเวณฝั่งน้ำของแก่งซาง และแก่งโสภาราม อยู่ใกล้ถนน สามารถเคลื่อนย้ายผู้ประกอบการที่ประสบอุบัติเหตุส่งต่อไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุดได้รวดเร็ว

6.6.3 การจัดส่งต่อผู้ประกอบการที่ประสบอุบัติเหตุไปโรงพยาบาลจากการที่ผู้ประกอบการได้วางตำแหน่งของหน่วยกู้ภัยประจำจุดกึ่งกลางของเส้นทางล่องแก่งน้ำเชี่ยว หากนักท่องเที่ยวประสบอุบัติเหตุตามแนวเส้นทางล่องแก่งตอนบนหรือตอนล่าง หน่วยกู้ภัยสามารถเดินทางเข้าไปช่วยเหลือได้ทันที แต่ทั้งนี้ผู้ประกอบการจะต้องจัดวิทยุสื่อสารเคลื่อนที่ประจำทั้งที่หน่วยกู้ภัย บุคลากรล่องแก่งหรือฝ่ายอื่น ๆ เพื่อได้แจ้งข่าวสารได้รวดเร็ว

เมื่อหน่วยกู้ภัยสามารถช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ประสบอุบัติเหตุจากการล่องแก่งน้ำเชี่ยว อาจพิจารณาความรุนแรง อาการบาดเจ็บที่ได้รับ และสามารถส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด ดังนี้

- 1) โรงพยาบาลอำเภอวังทอง (กรณีที่ผู้ป่วยประสบอุบัติเหตุอาการไม่รุนแรงมากนัก) ตั้งอยู่บนถนนสาย 12 ก่อนถึงอำเภอวังทอง ห่างจากพื้นที่ล่องแก่งในระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง 15-20 นาที

- 2) โรงพยาบาลพระพุทธชินราช อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (ในกรณีที่ผู้ประสบอุบัติเหตุอาการบาดเจ็บหนักมาก) โรงพยาบาลอยู่ในเขตตัวเมืองพิษณุโลก ห่างจากพื้นที่ล่องแก่ง 40-45 กิโลเมตร ใช้เวลาการเดินทาง 25-30 นาที

ในประเด็นการส่งต่อผู้ป่วยหรือผู้ประสบอุบัติเหตุจากการล่องแก่งน้ำเข็กดังกล่าว หน่วยกู้ภัยจะต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมทั้งบุคลากรและยานพาหนะไว้ตลอดเวลาที่มีกิจกรรมล่องแก่ง

6.7 ผู้ประกอบการในพื้นที่-ความเห็นและข้อเสนอแนะบางประการ

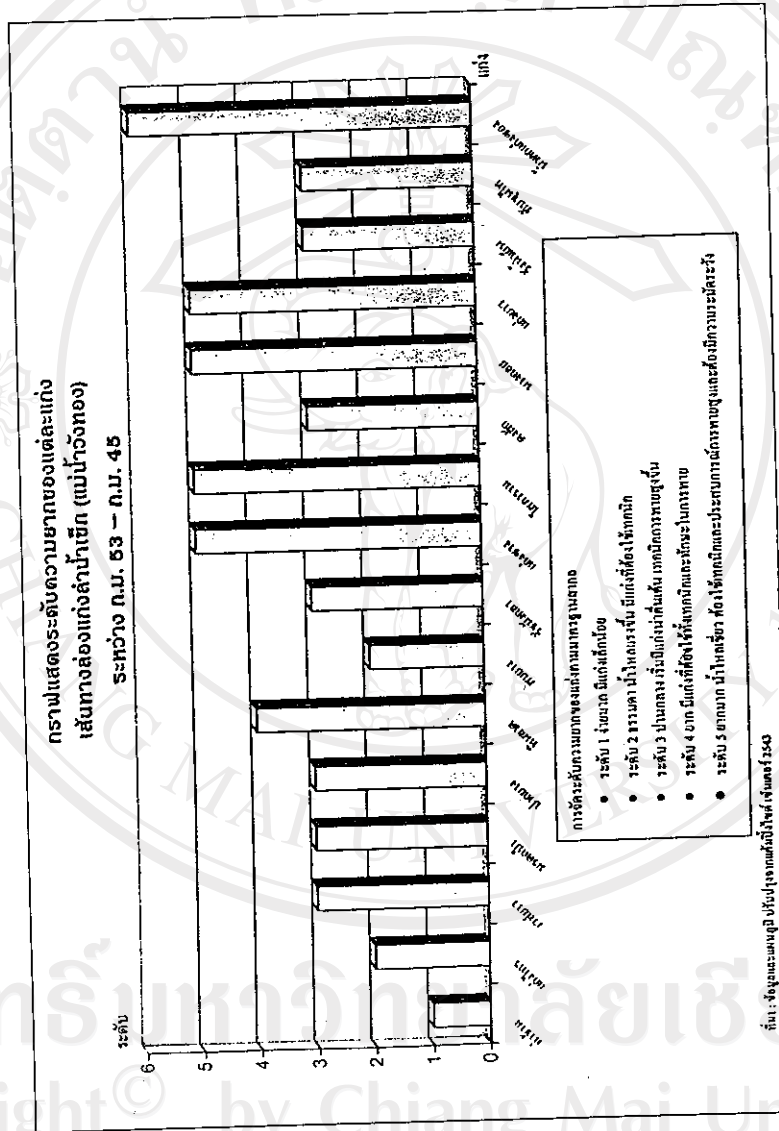
ผู้ประกอบการประกอบด้วย

- (1) แค้มป์ไซด์ เซ็นเตอร์
453/110 ถนนจรัลสนิทวงศ์ 79 แขวงบางพลัด
กรุงเทพฯ โทร. (02) 433-2760, 435-3907
Fax : (02) 433-9660
- (2) บริษัท ป็อบ ทัวร์ หรือติดต่อผ่านบ้านเขาวงกตนานาชาติ
พิษณุโลก
38 ถนนสนามบิน อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000
โทร. (055) 242060 Fax : (055) 210864
- (3) พนาวัลย์รีสอร์ท
ต.ทรัพย์ไพรวัลย์ อ.วังทอง จ.พิษณุโลก
โทร. (055) 293-040
- (4) บริษัทเนเจอร์โทรค จำกัด
โทร. (02) 585-7400, 911-0449

ข้อคิดเห็นบางประการของผู้ประกอบการ

- 1) ปัญหาการจัดการ มีการแข่งขันกันมากขึ้น มีการตัดราคา ให้บริการต่ำกว่ามาตรฐาน
- 2) ผู้ประกอบการบางรายขาดความรู้ ความเข้าใจ อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวได้
- 3) จำเป็นต้องมีป้ายเตือนอันตรายแก่ประชาชนทั่วไปถึงการลงเล่นน้ำตามแก่งต่าง ๆ
- 4) ควรมีการจัดตั้งชมรมขึ้นดูแลและควบคุมกันเอง
- 5) ปัญหาองค์กร (อบต.) และประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมน้อย
- 6) ขาดข้อมูลสภาพแวดล้อมที่ทันเหตุการณ์โดยเฉพาะข่าวเกี่ยวกับภูมิอากาศ (ปริมาณฝนตก)
- 7) ปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ปัญหามลภาวะขยะและสิ่งปฏิกูลบริเวณสองฝั่ง และในลำน้ำ

ภาพที่ 6.2 กราฟแสดงระดับความยากของแต่ละแก่ง
เส้นทางสองแก่งลำน้ำเข็ก (แม่น้ำวังทอง)

6.8 ตัวอย่างโปรแกรมล่องแก่งน้ำเข็ก

เวลา	รายการ
07.00 น.	ออกเดินทางจากที่พักในเมืองพิษณุโลก ไปยังอำเภอวังทอง
08.30 น.	ถึงจุด ณ ที่ลงเรือล่องแก่ง เตรียมพร้อมเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย เตรียมอุปกรณ์ล่องแก่ง ฟังคำบรรยาย สาธิตเกี่ยวกับการพายเรือ ความรู้เกี่ยวกับแก่งต่าง ๆ รวมทั้งการปฏิบัติตัวในเรือในน้ำ สัญญาณ คำสั่งต่าง ๆ
09.00 น.	เริ่มต้นการล่องแก่ง ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง
12.00 น.	สิ้นสุดการล่องแก่ง ปฏิบัติภารกิจส่วนตัว เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย และรับประทานอาหารกลางวัน
13.30 น.	เดินทางกลับพิษณุโลก เพื่อไปท่องเที่ยวบริเวณอื่นตามโปรแกรมต่อไป

6.9 การออกแบบองค์ประกอบทางภูมิทัศน์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย

ปัจจุบันรูปแบบของสังคมเมืองที่เน้นการพัฒนาทางวัตถุที่ทำให้มนุษย์ห่างไกลจากธรรมชาติซึ่งเป็นที่มาของสรรพชีวิต ทำให้มนุษย์มีความต้องการที่จะกลับเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติอีกครั้งโดยการสร้างกิจกรรมที่ทำหายและใกล้ชิดกับธรรมชาติที่สุด ดังนั้นลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพที่สวยงาม เช่น ภูเขา ที่ราบ ทะเล หรือแม่น้ำ ผนวกกับความอยากรู้และความต้องการเอาชนะของมนุษย์ เป็นการกำเนิดของการท่องเที่ยวในรูปแบบของการผจญภัย

6.9.1 ความต้องการพื้นฐานของการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย

นักท่องเที่ยวประเภทผจญภัยจะมีความต้องการต่างจากนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปเพราะลักษณะและรูปแบบการท่องเที่ยวจำเป็นจะต้องอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะประเภทการท่องเที่ยว ดังนี้

- การเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยว

ทางเดิน ถนน ทางลาด บันได และสะพาน จำเป็นต้องคำนึงถึง ขนาด วัสดุ และรัศมีวงเลี้ยวที่เหมาะสมกับขนาดของยานพาหนะ และมีการออกแบบพิเศษสำหรับบริการผู้พิการอีกด้วย ตลอดจนที่จอดรถที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ เช่นเดียวกันกับในกรณีที่เป็นท่าจอดขึ้นหรือลงเรือ

- แหล่งท่องเที่ยว

พื้นที่มีความเหมาะสม ตอบรับกับกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแต่ละประเภท และการใช้พื้นที่หรือการถือครองจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

- ทักษะและความรู้ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมในการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย

มีศูนย์ให้ข้อมูล ความรู้ และทักษะที่ใช้ในการท่องเที่ยว โดยมีการอบรมจากมัคคุเทศก์ที่มีความรู้เฉพาะทาง และความชำนาญในพื้นที่

- อุปกรณ์การท่องเที่ยวและอุปกรณ์นิรภัยที่ได้มาตรฐาน

อุปกรณ์ทุกชิ้นจะต้องได้มาตรฐานในการใช้งานและการป้องกันภัย และจำเป็นจะต้องมีโรงจัดเก็บ และมีการซ่อมบำรุงอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ

- **มาตรการการป้องกันอุบัติเหตุ การกู้ภัย และการปฐมพยาบาล**

มัคคุเทศและผู้ประกอบการต้องมีการเตรียมการในเรื่องของปฐมพยาบาลและการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ในกรณีที่ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ทั้งทางบกและทางน้ำ จึงจำเป็นจะต้องมีลานสำหรับจอดเฮลิคอปเตอร์ในกรณีที่เกิดจำเป็น

- **ที่พัก**

มีความเหมาะสมและทางเลือกให้ผู้บริโภคเช่น ขนาดและชนิดของห้อง และมีการจัดภูมิทัศน์อย่างเหมาะสมกับพื้นที่

- **ระบบสาธารณูปโภค และสุขาภิบาล**

มีความพร้อมในเรื่องของไฟฟ้า ประปาในพื้นที่ มีบริการทางด้านห้องสุขาที่เหมาะสมกับความต้องการและมีการบำบัดของเสียอย่างถูกวิธีก่อนจะปล่อยลงสู่พื้นที่ธรรมชาติ

6.9.2 ปัญหาเชิงสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรมที่พบ

ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย

โดยการสังเกตจากการออกสำรวจพื้นที่ และพูดคุยกับนักท่องเที่ยวตลอดจนผู้คนในพื้นที่พบว่า ทั้งนักท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวประสบกับปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

- **เกิดความสับสนและความไม่เหมาะสมในการใช้พื้นที่**

- การบอกทิศทางภายในพื้นที่

ภายในพื้นที่ไม่มีการจัดทำป้ายบอกทาง และรายละเอียดของพื้นที่ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- ตำแหน่งการใช้สอยของพื้นที่ไม่ชัดเจน
ขาดการวางผังการใช้พื้นที่ และการวางตำแหน่งของอาคารที่มีประโยชน์ใช้สอยไม่สอดคล้องกัน ในข้อนี้อาจนำมาซึ่งมลภาวะทางสายตา และเสียงได้

- การสัญจรภายในพื้นที่ไม่สะดวก และไม่เป็นระเบียบ
การจัดวางทางสัญจรขาดความต่อเนื่อง ไม่สามารถรองรับการจราจรในพื้นที่ และความลาดชันที่ไม่เหมาะสมกับการสัญจร

● **ขาดความปลอดภัยในการใช้พื้นที่**

- ขาดการคำนึงในเรื่องของความปลอดภัยในการใช้อาคารและพื้นที่

นอกจากการจัดตั้งหน่วยรักษาการณ์แล้ว การจัดระบบอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยในอาคารด้วยเช่นระบบดับเพลิง และเครื่องตรวจจับควันหรือความร้อน ตลอดจนการออกแบบและให้แสงสว่างในพื้นที่ที่ช่วยลดอัตราการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่

● **ขาดความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่**

- ไม่มีการนำเอกลักษณ์ของพื้นที่มาใช้

เช่น การดำเนินวิถีชีวิตตามรูปแบบและวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้คนในพื้นที่ การใช้วัสดุพื้นถิ่นมาประกอบหรือประดับโครงการ และการใช้พืชพรรณที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือการนำรูปแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาใช้ออกแบบโครงการ

- บรรยากาศของพื้นที่ถูกทำลาย

กิจกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว หรือส่วนใช้สอยภายในโครงการเป็นตัวทำลายบรรยากาศ

● อาคารและพื้นที่ไม่ตอบรับกับสภาพภูมิอากาศ

- ขาดการออกแบบที่คำนึงถึงสภาพภูมิอากาศในบริเวณ ตลอดจนสภาพภูมิประเทศในพื้นที่ ทำให้การวางผังโครงการและสถาปัตยกรรมไม่ตอบรับกับสภาพแวดล้อม ทั้งนี้อาจเกิดจากการลอกรูปแบบสถาปัตยกรรมของต่างประเทศซึ่งเหมาะสมกับต่างประเทศ ทำให้มีผลในเรื่องของการระบายอากาศ และการเปิดรับช่องแสง

- ขาดการออกแบบโครงสร้างทางภูมิสถาปัตยกรรมที่ช่วยบรรเทาการเปลี่ยนแปลง และภัยทางธรรมชาติ

ไม่มีการใช้กำแพงกันดินที่สามารถระบายน้ำทำให้เกิดการพังทลายของดิน และการจัดระบบการระบายน้ำผิวดิน ตลอดจนการขุดและตัดพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

- การวางตำแหน่งองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่ไม่เหมาะสม

การออกแบบการวางผังวัสดุพืชพรรณอย่างไม่เหมาะสมมีผลทำให้อาคารหรือพื้นที่มีอุณหภูมิสูงขึ้นเพราะอาจจะขวางทางลมประจำถิ่น หรือการวางสระน้ำในทิศตะวันตกของอาคารหรือพื้นที่อาจทำให้อาคารได้รับแสงสะท้อนซึ่งสร้างความรำคาญให้แก่ผู้ใช้ได้ และการกำหนดความลึกสระน้ำกลางแจ้งที่อยู่ใกล้อาคารหรือพื้นที่ก็มีผลต่ออุณหภูมิเช่นกัน หากความลึกของสระน้ำน้อยกว่า 1.00 เมตรจะไม่สามารถกระจายและลดอุณหภูมิได้ เนื่องจากแสงสามารถส่องถึงพื้นสระทำให้ความร้อนสะสมที่ก้นสระ

- อาคารและพื้นที่ไม่ส่งเสริมการประหยัดพลังงาน
  - เป็นผลกระทบจากการออกแบบ และการเลือกใช้วัสดุที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ส่งผลให้ต้องใช้พลังงานไฟฟ้ามากขึ้น สาเหตุจากการออกแบบที่บกร่องในเรื่องของการระบายอากาศทำให้ต้องติดเครื่องปรับอากาศ หรือมีแสงธรรมชาติในอาคารน้อยทำให้ต้องเปิดไฟให้แสงสว่าง
  - การเลือกใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่เก่า และไม่ประหยัดไฟ เป็นเหตุให้สิ้นเปลืองการใช้ไฟฟ้ามากขึ้น รวมถึงต้องมีการซ่อมบำรุงหรือเปลี่ยนบ่อยครั้ง และยังเป็นต้นเหตุของอัคคีภัยอีกด้วย
- ไม่นอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - ผลกระทบของการจัดทำโครงการและการดำเนินงาน ในการก่อสร้างโครงการอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้เช่นเศษวัสดุและสารเคมีที่ใช้ในการก่อสร้าง ตลอดจนการปรับสภาพพื้นที่ที่มีการตัดทำลายพืชพรรณและภูมิลักษณะของพื้นที่ และที่เป็นปัญหาของโครงการส่วนใหญ่คือการกำจัดของเสียไม่ว่าจะเป็นน้ำเสียหรือขยะ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่และอาจทำลายความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ในที่สุด
- พื้นที่ขาดลักษณะเชิงสุนทรียภาพที่ดี
  - รูปทรงของอาคารหรือโครงสร้างใช้สอยอื่น ๆ ที่สร้าง ความไม่เข้ากันกับพื้นที่ ความสูงและรูปทรงของอาคารไม่เข้ากับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ทำให้พื้นที่ขาดความเป็นธรรมชาติ และทำลายเอกลักษณ์ของพื้นที่

- สีของอาคารหรือโครงสร้างใช้สอยอื่นๆ
สีที่ไม่เข้ากับสภาพแวดล้อม นอกจากนั้นแล้วสีที่มีความเข้มและจัด ยังเพิ่มอุณหภูมิให้กับอาคารได้อีก ในส่วนของโครงสร้างเองหากไม่มีการออกแบบและจัดการที่ดีเช่นระบบไฟฟ้า เสาและสายไฟฟ้าสามารถส่งผลให้ความสวยงามของพื้นที่ลดลงด้วยความไม่เป็นระเบียบของการเดินระบบไฟฟ้า
- การเลือกใช้วัสดุพืชพรรณ และโครงสร้างองค์ประกอบภูมิสถาปัตยกรรม ที่สร้างความไม่เข้ากันกับพื้นที่
วัสดุพืชพรรณที่ใช้ไม่เข้ากับพรรณไม้ที่มีอยู่เดิมในบริเวณทำให้เกิดความขัดแย้งทางภูมิทัศน์ ยกเว้นส่วนพื้นที่ที่ต้องการสร้างจุดสนใจหรือการตกแต่งสถานที่เพื่อจัดงานชั่วคราว
- ขาดการดูแลรักษาพื้นที่โครงการ
หลังจากที่โครงการดำเนินไปได้ระยะเวลาหนึ่งแล้ว ขาดการดูแลรักษาไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ที่ขาดการตัดแต่ง กำจัดโรคและแมลง จนอาจกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์หรือที่อยู่อาศัยของสัตว์ที่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้โครงการ

- 6.9.3 ข้อคำนึงในการพัฒนาและออกแบบองค์ประกอบทางภูมิทัศน์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย
- ข้อคำนึงในการพัฒนาและออกแบบองค์ประกอบทางภูมิทัศน์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย สรุปได้ดังนี้
- 1) การออกแบบโครงการและองค์ประกอบของโครงการจะต้องเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental friendly)

ทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผนการใช้ที่ดิน การก่อสร้างงานสถาปัตยกรรม และการใช้งานของโครงการจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การทำลายระบบนิเวศน์ทั้งพืชและสัตว์ในโครงการ หรือการสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เข้ากับสภาพแวดล้อมเดิม

2) คำนึงถึงเรื่องการประหยัดพลังงาน
(Energy conservation)

นำข้อมูลสภาพทางภูมิศาสตร์ และภูมิอากาศของพื้นที่มาเป็นข้อคำนึงในการออกแบบวางผังโครงการและงานสถาปัตยกรรมที่เข้ากับสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ยังต้องมีการเลือกใช้วัสดุในการก่อสร้างและอุปกรณ์ที่ประหยัดพลังงานไฟฟ้า เช่น ควบคุมกันความร้อน และหลอดประหยัดไฟ

3) การออกแบบระบบและโครงสร้างสาธารณูปโภคที่เหมาะสม (Appropriateness of infrastructure design)

ทางเดิน ถนน ทางลาด บันได สะพาน ระบบไฟฟ้าและประปา ระบบสุขาภิบาล รวมถึงป้ายบอกรายละเอียดในพื้นที่จะต้องมีขนาดและสัดส่วนที่เหมาะสมกับโครงการ สามารถตอบสนองผู้ใช้โครงการได้ และไม่มีผลในแง่ลบต่อทัศนียภาพในและภายนอกโครงการ

4) การออกแบบทางสายตาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
(Visual Appropriateness for environmental design)

ตำแหน่งของการวางโครงการจะต้องไม่มีอิทธิพลต่อภูมิทัศน์ ในพื้นที่ เช่นขนาดหรือความสูงของอาคารที่บดบังทัศนียภาพในบริบทของพื้นที่ บางครั้งยังส่งผลถึงกับทำลายทัศนียภาพ นอกจากนี้ภายในโครงการเองยังต้องคำนึงถึงการวางตำแหน่งของแต่ละอาคารให้มีความเรียบง่ายเพื่อความเข้าใจในการใช้พื้นที่ในส่วนต่าง ๆ วัสดุ

และสิ่งที่ใช้ในโครงการก็ควรจะมีการเลือกใช้ให้เหมาะสมมิเช่นนั้นก็จะสร้างความแตกต่างและไม่เข้ากันกับสภาพพื้นที่

5) *คำนึงถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ (Cultural authenticity concerned)*

การนำวัสดุพื้นถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม และสถาปัตยกรรม มาใช้ในโครงการเพื่อดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ในพื้นที่ เพราะความมีเอกลักษณ์ในพื้นที่เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะได้เห็นความแตกต่างจากที่ที่ตัวเองจากมา หากการพัฒนาพื้นที่ทำขึ้นเพื่อเอานักท่องเที่ยวโดยใช้นำรูปแบบของต่างถิ่นมาออกแบบ ก็จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวในทุก ๆ จังหวัดเหมือนกันหมด คือขาดความเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ และทำให้ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

6) *คำนึงถึงสวัสดิภาพและความปลอดภัย (Health and safety)*

การออกแบบพื้นที่โดยจัดห้องพยาบาล หน่วยรักษาความปลอดภัย และบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการวางอุปกรณ์ ระบบรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุ

7) *ดำเนินการออกแบบควบคุมงานโดยผู้ชำนาญเฉพาะทางและความร่วมมือจากชุมชน (Specialist and community involvement)*

ในการจัดทำโครงการควรจะเป็นการร่วมมือกันระหว่างชุมชน และผู้ชำนาญเฉพาะทาง เช่น นักสิ่งแวดล้อม ภูมิสถาปนิก สถาปนิก วิศวกรโยธา และวิศวกรสุขาภิบาล เป็นต้น มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ออกแบบ และควบคุมการก่อสร้างเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดและส่งกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด

6.10 รูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและอาคารบริเวณที่หิงมิในแหล่งท่องเที่ยวล่องแก่งน้ำเข็ก

พิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สร้างเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 15 สมัยขอมมีอำนาจปกครองแถบนี้ แต่เดิมมีชื่อเรียกว่า "เมืองสองแคว" เนื่องจากเมืองนี้ตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำน่านและแม่น้ำแควน้อย (ที่ตั้งของวัดจุฬามณีในปัจจุบัน) จังหวัดพิษณุโลก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 377 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 10,815 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศมีภูเขาและที่ราบสลับป่าไม้ในเขตตะวันออก นอกนั้นเป็นที่ราบลุ่มอยู่โดยทั่วไป และมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 2 สาย คือ แม่น้ำน่านและแม่น้ำยม แบ่งการปกครอง ออกเป็น 9 อำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภอวังทอง อำเภอพรหมพิราม อำเภอบางระกำ อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอนครไทย อำเภอวัดโบสถ์ อำเภอชาติตระการ อำเภอเนินมะปราง

ล่องแก่งเรือยาลำน้ำเข็ก เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ด้วยความตื่นเต้นสนุกสนาน และยังได้รับความเพลิดเพลินจากการชมธรรมชาติอันสวยงาม ลำน้ำเข็กมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านอำเภอเขาค้อ ไหลผ่านอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ผ่านชั้นหินลดระดับเป็นน้ำตกศรีดิษฐ์และน้ำตกแก่งโสภา น้ำตกปอย น้ำตกแก่งซอง และน้ำตกวังนกแอ่น ไหลผ่านอำเภอวังทองไปรวมกับแม่น้ำน่านที่อำเภอบางกระทุ่ม เป็นลำน้ำที่ไม่ใหญ่นัก แต่มีเกาะแก่งมากมายตลอดลำน้ำอันคดเคี้ยวไปมา และลดหลั่นเป็นชั้นมีชั้นต่าง ๆ เป็นระยะ ช่วงเวลาที่นิยมล่องแก่งอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายน-ตุลาคม ซึ่งมีปริมาณน้ำมากระดับน้ำสูง และกระแสน้ำก็รุนแรงตามไปด้วย

การล่องเริ่มจากบ้านปากยาง ตำบลทรัพย์ไพรวัลย์ ถึงน้ำตกแก่งของ ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร ใช้เวลาราว 2 ชั่วโมงครึ่ง มีความยากในการล่องตั้งแต่ระดับ 1-5

6.10.1 การสำรวจพื้นที่

การสำรวจพื้นที่แบ่งออกเป็น 4 จุดดังนี้

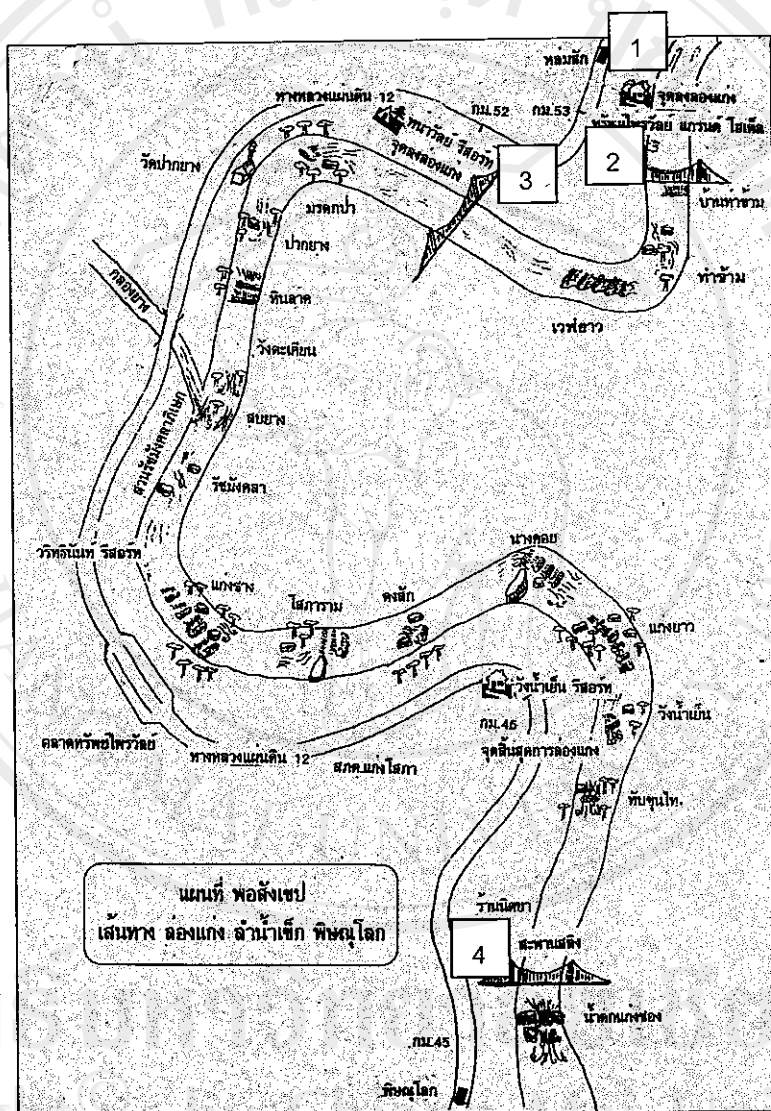
- 1) สวนรวบรวมพรรณไม้ งานจัดสวนป่าเขากระยาง อุทยานกรมป่าไม้เขตพิษณุโลก
- 2) ทรัพย์ไพรวัลย์ แกรนด์ โฮเต็ล แอนด์ รีสอร์ท
- 3) สะพานแขวน บ้านท่าข้าม
- 4) สะพานแขวน ร้านอาหารนิตยา

6.10.2 จุดประสงค์ในการสำรวจ

เพื่อวิเคราะห์หาความต้องการพื้นฐานขององค์ประกอบทางภูมิทัศน์ และการแก้ไขปัญหา โดยการใช้องค์ประกอบนั้นสำหรับการล่องแก่งและบริเวณพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

6.10.3 วิธีการสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอแนวทางการพัฒนา

ใช้ภาพถ่ายและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวจากสถานที่จริง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้ภาพถ่ายประกอบการวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของพื้นที่ หลังจากนั้นจะนำเสนอแนวทางการพัฒนาโดยใช้รูปเขียนรายละเอียดขององค์ประกอบทางภูมิทัศน์

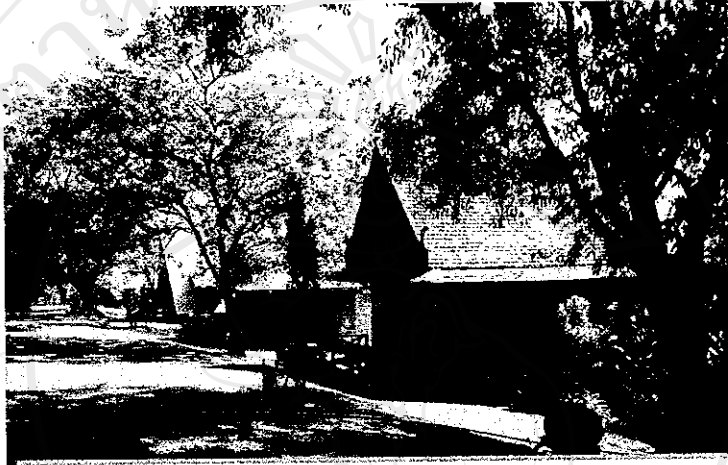
ภาพที่ 6.3 แผนที่แสดงจุดทำการสำรวจ

จุดที่ 1 สวนรวบรวมพรรณไม้ งานจัดสวนป่าเขากระยาง อุทยานธรรมชาติ
ป่าไม้เขตพิษณุโลก

ภาพที่ 6.4 แสดงทางเข้าด้านหน้าของสวนป่าเขากระยาง

สวนป่าเขากระยางเป็นจุดแรกที่ทำการศึกษา ใช้เวลาจากการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลจากในเมืองเป็นเวลา 1 ชั่วโมงโดยประมาณ ถนนเข้าสู่โครงการเป็นถนนดินลูกรัง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5 นาทีก็เข้าถึงโครงการพื้นที่จัดรมมีขนาดและความเหมาะสมกับโครงการ

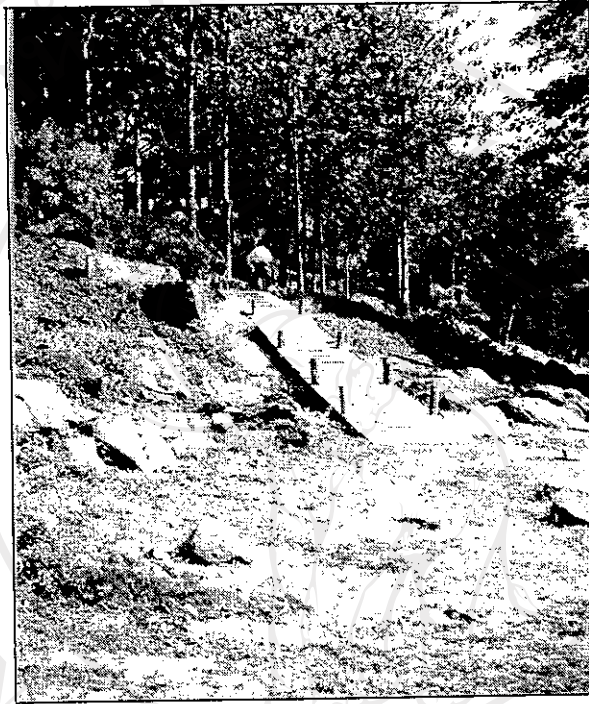
ภาพที่ 6.5 บ้านพักและร้านอาหาร

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย
Copyright - by Chiang Mai University
All rights reserved

การดูแลรักษาพื้นที่ บรยากาศ มีการบำรุงรักษาเป็นอย่างดี รูปแบบทางสถาปัตยกรรมมีความกลมกลืนกับพื้นที่ มีความเป็นเอกลักษณ์ และคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ การเลือกใช้วัสดุพื้นถิ่นเป็นสิ่งที่เพิ่มความมีเอกลักษณ์ให้กับพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 6.6 บ้านไต่และทางเดินลงสู่ลำน้ำเข็ก (1)

ภาพที่ 6.7 บันไดและทางเดินลงสู่ลำน้ำเข็ก (2)

เนื่องจากพื้นที่มีความต่างระดับมาก ในการออกแบบบันไดหรือทางลาดสิ่งที่จะต้องคำนึงก็คือราวจับ เวลาที่ใช้บันได หรือทางลาด และในการออกแบบควรมีชานพักเป็นระยะเพื่อลดอันตรายหากเกิดอุบัติเหตุ ส่วนทางลาดควรจะมีค่าองศาความลาดชันที่เหมาะสมเพื่อการสัญจร และ

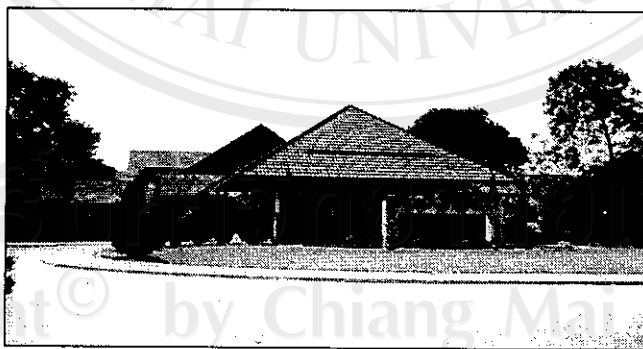
ชานถ่ายของ

ภาพที่ 6.8 ภาพหินตลิ่งที่ใช้ในกิจกรรมล่องแก่ง

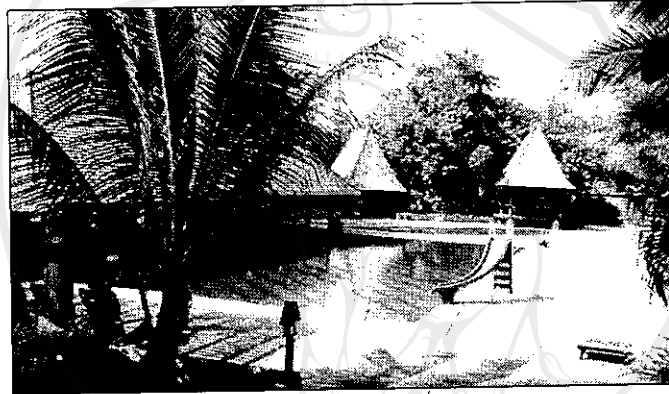
จากภาพถ่ายการนำเรือลงปล่องแก่งในขณะที่น้ำลดจะไม่ค่อยเกิดปัญหาเพราะมีพื้นที่ในการเตรียมตัวมาก หากแต่ในกรณีที่น้ำหลากทำเรือจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมอย่างปลอดภัย

จุดที่ 2 ทรัพย์ไพรวัลย์ แกรนด์ โฮลเดิล แอนด์ รีสอร์ท

ภาพที่ 6.9 ภาพทางเข้าในส่วนของโรงแรม

ใช้เวลาในการเดินทางจากจุดที่ 1 เป็นเวลา 5 นาที ถนนเข้าสู่โครงการเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นโครงการขนาดใหญ่ มีพื้นที่ทั้งหมด 932 ไร่ ในส่วนที่ใช้เป็นโรงแรมและรีสอร์ท มีเนื้อที่ 150 ไร่ เป็นโรงแรมระดับ 4 ดาว

ภาพที่ 6.10 สระว่ายน้ำของโรงแรม

ภาพที่ 6.11 บ้านพักในรีสอร์ท

การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและบ้านพักตอบสนองต่อภูมิอากาศ หลังคาของบ้านพักเป็นหลังคาทรงสูงสามารถระบายความร้อนได้ดี เลือกใช้วัสดุที่หาซื้อได้จากท้องถิ่น สี สัตสวณ และรูปทรงมีความกลมกลืนกับพื้นที่

ภาพที่ 6.12 การจัดภูมิทัศน์ภายในโครงการ

การจัดภูมิทัศน์ภายในโครงการ คำนึงถึงพืชพื้นถิ่นที่มีอยู่เดิม และการเลือกใช้วัสดุพืชพรรณที่กลมกลืนกับพื้นที่ ตลอดจนการปลูกไม้ น้ำเพื่อเป็นการเพิ่มอากาศให้กับสระน้ำที่น้ำนิ่งอีก แต่การจัดวางสระน้ำ ใกล้กับอาคารอาจจะมีผลกระทบในเรื่องของแสงสะท้อน และการสะสม อุณหภูมิของน้ำ ที่จะทำให้อุณหภูมิของน้ำสูงขึ้น การแก้ไข สามารถทำได้โดยใช้ร่มเงาของต้นไม้ และการใช้ไม้ไผ่มาปลูกปกคลุมพื้นที่ผิวน้ำ

ภาพที่ 6.13 ภาพบริเวณที่ใช้เป็นจุดล่องแก่ง

ดังที่เห็นในภาพในการนำเรือลง และขึ้นจากลำน้ำจำเป็นจะต้อง มีบันได ทางลาด หรือท่าเรือ เพราะระดับน้ำมีการเปลี่ยนแปลง ในภาพ ระดับน้ำกับตลิ่งมีความต่างระดับ 1.00 เมตร ในตอนนี่จึงเป็นการลำบาก ที่จะนำเรือทั้งลงไปและขึ้นมา

จุดที่ 3 สะพานแขวน บ้านท่าข้าม

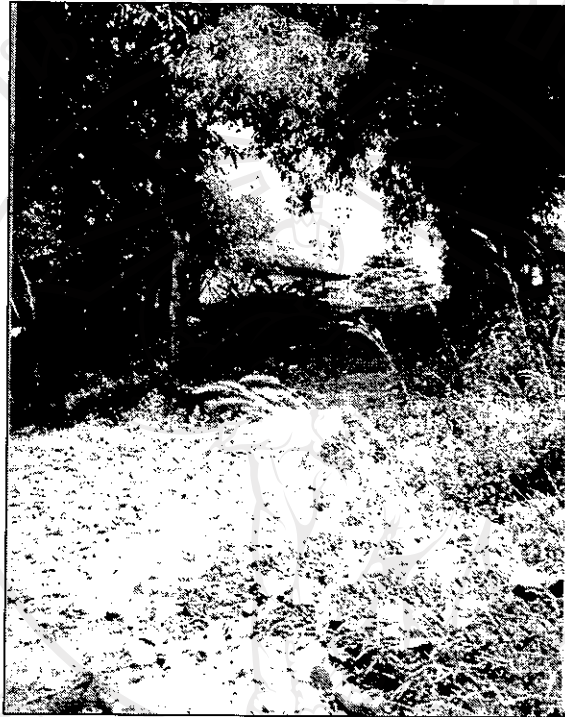

ภาพที่ 6.14 จุดที่ใช้น้ำเรือลงปล่องแก๊ส

ใช้เวลาในการเดินทางจากจุดที่ 2 เป็นเวลา 5 นาที จากภาพ จะเห็นว่าจุดที่น้ำเรือลงจะถูกน้ำท่วมจนเหลือพื้นที่เพียงเล็กน้อยในฤดู น้ำหลาก อาจไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้ได้ และยังง่ายต่อการเกิดอุบัติเหตุในการลื่นไถลตกลงไปน้ำได้

ภาพที่ 6.15 ลานดินที่ใช้เป็นท่าเรือ

ภาพที่ 6.16 ทางลง

ทางลงที่เป็นผิวดิน ดังที่กล่าวไปแล้วในเรื่องของอุบัติเหตุ และ
อาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างเมื่อถูกน้ำในลำน้ำและน้ำผิวดินกัดเซาะ

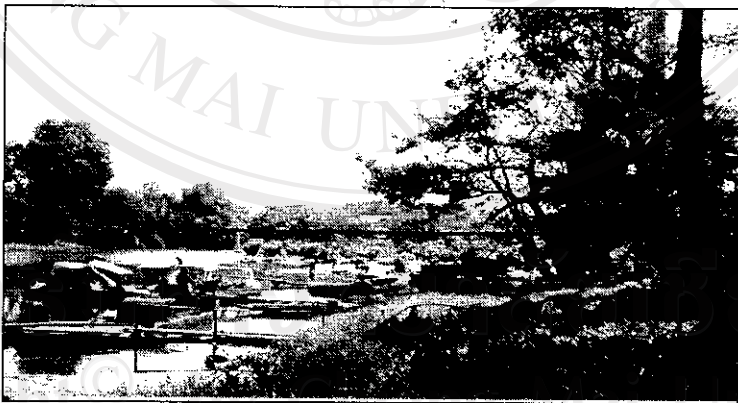
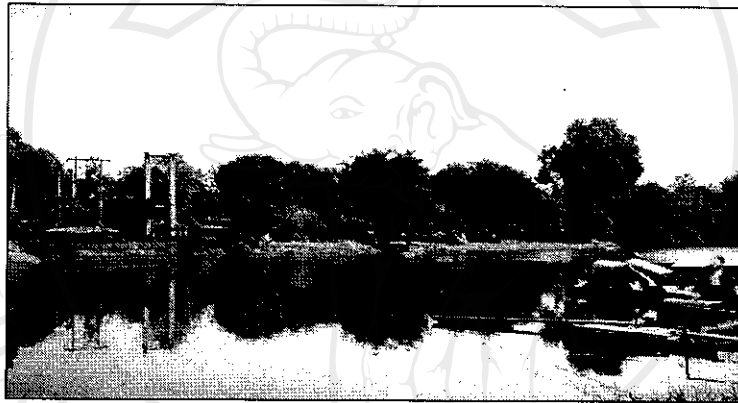
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

จุดที่ 4 สะพานแขวน ร้านอาหารนิตยา

ภาพที่ 6.17 ถนนเข้าสู่พื้นที่ และทางเดินภายในพื้นที่

ใช้เวลาในการเดินทางจากจุดที่ 3 เป็นเวลาประมาณ 30 นาที จะเห็นได้ว่าถนนเข้าสู่โครงการมีวงโค้งที่แคบ จึงเลี้ยวยาก และเป็นถนนดินลูกรัง อาจไม่สะดวกในฤดูฝน และตลิ่งที่เป็นดินอาจต้องใช้โครงสร้างช่วยยึดการพังทลายของตลิ่ง

ภาพที่ 6.18 จุดสิ้นสุดของการล่องแก่งลำน้ำเข็ก

เนื่องจากเป็นจุดสิ้นสุดในการส่องแก่ง เพราะจะมีน้ำตกแก่งของ อยู่ถัดไป ดังนั้นจึงควรมีท่าจอดเทียบแพหรือเรือที่สามารถขนแพขึ้นรถ เพื่อนำกลับไปยังจุดส่องแก่งต่าง ๆ

6.10.4 สรุปปัญหาและแนวทางการแก้ไข

จากการเก็บข้อมูลทั้ง 4 จุด มีความต้องการในการออกแบบ องค์ประกอบทางภูมิทัศน์เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

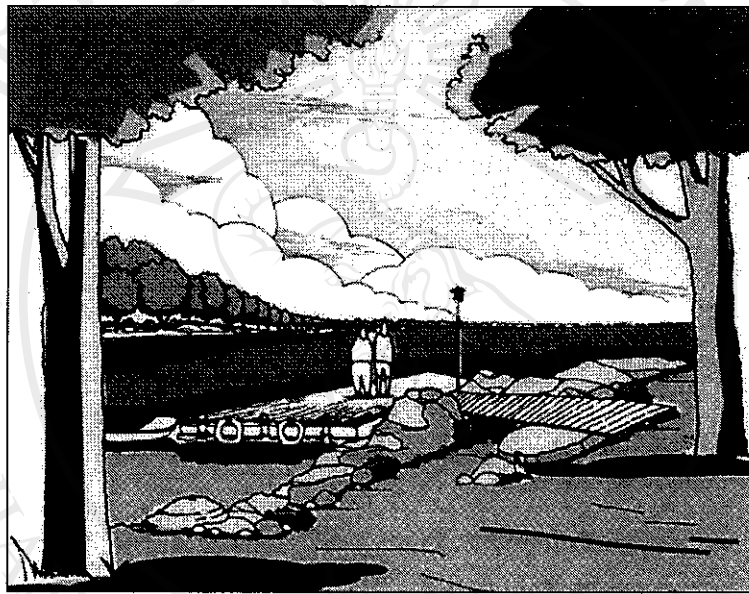
- ท่าเรือ ที่สามารถใช้ได้ทั้งฤดูน้ำหลากและน้ำลด
- ตลิ่ง ที่สามารถทนแรงกัดเซาะของน้ำ
- บันได ที่มีราวจับ รูปแบบ และขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่
- ทางลาด ที่มีความลาดชันที่เหมาะสม
- ถนน ที่มีวงเลี้ยว และขนาดที่สัญจรได้สะดวก

ในการวิเคราะห์ปัญหาในทุกพื้นที่ สิ่งที่ต้องมีในทุกพื้นที่ คือ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งจะต้องดำเนินการโดยความร่วมมือกันของ คนในพื้นที่ และจะต้องมีประโยชน์ใช้สอยต่อไปนี้

- เป็นศูนย์ให้ข้อมูล ความรู้ และรายละเอียดในการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่
- เป็นศูนย์อบรม และฝึกซ้อม เพื่อสร้างความชำนาญก่อนจะออกไปท่องเที่ยว
- เป็นศูนย์รักษาความปลอดภัย และบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่
- ใช้ข้อความในการพัฒนาและออกแบบองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ ประกอบการออกแบบศูนย์ฯ
- เป็นศูนย์ที่ออกแบบโดยผู้ชำนาญเฉพาะทาง คือ สถาปนิก และวิศวกรที่มีใบอนุญาตประกอบอาชีพ

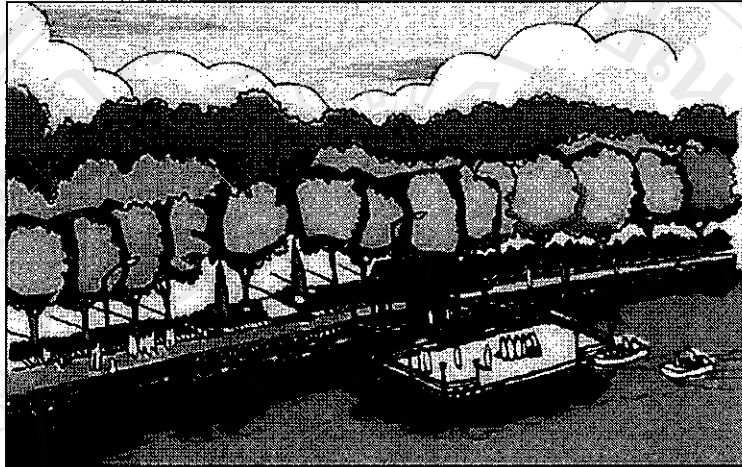

6.11 แนวทางการออกแบบ และตัวอย่างองค์ประกอบภูมิทัศน์

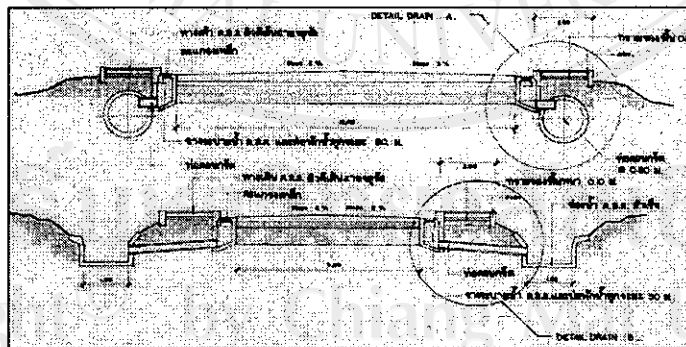
ภาพที่ 6.19 ตัวอย่างท่าเรือขนาดเล็ก

ทัศนียภาพแสดงตัวอย่างท่าเรือขนาดเล็กที่สามารถใช้เวลา
น้ำขึ้นและลด เชื่อมต่อกับพื้นที่โดยทางลาด

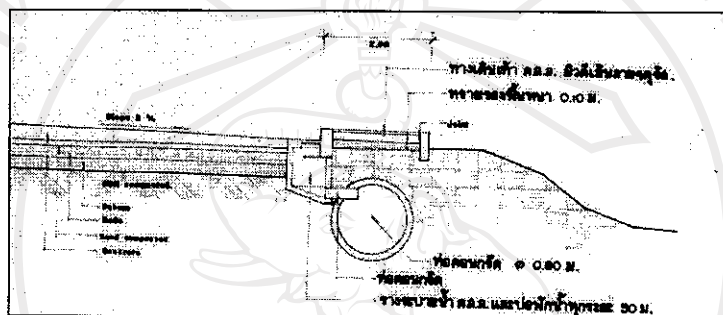
ภาพที่ 6.20 ตัวอย่างเรือนาดกลาง

ทัศนียภาพแสดงตัวอย่างท่าเรือนาดกลางที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปริมาณที่มากขึ้น เชื่อมต่อกับศาลาโดยทางลาด สามารถใช้ได้ทั้งฤดูน้ำหลากและน้ำลด

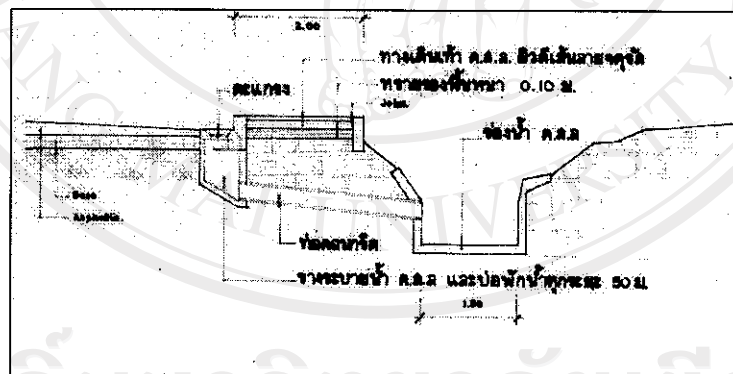

ภาพที่ 6.21 รูปตัดถนนที่มีรางระบายน้ำ

รูปตัดถนนที่มีรางระบายน้ำ สามารถปรับเปลี่ยนทั้งขนาดรวมทั้งวัสดุเพื่อให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

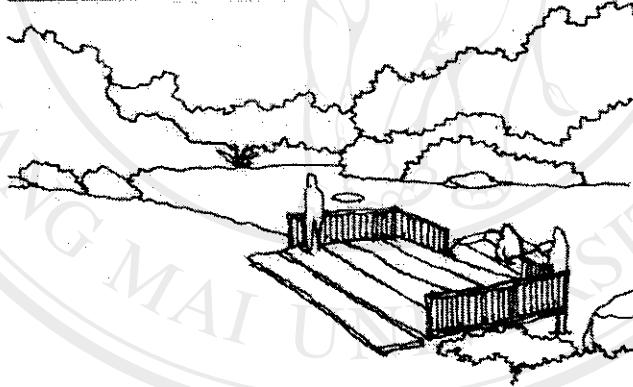

ภาพที่ 6.22 รูปตัดขยายการระบายน้ำของถนนแบบฝังท่อ

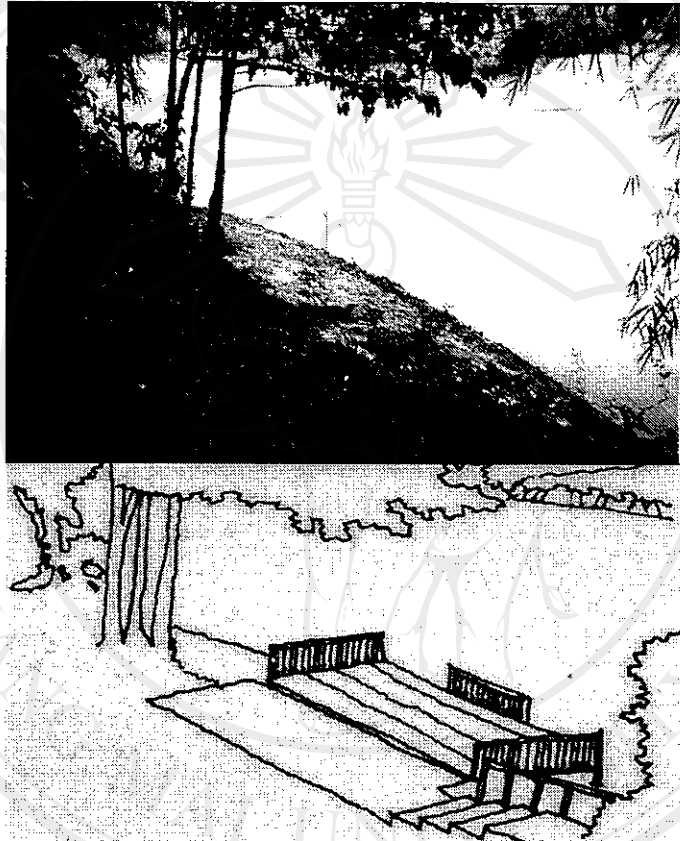
ภาพที่ 6.23 รูปตัดขยายการระบายน้ำของถนนแบบร่องน้ำ

6.12 แนวความคิดในการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมประกอบพื้นที่

ภาพที่ 6.24 การออกแบบท่าเรือ (1)

ในการออกแบบท่าเรือสิ่งที่สำคัญที่สุดคือต้องเป็นไปตามกฎ
กระทรวง ฉบับที่ 63 และ 64 (พ.ศ. 2537) และต้องผ่านการอนุญาตให้
ก่อสร้างจากกรมเจ้าท่าก่อน

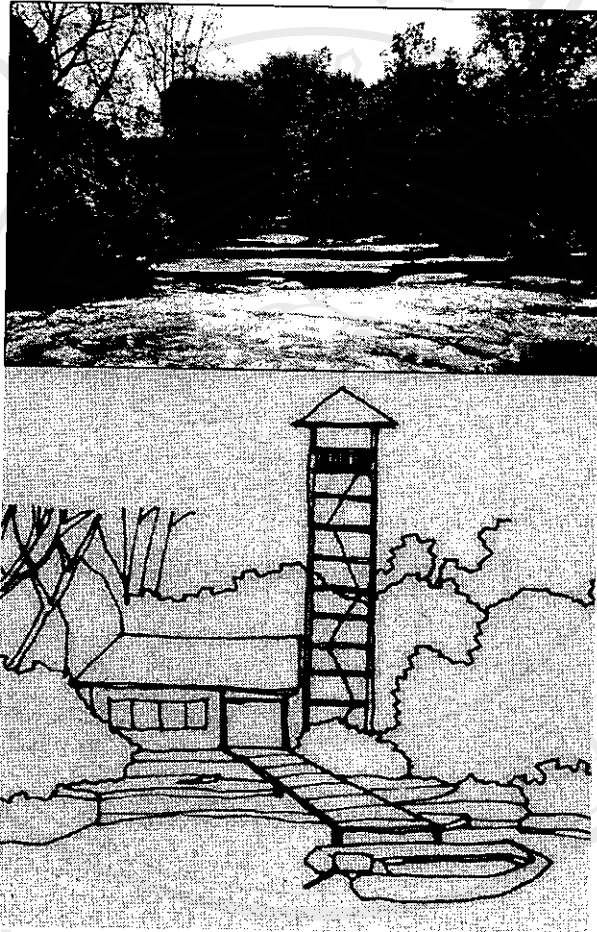
ภาพที่ 6.25 การออกแบบท่าเรือ (2)

รูปแบบของท่าเรือขึ้นอยู่กับชนิดและขนาดของเรือ รวมถึงปริมาณผู้ใช้ ในการออกแบบทุกครั้งต้องผ่านการออกแบบและคำนวณโครงสร้างโดยวิศวกรโยธาที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

ภาพที่ 6.26 การออกแบบบันไดบนความลาดชันของพื้นที่

ทัศนียภาพการออกแบบบันไดบนความลาดชันของพื้นที่
เพื่ออำนวยความสะดวกในการสัญจร และชนของต่าง ๆ

ภาพที่ 6.27 การออกแบบศูนย์บรรเทาสาธารณภัย

ทัศนียภาพการออกแบบศูนย์บรรเทาสาธารณภัยระหว่าง
เส้นทางคลองแก่ง ที่ติดต่อกับจุดปล่อยเรือโดยวิทยุ และมีเรือกู้ภัยไว้
พร้อมสำหรับการกู้ภัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กุลธิดา สืบหล้า. "แม่จริม ศรีน่าน อุทยานฯ แห่งชีวิต". วารสาร อสท. ฉบับที่ 4 ปีที่ 40 พฤศจิกายน 2542.
- เดชา บุญค้ำ. การวางผังบริเวณ. ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- บุรณพิตร พยัคฆ์ขาม. "สายน้ำแห่งเมืองไทย", ใน วารสาร TRIPS. ปีที่ 3 ฉบับที่ 34 สิงหาคม 2542.
- ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คู่มือพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยว. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2531.
- ศิริชัย หงษ์วิทย์การ. การเตรียมแปลนก่อสร้างภูมิทัศน์. ภาควิชาภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2537.
- ศิริชัย หงษ์วิทย์การ. ภูมิสถาปัตยกรรมเบื้องต้น. ภาควิชาภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2537.
- สยามสปอร์ต ซินดิเคท (มหาชน) จำกัด. ล่องแก่ง : เส้นทางผจญภัยในสายน้ำบ่อใหม่ของคนไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทกีฬากอล์ฟ, ม.ป.พ.
- สุรศักดิ์ ตันตะโยธิน (บรรณาธิการ). ล่องแก่ง : เส้นทางผจญภัยในสายน้ำบ่อใหม่ของคนไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทกีฬากอล์ฟ, มปป.
- สาโรจน์ มีวงษ์สม. 4 กีฬาทำท่ายคนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ : เอส. ที. พี เวิลด์ มีเดีย, 1994.

ภาษาอังกฤษ

Bennett, Jeff. **Rafting : The Complete guide to Whitewater Rafting Techniques and Equipment** . Oregon, Swiftwater Publishing Company, 1993.

Cloutier, K. Ross. **The Business of Adventure. Canada** : hignell Book Printing, 1956.

Ellison, Jip. **The Basic Essentials of Rafting**. Indiana, ICS Books, Inc., 1991.

Fielden, Bernard M. and Jokienlehto Jukka. **Management Guidelines of World Heritage Sites**. ICCROM, Rome, 1993.

Igram, C.D. and Patrick B. Durst. "Nature-Oriented Travel to Developing Countries by U.S.-based Tour Operators." **EPEI Working paper No.28**. SE Center for Forest Economic Research, Research Thiangle park, N.C. 1987.

Mc Mullen, John. **Quick Clips**. Colorado : Elk Mountain Press, 1997.

TRIPS MAGAZINE. ปีที่ 3 ฉบับที่ 34 สิงหาคม 2544, 1999.

World Wide Web

<http://www.tat.or.th/thai/download/doc/krabi.doc>

<http://www.tat.or.th/thai/download/doc/phitsanulok.doc>

<http://www.tat.or.th/thai/download/doc/phuket.doc>

ภาคผนวก 1

รายชื่อบริษัทและผู้ประกอบการส่งออก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

รายชื่อบริษัทและผู้ประกอบการล่องแก่ง

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
1	เนเจอร์ แคมป์ 193/6 หมู่ 5 ต.หัวรอ อ.เมือง จ.พิษณุโลก (65000) TEL. (055) 213-541	ลำน้ำเข็ก อ.วังทอง	พิษณุโลก
2	แคว้นบึง ไซด์ เซ็นเตอร์ 453/110 ถ.เจริญสุขนิทวงศ์ 79 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ (10700) TEL. (02) 433-2760, (01) 945-4141	ลำน้ำเข็ก อ.วังทอง	พิษณุโลก
3	คอนแทค ทราเวล 73/7 ถ.เจริญประเทศ ต.ช้างคลาน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ TEL. (053) 277-178, FAX. (053) 279-505		เชียงใหม่
4	บริษัท แม่สอดการท่องเที่ยว 175/18 ถ.ราชดำเนิน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ (50200) TEL. (053) 814-505, 814-424 FAX. (053) 279-505	แม่น้ำแจ่ม	เชียงใหม่

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
5	นอร์ทเทอร์น กรีนทัวร์ 28 หมู่ 3 ถ.ชัยสงคราม ต.เวียงใต้ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน TEL. (058) 699-385, FAX. (058) 699-362		แม่ฮ่องสอน
6	ปายกรีนทัวร์จำกัด 13 หมู่ 4 ถ.รังสิยานนท์ ต.เวียงใต้ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน TEL. (058) 699-111, FAX. (058) 699-111		แม่ฮ่องสอน
7	แม่สอดการท่องเที่ยว 415/17 ถ.อินทรี อ.แม่สอด จ.ตาก (63110) TEL. (055) 532-818	ลำน้ำแม่ละเมา ต.พะวอ อ.แม่สอด	ตาก
8	แม่กวัน ทัวร์ 298 ถ.อินทรี อ.แม่สอด จ.ตาก (63110) TEL. (055) 542-942	ลำน้ำแม่ละเมา ต.พะวอ อ.แม่สอด	ตาก
9	บริษัท พุจีทัวร์ (ประเทศไทย) จำกัด 79/87-93 ซ.ปรีชา 11 ถ.ราม อินทรา มินบุรี กรุงเทพฯ (10510) TEL. (02) 918-6067-8, 540-2971-2, 918-6294	ลำน้ำแม่ละเมา ต.พะวอ อ.แม่สอด	ตาก

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
10	บริษัท พูจิตัวร์ (ประเทศไทย) จำกัด 79/87-93 ซ.ปรีชา 11 ถ.รามอินทรา มีนบุรี กรุงเทพฯ (10510) TEL. (02) 918-6067-8, 540-2971-2, 918-6294	ลำน้ำแม่กลอง อ.อู่เมียง	ตาก
11	แม่สอดการท่องเที่ยว 415/17 ถ.อินทคีรี อ.แม่สอด จ.ตาก (63110) TEL. (055) 532-818	ลำน้ำแม่กลอง อ.อู่เมียง	ตาก
12	แม่กวัน ทัวร์ 298 ถ.อินทคีรี อ.แม่สอด จ.ตาก (63110) TEL. (055) 542-942	ลำน้ำแม่กลอง อ.อู่เมียง	ตาก
13	จั้งเกิลควิน ทัวร์ แอนด์ เทลเวล 208/4 ถ.อินทคีรี อ.แม่สอด จ.ตาก (63110) TEL. (055) 532-745	ลำน้ำแม่กลอง อ.อู่เมียง	ตาก
14	ธวัชชัย ทีเจ ทัวร์ 620 หมู่ 1 อ.อู่เมียง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-090, 561-327	ลำน้ำแม่กลอง อ.อู่เมียง	ตาก

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
15	บุญช่วย (แค้นบึงท้าว) หมู่ 1 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-020	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
16	วีระ ท้าว หมู่ 6 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-239	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
17	อุ้มผางแฮตส์ 443 หมู่ 1 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-073	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
18	อุ้มผางคันทริฮัท หมู่ 1 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-079	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
19	ภูตอยแคปไซค์ 9 หมู่ 1 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-049, 561-279	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
20	ทีพักริมน้ำป่าตา หมู่ 1 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-028	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
21	กีฟแฮตส์ หมู่ 1 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-181, 561-026	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
22	ตุ๊กะสุ คอทเทจ หมู่ 6 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-295	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
23	พี เอ็มการท่องเที่ยว 162 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-059, 561-294	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
24	สุกิจ ทวีร์ หมู่ 1 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-130	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
25	ปะหละทะ แฮ้าส์ หมู่ 1 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 519-030	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
26	ดาบธรรมทั้ว (บ้าน) หมู่ 1 อ.อุ้มผาง จ.ตาก (63170) TEL. (055) 561-038	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
27	อิงดอยริสอร์ท 360 หมู่ 1 ซ. 7 ต.อุ้มผาง อ.อุ้มผาง จ. ตาก TEL. (055) 561-176	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก
28	บ้านบนดอย 742 หมู่ 1 ต.อุ้มผาง อ.อุ้มผาง จ.ตาก	ลำน้ำแม่กลอง อ.อุ้มผาง	ตาก

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
29	อู่ผางการท่องเที่ยว 4 หมู่ 1 ถ.ประเวศไพรวลัย ต.อู่ผาง อ.อู่ผาง จ.ตาก TEL. (055) 561-374	ลำน้ำแม่กลอง อ.อู่ผาง	ตาก
30	อู่ผางจิงเกิล แอนด์ ราฟท์ 663 ต.อู่ผาง อ.อู่ผาง จ.ตาก TEL. (055) 561-247	ลำน้ำแม่กลอง อ.อู่ผาง	ตาก
31	ภูบาลการท่องเที่ยว 3 หมู่ 6 ต.อู่ผาง-ปะละทะ ต.อู่ผาง อ.อู่ผาง จ.ตาก TEL. (055) 561-317	ลำน้ำแม่กลอง อ.อู่ผาง	ตาก
32	อู่ผางแคมป์ปีนการท่องเที่ยว 121/2 ถ.สวรรคคีรี ต.แม่สอด อ.แม่สอด จ.ตาก TEL. (055) 547-149	ลำน้ำแม่กลอง อ.อู่ผาง	ตาก
33	อาร์.เอส.พี. ทราเวล เซนเตอร์ 3/13 ถ.เจ้าขุนเกษร อ.เมือง จ.กาญจนบุรี (71000) TEL. (034) 512-280, (01) 857-2623	แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำน้อย อุทยานแห่งชาติไทรโยค อ.ไทรโยค อ.ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
34	ทีเกสเฮ้าส์ แอนด์ คันทรี รีสอร์ต 81/2 ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี (71240) TEL. (034) 595-061, 595-139	แม่น้ำรันตี แม่น้ำของกาเลีย อ.สังขละบุรี	กาญจนบุรี
35	กะเหรี่ยง ทวีร์ 52/3 หมู่ 3 ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี (71240) TEL. (034) 595-337	แม่น้ำรันตี แม่น้ำของกาเลีย อ.สังขละบุรี	กาญจนบุรี
36	บริษัท เวสต์ทิวเวอร์ จำกัด 21 ถ.แม่น้ำแคว ต.ท่ามะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี (71000) TEL. (034) 513-654-5	แม่น้ำรันตี แม่น้ำของกาเลีย อ.สังขละบุรี	กาญจนบุรี
37	เอ. เอส. บิ๊กซ์ ทราเวล 52 ถ.เจ้าขุนเนร อ.เมือง จ.กาญจนบุรี (71000) TEL. (034) 512-017, 513-457, 514-958	แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำน้อย อุทยานแห่ง ชาติไทรโยค อ.ไทรโยค อ.ทองผาภูมิ แม่น้ำรันตี แม่น้ำของกาเลีย อ.สังขละบุรี	กาญจนบุรี

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
38	ซี แอนด์ ซี เกสท์เฮ้าส์ ทัวร์ 265/2 หมู่ 1 ซ.อังกฤษ อ. เมือง จ.กาญจนบุรี (71000) TEL. (034) 624-547-8	แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำน้อย อุทยานแห่ง ชาติไทรโยค อ.ไทรโยค อ.ทองผาภูมิ แม่น้ำรันตี แม่น้ำของกาเลีย อ.สังขละบุรี	กาญจนบุรี
39	ตั๋ย ทัวร์ 45/3 ซ.โรงหีบอ้อย ถ.เจ้าขุน เนร อ.เมือง จ.กาญจนบุรี (71000) TEL. (034) 514-209	แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำน้อย อุทยานแห่ง ชาติไทรโยค อ.ไทรโยค อ.ทองผาภูมิ แม่น้ำรันตี แม่น้ำของกาเลีย อ.สังขละบุรี	กาญจนบุรี
40	เอ็ม. ซี. เทร์ริคกิ้ง ทัวร์ 365/5 ถ.แม่น้ำแคว ต.ท่า มะขาม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี (71000) TEL. (034) 624-640	แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำน้อย อุทยานแห่ง ชาติไทรโยค	กาญจนบุรี

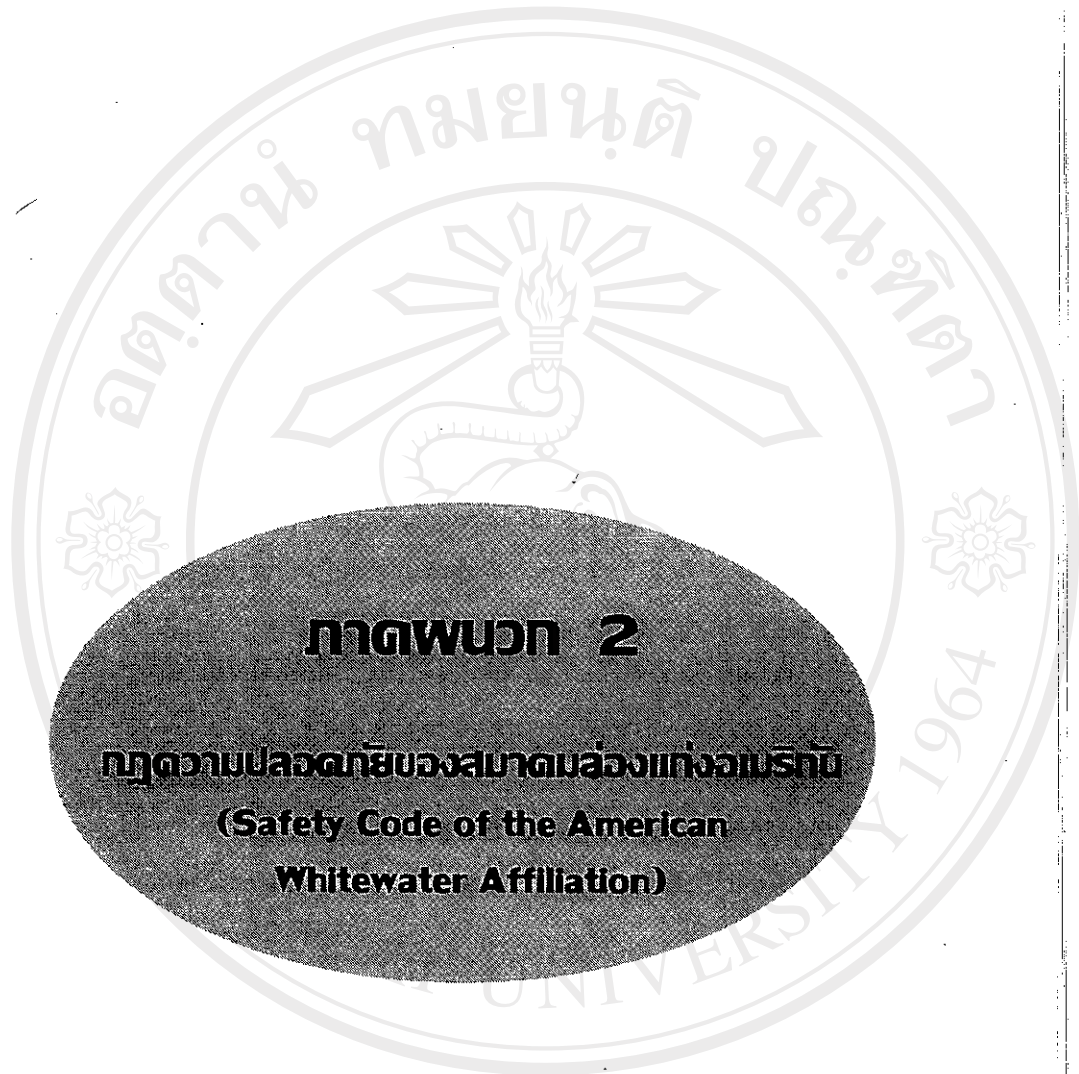
ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
		อ. ไทรโยค อ. ทองผาภูมิ แม่น้ำรันตี แม่น้ำของกาเลีย อ. สังขละบุรี	
41	เอราวัณ 98 ทราเวล 18 ซ.จีน ถ.แม่น้ำแคว อ.เมือง จ.กาญจนบุรี (71000) TEL.(034) 624-260, 625-303	แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำน้อย อุทยานแห่ง ชาติไทรโยค อ. ไทรโยค อ. ทองผาภูมิ แม่น้ำรันตี แม่น้ำของกาเลีย อ. สังขละบุรี	กาญจนบุรี
42	บริษัท พุจิทัวร์ (ประเทศไทย) จำกัด 79/87-93 ซ.ปรีชา 11 ถ.ราม อินทรา มินบุรี กรุงเทพฯ (10510) TEL. (02) 918-6067- 8, 540-2971-2, 918-6294	แม่น้ำเพชรบุรี อุทยานแห่ง ชาติแก่ง กระเจาน	เพชรบุรี

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
43	บริษัท พุจิทัวร์ (ประเทศไทย) จำกัด 79/87-93 ซ.ปรีชา 11 ถ.ราม อินทรา มีนบุรี กรุงเทพฯ (10510) TEL. (02) 918-6067- 8, 540-2971-2, 918-6294	คลองโป่ง น้ำร้อน	จันทบุรี
44	บริษัท พุจิทัวร์ (ประเทศไทย) จำกัด 79/87-93 ซ.ปรีชา 11 ถ.ราม อินทรา มีนบุรี กรุงเทพฯ (10510) TEL. (02) 918-6067-8, 540-2971-2, 918-6294	แก่งหินเพิง อุทยานแห่ง ชาติเขาใหญ่	ปราจีนบุรี
45	เหนือฝายแคมป์ 245 หมู่ 1 ต.นาดี อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี (25220) TEL. (037) 289-005-6, (01) 981-2199, 918-3829	แก่งหินเพิง อุทยานแห่ง ชาติเขาใหญ่	ปราจีนบุรี
46	แคมป์ปิ้งไซด์เซ็นเตอร์ 453/10 ถ.จรัลสนิทวงศ์ 79 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ (10700) TEL.(02) 433-2760, 435-3907	แก่งหินเพิง อุทยานแห่ง ชาติเขาใหญ่	ปราจีนบุรี

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
47	สวนวนารมย์ 316 ถ.สุขุมวิท ซอย 14 คลองเตย กรุงเทพฯ (10110) TEL.(01) 489-6215, (02) 229-4794	แก่งหินเพิง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	ปราจีนบุรี
48	สวนศักดิ์สุภาวิสุทธิ์ 28 หมู่ 4 ต.สะพานหิน อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี (25200) TEL.(037) 282-035, 281-507, (01) 905-2586	แก่งหินเพิง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	ปราจีนบุรี
49	สวนนิรมล 133 หมู่ 6 ต.ลำพันตา อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี (25220) TEL.(037) (01) 653-9635, 459-9066, 851-8503	แก่งหินเพิง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	ปราจีนบุรี
50	พืชมัสรี้ง จำกัด (ปางช้าง เขาใหญ่) 132 หมู่ 5 ถ.ธนรัตน์ ต.หมูสี อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา TEL. (044) 297-183	ลำตะคอง อ.ปากช่อง	นครราชสีมา
51	สวนแสงเพชร โดยคุณแสง มณีเพชร 15 หมู่ 11 ต.ท่าช้าง อ.เฉลิม- พระเกียรติ จ.นครราชสีมา TEL. (044) 321-293, 321-275	แม่น้ำมูล อ.จักราช	นครราชสีมา

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด
52	บริษัท ลิบงการท่องเที่ยว จำกัด 59 ถ.ท่ากลาง ต.ทับเที่ยง อ.เมือง จ.ตรัง (92000) TEL. (075) 214-676, (01) 606-8530	แก่งหนาน หินร่องกลาง และแก่งวังตอ น้ำตกไพรสวรรค์ เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าเขาบรรทัด	ตรัง
53	บริษัท ภูเก็ตซีแลนด์ จำกัด 125/1 ถ.พังงา อ.เมือง จ.ภูเก็ต TEL. (076) 222-900-1, 232-900-1 FAX. (076) 225-952	เขตรักษา พันธุ์สัตว์ป่า โคกปริวรรต ต.สองแพรก อ.เมือง	พังงา
54	เอินจอย ทราเวล 20/1-2 หมู่ 2 ถ.สุราษฎร์-พุนพิน ต.วัดประดู่ อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี (84000) TEL. (077) 200-815-6, 221-075	อุทยานแห่ง ชาติแก่งกรุง กิง อ. วิภาวดี	สุราษฎร์- ธานี

ลำดับ	ผู้ประกอบการ	พื้นที่กิจกรรม	จังหวัด	หมายเหตุ
1	อุทยานแห่งชาติ แก่งเจ็ดแคว		พิษณุโลก	ยังไม่เป็นที่รู้จัก แพร่หลาย เนื่องจากห่างไกล เส้นทางคมนาคม
2	อุทยานแห่งชาติ ภูผาม่าน	แก่งสะออน น้ำตกตาดร้อง	ขอนแก่น	มีศักยภาพในการ พัฒนาได้ แต่ยังไม่ มีผู้ประกอบการ
3	เขื่อนอุบลรัตน์	ฝายกวยเชียง อ.อุบลรัตน์	ขอนแก่น	มีศักยภาพในการ พัฒนาได้ แต่ยังไม่ มีผู้ประกอบการ
	รวมจำนวน พื้นที่ยังไม่ได้ ดำเนินกิจกรรม 3 พื้นที่			

ภาคผนวก 2

**กฎความปลอดภัยของสมาคมล่องแก่งอเมริกัน
(Safety Code of the American
Whitewater Affiliation)**

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

**กฎความปลอดภัยของสมาคมล่องแก่งอเมริกัน
(Safety Code of the American Whitewater Affiliation)**

กฎความปลอดภัยนี้ได้จัดทำไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการล่องแก่ง ข้อความบางส่วนได้มีการปรับปรุงโดยผู้เชี่ยวชาญการล่องแก่งซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการลดอันตรายให้น้อยลงไม่ได้จัดทำเพื่อเป็นข้อบังคับแต่อย่างใด ความแตกต่างในแต่ละสถานการณ์และจุดมุ่งหมายของแต่ละกลุ่มอาจนำมารวมกัน ซึ่งอาจเป็นสิ่งเหนือความคาดหมาย แต่เป็นไปตามลำดับที่ต้องการ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมและความรับผิดชอบของบุคคล

- 1) ท่านจะต้องมีความสามารถว่ายน้ำได้ และช่วยตัวเองได้เมื่ออยู่ในน้ำ
- 2) จะต้องสวมใส่ชูชีพให้กะทัดรัด โดยเฉพาะหน้าอก ด้านหลัง และไหล่ทั้งสอง ชูชีพช่วยให้ลอยตัวในน้ำได้ดี ว่ายน้ำได้ปลอดภัย แม้อยู่ในกระแสน้ำเชี่ยว
- 3) สวมหมวกกันกระแทก/กันน็อคให้กระชับกับศีรษะ เพื่อป้องกันศีรษะเมื่อถูกกระแสน้ำเชี่ยวพัดพาไปกระแทกโขดหินหรือสิ่งกีดขวางอื่น ๆ
- 4) จะต้องไม่นำเรือออกนอกเขตการควบคุม หรือเขตไม่สามารถควบคุมได้ ท่านต้องมีทักษะความสามารถพอที่จะหยุดเรือ นำเรือเข้าฝั่ง ก่อนถึงเขตอันตราย หรือนำเรือเข้าไปในเขตกระแสน้ำเชี่ยววกราก หากท่านไม่มั่นใจว่าจะสามารถบังคับเรือให้ผ่านอย่างปลอดภัย หรือสามารถว่ายน้ำให้พ้นจากการได้รับบาดเจ็บได้

5) ในการล่องแก่งมีภัยอันตรายมากมาย และบางอย่างเกิดขึ้นได้โดยไม่คาดฝัน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้อาจเกิดขึ้นและทำให้ถึงแก่ชีวิตได้ เป็นต้นว่า

ก. ระดับน้ำสูงขึ้น ความเร็ว และกระแสน้ำที่เชี่ยวกรากเพิ่มอย่างรวดเร็ว เมื่อปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น ทำให้การกัวยบริเวณที่เป็นเกาะแก่งทำได้ยาก อันตรายก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของที่ไหลมากับน้ำ เช่น ต้นไม้ กิ่งไม้ที่ลอยมากับน้ำจะเป็นอันตรายมาก ในกรณีแม่น้ำสายใหญ่ การคาดคะเนเกี่ยวกับการเพิ่มของระดับน้ำอาจผิดพลาดได้ แต่ถ้าเป็นแม่น้ำสายเล็ก แคบ จะเห็นการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำได้ชัดเจนกว่า ดังนั้นจำเป็นต้องมีอุปกรณ์วัดระดับน้ำที่เชื่อถือได้ หากมีฝนตกบริเวณต้นน้ำมากหรือเขื่อนปล่อยน้ำลงมามาก การไหลของน้ำก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วย

ข. ความหนาวเย็น จะทำให้ร่างกายลดความแข็งแรง น้ำที่หนาวเย็นทำให้ร่างกายสูญเสียความร้อนเร็ว เกิดอาการช็อค เป็นอันตรายได้ ในประเทศไทยช่วงฤดูหนาว นักล่องแก่งจำเป็นต้องสวมใส่ชุดกันความหนาวเย็นไว้ชั้นในของชุดกันน้ำ ผู้ที่ละเลยในเรื่องนี้บางครั้งอาจประสบกับความเย็นของน้ำ ทำให้ร่างกายสูญเสียความร้อนรวดเร็ว อาจมีอาการเป็นไข้ได้ง่าย

ค. สิ่งกีดขวางทางน้ำ อาจมีต้นไม้ พุ่มไม้ของพืชน้ำบางชนิด รวมทั้งต้นไม้ที่หักโค่น สะพานที่ชำรุด หินที่ถูกกระแสน้ำ

กีดเขาจะกลิ้งลงมาเกิดขวางทางลำน้ำ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ทำให้ กระแสน้ำเกิดแรงดัน แรงบีบอัดมากขึ้น การกักกั้นกระทำ ได้ยาก เรืออาจถูกกระแสน้ำวนดูด ทำให้หัวเรือจมดิ่ง ลงไปในหลุมโพรงของน้ำก็ได้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้นักล่องแก่ง ไม่ค่อยได้รับการเตือนภัยมากนัก

ง. เชื่อน ฝ่ายกันน้ำ พียงกันน้ำด้านหลังเชื่อน หลุมหรือ โพรงน้ำ และน้ำม้วนได้น้ำตก (Hydraulics) การที่ กระแสน้ำลดระดับจากสิ่งกีดขวาง ทำให้กระแสน้ำเกิด การม้วนตัวเป็นกระแสน้ำวน หมุนเป็นก้นหอยดิ่งลงไป ถึงท้องน้ำ กระแสน้ำวนดังกล่าวอาจดูดเรือหรือผู้ที่ว่ายน้ำ น้ำให้ติดอยู่กับที่ หรือดำดิ่งลงสู่ท้องน้ำ หลุมน้ำดูดอาจเป็น ที่เล่นกีฬาบางชนิด แต่อาจเป็นสถานที่ที่สาครคนได้ นักล่องแก่ง หากไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่า หลุมหรือโพรงน้ำวนมี ขนาดเล็กใหญ่เพียงใด ก็พยายามหลีกเลี่ยงไว้ก่อน ทำนองเดียวกันน้ำที่ม้วนตัวหลังเชื่อนกลายเป็นแอ่งน้ำวน ที่เป็นอันตรายกับเรือและผู้คนที่พลัดตกลงไป

จ. เรือยางชำรุด บางครั้งเรือยางถูกกระแสน้ำพัดพาไป กระแทกแก่งหินที่แหลมคม เรือถูกเจาะเป็นรู ลมรั่วออก ทำให้เรือล่มหรือพลิกคว่ำได้ อาจต้องใช้เวลาซ่อมแซมนาน การที่จะหลีกเลี่ยงมิให้เรือถูกแก่งหินเจาะรั่วอาจทำได้โดย ทิ้งสัมภาระหรือลูกเรือกระโดดออกจากเรือโดยเร็ว ทำให้ เรือเบา และกระแสน้ำอาจพัดพาเรือออกไปจากแก่งหิน โดยไม่เกิดการเสียดสีรุนแรงที่จะทำให้เกิดรูรั่วได้

6) อย่าพายเรือไปคนเดียว นอกจากรู้สึกเปลี่ยวอาจทำให้กำลังใจลดลง อย่างน้อยควรมีเพื่อนร่วมทางไปสัก 3 คน หรือมีเรือร่วมเดินทางอย่างน้อย 2 ลำ

7) จะต้องมีความรู้และความสามารถในการล่องเรือ ไม่ควรนำเรือไปตามกระแสน้ำเชี่ยว หากไม่แน่ใจว่าจะสามารถควบคุมเรือ ปัญหาดังกล่าวนี้อาจแก้ได้โดย

ก. ฝึกทักษะในการพายเรือหรือพายร่วมกันเป็นทีม ซึ่งทักษะการพายเรือค่อย ๆ พัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ จนเกิดความชำนาญและมีความปลอดภัย การท่องเที่ยวจะสนุกตื่นเต้นมากขึ้น

ข. มีสภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ อาจพิจารณาได้จากความพร้อมหรือไม่พร้อมของร่างกายและจิตใจ อาจเป็นผลมาจากอายุ สุขภาพ ความสมบูรณ์ของร่างกาย ข้อจำกัดเรื่องสุขภาพควรพิจารณาก่อนเริ่มล่องแก่ง

8) หมั่นฝึกปฏิบัติการช่วยตัวเองในน้ำ เช่น การช่วยตนเองจากเรือพลิกคว่ำ หรือหาช่องทางหนีออกจากใต้ของท้องเรืออย่างรวดเร็วและปลอดภัย

9) หมั่นฝึกทักษะการกู้ภัย การช่วยเหลือผู้จมน้ำ การผายปอด การปฐมพยาบาลเบื้องต้น

10) นำอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นไปด้วย เพื่อป้องกันอันตรายที่ไม่คาดคิดจะเกิดขึ้น เช่น สวมรองเท้าป้องกันเมื่อต้องเดินทางบนแก่งหินแหลมคม เดินทางตามท้องน้ำ เชือกโยนช่วยชีวิต มีด นกหวีด และไม่ขีดไฟที่กันน้ำได้ หากสวมแว่นตาจะต้องใช้ยางหรืออุปกรณ์รัดให้

แน่น หรือนำแว่นสำรองไปด้วยเมื่อเส้นทางล่องแก่งใช้เวลานาน อุปกรณ์ซ่อมแซมเสื้อผ้าง่าย ๆ เข็มเย็บผ้า รวมทั้งเครื่องมือบางอย่างที่จำเป็น ฟิงเงิลิก เสมอว่าจะต้องไม่สวมเสื้อแจ็กเก็ตหนา ๆ และอุ้มน้ำ ผ้าห่มคลุมไหล่ (ponchos) รองเท้าบูท หรือสิ่งอื่น ๆ ที่เพิ่มน้ำหนักตัวเอง ทำให้การว่ายน้ำไม่สะดวกและอาจเกิดอันตรายต่อตัวเองได้ง่าย

11) นอกเหนือจากการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทีมแล้ว ฝึพายแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบในความปลอดภัยของตนเอง พิจารณาจากการตัดสินใจดังนี้

- ก. ในการตัดสินใจเพื่อร่วมการท่องเที่ยวล่องแก่งใด ๆ ควรจะประเมินความยากลำบากของแก่ง กระแสน้ำเชี่ยว ความเสี่ยงจากลักษณะอื่น ๆ ในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไรเพื่อประกอบการตัดสินใจ
- ข. เลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการล่องแก่ง รวมทั้งการเลือกประเภทของเรือ (เรือแคนู เรือคายัค) ที่เหมาะสมกับทักษะของตนเอง รวมทั้งอุปกรณ์กู้ภัยและอื่น ๆ ที่เหมาะสม
- ค. การตัดสินใจล่องแก่งน้ำเชี่ยวใด ๆ จะต้องพิจารณาด้วยตนเอง ในกลุ่มร่วมเดินทางอาจมีคำแนะนำ แต่บางครั้งเกินความสามารถไม่อาจปฏิบัติได้ การตัดสินใจไม่ล่องแก่งที่ยาก สามารถขึ้นจากเรือก่อนก็ได้
- ง. ผู้ร่วมเดินทางควรประเมินความปลอดภัยทั้งของตนเองและของทีม คำแนะนำที่เหมาะสม ซึ่งเชื่อว่าเป็นการปฏิบัติที่ดีที่สุดแล้ว อาจให้กำลังใจผู้อื่นในทีมให้ปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย โดยที่เขาเหล่านั้นอยู่ในทีมหรือไม่อยู่ในทีมก็ได้

2. การเตรียมเรือ และอุปกรณ์

- 1) ทำการทดสอบเรือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับสภาพ ก่อนที่จะประสบกับความยุ่งยากในการใช้ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงกับผู้ใช้ในการปรับให้เข้ากับเรือใหม่ และชุดอุปกรณ์ใหม่เป็นต้น เรือขนาดเล็กที่มีพื้นที่น้อยอาจทำให้เกิดอันตรายมากขึ้นกับทีมที่ขาดประสบการณ์และไม่มีทักษะในการพายเรือมากนัก
- 2) เป็นที่เชื่อมั่นได้ว่า ทั้งเรือและอุปกรณ์ของท่านอยู่ในสภาพที่ตรวจเช็คเรียบร้อยก่อนเริ่มล่องแก่ง เพราะในท้องที่ห่างไกลอาจสร้างความยุ่งยากในการซ่อมทั้งเรือ และอุปกรณ์ เมื่อมีข้อบกพร่อง หรือความเสียหายเกิดขึ้น
- 3) สภาพของการล่อน้ำ เรือยว่งที่ใช้มีวาล์วสูบลมหลายตัว ต้องตรวจสอบ และทดสอบก่อนใช้งาน
- 4) ขนาดของพาย และกรรเชียงเรือ ต้องแข็งแรงและมีขนาดที่เหมาะสมเพื่อการควบคุมเรือให้จัดอุปกรณ์ ไม้พายสำรอง 1 - 2 อัน ไปด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการเดินทาง หากมีข้อบกพร่องเกิดขึ้น
- 5) ตรวจสอบความปลอดภัยของเรือ ความสามารถในการออกจากเรืออย่างรวดเร็วเพื่อความปลอดภัย ขณะที่เรือติดอยู่ตามแก่งน้ำเชี่ยว เราจำเป็นต้องตรวจสอบอุปกรณ์ต่าง ๆ ว่าจะต้องไม่เป็นตัวยึดติดกับเรือไว้แน่นหนา แต่ละคนมีความรู้สึกคล่องตัวขณะนั่งอยู่ในเรือ นอกจากนี้ เชือกในเรือควรผูกไว้หลวม ๆ อย่าให้เป็นสาเหตุของเชือกมัดพันตัว เมื่อเกิดอุบัติเหตุทำให้ออกจากเรือลำบาก สำหรับอุปกรณ์อื่นอาจผูกมัดไว้แข็งแรง ถูงเชือกโยนเก็บไว้ในที่หยิบใช้ได้ง่าย อย่าผูกปมที่ปลายเชือกที่นอกตัวเรือ เพราะบางส่วนของเรืออาจไปเกี่ยวติดกับแก่งหิน รอยแตกของหิน ทำให้เรือเสียหายได้

6) จัดเตรียมเชือกไว้ บางครั้งจำเป็นต้องใช้ผูกโยงเรือลากเข้าฝั่ง ส่วนมากเรือยางจะมีห่วงเหล็กอยู่ด้านหัว ด้านท้ายของเรือไว้สำหรับผูกเชือกที่วางเท้าออกแบบไว้เหมาะสมตามแนวด้านล่างของกระทงเรือให้สอดเท้าและดึงเท้าออกได้ง่าย ไม่รู้สึกติดขัด เชือกโยนเก็บไว้เป็นระเบียบในเรือ

7) จะต้องทราบและเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถในการบรรทุก และรับน้ำหนักของเรือ เมื่อรวมน้ำหนักทั้งคน สัมภาระแล้ว สามารถล่องผ่านแก่งต่าง ๆ ได้ เรือยางโดยทั่วไปมีหลายขนาด ที่สามารถบรรทุกนักท่องเที่ยวและสัมภาระใช้งานตามที่กำหนดไว้ หากบรรทุกน้ำหนักเกินอันตรายจะเกิดขึ้นได้ง่าย

8) การขนส่งเรือยางอาจใช้รถบรรทุก หรือวางบนตะแกรงหลังคารถยนต์ เพื่อให้มั่นใจว่าการขนส่งเรือยางไป-กลับ จากสถานที่ล่องแก่งกระทำได้สะดวก และปลอดภัย

3. การเตรียมความพร้อม และความรับผิดชอบของกลุ่ม

1) การทำงานร่วมกัน การท่องเที่ยวทางน้ำโดยเฉพาะล่องแก่งเป็นการท่องเที่ยวแบบผจญภัยร่วมกัน ยกเว้นผู้ที่ใช้คู่มือเรียนและฝึกเอง รวมทั้งการจัดท่องเที่ยวในเชิงธุรกิจการค้า สำหรับการล่องแก่งผจญภัยในกลุ่มทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบในการเดินทาง ระหว่างการเดินทางแต่ละคนยังต้องรับผิดชอบต่อตัวเองไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย เพื่อความปลอดภัยอาจมีการกระตุ้นเตือนเป็นระยะในการตัดสินใจ โดยคำแนะนำของเพื่อน ๆ หรือตัดสินใจอิสระก็ได้

2) ลักษณะของสายน้ำ ในที่ร่วมเดินทางจะต้องทราบเกี่ยวกับความยากลำบากของแก่งต่าง ๆ ที่จะต้องล่องเรือผ่าน จะต้องช่วยกันพิจารณาตัดสินใจจากข้อมูลที่มีอยู่ หากไม่เคยมีใครมีประสบการณ์ล่องแก่งใน

แม่น้ำสายนี้มาก่อน จำเป็นต้องหาข้อมูลจากแผน ที่ คู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การทราบข้อมูลต่าง ๆ ช่วยให้การตัดสินใจง่ายขึ้น บางช่วงเวลาหากระดับน้ำในแม่น้ำเพิ่มสูงขึ้น จะต้องวิเคราะห์หรืออย่างรอบคอบว่าสามารถล่องแก่งได้ปลอดภัยหรือไม่

3) อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้จะต้องเหมาะสมกับเส้นทางล่องแก่งของแม่น้ำสายนั้น ๆ สมาชิกในกลุ่มจะต้องช่วยกันโยนเรือ ในกรณีที่เพื่อนหรือเรือติดกระแสน้ำเชี่ยว อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น เชือกพรุสติก คาราไบเนอร์ ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น ไฟฉาย เลื่อยพับได้ ไม้ขีดไฟกับน้ำ คู่มือการท่องเที่ยว แผนที่ อาหาร เสื้อผ้าสำรอง รวมทั้งอุปกรณ์กู้ภัยอื่น ๆ ที่จำเป็น พี่จะรู้สึกเสมอว่า อุปกรณ์แต่ละชนิดอาจไม่จำเป็นในการล่องแก่งทุกครั้ง และรายการที่กล่าวมามีได้หมายความว่าต้องจัดสำรองเพื่อการตัดสินใจทุกครั้งก็ได้

4) จัดทีมให้เหมาะสมกับขนาดของเรือให้มีที่ว่างพอเหมาะเพื่อหลีกเลี่ยงการเบียดเสียดกัน หากในกลุ่มท่องเที่ยวมีความจำนวนมากเกินไปกับขนาดของเรือ จำเป็นต้องแบ่งเป็นกลุ่มย่อยใช้เรืออีกลำหนึ่งเพื่อร่วมเป็นเพื่อนเดินทางคอยช่วยเหลือกัน ที่ว่างบนเรือของแต่ละคนอยู่ในระยะพอเหมาะ ต้องไม่นั่งชิดติดกันเกินไป เพราะบางช่วงที่กระแสน้ำเชี่ยวหรือแก่งที่น้ำลดระดับ อาจไหลเลื่อนไปชนกันหรือทับกันก็ได้ อย่างไรก็ตามยังมีข้อพิจารณาอื่น ๆ ได้แก่

- ก. จัดให้ผู้นั่งในตำแหน่งที่เหมาะสมด้านหัวเรือ หรือท้ายเรือ แต่จะต้องไม่บดบังการมองไปข้างตามเส้นทางสายน้ำของคนอื่น ๆ ยิ่งเข้าใกล้แอ่งน้ำวนด้วยแล้วอาจจะต้องหยุดเรือให้สัญญาณหรือตะโกนให้สมาชิกทราบ (สายน้ำที่

ไหลเชี่ยวเกิดเสียงดังครึกโครม ไม่สามารถสื่อความหมาย โดยการพูดเบา ๆ ได้)

ข. การรักษาเส้นทางล่องแก่งและเว้นระยะให้พอเหมาะ บางครั้งการล่องแก่งมีนักท่องเที่ยวมาก และมีเรือไปหลาย ๆ ลำ เรือแต่ละลำต้องเว้นระยะห่างให้พอเหมาะ อยู่ในระยะมองเห็นกันได้ หากเรือเข้าไปใกล้หรืออยู่ห่างกันเกินไปให้จอดรอ ถ้าจำเป็นคอยตรวจสอบจำนวนสมาชิกในเรือบ่อย ๆ บางครั้งท่ามกลางกระแสน้ำเชี่ยวอาจมีคนพลัดตกลงไปในน้ำเชี่ยวได้ เรือที่ล่องไปเป็นกลุ่มหากจะต้องล่องไปข้างหน้าก่อนจะต้องแจ้งให้เพื่อนร่วมเดินทางทราบเสมอ ในกลุ่มอาจมีเรือบางลำที่มีพายมีทักษะน้อย อาจจะต้องให้อยู่ในตำแหน่งกลางของกลุ่ม อย่ายู้อ้าน หลังสุดเป็นอันตราย ในการท่องเที่ยวล่องแก่งเป็นที่ที่มีเรือหลาย ๆ ลำ ลำหลังสุดต้องเป็นกลุ่มที่มีพายเก่ง มีทักษะสูง มีหน่วยกู้ภัย ซึ่งลำสุดท้ายอาจเป็นเรือช่วยเหลือ คุ่มกันเรือลำอื่น ๆ (Sweep Boat)

ค. มารยาทในการล่องแก่ง ในสายน้ำที่มีนักล่องแก่งมาก ๆ ท่านไม่ควรนำเรือพายตัดหน้าลำอื่น ๆ ตามแก่งที่มีกระแสน้ำเชี่ยว ให้พายยามมองไปข้างหน้า ก่อนที่จะผ่านแอ่งน้ำวนอย่านำเรือเข้าไปในแอ่งน้ำวนหรือแก่งน้ำเชี่ยวโดยไม่มีที่ว่างสำหรับเรือของท่าน การนำเรือแซงขึ้นหน้าลำอื่น ๆ ในเขตกระแสน้ำเชี่ยวจะก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย เพื่อความปลอดภัยให้หยุดรอเพื่อให้เรือลำหน้าผ่านแก่งไปก่อน

5) การวางแผนเดินทางล่องเรือต่อไป บางครั้งหากท่านต้องการเดินทางต่อไปในเขตห่างไกลออกไป จะต้องวางแผนหาบุคคลที่รู้เส้นทางหรือติดต่อกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ และเป็นเรื่องดีหากได้กำหนดจุดตรวจสอบไว้ล่วงหน้า เพื่อหน่วยกู้ภัยหรือผู้อื่นจะได้ทราบตำแหน่งที่ถูกต้อง เพื่อการเข้าไปช่วยเหลือได้ทันเวลาที่

6) นักล่องแก่งจะต้องหลีกเลี่ยงของมีคมและสิ่งเสพยาเสพติด ทั้งนี้เพราะการเสพยาของมีคมก่อนหรือระหว่างการล่องแก่ง เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและไม่ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง เพราะสิ่งเหล่านั้นทำให้ร่างกายอ่อนแอลง การตัดสินใจช้า ความสามารถในด้านต่าง ๆ ลดลง ก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย ที่สำคัญคือ ผู้ที่มีอาการมีนเมาอาจจมน้ำเสียชีวิตได้ง่าย

7) การท่องเที่ยวผจญภัยล่องแก่ง โดยมีครูฝึกทักษะการพายเรือกับการท่องเที่ยวผ่านบริษัทประกอบธุรกิจการค้า ทั้งสองประเภทนี้ค่อนข้างแตกต่างกันในระบบการท่องเที่ยวผจญภัย ไม่ว่าจะเป็นการพายเรือโดยมีครูสอน หรือใช้มัคคุเทศก์ที่ประกอบธุรกิจเพื่อการค้าเป็นผู้ควบคุมก็ตาม จะต้องรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่ม แต่ถ้านักท่องเที่ยวล่องแก่งขาดประสบการณ์ในการล่องแก่งน้ำเชี่ยว กลุ่มล่องแก่งเหล่านั้นไม่ว่าหญิงหรือชาย จำเป็นต้องเพิ่มทักษะในการพายเรือล่องแก่งให้มากขึ้น เพื่อความปลอดภัย นักท่องเที่ยวต้องระลึกรู้อยู่เสมอว่าอันตรายจากการล่องแก่งอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้นทั้งสองรูปแบบของการท่องเที่ยวล่องแก่ง นักท่องเที่ยวเองหรือผู้ประกอบการจะต้องจัดทำประกันภัยจากอุบัติเหตุให้แก่กลุ่มไว้ทุกครั้ง

ก. การท่องเที่ยวล่องแก่งประเภทที่มีครูฝึกทักษะในการพายเรือนำเที่ยวด้วย ค่าบริการรวมอยู่ในค่าฝึกสอน

ข. การท่องเที่ยวล่องแก่งประเภทที่มีมัคคุเทศก์นำเที่ยว โดยผู้ประกอบการที่ได้รับใบอนุญาต นำเที่ยวโดยผู้ที่มีความชำนาญการล่องแก่ง ค่าธรรมเนียมบริการรวมอยู่ในรายการท่องเที่ยว

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการกู้ภัยในแม่น้ำ

1) เมื่อมีอันตรายเกิดขึ้นอย่างฉุกเฉิน ให้นักล่องแก่งรีบออกจากเรือโดยเร็ว เช่น เรือเข้าไปติดระหว่างโขดหินหรือซอกหิน พุ่มไม้ น้ำ หรือสิ่งกีดขวางทางน้ำอื่น ๆ

2) ถ้าหากท่านว่ายน้ำไม่เป็นให้พยายามเกาะเรือไว้ เพราะเรือจะช่วยให้ท่านลอยตัวอยู่ได้ หน่วยกู้ภัยจะได้ช่วยตรงจุด พยายามผลักดันตัวไปทางเหนือน้ำระหว่างที่ท่านติดอยู่กับเรือ บางคนที่สามารถพยุงตัวในน้ำได้ดีอาจยกเรือให้หงายขึ้น พายเรือเข้าฝั่งได้

3) จงปล่อยหรือสละเรือเมื่อเกิดปัญหาในกระแสน้ำเชี่ยว พยายามหาโอกาสขึ้นฝั่งให้เร็วที่สุด แล้วหาโอกาสใช้เชือกโยนช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป

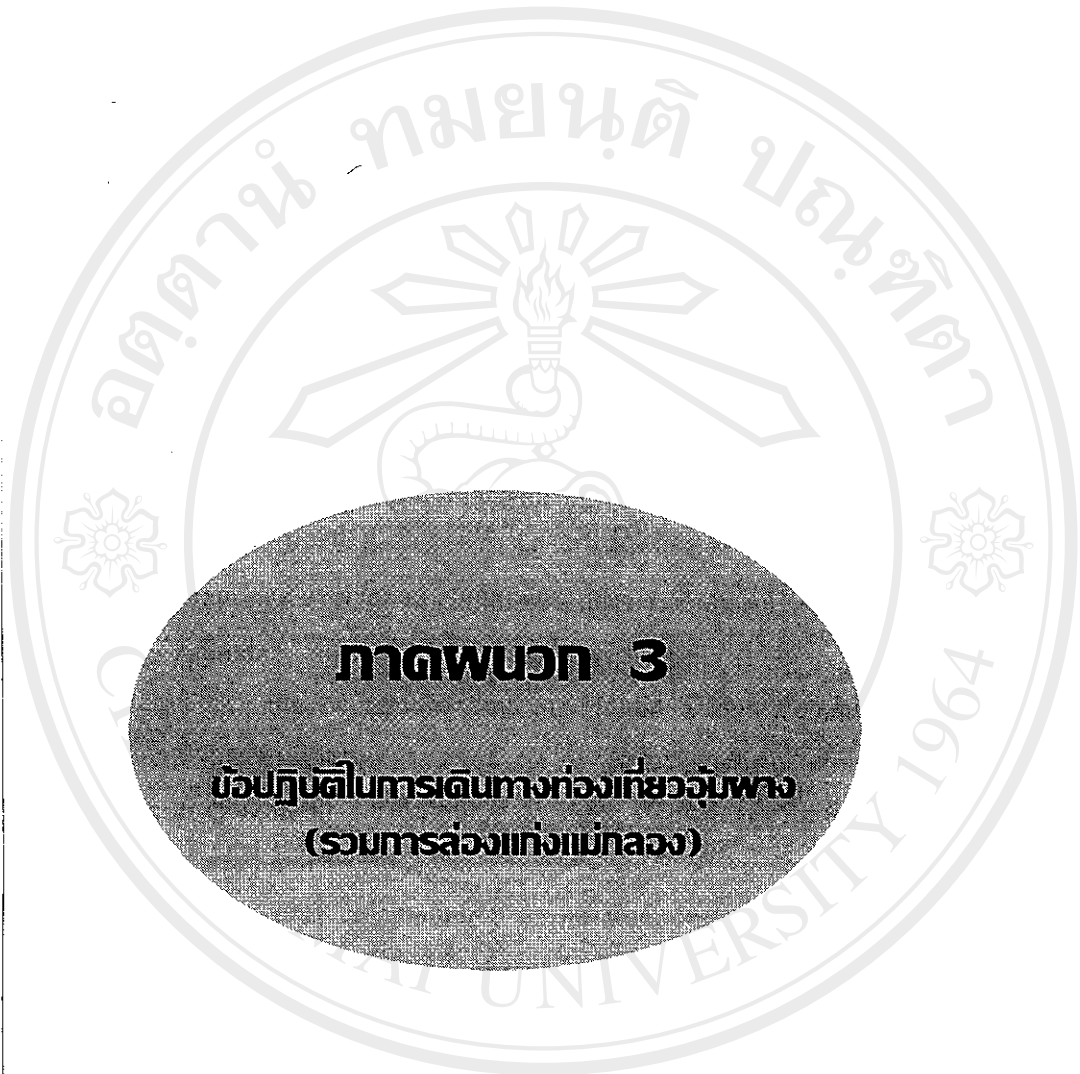
ก. ถ้าหากท่านอยู่ในบริเวณน้ำตื้น แต่กระแสน้ำเชี่ยวมาก หรืออาจมีสิ่งกีดขวางทางน้ำ ให้ลอยตัวโดยการนอนหงาย ยกเท้าทั้งสองให้สูงขึ้น ปลายเท้าชี้ไปตามกระแสน้ำ อย่าพยายามยืนบนแก่งหิน เพราะกระแสน้ำจะพัดพาเอาเท้าของท่านไปขัดกับซอกหิน หรือโขดหินใต้น้ำ ทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือขาหักได้ ให้ลอยตัวตามที่กล่าวแล้วไป ถึงแนวที่กระแสน้ำเชี่ยวลดลง หรือถึงเขตน้ำตื้น จึงค่อย ๆ พยุงตัวขึ้นขึ้น แต่ต้องเหลือบมองดูว่ามีโขดหิน ต้นไม้ล้ม สิ่งกีดขวางทางน้ำอื่น ๆ อีกหรือไม่ หากยังมีสิ่งเหล่านั้น ให้รีบว่ายน้ำหนีออกไปโดยเร็ว

ข. หากมีกระแสน้ำเชี่ยวลึกและมีกระแสน้ำวนให้ม้วนตัวดำ
ลงไปข้างล่าง ลอดส่วนที่กระแสน้ำวนแล้ว รีบว่ายออก
ไปด้านบนทันที เพราะส่วนที่มีกระแสน้ำวนจะทำให้ตัว
ท่านที่ติดอยู่ลอยขึ้น แล้วจมลงในลักษณะนี้ อาจทำให้
ท่านสำลักน้ำหมดสติได้ง่าย ผู้ที่ว่ายน้ำเก่ง รู้เทคนิคการ
หนีออกจากแอ่งน้ำวนดังกล่าวแล้วรีบว่ายน้ำเข้าหาฝั่งโดยเร็ว

4) ถ้าหากเกิดเหตุการณ์อื่น ๆ เช่น เรือคว่ำ ให้รีบว่ายน้ำเข้าฝั่ง
โดยเร็ว เรือกู้ภัย และอุปกรณ์ช่วยทำให้เกิดความปลอดภัย เพื่อนร่วมทีม
พยายามช่วยเหลือผู้อื่นโดยการโยนเชือกตามความสามารถของแต่ละคน
หน้าที่ของผู้กู้ภัยจะต้องไม่แก้ปัญหามากมาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน เพราะ
จะพลาดและเกิดอันตรายได้

5) การใช้เชือกกู้ภัยต้องอาศัยการฝึกฝนให้มีความแม่นยำ และ
ชำนาญ ทั้งนี้เพราะการไต่เชือกเดี่ยวลงกู้ภัย ซึ่งอาจผูกปลายเชือกไว้อีก
ด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งผูกติดตัวเอง แต่จะต้องมั่นใจว่าสามารถปลดปล่อย
เชือกได้เร็ว อาจมีมีดไว้ตัดเชือกเมื่อเกิดปัญหา ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการ
จัดเก็บเชือก การโยนเชือกตรงเป้าหมาย ม้วนเก็บเชือกอย่างรวดเร็ว และ
ถูกวิธี สามารถจับเชือกที่โยนมาหาตัวเราได้แม่นยำ

6) เมื่อมีอุบัติเหตุคนจมน้ำ หากบริเวณนั้นน้ำเย็นมาก คนจมน้ำ
อยู่ได้นานกว่าปกติ แต่อย่านิ่งนอนใจ รีบช่วยชีวิตผู้จมน้ำด้วยวิธีการ
ผายปอด คุดน้ำออกจากปากหรือใช้วิธี CPR จนกว่าจะแน่ใจว่าผู้ที่จมน้ำ
ปลอดภัย

ภาคผนวก 3

**ข้อปฏิบัติในการเดินทางท่องเที่ยววันพาง
(รวมการล่องแก่งแม่กลอง)**

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ข้อปฏิบัติในการเดินทางท่องเที่ยวอัมพวง (รวมทราเวลแองเจิ้ล)

อำเภออัมพวงเป็นเขตพื้นที่ที่เต็มไปด้วยแหล่งธรรมชาติสวยงาม สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความเปราะบางต่อการถูกทำลาย ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวในอัมพวงมีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวแบบผจญภัยและสมบุกสมบัน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักท่องเที่ยวจะต้องช่วยกันตระหนักและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติแห่งนี้ไว้ด้วยความรับผิดชอบ

เนื่องจากในช่วงเวลาเทศกาลและวันหยุด มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเขตอำเภออัมพวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่น้ำตกทีลอซู เป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องขยะ รวมถึงห้องสุขาไม่เพียงพอ และถนนเสียหาย

กรมป่าไม้อำเภออัมพวง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อัมพวง จึงร่วมกันก่อตั้งและกำหนดมาตรการเพื่อพิทักษ์รักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์จะเข้ามาท่องเที่ยวในเขตอำเภออัมพวง ควรติดต่อล่วงหน้า และศึกษาข้อมูลการเดินทางมาเป็นอย่างดีก่อน เนื่องด้วยแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โปรดปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเหล่านี้โดยเคร่งครัด
2. การเดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ไม่ควรนำยานพาหนะประเภทรถเก๋ง หรือรถตู้ เดินทางเข้ามายังน้ำตกทีลอซู เนื่องจากถนนเป็น

ร่องลึก ทางสูงชันเป็นอันตรายอย่างยิ่ง โดยเฉพาะยานพาหนะประเภทที่
ส่งเสียงรบกวน สร้างมลพิษ ไม่อนุญาตให้เข้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
คุ้มครองโดยเด็ดขาด

3. การเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคุ้มครอง
หรือน้ำตกที่ล่อชู นักท่องเที่ยวทุกคนจะต้องทำการขออนุญาตก่อนโดย
ผ่านการประทับตรา สป.7 จากกรมป่าไม้ (แบบฟอร์มดังกล่าวสามารถ
ติดต่อผ่านชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์คุ้มครองป่าคุ้มครอง
ไม้ในพื้นที่ท่องเที่ยว ท่านได้รับการอนุญาตเข้าไปในฐานะผู้ศึกษาธรรมชาติ

4. เนื่องด้วยในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือน้ำตกที่ล่อชู
มีความสามารถจำกัดที่จะรองรับนักท่องเที่ยว กรมป่าไม้ ททท. อำเภอ
คุ้มครองและชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์คุ้มครองป่าคุ้มครอง
กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวจะพักค้างแรมในบริเวณที่ทำการเขตรักษา
พันธุ์สัตว์ป่าคุ้มครองคืนละ 300 คน และในบริเวณริมฝั่งน้ำแม่กลองคืนละ
100 คน สำหรับนักท่องเที่ยวไปเข้าเย็นกลับ ต้องเข้าออกตามเวลาที่
กำหนด นักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์จะพักแรมในบริเวณเขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่า จำเป็นที่จะต้องแจ้งผ่านชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์
คุ้มครองเท่านั้น เพื่อเป็นการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

5. เพื่อเป็นการรักษาสภาพธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวใน
อำเภอคุ้มครอง คณะกรรมการประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวและ
อนุรักษ์คุ้มครองจะดำเนินการเรื่องการปรับปรุงสิ่งรองรับนักท่องเที่ยว
การซ่อมแซมเส้นทางเข้าที่ล่อชู และการรักษาความสะอาด จึงขอความ
ร่วมมือในการบริจาคเงินค่าบำรุงจากนักท่องเที่ยว คนละ 10 บาท ทั้งนี้
เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อำเภอคุ้มครอง ขอเชิญชวน
บริจาคเงินได้ที่ชมรมฯ หรือผ่านบริษัทนำเที่ยวของท่าน

6. นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการนำเที่ยวโปรดเลือกผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่จดทะเบียนถูกต้องตาม พรบ. นำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 เท่านั้น มิฉะนั้นการเดินทางท่องเที่ยวของท่านอาจจะต้องถูกยกเลิกเนื่องจากผู้ประกอบการที่ผิดกฎหมายถูกจับ

7. เพื่อความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวโปรดใช้บริการจากไกด์เถื่อน เด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตลอดจนผู้ประกอบการที่ผิดกฎหมายธุรกิจท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อควบคุมมิให้เกิดการเอาเปรียบและขูดรีดนักท่องเที่ยว หากพบเห็นหรือได้รับทราบเหตุการณ์เหล่านี้ โปรดแจ้งศูนย์ประสานงานที่สถานีตำรวจภูธรอุ้มผางหรือเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายเพื่อดำเนินคดีต่อไป

8. เพื่อเป็นการรักษาความสะอาดในแม่น้ำแม่กลองและบริเวณน้ำตกทีลอซู ขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวงดใช้กล่องอาหารโฟม ขวดน้ำพลาสติก โดยเฉพาะในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามทิ้งขยะ สัมภาระที่ไม่ย่อยสลายโดยเด็ดขาด ขยะที่ไม่ย่อยสลายขอให้นำออกนอกเขตพื้นที่ทั้งหมด

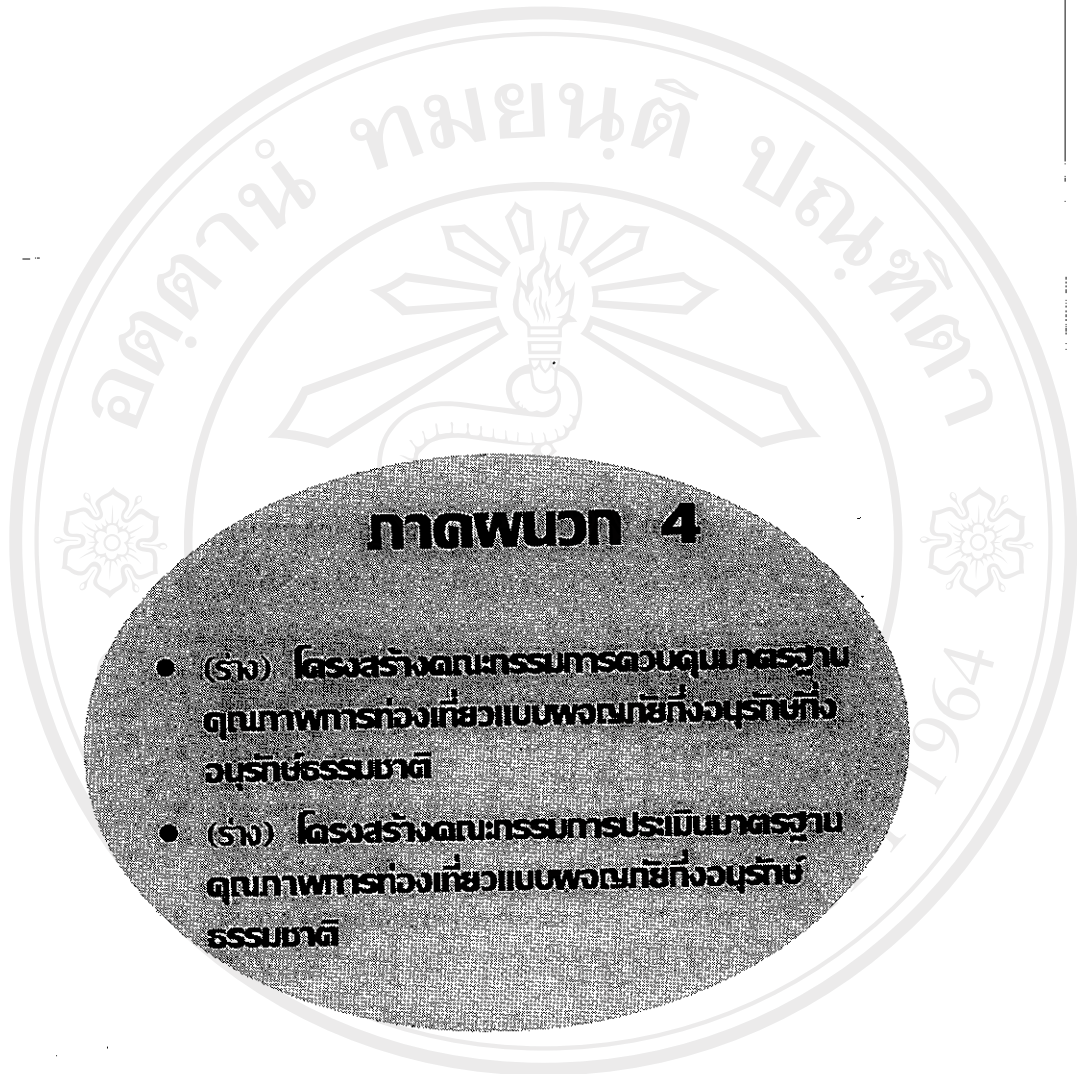
ข้อควรปฏิบัติในการเดินทางท่องเที่ยวอุ้มผาง ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอุ้มผางทุกหน่วยงาน ด้วยความมุ่งหวังจะพิทักษ์รักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ไว้ได้อย่างยั่งยืน ให้เป็นแบบอย่างของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยของเรา ความสำเร็จทั้งมวลอยู่ที่ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวทุกคนตั้งแต่นั้นนี้

ระเบียบการเดินทางเข้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง เป็นเขตป่าอนุรักษ์เพื่อการสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งเป็นผืนป่าตะวันตกต้นกำเนิดของแหล่งมรดกโลก คือ ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และห้วยขาแข้ง ดังนั้นการเดินทางเข้าในเขตฯ ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยเคร่งครัดดังต่อไปนี้

1. ก่อนเข้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จะต้องขออนุญาตโดยใช้แบบ สป.7 กรมป่าไม้ส่งวนลิขสิทธิ์ที่จะอนุญาต ไม่อนุญาต หรือระงับการได้รับอนุญาต
2. ไม่นำอาวุธหรือเครื่องมือสำหรับใช้ในการล่าสัตว์ป่าเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
3. ไม่นำอาวุธระเบิด ดอกไม้เพลิง ประทัด ยาพิษ ยาเบื่อเมา หรือสิ่งอื่นที่อาจเป็นอันตรายแก่สัตว์ป่าเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
4. ไม่กระทำการใด ๆ อันจะก่อให้เกิดเพลิงไหม้ขึ้นได้
5. ไม่ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการใดอันอาจทำให้สัตว์ป่าตื่นตกใจ
6. ต้องพักผ่อนและกางเต็นท์ตามบริเวณที่เจ้าหน้าที่อนุญาต
7. ไม่ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนข้อความใด ๆ ไว้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
8. เดินทางเข้า-ออก และเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ทางเจ้าหน้าที่กำหนด
9. ห้ามเดินทางเข้าออก ในเวลากลางคืน (ตั้งแต่ 18.30 - 06.00 น.) ณ หน่วยพิทักษ์ป่าห้วยหนองหลวง ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างแรมควรเดินทางออกจากที่ทำการเขตฯ ก่อนเวลา 17.00 น.
10. นักท่องเที่ยวที่ค้างแรมและเข้าชมน้ำตกทีลอซู ให้ออกจากบริเวณน้ำตกภายในเวลา 17.00 น.

ภาคผนวก 4

- (ร่าง) โครงสร้างคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวแบบพหุภพกิจที่จวบุรีรัมย์ อบุรีรัมย์ธรรมชาติ
- (ร่าง) โครงสร้างคณะกรรมการประเมินมาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวแบบพหุภพกิจที่จวบุรีรัมย์ธรรมชาติ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

(รท)

**โครงสร้างคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานคุณภาพ
การท่องเที่ยวแบบผจญภัยกิ่งอนุรักษัรรมชาติ**

- ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประธานกรรมการ
- นายกสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรรมการ
และผจญภัย
- อธิบดีกรมป่าไม้ หรือผู้แทน กรรมการ
- อธิบดีกรมเจ้าประมง หรือผู้แทน กรรมการ
- อธิบดีกรมเจ้าท่า หรือผู้แทน กรรมการ
- ผู้แทนการกีฬาแห่งประเทศไทย กรรมการ
- เลขาธิการ สผอ. กรรมการ
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวจาก
สถาบันอุดมศึกษา กรรมการ
- ผู้แทนกองทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและ
มัคคุเทศก์ กรรมการ
- ผู้อำนวยการของวิชาการและฝึกอบรม กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1. ออกระเบียบ ประกาศ และ/หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบ
ผจญภัยประเภทต่าง ๆ
2. พิจารณาอนุมัติการขอจดทะเบียนประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวแบบ
ผจญภัย และพิจารณาเพิกถอน และ/หรือลงโทษผู้ประกอบการที่

ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ แล้วแต่กรณีตาม
คำเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินมาตรฐานคุณภาพ

3. ควบคุมการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวประเภท
ผจญภัยประเภทต่าง ๆ แล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่
กำหนด
4. เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวประเภทผจญภัย
ให้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

(ร่าง)

**โครงสร้างคณะกรรมการประเมินมาตรฐานคุณภาพ
การท่องเที่ยวแบบผจญภัยเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ**

ผู้อำนวยการกองมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ททท.	ประธานกรรมการ
ผู้แทน สมอ.	กรรมการ
ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม	กรรมการ
ผู้แทนชมรม/สมาคม การท่องเที่ยวประเภทผจญภัย	กรรมการ
ผู้แทนสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย	กรรมการ
ผู้แทนจากโรงเรียนนายร้อย จปร.	กรรมการ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจากสถาบันการศึกษา	กรรมการ
ผู้อำนวยการกองวางแผนโครงการหรือผู้แทน	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1. พิจารณาขอจดทะเบียนผู้ประกอบการการท่องเที่ยวประเภทผจญภัยต่าง ๆ แล้วแต่กรณี
2. รวบรวมปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการทำงานของคณะกรรมการเพื่อนำเสนอต่อกรรมการควบคุมมาตรฐานคุณภาพเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป
3. ประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัยลักษณะต่าง ๆ และนำเสนอคณะกรรมการควบคุมเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง